Міністерство освіти і науки України

Маріупольський державний університет

Факультет грецької філології та перекладу

«Актуальні проблеми міжкультурної комунікації, перекладу та порівняльних студій»

Збірник матеріалів

IV МІЖНАРОДНОЇ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

30 вересня 2020

Маріуполь 2020

Міністерство освіти і науки України
Маріупольський державний університет
Факультет грецької філології та перекладу

«Актуальні проблеми міжкультурної комунікації, перекладу та порівняльних студій»

Збірник матеріалів
IV міжнародної
науково-практичної конференції

30 вересня 2020

Маріуполь 2020

УДК 316.77+81’25+81-115(063)
ББК 81я431

Актуальні проблеми міжкультурної комунікації, перекладу та порівняльних студій: Збірник матеріалів IV міжнародної науково-практичної конференції / За заг. ред. М.С. Смирнової. – Маріуполь, 2020. – 358 с.

Редакційна колегія:

Канна В.Ю., *к.філол.н., доцент кафедри теорії та практики перекладу*
Пефтієва О. Ф., *к.філол.н., доцент кафедри теорії та практики перекладу*
Смирнова М. С., *к.філол.н., завідувач кафедри теорії та практики перекладу*
Хоровець В. Є., *к.філол.н., доцент кафедри теорії та практики перекладу*
Шепітько С.В., *к.філол.н., професор кафедри теорії та практики перекладу*

Затверджено на засіданні кафедри теорії та практики перекладу (протокол №2 від 15.09.2020).
Рекомендовано до друку Вченою радою факультету грецької філології та перекладу Маріупольського державного університету протокол № 3 від 21.10.2020.

Збірник містить матеріали IV міжнародної науково-практичної конфренції, яка відбулася у Маріупольському державному університеті. У матеріалах висвітлено проблеми теорії та практики перекладу, контрастивної лінгвістики та лінгвістичної типології, художнього перекладу, лексикографії, комунікативної освіти та підготовки перекладачів в умовах євроінтеграції, використання сучасних інформаційних технологій в практиці перекладу, лінгвокраїнознавства, текстології та галузевої комунікації в соціальному контексті тощо. Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та студентам, а також усім, хто цікавиться проблемами міжкультурної комунікації, перекладу та порівняльних студій.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль праць, опублікованих у збірці

© Маріупольський державний університет

ДОПОВІДІ НА ПЛЕНАРНОМУ ЗАСІДАННІ

Вступне слово
декана факультету грецької філології та перекладу, кандидата філологічних наук, доцента, професора кафедри теорії та практики перекладу Шепітько Світлани Віталіївни

Шановна наукова спільнота,

дозвольте щиро привітати учасників IV Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми міжкультурної комунікації, перекладу та порівняльних студій» в Маріупольському державному університеті.

Важливою складовою діяльності нашого університету є міжнародна співпраця, в процесі якої підсилюється призначення перекладача як мовного посередника. Ми пишаємось тим, що в університеті на рівні вибагливих міжнародних стандартів викладають сім іноземних мов: англійську, німецьку, французьку, польську, новогрецьку, італійську, російську.

Розвиваючи існуючі контакти з міжнародними партнерами і встановлюючи нові, МДУ вирішує комплекс завдань, пов'язаних із навчально-методичною, науково-дослідною роботою, зміцненням кадрового потенціалу, розвитком матеріально-технічної бази університету. Названі напрямки роботи є своєрідною рекламою діяльності університету, переваг вітчизняної системи вищої освіти, які сприяють покращенню іміджу України, підвищенню якості підготовки спеціалістів та рівня викладання.

МДУ створив виключно сприятливі умови для професійного становлення нової генерації перекладачів. Сьогодні перекладацькі студії опановують понад 200 студентів, яким я щиро зичу досягти професійних висот і здійснити найсміливіші творчі задумки. Разом з цим, у свято Міжнародного дня перекладача від всього серця бажаю великій спільноті представників цієї відповідальної й складної професії успіхів в усіх починаннях. Шановні колеги! Вітаю вас з професійним святом - Міжнародним днем перекладача!

Перекладачі - це люди, що стоять в авангарді прогресу, які незримо, але постійно відіграють величезну роль у житті всього людства. Без фахівців цієї професії спілкування людей у нашому багатомовному світі було б ускладнене, а розуміння один одного - просто неможливе, твори світової літератури і кіномистецтва, досягнення науки і техніки залишалися б недоступними широкиму загалу з різних країн на всій земній кулі. А за допомогою людей, які знають мови, здатних перекладати з однієї мови на іншу, представники різних держав по всьому світу обмінюються досвідом, корисною інформацією, знайомляться з історією, традиціями і культурою країн, досягненнями технічного прогресу, пізнають світове мистецтво в різних його проявах, зміцнюють міжнародні зв 'язки, встановлюють дружні і партнерські відносини між окремими громадянами та організаціями.

Першим перекладачем і покровителем людей цієї професії за традицією прийнято вважати письменника, історика, Святого Ієроніма Стридонського, головним досягненням якого є переклад Старого і Нового Завіту латинською мовою.

У світі, який налічує близько 6-7 тисяч мов, праця перекладачів вимагає високого професіоналізму, постійного самовдосконалення, адже від них залежить досягнення взаєморозуміння у світі. Тому сучасний перекладач повинен мати не тільки досконале знання морфології, синтаксису, лексики та ідіоматики мови, але й широко використовувати при перекладі рідною мовою найбагатші можливості літературної мови, використовувати творчий підхід до перекладацької роботи, пов'язаний з внутрішньо вірною передачею емоції та думки автора з усіма її відтінками, знати реалії або конкретні умови життя і побуту країни мови оригіналу. Чим менше досвіду, працьовитості і здібностей у перекладача, тим більше свободи інтерпретації він допускає, дозволяючи собі невиправдані вольності і вигадки. Досвідчений перекладач намагається зменшити свою творчу фантазію в ім 'я вірності оригіналу. Як справедливо помічають професіонали: поганий перекладач тягне до себе, хороший – тягнеться до автора. Дуже важливо для перекладача вміти виділити головне в реченні.

Професія перекладача універсальна, вона вимагає постійного саморозвитку і вдосконалення. Але при щирому і гарячому бажанні працювати і бути затребуваним, у хорошого перекладача є реальний шанс досягти успіху, стати незамінним фахівцем

серед міжнародних організацій, в області реклами, журналістики, менеджменту, туризму.

Шановні перекладачі, ще раз вітаю вас з Міжнародним днем перекладача! Збагачуйте своєю натхненною роботою неоціненне надбання інтелектуального капіталу України, сприяючи розбудові міжнародних зв’язків, зміцненню дружби і розвитку багатосторонньої співпраці між країнами світу.

УДК 81’33:82-92=111

Pragati Gupta,
Participant of International Summer School 2020
University of Coruña,
3rd year B.A. (Hons.) Sociology student at Jesus and Mary College,
University of Delhi

ONENESS OR ERASURE: WHO KNOWS?

comparative discourse analysis of two newspaper articles

This is a comparative case study of two newspaper articles based on the Indian context. The main aim of this study is to showcase the nuances of two starkly different portrayals of the Indian reality. Here the articles that are analysed to understand how the use of lexical stylistic devices and syntactical expressive means, together produce an effect. This said effect has a deep connection with the context and deeper connotation of the society, the aim is to understand these interrelations through this study, and, look into the mirroring effect, society and media have over each other.

Keywords: *Comparative analysis, caste, headlines, foregrounding, backgrounding, subjectivity, omission, negation, presupposition, implication, register, conflict, agency, interpretation.*

У статті представлено дискурсивний аналіз двох газетних статей на основі індійського контексту. Основна мета цього дослідження - показати нюанси двох надзвичайно різних зображень індійської реальності. У статтях аналізуються лексичних стилістичні засоби та синтаксичні виразні засоби, за допомогою яких репортер досягає певного впливу на читача. Також розглядається конотативний аспект контексту статті у взаїмозвязку з суспільними подіями. Порівняльний дискурсивний аналіз допомагає глибше зрозуміти імпліцитну складову двох статей, зробити власний аргументований на фактах висновок, який відрізняється від точки зору репортера.

Ключові слова: *Порівняльний аналіз, каста, заголовки, висування інформації, фонове зображення, суб'єктивність, опущення, заперечення, припущення, імплікація, стиль, конфлікт, агентс, інтерпретація.*

I Introductory Notes

1. Caste: an overview of the background

According to M.N. Srinivas, to understand the very system of hierarchy and the very basis of stratification in the Caste one needs to understand the levels at which it operates and how it operates. To look at popular understanding of Caste, Caste is broadly understood in accordance to the Varna system, which is namely the five sub division in a particular hierarchy, the Brahmins, Kshatriyas and the Vaishyas being the twice born Castes with the right to perform Upanayanam or spiritual rebirth. Also the twice born Castes have the right to study the Vedas and practice Vedic rituals. This imagination of Caste as Varna is over-simplification of facts according to Srinivas. To him, Jati is the real unit of Caste or the level at which Caste actually operates. Jati is a small endogamous group practicing a traditional occupation enjoying a certain amount of cultural, ritual and juridical autonomy. The oversimplification of Caste to be understood as Varna has one particular importance, that is, it creates an all India framework in which numerous jatis within a particular framework can be placed in. This all India framework can help people from other regions to understand the Caste system of other regions. To fit jatis into the fivefold framework is difficult and confusing at the same time, especially when it comes to middle Castes in the hierarchy because it is easy to say who is Brahmin and who is untouchable. To understand the system of stratification and the patterns underlying between what is called gross over-simplification of facts by Srinivas; one needs to focus on biology, morality and hygiene being closely linked along with the idea of hierarchy in the Caste system. To support this argument we take the example of the principles of Dharma and Karma being closely related to the practice of Caste system. Karma is a concept that justifies Caste hierarchy being based on the accident of birth; it justifies how birth is in fact not an accident, it is the result of the actions performed in the previous birth, this strengthens the very idea of hierarchy in the Caste system. Srinivas describes Caste hierarchy to be an index of the state of an individual's soul in Hinduism. Dharma which means morality or what is moral or right, this principle is used to justify the Caste rules as right and following them to be morally correct. Living according to Dharma is correct and violating Caste's code of conduct is violating Dharma which is punishable according to the said rules of Hinduism. The concept of

pollution is grossly related to the relationship between different Castes, this concept also along with the concepts of Karma and Dharma helps in the building of the very imagination of Caste as a system of hierarchy. Inter Caste relations are governed through rules of commensality and contact. Contact is culturally defined in the Caste hierarchy; contact of any kind is touching, and all kinds of contact don't lead to pollution. Contact between Castes of the same position in the hierarchy doesn't lead to pollution. When the contact leads to pollution the members of higher Castes who are being polluted have to go through purification rites in order to be restored to normal ritual status. But if the pollution is of a greater level then the member has to be ex communicated from the Caste. And when we try to understand the concept of contact we include dining, sex and other relation in context of inter Caste relations. The ban on contact between Castes far away in hierarchy and solidarity define the reason as to the spatial difference between the Castes in the village. For example the untouchables live maintaining distance from other Castes [7].

Another aspect of stratification in the Caste system is related to acceptance of food and diet of different Castes. Acceptance of food is in one direction and this indicates the acceptor is inferior to the giver. For example a man placed in the Hindu Caste hierarchy would accept cooked food from someone from a higher or same Caste but not from someone of inferior Castes in the hierarchy. Facts about diet and Castes have been over simplified to make generalised statements such as Brahmins are vegetarians, but for example Saraswat Brahmins of the west coast eat meat. Again claims such as Kshatriyas eat mutton but to the exception the Lingayats are vegetarians and teetotallers. Also vegetarianism and teetotalism go hand in hand. Each Caste is traditionally associated with separate occupation. Some occupations are defiling for the reason that it leads to contact with some defiling object or other necessary to the practice. But with the influence of industrialization the association of Caste and occupation is slowly breaking down. As a consequence of stratification in the Caste system there is a tendency in every Caste to live in its own social world. Members of a sub Caste live in the same quarter of the village, observe the same restrictions and have common Caste courts etc.When it comes to rules of marriage in the Caste system. Jati is usually an endogamous unit. These rules are very strict. Though hypergamous unions do happen within Castes, a man from a higher Caste can

marry a girl from a lower Caste but it is never the other way out. The position of untouchables in the society is subject to political manipulations by the dominant Caste who try to keep political and economic control through dividing untouchables and other poor Hindus. The untouchables on the other hand are trying to gain political power by the virtue of numbers and political parties are trying to take advantage of this, the untouchables are trying to take advantage of this when they are in numerical majority.

To look at Caste from the bottom it has worked as a system of severe economic exploitation not as a system where every Caste has its special privileges. Certainly traditionally the system was in harmony but this wasn't because the lower strata accepted its position but rather they were systematically controlled by the upper Castes from uniting and forming a united force to change the system. Even today the social capital of the lower strata is very less and scattered. But untouchables are not the only ones subjected to economic exploitation but have been kept away from poor or other Castes to reduce the risk of them uniting for the purpose of making improvements in their lives. Hence to conclude Caste is an inherently stratified system with its own imagination of hygiene, biology, and morality to rationalize its structure and practices when viewed from the top. While when viewed from the bottom it is a systematic pattern of recurrent control on a certain section of the society which is lower in the hierarchy, to maintain status and power of the so called higher Castes, wherein the control takes the form of economic and political exploitation [5].

It is very important to understand that the kinship pattern in India is not uniform and homogenous, it varies from region to region, context to context, as well demography. It is highly important to note that caste hierarchy is universal in some sense in India but the practices and traditions attached to it aren't. It is highly important to note that practices of marriage differ starkly in the North, South, East, West and North-East parts of the country, this again is a gross generalisation, homogeneity in a large country like India, with a diverse and distinct history is an impossible feat [2]. Gender and caste are deeply and intricately related but in India, the burden of implementing caste rules in daily life is on women. Similarly, the notion of purity and pollution creates a hierarchy in how women experience womanhood, this is a highly debatable question in India, nonetheless, does not exclude

differences in hierarchisation of womanhood [3].

The caste system is not unique to Hinduism in India. It is a quite unique part of the Indo- Islamic practice in India, which originated from the Islamic effect in the Indian history, and this hierarchy was deeply affected by the colonial history of India as well, which is also true for Hindu caste system, it did mobilise some castes, but the main framework of the system still continues to function. Even though caste is not a normal part of Islamic practice, it is unique to India, but is an important part of the Indian context [6].

II Critical Discourse Analysis of Two Articles

2.1. Sources of our analysis

We have structured this analysis on the paradigm set by Professor Thomas Huckin, who is an associate professor in the department of English in the University of Utah. His structure of the CDA is adopted by me in this comparative analysis.

This analysis is based on the articles taken from The Times of India, an Indian newspaper, which is published in English language; it is a popular newspaper in the Indian subcontinent. But one has to keep in mind that access to learning English language is a matter of privilege in India, which means that not everyone in India has access to this newspaper. While the second article is taken from The New York Times, which is an important and popular American newspaper, published in English language, which, again has sectioned readership due to the language barrier and contextuality, in the sense, access to all the full articles outside the USA is difficult and also expensive, which makes it less widely accessible globally.

The reporters, namely, Yashica Dutt and Neema Majmudar, are accomplished writers, and have written, in specific context to our analysis the books namely “Coming out as a Dalit” and “Living in the vision of oneness: exploring realities and growing as an individual”. These books and the subjects of their respective articles say a lot about their in-depth knowledge of the subject of the articles, namely, “What does it really mean, to be Indian?” and “The Specter of Caste in Silicon Valley". Secondly, both the newspapers, namely, The Times of India (TOI) and The New York Times are highly popular newspapers, but, the section of TOI, in which the article: “What does it really mean, to be Indian?” featured in, is called ``The Speaking Tree”, which is a highly moralistic section of

the newspaper. While “The Specter of Caste in Silicon Valley", was featured in the “Opinion” column of The NY times, which is a politically inclined section, this suggests that the first article has a more emotive appeal as it is targeted to appeal to the morals and spirituality of the reader, does not use political terms while the second article is highly open to using political and professional terms. These different approaches impact the reader in different ways, while emotive effect implicitly delves into one’s consciousness , on the other hand , political and formal information, will be accessible to only a few sections of the society, and will touch into the reader’s logical understanding of the concepts mentioned in the article directly. Hence, according to me, one should take note of the fine dichotomy of direct and indirect approaches of the articles and its relationship with the newspaper and the section it is specifically published in and the nature of that particular section’s content impacts the reader in a certain way, to make them think in the reporter’s line of thought.

2.2. Headlines

The article, “What does it really mean, to be an Indian?” featured in The Times of India, is a simple sentence headline, which is interrogative in nature on the level of structure. On the level of semantics, it does not create any negative effects, but there is a use of comma to create an emotive effect on the reader by appealing to their nationalistic sentiments and use climax and detached approach by using the comma. The reporter also omits the article before Indian to appeal to collective Indianness than to individual Indianness. While as we progress to the body of the article, the headline seems to be misleading, as the article is about religion rather than nationality, which is contrary to what is claimed in the headline.

While the article “The Specter of Caste in Silicon Valley” is also a simple sentence headline, and uses a metaphor namely, “the Specter of Caste”, which means the ghost of Caste, to emphasise how Caste based discrimination follows lower Caste immigrants abroad. It does create a negative effect, but it does not mystify agents entirely as there is a mention of Silicon Valley, where Caste discrimination is being practiced indicating the companies in the Silicon Valley as being the agent. Also mentioning Caste in the headline signifies the nexus of Caste and capitalism, in some sense, which again provides evidence to a direct approach. On the whole, the article featured in The Times of India, has a very

misleading but tempting headline as the question of nationality is a hot topic in India in the light of the new issue of who is a citizen and policies of the government regarding citizenship. But the second article clearly presents the main subject of the article and hence seems to be a straight headline, and creates an effect for the reader to understand clearly what the article is about in the first attempt.

2.3. Foregrounding and backgrounding

Neema Majmudar in " What does it really mean, to be Indian?" featured in the Times of India newspaper , in the beginning emphasises on the importance of the sub types of heritage such as language, literature and cultural heritage, which she calls "second to none", but she chooses to focus on spirituality. She also emphasises on the Indian heritage being a confluence of faiths, yet chooses to focus on Vedic philosophy, which predominantly comes from Indo- Aryan (dominant Hindu discourse) discourse, de- emphasising on the diversity she briefly mentions. Here one can clearly notice the use of principle of incomplete representation to background the arguments that do less to help the reporter's arguments, such as the sentence "*even though our heritage is a rich mix, we cannot ignore the fact that the roots of our spirituality come from refined philosophical thoughts we have inherited, mostly from Vedic traditions*" [4], here, Majmudar briefly mentions diversity but pushes the reader to think that most of the spiritual heritage in India is inherited from the dominant Hindu culture specifically Vedas. She also chooses one particular Vedic philosophy, the Advaita philosophy of "oneness" and acceptance while she doesn't reiterate any other Vedic philosophies, making the reader think that Hinduism as a religion is homogenous, which is highly misleading given the lack of material fact on the argument. On the contrary, in the New York Times article "The Specter of Caste in Silicon Valley", Yashica Dutt, focuses on the Caste dynamic in Hinduism, foregrounding and providing explanation on the idea of difference and discrimination within Hinduism, when she says: "*The cause was not, like most workplace discrimination lawsuits, based on race, gender, age or sexual orientation. It was based on Caste"* [1]**.** While Yashica Dutt does focus on Caste based discrimination, but, she limits it to predominantly workplace in the United States, as she begins the article with an example of one such incident in Cisco. And then as the article continues she does talk of the other more implicit forms Caste discrimination,

such as when she mentions of call for “vegetarian only” roommates and how the notion of purity and pollution is related to it, but she chooses to focus on workplace as a site, which is purposeful in my opinion, to make the reader think in an economic course, and how discrimination can affect one’s livelihood and access to economic resources. Hence, she also uses the principle of incomplete representation, now and then, when she mentions of various movements and incidents that inspire her such as the Black Lives Matter movement and the tragic institutional murder of a Dalit activist in India, she does background some of these details, but it does not seem to be purposeful as it is an article on Caste discrimination in Silicon Valley. In this case the use of incomplete representation helps the reader understand how grave Caste discrimination is. She does foreground workplace discrimination, and backgrounds political and theoretical elements of Caste discrimination. But on the contrary the first article uses incomplete representation to push the readers to build the same opinion as the reporter.

2.4. Subjectivity

In the article featured in Times of India, Neema Majmudar says, “even though our heritage is a rich mix, we cannot ignore the fact that the roots of our spirituality come from refined philosophical thoughts we have inherited, mostly from Vedic traditions” [4], but her opinion seems to be very weak in the sense she provides no evidence that most of the spiritual thoughts stem from Vedic philosophies. Secondly, she reiterates on the loss of knowledge of heritage of Indians due to the rise of secularism and emulation on western ideas , which recurs several times in the article, but there is no factual backing as to if Indians actually have no knowledge which weakens the credibility of this particular argument and why does the reporter think so. The reporter relies on the ideas of Vedic philosophy, diversity, oneness and Hinduism which are not backed by factual concepts to a point where it makes the article a great example of tautology and verbosity. This article might rouse reader’s nationalism but it is not objective and doesn’t create a strong impact on the reader which is hard to deconstruct but a feeble one. While on the contrary in the article : “The Specter of Caste in Silicon Valley”, Yashica Dutt backs all of her opinions with facts, such as the use of a case study of Cisco lawsuit on discrimination to reiterate on the how Caste based discrimination is practiced in the site of workplace. She

also cites scientific surveys and researches: "*In "The Other One Percent: Indians in America," a 2016 study of people of Indian descent in the United States, the authors Sanjoy Chakravorty, Devesh Kapur and Nirvikar Singh estimated that "over 90 percent of migrants" came from high Castes or dominant Castes. According to a 2018 survey by Equality Labs, a Dalit-American led civil rights organization, 67 percent of Dalits in the Indian diaspora admitted to facing Caste-based harassment at the workplace"*[1].

But even in the second article there are instances where the sources of statistics presented are not mentioned, which does cause in loss of some credibility of the facts presented such as mentioning Dalits form roughly 25% of Indian population, but source o is not mentioned which makes this data less credible. Also when the reporter mention of a tragic institutional murder of an activist in India, she does not, provide the facts behind such an opinion on the incident, but, one should also keep in mind that this is not the main subject of the article. Overall the opinions presented by the reporter do seem credible when it comes to the main subject as she backs it with credible and verifiable facts.

2.5. Presupposition

In the very first line of the first paragraph of the first article one can see the presupposition of the reporter, the underlying assumption that the Indians rely on western thoughts and behaviours, indicating their lack of knowledge of their heritage. Moving forward when Neema Majmudar says "*India has the potential of being a thought leader and change-maker, who shows the world that there is one country and culture in which people of different religions, cultures, languages and customs can live in harmony, because of its underlying philosophical and cultural values"* [4]. This particular sentence has two presuppositions, i.e., firstly, India does not have a hold on the global image it has produced, secondly, that all the different communities in India are in constant conflict. Another instance of presence of underlying assumptions would be when Majmudar writes: "*Only when persons of high calibre put forward refined thoughts to demonstrate the value of Indian literature, music, philosophy and culture, can India get free of decades of conditioning that makes some of us believe in only western superiority, which makes us curb any expression of pride in our heritage*" [4]. In this particular sentence, the reporter assumes that only some people (she deems credible) are of high calibre, also she assumes

that Indians have been brainwashed and conditioned into adopting western ideologies, and very interestingly she presents and infers to the belief that ideologies belong to a particular country or continent and cannot be shared. The reporter's use of the phrase *"New Intelligentia"* [4], makes one point that she presupposes that the current intelligentia is not up to the task, which has been repeated ordinarily by her throughout the passage, in her enumeration of the ideas and beliefs of the so called "*Intellectuals"* [4] and *"Proponents of Hindutva*" [4]. Through this she presupposes that Hinduism requires saving and also that the Hindu identity is in danger of extinction. Then again when Majmudar moves on to enumerate India's potential, she writes: "*We can use our creativity and reshape our identity based on deep strengths of our traditions and thoughts that promote tolerance and acceptance. If we don't, we would continue embracing alien cultures and values only, while rejecting everything Indian as being orthodox and superstitious"* [4]. In this particular sentence the reporter presupposes that her solution to the supposed conflict between different faiths is the only solution, otherwise either the Hindu identity will be curbed or hatred would spread because Intellectuals and proponents are both too polarised and in some sense have flawed beliefs because she also mentions the need to revisit their beliefs. Here the reporter's presuppositions are highly subjective and not backed by any facts; it gives a more superficial picture of Hinduism and India. While in the second article the presuppositions are based on Yashica Dutt's status in the Caste system, as she belongs to an extremely exploited section of the society and is providing an account of her experience in a way when she says, that the sense of superiority of the said men was rooted in high Caste status, this cannot completely be treated as a presupposition, it can be called theorisation of her experience as it may seem to the reader. When Dutt writes that it was like *"just another Wednesday"* [1] for a person with the same identity markers as her, she is presupposing that it has been normalised for her community to be exploited on a daily basis. This helps the reader get an insight as to how discrimination can be naturalised for a section of people. When the reporter writes that the "*technology giant got away with ignoring the persistent Caste discrimination"* [1], she presupposes that there have been more cases of Caste discrimination than the one case study mentioned in the article which have not come to lime light and also that are a lot of Dalit employees working under highly exploitative

conditions at Cisco. When she mentions diversity practices of Cisco not being inclusive of Caste discrimination, there is a presupposition that the company does not want to upset the large number of upper Caste employees because the reporter also mentions that most of the Indian Americans are upper Caste. Here the underlying assumptions of the both Majmudar and Dutt create an impact where on one hand the reader will also assume that there are no differences and discrimination in the Hindu religion, whilst the other helps the reader understand the experience of symbolic violence and exclusion.

2.6. Implication

In the article: "What does it really mean, to be Indian?" In the very first line the reporter writes Indians need to reflect on their identities implying that their notion of identity is flawed and wrong. Which culminates further in the reporter's arguments when she claims that Indians lack in the knowledge of their own culture and don't take pride in their heritage, which again indicates that Indians are wrong in their approach to the notion of defining their identity, trying to pertain to the belief that the Indians who do not take pride in Yoga or Ayurveda, are not proud to be Indian. Secondly, she also illustrates on how the Intellectuals are not approaching the conflict in the right way, in a way directing us to the left wing parties and politicians, who are in a conflict of interest with the identity that represents Hindu heritages or takes pride in it which Majmudar repeats in the passage once in the third paragraph when she talks of wanting to curb Hindu identity, when she asks "some of us" to not believe in the superiority of western norms. Lastly when she says taking pride in cultural heritage is not an act of Hindutva as supposed by the Intellectuals, she also infers that these Intellectuals are the left wing political parties and people with left wing inclinations, while not directly stating it she implicitly suggests it by putting Intellectuals against proponents of Hindutva who are explicitly expressed to be right wing political parties because Hindutva a theory generated by the Indian right wing. When the reporter also talks about "*conditioning"* [4] which has made Indians believe in superiority of the West, she is indicating towards the colonial history of India by using an euphemism to diminish the effects of colonial exploitation, which produces the effect of meiosis. She also uses euphemism for the phenomenon of globalisation and the notion of American dream which is the use of the phrase *"alien culture"* [4] to suggest some level of profanity to these

ideas and notions. There is an excessive use of pronouns such as “we”, “us”, “our” etc in an impersonal way implying a clear definition of who is an Indian according to the reporter, in the sense, she is appealing to a particular audience, the reader will have a clear idea if he or she can be a part of the “we” the reporter constantly mentions of. She, by the use of personal pronouns, is implicitly creating a notion of “us” and “them”, and by further reinforcing the dominance of Hindu culture by making Vedic philosophy the centre of spiritual heritage of India. By the constant enumeration of Indian identity and true Hinduism she effectively tries to reiterate that the country and culture belongs to dominant Hindus while other faiths need to be “accepted”. In somewhat , similar manner in the second article , Dutt, uses implication to explain how rampant Caste based discrimination has become in workplaces, where she enumerates the experience of various fellow Dalit Indian Americans, who are scared to own their identity, and also how every aspect of their life is hampered. She also implies how her identity has been constantly othered, as the big companies like Cisco refuse to take action against discrimination, de- legitimising their experience of symbolic violence, she softly suggests how capitalism is in sync with the status quo. She at the same time by giving accounts of her close communication with other Dalit Indian Americans presents the notion of solidarity in exploited communities. This gives readers an insight on how Hinduism is not about oneness or homogeneity as suggested by Majmudar in her article, basing her argument on one Vedic philosophy whilst implying that there are no differences and hierarchy in the Hindu religion and Indian cultural practice**.**

2.7. Negation

Dutt, when expressing how other Indian Americans reacted to the lawsuit filed by a Dalit engineer at Cisco, uses the term, disbelief, which is an emotive predicate which trigger negative inferences, though it’s negative context is not asserted. Similarly she makes use of Litotes in the phrase “not unlawful” (negative particle not+ negative prefix) which suggests that something is lawful but not directly. Uses of such terms and phrases creates a semantically negative effect on the reader, as Dutt wants the reader to think of the institution in a negative sense, she uses this method. Similarly, Majmudar uses emotive words in phrases like “loss of knowledge”, uses negation to express to the reader that

Indians are failing at embracing their identity. Both the reporters use negations to facilitate their presupposition and subjectivity, but it affects the reader in different ways, in Dutt's case, her opinions are backed by facts, while it is not so in Majmudar's case, so a reader with the knowledge of the Indian scenario, is most likely to be not inclined with Majmudar's ideas and notions.

2.8. Register

In the first article the reporter uses more of a combination of literary and conversational style of language and uses no professional vocabulary. The article has a lot of simplified vocabulary as the reporter doesn't want to use political terms to describe the agents, for example the use of the word intellectual or proponents of Hindutva. She also resorts to using "conditioning" instead of "colonialism" to refrain from drawing onto the historico-political trajectory. In the second article there is usage of some professional terms such as the notion of purity and pollution which is a technical phrase, also, she recounts her experience as a Dalit Indian American and hence does use a lot of pronouns to situate herself in the structure she is giving an account of.

2.9. Conflict

In the first article, Neema Majmudar uses verbal irony in her usage of the word Intellectuals and describes them in a paradoxical manner for instance, she says *"Most Intellectuals seem to think that Hindu identity needs to be curbed in order for India to move forward"* [4]. She also uses the adjective *"high calibre"* [4] for the "new intelligentsia" who according to her are to shape and redefine Indian identity, while she by her implication believes the current intelligentsia is inefficient hence there is a requirement for a new intelligentsia. Here we can see her bias or favour for a particular set of thought and people inclined to it. While she shows partial favour towards the *Proponents of Hindutva* [4] who are in "desperate need" to save the Hindu identity so they resort to violence and hatred, it is by implicature shown that their cause is right but not their method as they do not represent "true Hinduism". In the second article there is use of phrases like *"sense of superiority"* [1] which is rightly ascribed to upper Caste community in the States, who carry with them the heritage of exclusion and exploitation, abroad, and systematically exclude their Dalit counterparts. The reporter also presents the experience of Dalit community in USA and

hence the article presents Dalits, as *"oppressed"* and *"harassed"* [1] community. The use of these adjectives is an attempt to reiterate the gruesome exploitation they (Dalits) go through which is rightly backed by factual information, but it does make the reader put the Dalits in a favourable position but it is not to persuade the readers to side with Dalits. But this is to showcase that oppressed communities can show solidarity and rise against discrimination, by taking example of the lawsuit filed against Cisco and mentions of all the Dalit organisations and researchers, also other minority community movements and organisations to show allyship. Here we see that the reporter's subjectivity which in turn affects their slant does affect the framing of the article due to their favour for one section of people but in Neema's writing it is producing a false image while it is not doing the same in Yashica's case, as favour for a party must be supported by verifiable factual information, which Dutt very efficiently does.

2.10. Omission

Neema Majmudar, in her attempt to enunciate on the Vedic "oneness" of the Advaita philosophy, Hindu culture and identity, significantly erases the importance of diversity and the ideologies of different faiths that she very briefly mentions. Secondly, she presents an image of the Hinduism as an all embracing and homogeneous religion, deleting the notion of difference and discrimination within Hinduism, romanticising the Aryan notion of "one Hinduism", which is in fact, highly misleading, as on the contrary we can Yashica Dutt's work on Caste discrimination in Silicon Valley, which emphasises on how there is rampant Casteism in the tech giants. Majmudar emphasises on Silicon Valley and embracing of Yoga and meditation whilst Dutt is focusing on how it (Cisco : a Silicon Valley tech giant) doesn't acknowledge the Hindu discriminatory practices also how upper Caste Hindus carry with them an ingrained sense of superiority , for example, Dutt when trying to explain to people who do not believe in the existence of Caste discrimination that, it is still, ever present, especially in public spaces like the workspace, can be seen in the following excerpt:

"*In 2019, Cisco was ranked No. 2 on Fortune's 100 Best Workplaces for Diversity. The technology giant got away with ignoring the persistent Caste discrimination because American laws don't yet recognize Hindu Caste discrimination as a valid form of exclusion.*

Caste does not feature in Cisco's diversity practices in its operations in India either. It reveals how the Indian information technology sector often operates in willful ignorance of the terrifying realities of Caste" [1]. But on the contrary, Majmudar, chooses to omit the ongoing deletion of Hindu culture (it refers to Caste discrimination, which is also a part of Hindu culture) from the diversity practices of Cisco and emulates the embracing of "Yoga and meditation" by the west, and takes pride in this glorification of just a minute aspect of Indian heritage, which to her, represents Hindu oneness. We can see the use of paradox by Dutt, to explain the lack of inclusion of exploited Castes in the so- called diversity practices in which Cisco has a very high rank in. By deleting the experience of a certain section of the society and focusing on homogeneity, Majmudar, does create an image of absolute egalitarianism and equality in the reader's minds if they do not have pre-existing knowledge of Caste system or do not belong to an exploited Caste. While Dutt presents a very clear image of differences within the Indian and Hindu society, while she does omit some information, but that could simply count as omission of information which are not related to the main and specific topic of the article, such omission of gendered differences and lack of intersectionality in the contemporary feminist movement.

2.11. Agency

Although there are mentions of *"Intellectuals"* [4] and *"Proponents of Hindutva"*[4], Majmudar does not emphasise on their inclinations and who these Intellectuals are, and who do they represent, or who Proponents of Hindutva are and how do they spread hatred, or what makes them think Hindu identity is in danger. This unimportant connotation is given by her on purpose, in my opinion, to mystify the doer, and create an impact on the reader, that these ideologies are somehow illogical and their approaches are flawed. On the contrary, Dutt very clearly portrays who is doing what, why and how, for example, when she describes the case study she has chosen, she does not conceal who has harassed whom. She also explains both the parties in conflict, i.e., Brahmins and Dalits, and their position in the Caste system: "*The lawsuit accuses Cisco, a multibillion-dollar tech conglomerate based in San Jose, Calif., of denying an engineer, who immigrated from India to the United States, professional opportunities, a raise and promotions because he was from a low Caste, or Dalit, background. The lawsuit states that his Indian-American managers, Sundar*

Iyer and Ramana Kompella, who are described as high-Caste Brahmins, harassed the engineer because of their sense of superiority rooted in the Hindu Caste system. Many Indian-Americans reacted with disbelief that a giant corporation in Silicon Valley could be mired in Caste discrimination. For Dalit Americans like me, it was just another Wednesday. Dalit, which means "oppressed," is a self-chosen identity for close to 25 percent of India's population, and it refers to former "untouchables," the people who suffer the greatest violence, discrimination and disenfranchisement under the centuries-old Caste system that structures Hindu society"[1]. Here, we can see the effect this mystification of agency by the use euphemisms by Neema creates on the readers, it suggests a misleading and partial image of India and Hinduism, while Yashica's clarity on the agent/doer, does impact the reader to side with Dalits, but , it also does not create, a false image or suggests a false image of discrimination and exclusion within Hinduism, it does make the reader see only a facet of Caste discrimination, i.e., the economic aspect, but it is made clear that the article is about Caste discrimination in workplace specifically in Silicon Valley, and, also about upper Caste immigrants abroad who carry with them the culture of Caste discrimination. While she does omit some other important facets of discrimination in India, but it is quite clear that the article is about Caste discrimination workplace.

2.12. Interpretation

Although we have a detailed explanation and comparisons between the article featured in The Times of India, written by Neema Majmudar and the article featuring in The New York Times, written by Yashica Dutt.But in this particular section, we will, correlate these articles to the wider reality and where do we situate these works in the larger socio-cultural context. Firstly, Majmudar's work, can be seen in cohesion with the popular narrative, as, we see her bias towards a more romantic approach towards religion, as, religion is a highly important aspect of Indian society, criticising a demographically majority religion directly would lead to lack of popularity of the newspaper, appeasing to one kind of opinion and audience rather than informing masses .But at the same it shows the majoritarianism in her writing and how she addresses the question of heritage and belonging from a very upper Caste and Hindu majoritarian point of view, not situating herself or the agents . Here we can see how the reporter and newspaper want to maintain an image of neutrality and objectivity

by not using political terms, but are deeply biased in their approach to the question of being an Indian, but their opinions are not verifiable as they are not backed with credible facts, and only appeal to a particular section of people she considers "Indian". While on the other hand, Dutt's article also has a sectionalised approach to only a section of people, namely the English educated community with access to The New York Times, but, it does not suggest any false meaning or innuendo in the image of the said incident of discrimination, and can also be considered in coherence with the social reality. While Neema tries to build a utopian and imaginary social reality where there is no discrimination making completely paradoxical use of the phrase she mentions and repeats throughout the article which is *"celebration of diversity"*[4], creating an impact on the reader, that there is no exclusion and discrimination in the society, giving the power to the majority, and reinforcing the status quo. While Dutt does not believe in according power to specific sections of society according to her whimps and fancies, but, bases her image of stratification on hard facts and experiences, thus making her writing, in coherence with what a certain section of Indians face because of the actions of the ruling class, which is the communities with social, economic and cultural capital. But it lacks an intersectional approach to how patterns of discrimination work in nexus with each other, for example, a Dalit woman' status in comparison to upper Caste man is an interesting way of understanding the concept of intermediary Castes-class relationship and access to resources. Hence, the article may be reflecting on experience but it does not give the reader the deeper insight on intersectionality.

This essay is based on the writer's opinion and subjectivity, while it is definitely backed with factual concepts but the interpretation to the above articles may differ or change. There is no detailed literary analysis because even though literary analysis might be a part of CDA, the writer can choose to not detail the article on literary aspects but to focus on the critical aspects of the articles.

In this particular comparative analysis, we can learn that difference and oneness are facets of consciousness that are built over time, but some consciousnesses are closer to reality and some are not. To focus on subjective opinions backed by verifiable factual information, implicit suggestion, underlying assumptions, framing, etc., is an important part

of forming an opinion of the text we approach.

III Conclusion

To sum up, I think the article, “What does it really mean, to be Indian?’ is a very utopian article which mystifies the agency, and conceals important information from the readers and hence creating an image far from reality, and using literary tools as a means of manipulating readers. While, the article “the Specter of Caste in Silicon Valley" has a strong objective base and does not use literary devices to pursue readers to side with her, but to see the side of the oppressed. While both these articles are very relevant in understanding narratives on the idea of India and to place and situate communities in the rung of socio-economic hierarchy. But this analysis is based on the idea to urge the readers to keep in touch with the notion of critical eye to not fall prey to print media as the only source of “authentic information”.

Lastly, both the authors give us important information about popular perceptions in India, Neema gives us insight on how the majoritarian rationalise discrimination and impose homogeneity while Yashica tells us about the effects of the practices of majority communities leading up to exclusion and discrimination.

REFERENCES

1. Dutta Yashica. The Specter of Caste in Silicon Valley. The New York Times: July 14, 2020 URL: https://www.nytimes.com/2020/07/14/opinion/Caste-cisco-indian-americans-discrimination.html

2. Karve I. The Kinship Map of India, in P. Uberoi (ed.) Family, Kinship and Marriage in India. Delhi: Oxford University Press, 1994. p. 50-73.

3. Dube Leela Caste and Women in M.N.Srinivas (ed.) Caste: Its twentieth century avatar, New Delhi: Penguin, 1996. p.1-27.

4. Majmudar Neema. What does it really mean, to be Indian?. The Times of India: October 17th, 2017. URL: https://timesofindia.indiatimes.com/blogs/toi-edit-page/what-does-it-really-mean-to-be-indian/?source=app&utm_medium=referral&utm_campaign=iO Sapp&utm _source=WhatsApp.com

5. Mencher, J. The Caste System Upside Down, in D. Gupta (ed.), Social Stratification, Delhi: Oxford University Press, 1991. p. 93-109.

6. Momin A.R. The Indo Islamic Tradition, Sociological Bulletin, 26, 1977. p. 242-258.
7. Srinivas M. N. Religion and Society among the Coorgs of South India. Clarendon: Oxford, 1952. p. 100-122.
8. Huckin N. Thomas Critical Discourse Analysis / Tom Miller. Functional Approaches to Written Text: Classroom Applications. United States Information Agency, Washington D.C., 1997. p. 78- 92.

УДК 811.14’]’367.633(043)

Хоровець В.Є.
к.філол.н., доцент кафедри теорії та практики перекладу
Маріупольський державний університет

ДВОКОМПОНЕНТНІ ПРИЙМЕННИКОВІ ЕКВІВАЛЕНТИ З КАУЗАЛЬНОЮ СЕМАНТИКОЮ ПРИЙМЕННИКОВО-ІМЕННИКОВОГО ПОХОДЖЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ: СИНТАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

У роботі досліджено форму вираження прийменникових еквівалентів з каузальною семантикою в українській мові. Сформовано реєстр двокомпонентних прийменникових еквівалентів та здійснено аналіз особливостей структури та сполучуваності прийменникових еквівалентів причини в українській мові.

Ключові слова: *двокомпонентні прийменникові еквіваленти, препозиціоналізація, прийменниково-іменникове походження, сполучуваність.*

Роль прийменників дедалі яскравіше виявляється в лінгвістичних дослідженнях сьогодення. Про це свідчать чисельні розвідки, присвячені еквівалентам слова, співвідносним з прийменниками або прийменниковим еквівалентам [1; 2; 3], які є найяскравішими прикладами мовної динаміки: створення нових елементів, які співіснують з уже наявними та конкурують з ними, викликаючи їх занепад.

Під прийменниковими еквівалентами (далі – ПЕ) розуміємо комплекси, які складаються з двох або більше компонентів, співвідносні зі значенням прийменників та є результатом дії процесу граматикалізації. Останнім часом мовознавці дедалі більше звертають увагу на проблему визначення межі між ПЕ та вільними сполуками. Проте в сучасній лінгвістиці відсутні системні зіставні дослідження структури ПЕ

певних семантичних груп в українській мові, що й зумовлює актуальність цієї розвідки.

Аналіз форми вираження двокомпонентних ПЕ з каузальним значенням в українській мовах засвідчив, що більшість таких одиниць має прийменниково-іменникове походження: сформовано12 таких моделей, причому прийменник знаходиться у препозиції до іменника у всіх сполученнях.

Аналіз досліджуваного матеріалу доводить, що майже всі первинні прийменники, які виступають в ролі початкового компонента двокомпонентних моделей ПЕ, зокрема *в, з/із, за, на, через*, проявляють однакову продуктивність: кожен з них зафіксовано у двох двокомпонентних моделях. Найменш продуктивними виявилися прийменники *перед* і *по*: з кожним з них утворено по одній двокомпонентній моделі.

Прийменник *в* поєднується синтагматичним зв'язком з іменником чоловічого роду в місцевому відмінку множини (N6mpl) та іменником жіночого роду в знахідному відмінку однини (N4fs) при утворенні таких двокомпонентних моделей: Praep – N6mpl, Praep – N4fs від ПЕ *у/в пошуках, у/в силу*.

Прийменник *з/із* поєднується синтагматичними зв'язками з іменником середнього роду у формі родового відмінка множини (N2npl) та іменником чоловічого роду у формі родового відмінка однини (N2ms) при формуванні двокомпонентних моделей Praep – N2npl та Praep – N2ms на основі ПЕ *з/із міркувань і з/із приводу*.

Іменник двокомпонентної моделі Praep – N2npl, використаний в множині, не допускає модифікації морфологічних показників. ПЕ *з/із приводу* можна без втрати значення замінити на прийменник *через*, наявність же відповідника (дублета) з поміж власне прийменників, який простіше передає відповідну семантику, свідчить про вищий ступінь препозиціоналізації.

Первинний прийменник *за* є початковим компонентом у двох двокомпонентних моделях ПЕ причини, вступаючи у синтагматичний зв′язок з іменною частиною у формі орудного відмінка жіночого роду однини (N5fs) та іменною частиною у формі знахідного відмінка середнього роду однини (N4ns): Praep – N5fs (*за сукупністю*), Praep – N4ns (*за сприяння*).

Характерним для аналітичного прийменника *за сприяння* є контамінація

значення, тобто нашарування значення причини на значення способу дії.

Первинний прийменник *на* також фіксується у двох двокомпонентних моделях. Так у моделі Praep – N6ms, побудованій на базі ПЕ *на ґрунті*, компонентом розгортання є іменник у формі місцевого відмінка чоловічого роду однини, а у моделі Praep – N6npl, побудованій на базі ПЕ *на правах,* – іменник у формі місцевого відмінка середнього роду множини.

Прийменник *через* поєднується синтагматичними зв'язками з іменником чоловічого роду однини у формі знахідного відмінка (N4ms) та іменником жіночого роду однини у формі знахідного відмінка (N4fs) у базових моделях Praep – N4ms (*через брак*) та Praep – N4fs (*через відсутність*).

Прийменник *перед* зафіксовано лише в одній двокомпонентній конструкції ПЕ причини у поєднанні з іменником середнього роду у формі орудного відмінка однини: Praep – N5ns (*перед лицем*). В цьому випадку спостерігаємо, з одного боку, генералізацію, тобто зсув від конкретного значення до абстрактного, а з іншого – зазначена одиниця демонструє втрату іменниковим компонентом зв'язку із первинним значенням частини тіла, його десемантизацію і декатегоризацію.

Прийменник *по* також є початковим компонентом в одній двокомпонентній моделі. Він поєднується синтагматичними зв′язками з іменником жіночого роду у формі місцевого відмінка однини: Praep – N6ns (*по причині*).

Отже, аналіз граматичних параметрів іменникових компонентів двокомпонентних моделей ПЕ причини прийменниково-іменникового походження української мови довів, що більшість з них представлена іменниками середнього роду – 5, менше – чоловічого (4) та жіночого (3). Категорія відмінка у цих моделях репрезентована місцевим (4), знахідним (4), орудним (2) та родовим (2).

Запропоноване дослідження відкриває перспективи визначення та упорядкування шляхів поповнення класу складених прийменників. Проте вивчення форми вираження та сполучуваності ПЕ інших семантичних груп ще потребує ретельного дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонова О.О. Еквіваленти слова, співвідносні з прийменниками семантики відповідності у польській і українській мовах. Маґістеріум, 2009. Вип. 37. с. 13–17.

2. Лучик А. А. Природа і статус еквівалентів слова у мовній системі. Мовознавство, 2006, № 5. с. 95–99.
3. Пособчук О. О. Статус прийменникових еквівалентів слова в українській, німецькій та іспанській мовах. Мова, література і культура: актуальні питання взаємодії : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 22–23 серпня 2014 р. Львів : ГО «Наукова філологічна організація «Логос», 2014. с. 39–42.

УДК 81.161.2’25

Гусєва О. І.
к.філол.н., доцент кафедри слов’янської філології та перекладу
Маріупольський державний університет

ВАРИАТИВНОСТЬ ПЕРЕВОДА ИМЕН СОБСТВЕННЫХ (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНОВ И ХРОНИК ДЖ. МАРТИНА)

Вымышленные имена фэнтези открывают переводчику простор для выбора варианта перевода, позволяют сохранить значимые функции литературного имени. В переводе хроник и романов Дж. Мартина намечается линия разграничения “личное имя – субрикет (прозвище)”: для перевода первого из двух разрядов имен собственных используется транскрипция, для второго характерен семантический перевод. При этом способы и приемы создания авторских имен и способы их перевода известным образом коррелируют.

Ключевые слова: *имя собственное, субрикет, художественный перевод, вариативность перевода*

Возможность вариативности перевода определяется языком, границы вариативности формируются переводческой практикой, а раздвигаются они креативностью переводчика, с последующим добавлением нового варианта в список рекомендуемых. Ведущим способом перевода антропонимов в современной переводческой практике является транскрипция “с сохранением некоторых элементов транслитерации”. Транскрипция – основной прием, рекомендуемый и при переводе имен и названий фантастических существ [3, 60]. Однако во многих произведениях фэнтези имена собственные являются “говорящими”, а иногда и

сюжетообразующими. Эта включенность имени в текст должна служить мотивацией для предпочтения семантического перевода (калькирования) транслитерации имени собственного, а по сути, его заимствованию [2]. И, тем не менее, предпочтение отдается транскрипции и транслитерации.

С другой стороны, наделение авторских имен (имен вымышленных и произвольных) специфической смысловой и функциональной нагрузкой не может не отразиться на их переводе. Изучение переводных текстов романов и хроник Джорджа Р. Р. Мартина позволяет нам выделить следующие функционально-семантические особенности переводного имени собственного:

1. В переводе сокращается ареал имен, реализующих характерологическую функцию. Так, указание в именах Flowers, Snow, Rivers, Hill, Sand на социальный статус героя (это имена, которые в Вестеросе давали бастардам) понятно читателю оригинала, знающего буквальный смысл каждого слова (*цветы, снег, реки, холм, песок*). При транслитерации оценочная функция имени также сохраняется, но лишь благодаря широкому контексту. Вне контекста от читателя перевода ускользает и совмещение несовместимого в имени Лорд Сноу.

2. В фэнтези Дж. Мартина ролевой спектр авторских наименований прирастает функцией демиургической, функцией сотворения мира. Оттопонимические имена “расселяют” героев, маркируют их местоположение на топографической карте Вестероса: *Lord of the Tides – Лорд Приливов; Forrest Frey, Lord of the Crossing – Форрест Фрей, лорд Переправы.* Составные личные имена, так или иначе привязанные к топонимам, предполагают единый с ними способ перевода.

3. К вымышленным именам хроник и романов Дж. Мартина, которые относят к поджанру “средневековое фэнтези”, не применим исторический перевод, здесь не работает принцип этимологического соответствия (транспозиция). Тем не менее, авторские антропонимы-окказионализмы унаследовали некие исторические традиции именования.

4. В переводе хроник и романов Дж. Мартина намечается линия разграничения “личное имя – субрикет (прозвище)”: для перевода первого из двух разрядов имен собственных используется транскрипция, для второго характерен семантический

перевод. Ср.: Jaehaerys the Conciliator – *Джейхейрис Примиритель* (*Джейхейрис Миротворец*), где первая часть имени транскрибируются, вторая переводится с сохранением внутренней формы слова.

Как отмечает Н. Я. Бияк, всевозможные прозвища героев, характеризующие конкретное лицо, переводятся с сохранением семантики корневой морфемы [1, 27]. В приквеле Дж. Мартина “Fire and Blood” читаем: “Roderick Dustin, a warrior so old and hoary men called him Roddy the Ruin” [5, 106]. А в переводе: “*старый Родерик Дастин; он был столь свиреп, что его прозвали Родди Смерть Врагам*” [4, 4]. При сравнении перевода с оригиналом твкое повышение экспрессии кажется чрезмерным. А в “Принцессе и королеве” (“The Princess and the Queen”) тот же Roderick Dustin – это *Родди Разоритель*. Синонимический ряд предлагает и такой вариант перевода – *Разрушитель*. Сравните также иной вариант перевода, высвечивающий значение “old”: *Развалина.* Но и в том, и в другом случае утрачена амбивалентность слова the Ruin.

5. Антропонимика фэнтези позволяет раздвинуть границы вариативности перевода имен собственных. Официальным переводом на русский язык саги “A Song of Ice and Fire” считается перевод Натальи Виленской. Но с публикацией и переводом путеводителя “Мир Льда и Пламени” число вариантных соответствий множится. Глоссарий имен и их переводов включает варианты: *Хохолок – Локон, Дитя луны – Семя луны, Дырявый Парус – Рваная снасть* и т.п.

Как правило, переводчики Дж. Мартина придерживаются общей рекомендации повышать стиль при переводе с английского на русский. Это отражают и перевод названия саги “Песнь льда и огня” (другой вариант перевода – “Песнь льда и пламени”), а также названия летописи Таргариенов “Fire and Blood” – “Пламя и кровь” (“Огонь и кровь”). В целом же приемы создания имен и способы их перевода известным образом коррелируют, определяя практику перевода.

ЛИТЕРАТУРА

1.Бияк Н. Я. Особливості найменувань осіб в українській художній прозі та збереження їх функцій у німецькому перекладі: дисс. … канд. філол. наук: 10.02.01. Прикарпатський університет ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ, 2004. 263 с.

2.Вине Ж.-П., Дарбельне Ж. Технические способы перевода. Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. Под ред. В.Н.Комиссарова. М. : Международные отношения, 1978. с. 157–167.

3.Коренькова Н. Н. Перевод имен собственных [Электронный ресурс]. Режим доступа : http://elib.bsu.by/bitstream/. Название с экрана.

4.Мартин Дж. Р. Р. Пламя и кровь. Н. И. Виленская [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://thefreenovelonline.com/r/pljaska-smerti/next/4. Название с экрана.

5.Martin, George R.R. Fire and Blood. URL: https://6booksy.com/2019books/Fire-&-Blood-A-Targaryen-History-1/page_1.html.

УДК 81.161.2’25

Αγγελική Μουζακίτη

Δρ. Βαλκανικής Ιστορίας, Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό(Ε.ΔΙ.Π.),

Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών του Δ.Π.Θ.

Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ[1]

Стаття присвячена термінам міжкультурної майстерності та міжкультурної комунікації, які, як зазначає авторка, не є статичними та однозначними поняттями. Вони нерозривно пов’язані з управлінням мовним та культурним різноманіттям у сучасних та постійно мінливих полікультурних середовищах, про що йдеться у дослідженні.

Ключові слова: *особливості міжкультурної комунікації, середня освіта, Греція.*

Εισαγωγή

Με την παρούσα εισήγηση σκοπεύουμε να αναδείξουμε, να συζητήσουμε και να

[1] Το περιεχόμενο της εισήγησης βασίζεται σε διαδικτυακή διάλεξη που έδωσε η γράφουσα με θέμα «Διαπολιτισμική Διδακτική. Θεωρία και Πράξη: Η περίπτωση της Ιστορίας». Η διάλεξη πραγματοποιήθηκε στις 19 Ιουλίου 2020 στο πλαίσιο του Διακρατικού, Διαπανεπιστημιακού, Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών και του Τμήματος Επιστημών Εκπαίδευσης (Facoltà di Scienze della Formazione) του Πανεπιστημίου Suor Orsola Benincasa Νάπολης με τίτλο «Ψυχοπαιδαγωγικές, διδακτικές και διαπολιτισμικές προσεγγίσεις στις Ανθρωπιστικές Επιστήμες».

προβληματιστούμε γύρω από ζητήματα διαπολιτισμικής προσέγγισης των ιστορικών θεμάτων και να διερευνήσουμε τρόπους προσέγγισης και αξιοποίησης της γλωσσικής/πολιτιστικής/θρησκευτικής/ εθνικής ετερότητας στον σχεδιασμό και την οργάνωση του μαθήματος της Ιστορίας στην ελληνική δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα, επιχειρείται μία εννοιολογική προσέγγιση των όρων *διαπολιτισμική επικοινωνία, διαπολιτισμική δεξιότητα, διαπολιτισμική διδακτική* και *διαπολιτισμική εκπαίδευση,* γίνεται μία σύντομη περιγραφή των μεταβολών και των νέων τάσεων στην ιστοριογραφία και τη διδακτική της ιστορίας, με σημείο αναφοράς τη διαπολιτισμική στοχοθεσία, διατυπώνονται προβληματισμοί γύρω από το διαπολιτισμικό περιεχόμενο των προγραμμάτων σπουδών Ιστορίας για το γυμνάσιο και το λύκειο και παρουσιάζονται κάποια ενδεικτικά διδακτικά σενάρια στο πλαίσιο της Διαπολιτισμικής Διδακτικής.

1. **Εννοιολογική οριοθέτηση**

Οι όροι *διαπολιτισμική δεξιότητα* και *διαπολιτισμική επικοινωνία* δεν είναι έννοιες στατικές και μονοσήμαντες. Σχετίζονται άρρηκτα με τη διαχείριση της γλωσσικής και πολιτισμικής ποικιλομορφίας μέσα στα σύγχρονα και συνεχώς μεταβαλλόμενα πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα. Όπως πολύ ορθά επισημαίνει η Ευαγγελία Καγκά(2002), «με τον όρο διαπολιτισμική επικοινωνία δεν εννοούμε μόνο τη συνομιλία με άτομα αλλόγλωσσα, αλλά μία σύνθετη διαδικασία που διέπεται από στάσεις, συμπεριφορές και δεξιότητες βασισμένες σε κώδικες που θέτει η διαφορετικότητα στο κάθε πολυπολιτισμικό περιβάλλον»(σελ.91). Η *διαπολιτισμική δεξιότητα* αφορά σε ένα πλέγμα γνώσεων, ικανοτήτων και συμπεριφορών που βοηθούν το άτομο να επικοινωνεί, να συνυπάρχει και να αλληλεπιδρά αποτελεσματικά με άτομα που έχουν διαφορετικές πολιτισμικές καταβολές. Ο όρος *διαπολιτισμική διδακτική* αφορά στη διαχείριση ζητημάτων και προβλημάτων που σχετίζονται με την οργάνωση και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας στο πλαίσιο της δυναμικής και διαρκούς αλληλεπίδρασης μεταξύ διαφόρων εθνοτικών, γλωσσικών και πολιτισμικών ομάδων. Εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο της *Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης*, η οποία σύμφωνα με τον μελετητή H. Essinger, πρέπει να στοχεύει: α) στην καλλιέργεια της ενσυναίσθησης (empathy) κατά την οποία το άτομο μαθαίνει να μπαίνει στη θέση των άλλων, να ερμηνεύει τα συναισθήματά τους και να κατανοεί τα προβλήματά τους, β) στην ανάπτυξη του αισθήματος της αλληλεγγύης και κατ'επέκταση της αίσθησης

του ανήκειν σε μία συλλογικότητα που υπερβαίνει τα όρια(φυλετικά, γλωσσικά, εθνοτικά κτλ.), γ) στην καλλιέργεια του διαπολιτισμικού σεβασμού, του σεβασμού δηλαδή προς την ετερότητα και δ) στην κατάρριψη των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων που εκπορεύονται από τον εθνοκεντρικό τρόπο σκέψης(Νικολάου, 2005: 232).

Η διαπολιτισμική διδασκαλία είναι στην ουσία μία διαφοροποιημένη διδασκαλία στο πλαίσιο της οποίας η γλωσσική/πολιτισμική/εθνοτική ή άλλου είδους ετερότητα αντιμετωπίζεται ως πλούτος και όχι ως πρόβλημα. Έχει ως αφετηρία τα βιώματα, τις εμπειρίες και τις ιδιαίτερες πολιτισμικές προσλαμβάνουσες των εκπαιδευομένων και ενθαρρύνει τη δυναμική διαδικασία αλληλεπίδρασης, αμοιβαίας αναγνώρισης και συνεργασίας ανάμεσα στις διάφορες ομάδες(Νικολάου,2005).

2. Αναλυτικά προγράμματα και διδακτική μεθοδολογία στο πλαίσιο της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης

Στη διαπολιτισμική εκπαίδευση ο σχεδιασμός των αναλυτικών προγραμμάτων στοχεύει στην αξιοποίηση των ποικίλων βιωμάτων, εμπειριών και των γνώσεων των μαθητών, την ολιστική προσέγγιση της γνώσης(διαθεματικότητα), την καλλιέργεια του σεβασμού προς τους άλλους πολιτισμούς, την εξάλειψη των προκαταλήψεων και την ενθάρρυνση της αυτενέργειας αλλά και της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευομένων.

Αντίστοιχα οι διδακτικές μέθοδοι που εφαρμόζονται είναι μαθητοκεντρικές, καθώς έχουν ως αφετηρία το ιδιαίτερο πολιτισμικό υπόβαθρο και τα βιώματα του μαθητή και ομαδοσυνεργατικές, καθώς ευνοούν την οργάνωση και υλοποίηση σχεδίων δράσης (project). Ο χωρισμός σε ομάδες εργασίας και η οργάνωση ομαδικών δραστηριοτήτων κινητοποιούν το ενδιαφέρον και εξασφαλίζουν την ενεργό συμμετοχή όλων των εκπαιδευομένων, διαμορφώνοντας ένα θετικό και ευχάριστο κλίμα μέσα στην τάξη. Ευνοεί επίσης την επικοινωνία και αλληλεπίδραση μεταξύ μαθητών με διαφορετικές γλωσσικές και πολιτισμικές αναφορές, διαφορετικές δεξιότητες και διαφορετικά στυλ μάθησης. Όπως πολύ σωστά επισημαίνει ο μελετητής Ματσαγγούρας(2004) στην ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας κομβικό ρόλο παίζουν η δυναμική και λειτουργικότητα της ομάδας. Έχει αποδειχθεί άλλωστε στην πράξη ότι πιο αποτελεσματικές είναι οι ομάδες 3-4 ατόμων ανομοιογενούς σύνθεσης (μαθητές με διαφορετικό εκπαιδευτικό υπόβαθρο, πολιτισμικό κεφάλαιο και στυλ μάθησης, διαφορετικές προσωπικότητες κτλ.), στο πλαίσιο των οποίων η

ετερότητα μπορεί να αξιοποιηθεί στον μέγιστο βαθμό για την καλλιέργεια της διαπολιτισμικής επικοινωνίας και την επίτευξη θετικών μαθησιακών αποτελεσμάτων.

Στο πλαίσιο των ομάδων οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να σχεδιάσουν, να οργανώσουν και να υλοποιήσουν εργασίες(projects), η οποίες στηρίζονται στη βιωματική μάθηση και δίνουν τη δυνατότητα στον κάθε μαθητή να αξιοποιήσει το δικό του μορφωτικό και πολιτιστικό κεφάλαιο. Οι εκπαιδευόμενοι ως εκφραστές και φορείς διαφορετικών πολιτισμών, ανταλλάσουν εμπειρίες και απόψεις, προκειμένου να φέρουν εις πέρας την εργασία που έχουν αναλάβει από κοινού, μαθαίνουν να συνεργάζονται και να σέβονται τη διαφορετικότητα (Νικολάου, 2005: 339-340). Τα βασικά βήματα ενός project είναι ο καθορισμός του θέματος, ο προσδιορισμός στόχων και δραστηριοτήτων, η οργάνωση των ομάδων και ο καθορισμός κριτηρίων αξιολόγησης του αποτελέσματος της εργασίας(α΄φάση), η κατανομή των δραστηριοτήτων μεταξύ των μελών μίας ομάδας(β΄ φάση), η συλλογή και η επεξεργασία του υλικού από τις υποομάδες, η πραγματοποίηση συντονιστικών συναντήσεων, η ανατροφοδότηση και η σύνθεση του συλλογικού έργου της ομάδας(γ΄φάση), η παρουσίαση του έργου κάθε ομάδας στην τάξη και ο σχολιασμός του έργου από τις άλλες ομάδες και τον καθηγητή(δ΄ φάση) και τέλος η ενδοομαδική αξιολόγηση και διαομαδική αξιολόγηση (ε΄φάση) (Αργυροπούλου, 2007: 29-30).

3. Διδασκαλία της Ιστορίας και προαγωγή της διαπολιτισμικότητας σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα: οι αλλαγές σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο

Οι ραγδαίες οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές που έλαβαν χώρα από το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και εξής σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο επηρέασαν αναπόφευκτα και τον τρόπο διαχείρισης της μνήμης, του ιστορικού παρελθόντος, της ταυτότητας και της ετερότητας. Διαμορφώνονται νέα ιστοριογραφικά μοντέλα που μετατοπίζουν πλέον την εστίασή τους από την εθνοκεντρική ιστορική αφήγηση στην ιστορική αφήγηση που συμβάλλει στον πλουραλισμό, την ανεκτικότητα και την πολιτισμική συνύπαρξη (Βούρη & Γατσωτής, 2011: 37-68· Κόκκινος, 1998: 443-452 & Κόκκινος-Μαυροσκούφης-Γατσωτής&Λεμονίδου,2010:249-255). Η εκπαίδευση και ειδικότερα η ιστορική εκπαίδευση βρέθηκε στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος διεθνών και ευρωπαϊκών οργανισμών. Κατά την Α΄ Σύνοδο της UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), η οποία έλαβε χώρα στο Παρίσι το 1946, τέθηκαν οι βασικές αρχές σχετικά

με την ιστορική εκπαίδευση και επισημάνθηκε η ανάγκη αντικατάστασης των εθνικών ιστορικών αφηγήσεων από ιστορικές αφηγήσεις που προωθούν τη δημοκρατία, τη δικαιοσύνη, τις ανθρωπιστικές αξίες και τη διεθνή συνεργασία. Από το 1950 και εξής, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προσπαθεί να διαμορφώσει ένα κοινό πλαίσιο για όλα τα ευρωπαϊκά κράτη, ενώ προωθείται παράλληλα η αναθεώρηση των σχολικών εγχειριδίων ιστορίας στην ευρωπαϊκή ήπειρο. (Δορδανάς, 2007: 67-77 & Μιχαηλίδης, 2007: 79-94). Μετά την κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων, τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας το 1991, τους αιματηρούς πολέμους και την αναμόχλευση των εθνικιστικών παθών στην ευρύτερη περιοχή της Βαλκανικής τέθηκαν εκ νέου ζητήματα διαχείρισης της τραυματικής συλλογικής μνήμης και αναθεώρησης των ιστοριογραφικών μοντέλων και μεθόδων. Οργανώθηκαν σε διάφορες βαλκανικές χώρες συνέδρια, ημερίδες και ερευνητικά προγράμματα, τα οποία σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν με πρωτοβουλία διαφόρων ευρωπαϊκών ιδρυμάτων, όπως του *Κέντρου για τη Δημοκρατία και τη Συμφιλίωση στη Νοτιοανατολική Ευρώπη* και του *Ινστιτούτου* Georg-Eckert.(Coulouri, 2002: 16). Υιοθετήθηκαν νέα αναλυτικά προγράμματα ιστορίας και γράφτηκαν νέα διδακτικά εγχειρίδια, προκειμένου η διδασκαλία της ιστορίας να ενταχθεί στο πνεύμα της συμφιλίωσης και της συνύπαρξης των λαών**(**Μουζακίτη,2015).

4. **Οι μεταβολές στη σχολική ιστοριογραφία και τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας στην Ελλάδα**

Στη νεοελληνική σχολική ιστορική αφήγηση κυριαρχούσε μέχρι και τις αρχές της δεκαετίας του ‘90 ο εθνοκεντρικός λόγος και η στερεοτυπική και μισαλλόδοξη εικόνα του «άλλου». Ο βασικός στόχος του μαθήματος της Ιστορίας ήταν η εθνική διαπαιδαγώγηση. Οι σημαντικότερες μεταβολές στον τομέα της διδασκαλίας της ιστορίας έλαβαν χώρα στην Ελλάδα από τα μέσα της δεκαετίας του ’90 και εξής. Η κατάρρευση των σοσιαλιστικών καθεστώτων, η πορεία προς την ευρωπαϊκή ενοποίηση και οι ραγδαίες οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές εξελίξεις που δρομολογήθηκαν με την παγκοσμιοποίηση έθεσαν επί τάπητος το ζήτημα της αλλαγής της εκπαιδευτικής διαδικασίας, αλλά και της υιοθέτησης νέων ιστοριογραφικών τάσεων και προτύπων και νέων μοντέλων διδασκαλίας της Ιστορίας. Σημαντικές αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα και ειδικότερα στην ιστορική εκπαίδευση δρομολογήθηκαν με την υιοθέτηση του Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων

Σπουδών το 1997. Ως γενικός σκοπός της διδασκαλίας της Ιστορίας αναφέρεται «*η ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης και της ιστορικής συνείδησης*». Ως επιμέρους σκοποί της διδασκαλίας της διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση αναφέρονται, μεταξύ άλλων, η διαμόρφωση *πνεύματος μετριοπάθειας, ανοχής και σεβασμού στο διαφορετικό.* Από τους επιμέρους σκοπούς της διδασκαλίας της Ιστορίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση προκύπτει μια σαφής μετατόπιση από την παραδοσιακή ιστορική εκπαίδευση στη νέα ιστορική εκπαίδευση, που εστιάζει στην καλλιέργεια της ιστορικής σκέψης και το σεβασμό της ετερότητας μέσα από μια πολυδιάστατη προσέγγιση των ιστορικών φαινομένων και την κριτική επεξεργασία των ιστορικών πηγών (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 1998: 86). Αυτή η μετάβαση στη νέα ιστορική εκπαίδευση είναι ακόμη πιο ευδιάκριτη στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Ιστορίας για το Λύκειο, το οποίο συμπληρώθηκε με το Φ.Ε.Κ του 2002. Ανάμεσα στους σκοπούς που θέτει για το Λύκειο το Ε.Π.Π.Σ. Ιστορίας αξίζει να αναφέρουμε τον παρακάτω: «*Να γνωρίσουν οι μαθητές τους διάφορους πολιτισμούς, να εθιστούν στη διαδικασία μελέτης των σχέσεων μεταξύ των λαών και να εκτιμήσουν τη συνεισφορά των λαών αυτών στον παγκόσμιο πολιτισμό*»(Κόνδης, 2008:19-24).

Το 2003 εκδόθηκε (ΦΕΚ 303 Β/13-03-2003) νέο αναλυτικό πρόγραμμα για το Γυμνάσιο με μία νέα διάσταση και κατεύθυνση, τη διαθεματικότητα. Η εισαγωγή του γενικού μέρους του ΦΕΚ στην ουσία απηχεί το πνεύμα και τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εκπαιδευτική πολιτική των κρατών-μελών. Συγκεκριμένα τονίζεται η αναγκαιότητα της Δια Βίου Εκπαίδευσης και της απόκτησης δεξιοτήτων που θα βοηθήσουν τους μαθητές να υιοθετήσουν συγκεκριμένες αξίες και πρότυπα συμπεριφοράς, προκειμένου να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις ενός ρευστού διεθνούς περιβάλλοντος και τις επιταγές μίας ενωμένης και πολυπολιτισμικής Ευρώπης.

5. Ανάπτυξη της ιστορικής συνείδησης και καλλιέργεια της διαπολιτισμικής δεξιότητας στους μαθητές: μεθοδολογικές προσεγγίσεις

Τόσο η ξενόγλωσση όσο και η ελληνόγλωσση βιβλιογραφία είναι εξαιρετικά εκτενής όσον αφορά τη διαπολιτισμική ιστορική εκπαίδευση. Η δική μας μεθοδολογική προσέγγιση εδράζεται πάνω στο θεωρητικό και μεθοδολογικό σχήμα των Nordgren και Johansson (2015), οι οποίοι επιχειρούν να συγκεράσουν τις θεωρίες σχετικά με την καλλιέργεια της ιστορικής συνείδησης και την ανάπτυξη της διαπολιτισμικής δεξιότητας. Η θεωρητική τους

προσέγγιση εκκινεί από δύο θεμελιώδη και αλληλένδετα ερωτήματα: Πώς μπορεί η Ιστορία ως σχολικό μάθημα να συμβάλει στην ανάπτυξη της διαπολιτισμικής δεξιότητας; Τι συνεπάγεται αυτό για το περιεχόμενο της ιστορικής εκπαίδευσης και τις μεθόδους της; Οι δύο μελετητές θεωρούν ότι υπάρχουν τρία βασικά και αλληλένδετα στάδια στη διαδικασία της κατανόησης(εκμάθησης) της Ιστορίας: α) Η εμπειρία(βίωση) του παρελθόντος που σχετίζεται με τη συνειδητοποίηση της παρουσίας του παρελθόντος γύρω μας(χρονικές περίοδοι, γεγονότα, ιστορικές έννοιες κτλ.)· β) η ερμηνεία του παρελθόντος ως Ιστορία που συνίσταται στην κατανόηση της σημασίας ενός γεγονότος και των αιτιών που προκαλούν μία κοινωνική αλλαγή. Αυτού του είδους η δεξιότητα μπορεί να καλλιεργηθεί μέσω της πολύπλευρης μελέτης των ιστορικών πηγών και γ) Η χρήση-αξιοποίηση του παρελθόντος για μελλοντική δράση και αφορά στην ουσία στη σύνδεση παρελθόντος και παρόντος. Παράλληλα υφίστανται τρεις διαστάσεις της διαπολιτισμικής δεξιότητας: α) η γνώση των κοινωνικών και πολιτισμικών διαδικασιών και μετασχηματισμών η οποία με τη σειρά της οδηγεί σε γνώση σχετικά με διαφορετικούς πολιτισμούς εντός και εκτός των εθνικών συνόρων· β)η ικανότητα ερμηνείας των διαφορετικών πολιτισμικών αναπαραστάσεων και συσχετισμού τους, η οποία μεταφράζεται σε δεξιότητα ενσυναίσθησης και ερμηνείας μη οικείων(ξένων) αναπαραστάσεων και γ) η ικανότητα αλλαγής εστίασης και οπτικής σε ζητήματα αξιών, νοοτροπιών, συμπεριφορών. Από τον συνδυασμό των προαναφερθέντων δύο τριμερών σχημάτων μπορούν να προκύψουν ενδιαφέροντα ερωτήματα και απαντήσεις γύρω από τη διαπολιτισμική προσέγγιση ιστορικών θεμάτων μέσα στη σχολική τάξη, όπως για παράδειγμα: α) Ερώτημα: Ποιο ιστορικό περιεχόμενο μπορεί να συμβάλει στη γνώση κοινωνικών και πολιτισμικών φαινομένων-διαδικασιών;(Συνδυασμός της ιστορικής-αφηγηματικής ικανότητας της εμπειρίας-γνώσης με τη διαπολιτισμική δεξιότητα της γνώσης των κοινωνικών και πολιτισμικών διαδικασιών) Απάντηση: Οι ιστορικές διαδικασίες των πολιτισμικών αλληλεπιδράσεων και των μεταναστεύσεων των λαών. β) Ερώτημα: Πώς μπορούν οι ιστορικές ερμηνείες να συμβάλουν στην κατανόηση διαφορετικών πολιτισμικών αναπαραστάσεων; (Συνδυασμός της ιστορικής-αφηγηματικής δεξιότητας της ερμηνείας με τη διαπολιτισμική δεξιότητα της κατανόησης διαφορετικών πολιτισμικών αναπαραστάσεων) Απάντηση: Μέσω της ερμηνείας πηγών από διαφορετικούς πολιτισμούς, της ανάλυσης των ιστορικών δεδομένων και της συνεκτίμησης διαφορετικών ιστορικών

οπτικών(Nordgren & Johansson, 2015:1-25).

6. Διδακτικές εφαρμογές: Προτεινόμενο σχέδιο εργασίας στο μάθημα της Ιστορίας με διαπολιτισμική στόχευση

Θεωρούμε ότι η προσφορότερη διδακτική μέθοδος για τη συνδυαστική καλλιέργεια των ιστορικών-αφηγηματικών δεξιοτήτων και των διαπολιτισμικών δεξιοτήτων του μαθητή είναι το σχέδιο εργασίας(project) Τοπικής Ιστορίας. Η Τοπική Ιστορία αναδεικνύει πτυχές της καθημερινής ζωής και της οικονομικής, κοινωνικής, πολιτιστικής δραστηριότητας που μπορούν να συμβάλουν στην άρση προκαταλήψεων και εθνικών στερεοτύπων. Η βιωματική μάθηση παίζει κομβικό ρόλο και οι εκπαιδευόμενοι-γηγενείς και αλλοδαποί- αναπτύσσουν μέσα από την έρευνα και τη συνεργασία στενότερους δεσμούς τόσο μεταξύ τους όσο και με τον τόπο στον οποίο διαμένουν. Σε αντίθεση με τη Γενική Ιστορία, το αντικείμενο της Τοπικής Ιστορίας είναι πιο χειροπιαστό και πιο εύκολα προσπελάσιμο για τους μαθητές και προσφέρεται για την υιοθέτηση ποικίλων προσεγγίσεων και στρατηγικών, όπως ιστορικοί περίπατοι, έρευνες πεδίου και αξιοποίηση προφορικών μαρτυριών (Κυρκίνη, 2008: 12-17 & Μουζακίτη, 2015: 750).

Προτεινόμενο Σχέδιο Εργασίας(Project)

Θέμα: *Η Θεσσαλονίκη την εποχή του Α΄Παγκοσμίου Πολέμου: Η πόλη, οι άνθρωποι, η καθημερινή ζωή*

Κριτήρια επιλογής του θέματος: Η Θεσσαλονίκη είναι μία πόλη με πολυπολιτισμική παράδοση και πορεία και γι’αυτό αποτελεί πρόσφορο πεδίο εφαρμογής ενός διαπολιτισμικού project Ιστορίας.

Δομή εκπαίδευσης: Γυμνάσιο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Ευόσμου Θεσσαλονίκης (Το συγκεκριμένο project θα μπορούσε να εφαρμοστεί και σε οποιοδήποτε άλλο δημόσιο γυμνάσιο/λύκειο)

Ομάδα Στόχος: Μαθητές Γ΄ Γυμνασίου, κυρίως Παλιννοστούντες και Αλλοδαποί

Προτεινόμενοι Διδακτικοί στόχοι:

-Να γνωρίσουν οι μαθητές καλύτερα την ιστορία της πόλης στην οποία διαβιούν και κυρίως μία κρίσιμη χρονική περίοδο, κατά την οποία ζούσαν και συνυπήρχαν διάφοροι λαοί και πολιτισμοί(Έλληνες, Εβραίοι, Γάλλοι , Άγγλοι, Σέρβοι κτλ.)

-Μέσα από την επαφή τους με σημαντικά γεγονότα εκείνης της περιόδου

(Α΄Παγκόσμιος Πόλεμος, η Μεγάλη Πυρκαγιά του 1917 κτλ.) να γνωρίσουν και άλλες πτυχές της καθημερινής ζωής των ανθρώπων.

-Να καλλιεργήσουν το πνεύμα συνεργασίας μεταξύ τους και να αλληλεπιδράσουν

-Να αναπτύξουν το αίσθημα της ενσυναίσθησης γύρω από την κοινή τραγική μοίρα των ανθρώπων, «συμμάχων» και «εχθρών» κατά τη διάρκεια του πολέμου(απώλειες ζωών, ξεριζωμός, προσφυγιά κτλ.)

-Να συνειδητοποιήσουν την άμεση σύνδεση μεταξύ παρόντος και παρελθόντος.

Προτεινόμενη μέθοδος διδασκαλίας: Ομαδοσυνεργατική

Οι μαθητές σε συνεργασία πάντα με τον διδάσκοντα, ο οποίος συντονίζει την όλη διαδικασία χωρίζονται σε ομάδες εργασίας και φωτογραφίζουν, επισκέπτονται μνημεία και μουσεία της πόλης, συλλέγουν πληροφορίες και μαρτυρίες από ημερολόγια, επιστολές κτλ., παίρνουν συνεντεύξεις από ιστορικούς κτλ.

Σύνθεση ομάδων εργασίας: Ανομοιογενής

Στρατηγικές: Καταιγισμός ιδεών, συνεργασία μαθητών, αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, έρευνα και συλλογή πληροφοριών σχετικά με ένα θέμα, συνεντεύξεις

Υλικό: Οπτικοακουστικό υλικό, κάμερα, φωτογραφική μηχανή

Τελικό πιθανό προϊόν: Δημιουργία μίας μικρής ταινίας για την πόλη της Θεσσαλονίκης πριν από 100 χρόνια

Αξιολόγηση: Αυτοαξιολόγηση και ετεροαξιολόγηση, ενδοομαδική και διομαδική αξιολόγηση, συνεχής ανατροφοδότηση και αξιολόγηση σε όλη τη διάρκεια του project αλλά και κατά την τελική παρουσίαση της εργασίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΈΣ ΑΝΑΦΟΡΈΣ

1. Αργυροπούλου, Χ. Η Διαθεματικότητα στα Φιλολογικά Μαθήματα και τα Σχέδια Εργασίας/Project. Από τη Θεωρία στην Πράξη. Αθήνα: Μεταίχμιο, 2007
2. Βούρη, Σ. & Γατσωτής, Π. Ζητήματα διδασκαλίας της Ιστορίας στην Ελλάδα. Αδράνειες και καινοτομίες στο σχολικό εγχειρίδιο για το μάθημα, 2011.
3. Ιστορία Γενικής Παιδείας της Γ΄Λυκείου. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικου Τμήματος Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων 23*, 2007. σσ. 37-68.
4. Δορδανάς Σ. Διδάσκοντας την Ιστορία στα γερμανικά και στα γαλλικά σχολεία: Το εγχείρημα του κοινού γαλλογερμανι-

κου σχολικου εγχειριδίου. *Η αποδόμηση του Εθνικου κρατους και της Ιστορίας του.* Θεσσαλονίκη: Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, 2007. σσ. 67-77.

5. Καγκά Ε. Διαπολιτισμική επικοινωνία και διαθεματικότητα: όψεις και προοπτικές στην Ευέλικτη Ζώνη. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων, 6,* 2002. σσ. 91- 96.
6. Κόκκινος, Γ. *Από την Ιστορία στις ιστορίες. Προσεγγίσεις στην ιστορία τησιστοριογραφίας, την επιστημολογία και τη διδακτική της ιστορίας*. Αθήνα:Ελληνικά Γράμματα, 1998.
7. Κόκκινος, Γ., Μαυροσκουφης, Δ., Γατσωτής, Π. & Λεμονίδου, Ε. *Τα συγκρουσιακα θέματα στη διδασκαλία της Ιστορίας.* Αθήνα: Νοόγραμμα, 2010.
8. Κόνδης, Σ. Αναλυτικά Προγράμματα Ιστορίας Γενικής Παιδείας, Σχολικά Εγχειρίδια και Διδακτική Πράξη στο Λύκειο. *Φιλολογική, 104*, 2008. σσ. 19-24.
9. Κυρκίνη, Α. Προγράμματα Σπουδών της Ιστορίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και αντίστοιχα διδακτικά βιβλία. *Φιλολογική, 104*, 2008. σσ. 12-17.
10. Ματσαγγούρας, Η. Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση. Για το καθημερινό μάθημα και τα προγράμματα του ολοήμερου σχολείου, τα περιβαλλοντικά, τα πολιτιστικά και τα ευρωπαϊκής συνεργασίας. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη, 2004.
11. Μιχαηλίδης, Ι. Η διδασκαλία της Ιστορίας στην ευρωπαϊκή ήπειρο. *Η αποδόμηση του Εθνικου κρατους και της Ιστορίαςτου.* Θεσσαλονίκη: Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, 2007. σσ. 79-94.
12. Μουζακίτη Α. Από τη μία και μοναδική ιστορική αλήθεια στις πολλαπλές αναγνώσεις του ιστορικού παρελθόντος: Οι τομές και οι αλλαγές στην ελληνική μέση εκπαίδευση αναφορικά με τον τρόπο διδασκαλίας της ιστορίας. Θεωρητικά/Ιδεολογικά ζητήματα και προβληματισμοί. Στο Κ. Δημάδης (Επιμ.), Συνέχειες, ασυνέχειες, ρήξεις στον ελληνικό κόσμο (1204-2014): οικονομία, κοινωνία, ιστορία, λογοτεχνία, Πρακτικά Ε΄ Ευρωπαϊκού Συνεδρίου Νεοελληνικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη, 2-5 Οκτωβρίου 2014, 5 τόμοι, τόμ Α. Αθήνα: Ευρωπαϊκή Εταιρεία Νεοελληνικών Σπουδών, 2015. σσ.741-758.
13. Νικολάου Γ. Διαπολιτισμική Διδακτική. Το νέο περιβάλλον-Βασικές αρχές. Β΄ έκδοση. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2005.

14. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. *Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών(Ε.Π.Π.Σ.). Η εισήγηση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.* Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 1998.
15. ΦΕΚ 303 Β/13-03-2003, Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών(Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών(Α.Π.Σ.) Γυμνασίου-Λυκείου, Γενικό Μέρος, 3733-3744 στο: www.pi-schools.gr (Ιστοσελίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου).
16. Coulouri Christina (ed).*Clio in the Balkans. The Politics of History Education*. Thessaloniki: Center for Democracy and Reconciliation in Southeast Europe, 2002
17. Nordgren K. & Johansson M. Intercultural Historical Learning: a conceptual framework. *Journal of Curriculum Studies, 47 (1),* 2015. pp. 1-25. doi: 10.1080/00220272.2014.956795

УДК: 811.111'373.

Гришанова Т. С.

студентка ОС «Бакалавр» 4 курсу, спеціальності

«Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольський державний університет

СТРУКТУРНІ ТИПИ НЕОЛОГІЧНИХ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ, ПРЕДСТАВЛЕНІ У СЛОВНИКУ ЗАЦНОГО Ю. А. ТА ЯНКОВА А. В. «ІННОВАЦІЇ У СЛОВНИКОВОМУ СКЛАДІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ»

У тезах представлено короткий опис неологізмів. Репрезентовано результати дослідження неологічних лексичних одиниць з точки зору їх структури. Серед неологізмів були виділені. Найпродуктивнішими виявилися словосполучення, а найменш ефективними – суфіксація та абревіація.

Ключові слова: *неологізм, лексична одиниця, префіксація, суфіксація, абревіація.*

Сучасне суспільство розвивається дуже швидкими темпами, а разом із ним збагачується й мова. Найповніше та найяскравіше її розвиток виявляється у словниковому складі мови, який постійно змінюється, збагачується новими словами. Їх вивчення знаходиться серед найважливіших проблем сучасного мовознавства. Виникнення новотвору може бути зумовлене багатьма чинниками. Сьогодні дуже швидко розвивається наука, техніка, культура, виникають нові явища та поняття, що потребують найменування або необхідне переосмислення старого значення.

Не існує єдиного значення слова «неологізм». Кожний мовознавець визначає його по-різному. Так, багато з них трактують це поняття майже так само, як і Розенталь Д.Е. та Теленкова М.А., а саме вважають, що **неологізм** це слово або мовний зворот, що був створений для позначення нового предмета чи вираження нового поняття [6].

Новотвори формуються за допомогою **словотворення**. За Горпиничем В.О. це процес, механізм, система і результат творення вторинних слів, що перебувають між

собою у типових структурно-семантичних зв'язках. Розділ мовознавчої науки, який вивчає процес творення слів, його механізм, словотвірну структуру слова і словотвірну систему мови, називається **словотвором** [3].

Існують різні способи словотворення. Вакарюк Л. О. зазначає, що **спосіб словотвору** – це шлях, прийом утворення слів, це – дія, якою твірна база перетворюються в похідне слово [2]. Усі способи словотворення поділяються на дві групи – **морфологічні** і **неморфологічні**. Серед основних морфологічних способів виділяють суфіксальний, префіксальний, префіксально-суфіксальний, осново- та словоскладання та абревіацію. До неморфологічних способів словотворення належать лексико-семантичний та лексико-синтаксичний.

В англійській мові також виділяють конверсію та дезафіксацію. За визначенням Абрекової Т.І., **конверсія** – це безафіксний спосіб словотворення, у результаті дії якого утворюється категоріально відмінне слово, що збігається у деяких формах із початковим словом. **Дезафіксація** трактується як спосіб словоутворення, при якому слова утворюються шляхом відкидання суфікса або елемента, зовнішньо схожого із суфіксом [1].

Переходячи до представлення результатів проведеного аналізу неологізмів, представлених у словнику Зацного Ю. А. та Янкова А. В. «Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття», слід зазначити, що у відкритому доступі було представлено 197 неологізмів. 155 слів не виявилися новотворами і це склало 78,68%. Проаналізовані нові лексичні утворено за допомогою семантичної деривації, що співпадає з результатами дослідження Пефтієвої О.Ф. [5].

Проаналізувавши решту 21,32%, а саме 42 неологізми, було виявлено способи їх утворення. Перше місце посіла афіксація, завдяки якій було утворено 30 нових слів (71,43%). На другому місці знаходиться безафіксний спосіб словотворення, за допомогою якого було сформовано 9 слів, що склало 21,43%. Третє місце за продуктивністю посідають словосполучення, які представленні двома неологізмами (4,76%). А найменш ефективним способом виявилася дезафіксація, за допомогою якої утворилося 1 слово (2,38%).

Серед афіксальних способів словотвору були виділенні суфіксальний,

префіксальний, суфіксально-префіксальний. Найпродуктивнішою виявилася суфіксація, завдяки якій утворилося 25 неологізмів і склало 83,33%. Наприклад, було сформовано такі слова, як *bartendress* (жінка, яка працює в барі) [4, с. 88], *killology* (дослідження вбивства людини як антисоціального явища) [4, с. 209], *nexter* (молода людина, яка належить до покоління людей, що народилися в період між 1980-1995 роками) [4, с. 209]. Друге місце посідає префіксальний спосіб, яким утворилося 3 слова, що склало 10%. Наприклад, *paracopyright* - набір нетрадиційних законів та правил, що існують паралельно і захищають разом авторське право [4, с. 251]. Найменш продуктивним виявився префіксально-суфіксальний спосіб словотворення, за допомогою якого утворилося 2 неологізма (6,67%). Наприклад, *bifocular* (той, хто здатний виконувати дві справи одночасно) [5, с. 89].

Проаналізувавши безафіксний спосіб словотворення, було виділено складання основ та абревіація. Перше місце посіло складання основ, за допомогою чого було утворено 8 нових слів, що склало 88,89%. Наприклад, *killographic* (такий, що відображає вбивство чи насилля) [4, с. 209]. Абревіація виявилася найменш продуктивним безафіксним способом словотворення. За її допомогою було утворено лише 1 слово, що склало 11,11%. Це неологізм *direm*, що був утворений від слів *directional infrared countermeasure* і позначає лазерний пристрій для боротьби проти портативних зенітних ракет типу «Стінгер», які орієнтуються на тепло, що випромінюють літаки і вертольоти [4, с. 140].

Крім того 2 неологізма були створенні завдяки словосполученню (66,67%) і ще 1 завдяки дезафіксації (33,33%).

Серед слів, що не виявилися неологізмами, були виділені префіксація, суфіксація, абревіація, словосполучення, а також окремо були винесені слова, пояснення яких є в інших словниках. Найпродуктивнішими виявилися словосполучення (81 нове слово, 52,25%), а найменш ефективними – суфіксація та абревіація (по 4 слова, по 2,58%).

Отже, швидкий темп розвитку суспільства, зумовлює необхідність вивчення процесу виникнення нових слів. Неологізм – це слово або словосполучення, що з’являються у зв’язку зі змінами у суспільному житті. Вони творяться за допомогою

різних способів словотворення, таких як афіксація, осново- та словоскладання, абревіація, безафіксний спосіб та інших. У словнику Зацного Ю. А. та Янкова А. В. «Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття» неологізмами є 42 слова. Серед них найпродуктивнішим способом виявилася афіксація (30 неологізмів, 71,43%), а найменш ефективним – абревіація (1 неологізм, 11,11%). Найефективнішим способом словотворення серед слів, які не є неологізмами, виявилися словосполучення (81 слово, 52,25%). Суфіксація та абревіація (по 4 слова, по 2,58%) стали найменш продуктивними.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абрекова Т.И. Лексикология английского язика (практический курс). Учеб. пособие для II-III курсов ин-тов и фак. иностр. яз. М., «Высш. Школа», 1977. с. 41

2. Вакарюк Л.О., Панцьо С.Є. Українська мова. Морфеміка і словотвір. Тернопіль: Лілея, 1999. с.143-148.

3. Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія : навч. посіб. для студ. філол. спец. вищ. закл. освіти. Київ: Вища шк., 1999. с. 78.

4. Зацний Ю. А., Янков А. В. Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття: англо-український словник. Словник. Вінниця: Нова Книга, 2008. 360 с.

5. Пефтієва, Олена. Пошук нових коренів серед лексичних одиниць. Збірник матеріалів засідання круглого столу «Актуальні проблеми міжкультурної комунікації, перекладу та порівняльних студій». 30 вересня 2019. Маріупольський державний університет, 2019. с. 3-6.

6. Розенталь Д.Э., Теленкова М.А. Словарь-справочник лингвистичесих терминов: Пособие для учителя. 3-е изд., испр. и доп. М: Просвещение, 1985. с. 131.

УДК 811.111' 367.6

Долматова К. А.

студентка ОС «Бакалавр» 4 курсу, спеціальності

«Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольський державний університет

ПРИЙМЕННІКОВІ ЕКВІВАЛЕНТИ СЛОВА НА ПОЗНАЧЕННЯ ТЕМПОРАЛЬНОСТІ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: СТРУКТУРНИЙ АСПЕКТ

У статті досліджено особливості прийменникових еквівалентів слова на позначення темпоральності в англійській мові. Розглянуті особливості функціонування прийменника у формуванні темпоральних відносин. Виявлена концепція прийменникових еквівалентів у просторі та часі, та охарактеризовано темпоральність у когнітивному аспекті англійської мови.

Ключові слова: *прийменникові еквіваленти, прийменник, темпоральні відносини, когнітивність.*

Одним з підходів до вивчення прийменникової семантики є так званий когнітивний напрямок, заснований американськими лінгвістами, який засвідчує, що прийменник – є зв’язком відносин в мові і виступає в якості засобу, завдяки якому ми можемо розуміти навколишнє середовище в нашій свідомості. Прийменник – це службова частина мови, що позначає певні зв'язки між словами в реченні або виражає залежність одного слова від іншого. Досліджуючи прийменникові синтаксичні утворення, лінгвісти справедливо вказують на обов’язковість двостороннього зв’язку прийменника з головним і залежним компонентами словосполучення. А тому структура традиційної побудови двокомпонентного прийменникового словосполучення в англійській, має: головний компонент + прийменник + залежний компонент [2].

Поняття темпоральності ширше поняття часу, оскільки включає його в себе. Категорія часу представляє безсумнівний інтерес для дослідників з огляду на те, що ця категорія є фундаментальною поряд з такою категорією не тільки як простір, та дія, але й як поняття часу, що є у свідомості людини. В результаті різного сприйняття поняття часу сформувалися різні моделі. Таким чином, поняття часу принципово

відрізняється від категорії «простір»; в певних умовах воно виконує функцію простору. Так, темпоральний прийменник і*n* вказує на проміжок часу, після якого відбувається дія, але, на відміну від синонімічного йому прийменника *after*, цей прийменник не може вказувати на послідовність подій. Прийменник *in* має певні сполучувані обмеження, а саме – орієнтиром повинен виступати аргумент, представлений часовим, а не дієвим іменником [1].

Таким чином прийменники ніколи не змінюють своєї форми і не можуть вживатися самостійно. У реченні вони обов'язково вживаються з іншими частинами мови. Завдяки прийменникам ми розуміємо послідовність подій у реченні. Перцептуальний час не завжди відповідає реальному часі. Реальний час демонструє дві особливості – топологічний і метричний класи; топологічна особливість фундаментальна і відображає порядок часу, порядкова зміна подій, кількісний аспект часу. Метрична особливість часу показує тривалість часу. Поняття часу принципово відрізняється від категорії «простір»; в певних умовах воно виконує функцію простору. В момент диференціації в часі подія складається з більш особливих подій, та може виконувати функцію простору. Процес вираження категорії часу в різних мовах відбувається завдяки умовам і можливостям тієї чи іншої мови. В англійській мові концепт часу виражається за допомогою прийменників в системі відмінків [4].

Прийменники англійської мови за своїм значенням поділяються на різноманітні групи такі як: прийменники напряму та прийменники часу. Також розглянуто функція прийменника у формуванні темпоральних відносин, як одночасність двох дій в рамках цілісного тимчасового періоду. Виразність прийменників темпоральних відносин показує на визначеність або на невизначеність часу. Визначеність прийменника допомагає розуміти нам точний час походження дії, у той момент як невизначений час показує нам на неточність походження дії. Такім чином ми розуміємо, що завдяки прийменнику ми можемо розуміти події які відбувались одночасно, або послідовно. Характерною рисою таких темпоральних прийменників як *after, before, since, till / until* є їх здатність вказувати на послідовність подій або часових відрізків.

Також виявлено, що поняття часу принципово відрізняється від категорії

«простір», в певних умовах, наприклад в момент диференціації в часі, подія, що складається з більш особливих подій воно виконує його функцію простору.

Але це можливо лише за рахунок потенційних можливостей конкретних мов. Семантична область часового співвіднесення дії може розпадатися на семантичні ділянки як слідування в часі. Темпоральні прийменники які вказують на послідовність подій концептуалізують час, як єдине ціле.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондарко А. В. Темпоральность. Модальность. Л.: Наука, 1990. с. 260–279.

2. Баринова И. В. Семантика предлогов, выражающих временные отношения в современном английском языке: дисс. … к. филол.., 1999. с. 211–234

3. Иманова С. Предлоги пространства и времени в английском языке. Баку, 1990. с. 72–98.

4. Wierzbicka A. A Semantic Basis for Linguistic Typology. Типология и теория языка: К 60-летию А.Е. Кибрика. М.: Школа «Языки русской культуры», 1996. с. 543–580.

5. Bennett D. C. Spatial and Temporal uses of English Prepositions. An Essay in Stratificational Semantics. London, 1995. с. 235–244.

УДК 811.111' 367

Гайдарова О.В.

студентка ОС «Бакалавр» 3 курсу, спеціальності

«Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ КАЛАМБУРУ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО СТЕНДАПУ ДЖИММІ КАРРА «BEING FUNNY»)

Доповідь присвячено опису способів та особливостей перекладу каламбуру з англійської мови на українську. Дослідження виконано на матеріалах гумористичних шоу-програм відомого британського коміка Джиммі Карра. Визначено дефініцію каламбуру та виявлено найбільш типові засоби його передачі українською мовою.

Ключові слова: *каламбур, ефект подвійної схематизації, жанр комедії,*

багатозначність виразу, еквівалентність лексичних одиниць.

Каламбур, або гра слів – це одна з найскладніших галузей перекладознавства, що є одним з мовних засобів творення комічного. Згідно з літературознавчою енциклопедією, каламбур – це стилістичний прийом, заснований на багатозначності, за якого гра слів (омонімів, паронімів, повторів, будь-яких форм багатозначності), витворює ефект подвійної схематизації, зумовлює появу фразеологізмів, неологізмів. Найповніше їх стилістична функція розкрита в комічному й сатиричному жанрах. [3, с. 435]

Стендап (Stand-up comedy) – це жанр комедії, що, як правило, реалізується за участі одного виконавця, який виступає безпосередньо перед живою аудиторією у певній формі спонтанності [5]. Цей жанр з'явився у Великій Британії в XVIII–XIX століттях, і його розквіт припав на середину XX ст. Стендап як нова форма виступів з'явився у США в XIX ст. разом з кочівниками водевілю та цирковими виставами, і саме у післявоєнні роки він почав набувати більш впізнавані риси. Вже 30 років стендап є одним з найпопулярніших театральних форматів у США завдяки новому поколінню стендап-коміків: Едді Мерфі, Робін Вільямс і Луї Сі Кей. Проте в Україні та інших країнах СНД цей жанр у його сучасному вигляді з`явився та набув популярності тільки на початку 21-го століття.

Різниця між стендапом та іншими гумористичними шоу полягає в тому, що стендап завжди читає тільки одна людина, це завжди живий діалог із публікою. Наприклад, у КВК не важливо, чи жарти правдиві, чи ні, чи актуальна і цікава тема, у той час як у стендапі найчастіше за все прийнято розповідати справжні історії про життя або висловлювати думку через призму виконавця. За словами коміка Френкліна Айе, суть стендап-комедії зводиться до «подання життєвих ситуацій з комічного боку, з яких можна "вивести" жарти [4, с. 11]».

Стендап виступи загалом характеризуються ускладненістю інтелектуальної складової, що реалізується за допомогою натяків, евфемізмів, алюзій та каламбурів. Саме останні роблять жарти глибшими та багаторівневими, що сприяє успіху серед інтелектуально просунутої аудиторії. Саме тому доцільно зауважити на більш детальному розгляді каламбурів як лінгвістичного явища.

В. С. Виноградов стверджує, що каламбури складаються з двох ключових частин: з лексичної основи, яка розпочинає гру слів, та з результату, що розкриває зміст каламбуру [1, с. 165]. Таким чином, саме завдяки використанню другого компоненту та порівнянню його зі схожим за звучанням словом або виразом виникає бажаний іронічний або сатиричний ефект.

С. Влахов та С. Флорін виокремлюють наступні прийоми перекладу каламбурів:

1. Відтворення каламбуру на основі багатозначності.

2. Переклад калькою.

3. Створення власної гри слів, близької за тими чи іншими показниками авторському каламбуру [2, с. 295].

Одним з представників сучасної стендап сцени, який постійно звертається до каламбурів у своїх виступах, є англійський комік Джиммі Карр.

В якості прикладу інтерпретації каламбурів перекладачем наведемо декілька фрагментів з шоу Джиммі Карра – «Being Funny». За основу візьмемо російський переклад Семена Гальцева.

When I broke up with my last girlfriend, I said: «I blame myself. I should never have let you // let yourself go. But you have».	Расставаясь со своей предыдущей девушкой, я сказал: «Это я виноват. Напрасно я дал тебе свободу… превратиться в это. Но ты превратилась».

Автор відтворив каламбур на основі багатозначності виразу «let go». «Let go» перекладається як «відпустити когось або щось», проте з додаванням слова yourself та перетворенням на «let yourself go» змінює своє значення та перекладається вже як «запустити себе». У перекладі сенс жарту залишається незмінним.

My favourite yourkshire phrase is «Tin tin tin» which means «It's in the tin».	Моя любимая йоркширская фраза это «Тин-тин-тин», что значит «Тина тянет тину».

У даному випадку каламбур будується на переліку схожих за звучанням слів, які разом створюють речення, проте у випадку перекладу каламбуру дослівно, ця сутність втрачається. З цієї причини замість дослівної реконструкції, яка не завжди є

необхідною в інтерпретації каламбурів, автор використовує свою гру слів, що зберігає сутність жарту.

You don`t really sound Chinese, Sir. I think if I did Chinese accent now, it would smack of razy lacizm.	По голосу Вы не похожи на китайца, сэр. К тому же, спародируй я сейчас китайский акцент, от него несло бы ренивым ласизмом.

У наведеному прикладі перекладач звертається до прийому калькування як до єдиного можливого способу передачі комічного у реченні. Це зумовлено простотою жарту мовою оригіналу: перестановка літер на початку слів, що складають словосполучення, позбавляє сенсу подальше ускладнення жарту.

The Detroit Bomber. He had explosives in his pants. The triggering device went off but the explosives didn`t detonate and there was smoke. His court case is coming up in America in the next couple of month and he`s gonna have a very tough time defending himself. The prosecution will just gonna go: - Are you telling the truth? - Yes, I am telling the truth. - Were your pants on fire?	Детройтский подрывник. У него было взрывное устройство в трусах. Детонатор не сработал, а взрывчатка не взорвалась. Было очень много дыма. Скоро в Америке будет слушание его дела в суде, и защищаться в суде ему будет очень непросто. Обвинение спросит: - Вы говорите правду? - Да, я говорю правду. - У Вас штаны дымились?

Англійський вираз «Liar, liar, pants on fire» застосовується щоб викрити чиюсь брехню. У російській мові відсутній повноцінний еквівалент цього виразу, що позбавляє нас можливості виконати точний переклад з семантичної точки зору. Саме з цією проблемою зіткнувся перекладач, тому жарт було втрачено.

When I broke up with my first wife I didn`t want anything from her in the settlement except a pint of milk,	Когда я разводился с первой женой, я не просил у нее ничего кроме звонков в Иран и Ирак,

four egg yolks, a vanilla pod, an ounce of castor sugar and two fluid ounces of cream. She mixed the whole up in a bowl and she threw it in my face. But on the plus side, I did get custardy.	Кувейт и Ливию, Нигерию, Саудовскую Аравию и еще шесть стран. Она ничего не поняла, но согласилась. Зато я добился своего – ОПЕКа.

Даний жарт будується на основі співзвучності двох слів – custody та custardy, що перекладається як «опіка» та «заварний крем» відповідно. Автор перекладу зауважив це та провів омонімічну паралель між організацією ОПЕК та російським словом «опека», і саме тому, користуючись методом створення власної гри слів, зберіг сутність оригінального жарту та передав сенс каламбуру.

Таким чином, можна зробити висновок, що каламбури є складним лінгвістичним явищем, що становить певну проблему у галузі перекладознавства внаслідок відсутності адекватних та еквівалентних лексичних одиниць у мові перекладу. Саме складність кваліфікованого відтворення каламбурів являє собою інтерес для перекладача та розвиває його креативні навички, на відміну від перекладу буквального.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виноградов В.С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). Москва : Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 224 с.

2. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. Москва : Валент, 2009. 360 с.

3. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 607 с.

4. Ajaye F. Comic Insights: the art of stand-up comedy. Los Angeles : Silman-James Press, 2002. 289 p.

5. Zoglin R. Stand-up comedy. Britannica Online Encyclopedia. 2019. URL: https://www.britannica.com/art/stand-up-comedy (дата звернення 13.05.2020)

УДК: 811.111'373.

Канна В.Ю.

к.филол.н., доцент кафедры теории и практики перевода

Мариупольский государственный университет

К ВОПРОСУ О СЕМАНТИКЕ ИМЕНИ СОБСТВЕННОГО

В статье представлены различные точки зрения на сущность собственных имен. Рассматривается специфика семантики имени собственного, отличие от антропонимной лексики.

Ключевые слова: *сущность, собственные имена. семантика, анторопонимы, поэтонимы.*

Автор одного из первых монографических исследований поэтики собственных имен Э. Б. Магазаник [8], касаясь проблемы природы и семантики собственных имен, констатировал, что в науке до сих пор существуют “полярные в известном отношении точки зрения” на сущность собственных имен. При этом господствующим он назвал мнение о том, что собственное имя – «единственный разряд самостоятельных слов, не связанный с семантическим содержанием». Сохранилось ли такое же отношение к вопросу о природе и семантике собственного имени до наших дней?

Следует заметить, что точка зрения противников представления о собственном имени как асемантизированной категории часто наивно связывалась с происхождением собственного имени от нарицательного слова. Возможно, именно наивные аргументы препятствовали популяризации их взглядов. Например, Ф. И. Буслаев считал, что «<...> имена собственные, которыми мы обозначаем представление неделимое, суть такие же общие понятия, как и имена нарицательные, что явствует как 1) из значения имен собственных, так и 2) из происхождения их в языке” [1, с. 6-7]. Иногда к тому же выводу приходили, опираясь “на возможность возникновения нарицательного имени из собственного [5]».

Вместе с тем существовала иная позиция, связанная с особым отношением к вещественной содержательности собственного имени. Она, по мнению

Э. Б. Магазаника, опирается на два обстоятельства: 1) наличие переходных явлений между нарицательными и собственными именами; 2) отождествление в обыденном сознании собственного имени с обозначаемым им объектом. Первое из названных обстоятельств мы будем подробно рассматривать в процессе анализа всего нашего материала. Что касается второго, то оно выступает как устойчивый механизм обеспечения содержательности собственных имен. Эта концепция, не отрицая того, что обычно онимы лишены словарного значения, «настаивает на наличии окказиональных значений у собственных имен в огромном множестве конкретных их употреблений [8, с. 13-16]». Исходя из анализа “вещественной содержательности” собственных имен, Э. Б. Магазаник приходит к выводу: собственное имя – «абстрактно-конкретная категория языка». «Чрезвычайная абстрактность его «содержания вообще» сочетается в нем с максимально конкретным значением обозначаемого в тех случаях, когда функция имени что-то обозначать, указывать <...> реализуется». В других же случаях имя заключает в себе это сочетание абстрактного и конкретного потенциально, как возможность, которая всегда может осуществиться, и которая лежит в самой природе этой категории [8, с. 18-19]».

Многие исследователи справедливо считают, что разные разряды собственных имен различаются характером семантики. Так, в семантике антропонимов выделяются такие составляющие языкового значения, как: “*человек*”, “*пол*”, “*национальность*”, формальный компонент “*по имени...*”. В одной из работ высказывалось предложение относительно того, что в некоторых случаях компонент “*национальность*” актуализируется как дифференциальный признак “*соотечественник / иностранец*” [9, с. 6-7]). В диссертации В. Б. Дорогой семантика антропонимов представлена на основе так называемой *понятийной основы*, обозначающей комплекс отвлеченных понятийных признаков: “Понятийная основа антропонима формулируется как индивидуальное (1) обозначение человека (2), определенного пола (3), возраста (4) и национальности (5) в определенной социальной обстановке (6). На основе этих признаков при речевом употреблении антропонима в его значении объединяются наиболее

существенные характеристики именуемого лица” [2, с. 15]. Кроме того, на уровне языковой системы в семантике некоторых антропонимов могут содержаться сложившиеся в узусе коннотации, «связанные с его популярностью, культурно-историческими традициями его употребления, выражением эмоционального отношения к говорящему [2, с. 15]».

Значительным вкладом в семантическую теорию имени стало логико-философское исследование имени Д. И. Руденко. Принципиальным положением работы стало утверждение, согласно которому «семантика данного языкового класса основывается на таких естественно-языковых процессах номинации, концептуализации, семантического отражения действительности, которые существенным образом отличаются от одноименных, зачастую представляющихся идентичными процессов, протекающих в сфере имен других типов». Далее отмечено, что «ни одна именная категория не порождает такого количества разноречивых точек зрения на ее природу, как собственные имена [9, с. 217]».

Д. И. Руденко предложил считать, что собственные имена не обладают развитым обобщающим и общим для различных носителей языка значением и ориентированы на отнесенность к одному объекту. В качестве непосредственного проявления данного свойства может рассматриваться невозможность для абсолютного большинства собственных имен сочетаться с так называемыми эксклюдерами [9, с. 218] (прилагательными типа “настоящий”, “новый”, порядковым числительным “второй” и т.д.). Однако, когда с объектом соотносятся однозначно выделяемые признаки (например, *хлестаковщина, донкихотство, донжуанство* и др.), такое употребление становится возможным при переносе признака на другой объект: “*Настоящий Хлестаков*”, “*второй Чадаев, мой Евгений*”, “*новый Дон-Кихот*” и т.д.

По мнению В. М. Калинкина, указанная способность, свойственная поэтонимам, в определенном смысле переводит их в сферу общих имен, однако неизменно сохраняется живая связь с именем-источником. Случаи же одновременного обозначения более чем одного объекта одинаковым собственным именем (семья *Ивановых*) не могут рассматриваться как пример перехода в класс

общих имен [4, с. 56]. Д. И. Руденко приходит к выводу, что собственные имена можно рассматривать как своеобразные singularia tantum. Это своеобразие заключается в тех отличиях, которые свойственны типичным singularia tantum (абстрактным и вещественным существительным). Значение единичности у онимов имеет внесемантический по своей природе характер.

В логической семантике существует понятие *haecceitas* – “*этость*” или “*этовость*”, введенное Дунсом Скотом для обозначения индивидуализирующей идеи и позволяющее соотносить индивидуализирующие сущности с единичным объектом. С помощью концепта “этовость” можно установить уникальные отличительные признаки объекта, выделив его таким образом из некоторого класса объектов, обозначаемых в языке общим (или нарицательным) именем. И собственные имена действительно успешно справляются с задачей индивидуализации объекта. Однако по-прежнему остается не вполне ясным механизм именования и референции с помощью онимов.

А. В. Суперанская высказала мнение, что для понимания проблем, связанных с семантикой имен собственных, необходимо определить отношение их к ряду общелингвистических категорий – знаменательности, значимости, ценности, информации, значения и функции. Собственные имена – слова знаменательные. Значимость собственных имен, по мнению большого числа исследователей, в известной мере, может быть ограничена тем, что это имена собственные. «Значимость имени собственного выделяется в языковом плане. Она уравнивает собственные имена с другими частями речи, выделяя из несобственных и объединяя их друг с другом. При этом основным на уровне языка оказывается отнесение слова к именам собственным – этого обычно бывает достаточно для того, чтобы непосредственные участники речевого акта правильно поняли речевое произведение [10, с. 257]».

А. В. Суперанская сформулировала следующие положения: 1) значение собственного имени не равно значению апеллятива и никогда не ограничивается им; 2) значение собственного имени – фактор общественно-исторический; 3) каждое собственное имя связано с родовым определяемым (человек, город, река

и т.д.); 4) связь собственного имени с понятием опосредована через вещь; 5) в значение собственного имени, помимо чисто лексического компонента, входят экстралингвистические (эстетический, аффективный, морально-оценочный и т.д.) [10, с. 250-266].

ЛИТЕРАТУРА

1. Буслаев Ф. И. Опыт исторической грамматики русского языка учеб. пособие для преподавателей. СПб., 1858. 244 с.
2. Дорогая В. Б. Имя собственное и нарицательное в системе именований персонажа (роман М. Горького «Жизнь Клима Самгина») : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук .Л., 1985. 22 с.
3. Ермолович Д И. Имена собственные на стыке языков и культур: Заимствование и передача имен собственных с точки зрения лингвистики и теории перевода. М. : Р. Валент, 2001. 200 с.
4. Калинкин В. М. Поэтика онима. Донецк: Юго-Восток, 1999. 408 с.
5. Карпенко Ю. А. Топонимическая реконструкция географии и географическая реконструкция топонимии. Тезисы XI Международной конференции по ономастике. София, 1972. с. 41–44.
6. Кондратьева Т. Н. Переход собственных имен в нарицательные в фразеологизмах, пословицах и поговорках. Ученые записки Казанского ун-та. 1961. Т. 119, кн. 5. с. 86–92.
7. Ляхова И. В. Функционально-семантический анализ имен собственных личных (на материале французской художественной литературы XX века) : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук. Моск. пед. ин-т иностр. яз. им. Мориса Тореза. М., 1980. 24 с.
8. Магазаник Э. Б. Ономапоэтика, или “Говорящие имена” в литературе. Ташкент: Фан, 1978. 146 с.
9. Руденко Д. И. Имя в парадигмах “философии языка”. Харьков : Основа, 1990. 299 с.
10. Суперанская А. В. Общая теория имени собственного. М. : Наука, 1973. 367 с.

УДК: 811.111'373.

Добровольська А.С.
студентка ОС «Бакалавр» 3 курсу, спеціальності
«Філологія. Переклад (англійська)»
Маріупольський державний університет

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ПАРЕМІЙ НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ПРИСЛІВ'ЇВ

Доповідь присвячено опису способів перекладу англійських та українських прислів'їв. Виявлені загальні лінгвістичні особливості прислів'їв, а також притаманні їм спільні та відмінні риси.

Ключові слова: *фольклористика, усталені вислови, мовна картина світу, пареміологічні одиниці, пареміографія.*

Значним історико-лексичним зрізом кожної мови є фольклор, а, зокрема, пареміологія – розділ фольклористики, що займається мовним і структурним аналізом прислів'їв та приказок.

Усталені вислови мають особливе місце у передачі досвіду від покоління до покоління, оскільки саме паремії у стислій змістовній формі відображають найважливіші для мовців ідеї та є фрагментом мовної картини світу нації. Порівняння паремій різних народів, з одного боку, демонструє ступінь їхньої змістової близькості, з іншого, вказує на відмінності між ними.

Розробкою питань теорії пареміології у багатьох аспектах займалися вітчизняні та зарубіжні науковці: етимологією прислів'їв, визначенням, класифікацією, структурою – І.І Срезневський, Ф.І. Буслаєв, В.І. Даль, Г.Л. Пермяков, В.П. Жуков, Є.М. Верещагін, В.Г. Костомаров, В.І. Зімін, Н.М. Амосова, Л.Б. Савенкова, Г.Д. Сидоркова, З.К Тарланов та ін.; теорією їх вивчення – О.О. Потебня, О.О. Шахматов, В.В. Виноградов, В.Л. Архангельський, Г.Л. Пермяков, та ін. Такі лінгвісти як В. Мідер, А. Тейлор, В.Х. Коллінз, Л. Сміт та ін. досліджували англомовні паремії.

Актуальність даного дослідження полягає у важливості поглиблення знань про іншомовні, зокрема англійські, прислів'я і приказки та способи їх трансформації, позаяк лексичні, граматичні, семантичні, а також історико-культурні розходження

між мовою оригіналу та мовою перекладу можуть стати причиною помилкової інтерпретації паремій.

Об'єктом дослідження є широковживані англійські пареміологічні одиниці та варіанти їхніх еквівалентів в українській мові, а **предметом** – способи їх перекладу з англійської на українську мову.

Мета роботи – розглянути проблему складності перекладу пареміологічних одиниць англійської мови на українську. Для реалізації поставленої мети необхідно розв'язати такі **завдання**: з'ясувати специфіку трансформацій паремій та визначити диференціацію підходів до їх перекладу на матеріалі англійських прислів'їв.

Паремійний корпус будь-якої мови – це своєрідний менталітет, що відображає систему переконань, цінностей, поглядів і уявлень, а також зберігає досвід попередніх поколінь у вигляді прислів'їв та приказок, таким чином, значно розширюючи мовну картину світу носія тієї чи іншої мови. Будь-яка вербалізація світу визначається, по-перше, відображенням наповнення об'єктивної дійсності та, по-друге, репрезентацією національного мислення та свідомості [1, с. 73].

У сучасній науці паралельно із термінами «прислів'я» і «приказка» на означення жанру вживається термін «паремія» (від гр. paroimia – притча). Від цієї лексеми утворилися поняття «пареміографія» – записування, збирання прислів'їв та «пареміологія» – наука про прислів'я, їх дослідження, пояснення [2, с. 32].

Прислів'я і приказки – це влучні образні вислови, що характеризують різноманітні явища життя. Вони зазвичай стислі та легко відтворювані, тому добре запам'ятовуються і стають частиною суспільної свідомості.

Аналізуючи та порівнюючи паремії англійського й українського народу можна виявити їх загальнолюдські особливості, а також притаманні їм спільні та відмінні риси. Стає зрозумілим, що прислів'я та приказки є досить різними за своїми семантичними та лексичними ознаками, а відповідник у порівнюваній мові зазвичай буває лише приблизним. При порівнянні паремій характерним є визначення спільного асоціативного значення, аналогічності ситуації, у якій доречним є вживання такого вислову.

Відтворення паремій – особлива перекладацька проблема, адже образний зміст,

внутрішня форма прислів'їв та приказок зазвичай зберігає свою значущість. Носії мови не тільки знають сенс прислів'я і доречність його вживання, але й сприймають образ, метафору, порівняння, що закладені у нього. Найчастіше, початкові реалії, пов'язані з походженням паремій, забуваються, але їх двоплановість зберігається, а пряме значення і зміст іносказання актуалізуються у мові. Тому перекладачу важливо відтворити обидва ці компоненти: і сенс прислів'я, і його метафоричний зміст як найбільш влучно.

О.В. Кунін виділяє такі способи перекладу паремій [3]:

1. Підбирання повних еквівалентів – це той випадок, коли англійські паремії повністю відповідають їхнім українським варіантам, а отже відбувається повний збіг за граматичною структурою, лексичним складом і стилістичним забарвленням. Такі прислів'я майже в усіх контекстах перекладаються лише однією відповідною паремією. Наприклад:

– *A sound mind in a sound body. – В здоровому тілі здоровий дух.*

– *All that glitters is not gold. – Не все те золото, що блищить.*

– *The apple never falls far from the tree. – Яблуко від яблуні недалеко падає* [4; 5].

Повні еквіваленти часто можна помітити серед так званих інтернаціональних прислів'їв і крилатих висловів, похідних із біблійних і міфологічних джерел. Однак найчастіше еквівалентні паремії є не простим збігом етнічних цінностей, а спільним давнім запозиченням з класичних мов, переважно з латини. Наприклад:

– *A man is a wolf to a man. – Людина людині вовк. – Homo homini lupus est.* (лат.)

– *There is no smoke without fire. – Немає диму без вогню. – Flamma fumo proxĭma est.* (лат.)

– *Love conquers all. – Любов усе перемагає. – Amor vincit omnia* (лат.) [5; 6].

2. Підбирання варіантного відповідника – паремії, яка є аналогічною оригіналу за змістом, але має інший образ, тобто є частковим відповідником. Образи двох аналогів можуть не мати між собою нічого спільного, але це не заважає їм виконувати свою функцію при перекладі. У цьому випадку зазвичай перекладач робить вибір одного з кількох еквівалентних прислів'їв. Головне – якомога точніше відтворити зміст та емоційність паремії, тому вибір влучного варіанту залежить від

відповідності його контексту і стилістичних характеристик. Наприклад:

– *Better an egg today than a hen tomorrow*. – *Краще синиця у руках, ніж журавель у небі.*

– *Put a cat among the canaries*. – *Замкнув вовка межи вівці.*

– *An Englishman's house is his castle*. – *Мій дім – моя фортеця.* [5]

Під час перекладу вищенаведених прислів'їв зміст, вкладений в оригінал, зберігається. Але для більш точної трансформації були застосовані деякі зміни. Так, наприклад, дослівний переклад прислів'я "*An Englishman's house is his castle*" пересічний українець не зміг би належним чином зрозуміти і застосувати в усному чи писемному мовленні, позаяк воно відображає побут і менталітет саме англійців. Через це паремійну одиницю було семантично та лексично трансформовано й адаптовано.

3. Прийом калькування, який застосовується у випадку, коли неможливо підібрати аналог чи еквівалент. Ознакою такого способу є буквальний переклад, під час якого не відбулося ніякої персональної ритмічної і метафоричної організації тексту. Часто можна зрозуміти, що це лише переклад мови оригіналу, хоч він і легко сприймається читачем. Зазвичай, такі паремії є етнічними надбаннями лише одного народу. Для прикладу візьмемо етнічні англійські прислів'я:

– *Choose neither woman nor linen by candle-light*. – *Ані жінки, ані білизни не вибирай при свічці*.

– *Keep a dog and bark oneself*. – *Собаку тримати, а гавкати самому*.

– *The dainties of the great are the tears of the poor*. – *Ласощі багатіїв – сльози бідняків*[5].

З вищенаведених прикладів можна побачити, що зберігається повна специфіка паремій.

Гаврин С.Г. переконаний, що відповідники-кальки володіють певними перевагами і тому досить широко вживані у перекладацькій діяльності. З одного боку, через те що вони дають можливість залишити образну структуру оригіналу, що є важливим у художньому перекладі. З іншого, вони дозволяють перекладачеві подолати труднощі, які виникають, коли в оригіналі образ трансформується для

створення розгорнутої метафори [7, с. 36].

Зазвичай відповідник-калька не сприймається українським реципієнтом як фразеологічна конструкція через відсутність аналогів. Навпаки, вона здається іншомовною, чужою у порівнянні зі сталими пареміологічними одиницями рідної мови. Впізнавання, адекватна інтерпретація подібних виразів у рамках національної культури країни мови перекладу стає можливою лише за умови тривалого функціонування фразеологізму в мові перекладу [8].

4. Спосіб «обертонального» перекладу, що зазвичай вимагає творчого опрацювання паремії, яка не має досить вдалих відповідників у мові перекладу. Завдання перекладача в цьому випадку підібрати влучний метафоричний зворот, що відтворив би зміст паремії та передав її експресивне забарвлення, самостійно створити щось на кшталт «псевдоприслів'я». Професійна трансформація таких висловів створює враження, що перед читачем своєрідне прислів'я-неологізм, яке існує в рідній мові.

До цієї категорії також можна віднести латинські прислів'я, що перекладені не лише способом калькування чи підбором абсолютної еквівалентності, а й за допомогою вдосконалення думки, додавання епітетів, введення метафоричних зворотів задля посилення виразності й емоційності мовлення. Таке бачення прислів'їв є типовим для мов багатьох етносів, зокрема й для української та англійської мов.

– *A friend in need is a friend indeed*. – *Вірний приятель – найбільший скарб. Amīcus optĭma vitae possessio.*(лат.)

– *Uninvited guests sit on thorns*. – *Гість не в пору – гірше як татарин. –Hospes hostis.*(лат.)

– *Art is long, life is short*. – *Життя коротке, та безмежна штука, і незглибиме творче ремесло* (І. Франко). – *Ars longa, vita brevis*.(лат.)[5; 6; 9].

5. За допомогою описового перекладу, що зводиться до тлумачення, пояснення паремії, яка в перекладеному тексті практично перестає існувати як самостійна мовна одиниця. Це відбувається тому, що часто англійські прислів'я не мають відповідників в українській мові, а тому потребують спеціального пошуку та аналізу, які і є основою описового перекладу. При цьому способі перекладу неминучі

стилістичні та інформаційні втрати [10].

– *The lights are on but nobody's home*. – Вислів, який можна застосовувати, характеризуючи дії не зовсім розумної людини, або у випадку, коли людина про щось замислилась і не реагує на звертання до неї.

– *It will be all right on the night*. – Зміст даної паремії зазвичай інтерпретується як втішання, щось на кшталт "це минеться, усе буде добре".

– *Familiarity breeds contempt*. – Означає, що чим довше знаєш людину, тим краще бачиш її недоліки [4; 5].

Таким чином можемо зробити висновок, що паремії англійської та української мов можуть бути подібними за лексичним складом, комунікативним значенням і стилістичним забарвленням, проте значна їх частина має свої особливості, а відповідник у порівнюваній мові часто буває тільки приблизним. Тому при виборі способу перекладу таких висловів слід спиратися на їх спільне асоціативне значення, доречність вживання прислів'їв у конкретній ситуації.

Перспективами подальших розвідок у цьому напрямку вважаємо детальне дослідження зоонімів та фітонімів на матеріалі англійських та українських паремій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Голубовська І.О. Етнічні особливості мовних картин світу: монографія. Київ : 2004. 284 с.

2. Молотков А. И. Основы фразеологии русского языка. Л. : Госкнига, 1977. 109 с

3. Кунин А. В. Курс фразеологии английского языка.М. : Высшая школа, 1986. 403 с

4. Словник Cambridge dictionary. URL: https://dictionary.cambridge.org/ru/

5. Баранцев К.Т. Англо-український фразеологічний словник. К. : Т-во "Знання", КОО, 2005. 1056 с.

6. Бабичев Н.Т., Боровский Я.М. Словарь латинских крылатых слов: 2500 единиц. М. : Рус. язык, 1999. 784 с.

7. Гаврин С. Г. Фразеология современного русского языка (в аспекте теории отражения). Пермь : Пермский гос. ун-т, 1974. 269 с.

8. Корунець І. В. Порівняльна типологія української та англійської мов. Навчальний посібник для ВНЗ. Вінниця : «Нова Книга», 2004. 464 с.

9. Ревак Н. Г., Сулим В. Т. Латинська мова (для неспеціальних факультетів). Підручник. Вінниця : Нова книга, 2009. 439 с.
10. Авксентьєв Л.Г. Сучасна українська мова. Фразеологія. Навчальний посібник для філологічних факультетів університетів. Харків : Вища школа, Вид-во при ХДУ, 1988. 134 с.

УДК 811.111'367.633

Долгов А. А.
студент ОС «Магістр»
спеціальності «Філологія. Переклад (англійська)»
Маріупольський державний університет

ДО ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИЙМЕННИКОВИХ ЕКВІВАЛЕНТІВ

Тези присвячено проблемі визначення прийменникових еквівалентів слова та проблемі еквівалентності в цілому. Увагу зосереджено на визначенні поняття еквівалентності та лінгвістичних властивостей прийменникових еквівалентів слова. Розглядаються особливості утворення прийменникових еквівалентів та їх місце у системі мови.

Ключові слова: *прийменникові еквіваленти, еквіваленти слова.*

Питання прийменникової системи у лінгвістиці носить багатоаспектний характер, тож необхідним є її вивчення на лексичному, морфологічному, синтаксичному рівнях. Серед дослідників досі не існує єдиного погляду відносно еквівалентності слова, комплексний аналіз прийменникової еквівалентності в системі частин мови з погляду структури, семантики, функціонально-комунікативних особливостей також відсутні.

Еквівалентами слова є сполучення слів, які виконують номінативну та релятивну функції та можуть виступати цілісними членами речення. Еквівалентам слова властиві такі характеристики, як нарізнооформленість, постійний склад компонентів, функційна належність до певних лексико-граматичних класів слів, однонаголошеність (переважно), семантичні зрушення, творення за певними моделями, до структури яких переважно входить один повнозначний і один (або два)

неповнозначні компоненти [3: с. 57].

На міжмовному рівні слід виділити безеквівалентну, нееквівалентну лексику, а також часткові еквіваленти. У безеквівалентній лексиці відсутні повні та часткові еквіваленти серед лексичних одиниць інших мов, тож цей термін носить умовний характер – якщо немає слова, його зміст слід передавати описово [1, с. 149]. Зустрічаються випадки, коли лише одне чи кілька слів із декількома значеннями слова у мові, на яку перекладають, відповідають значенням формального іншомовного відповідника. Також можуть траплятися зворотні приклади. Первинні значення порівнюваних слів можуть бути еквівалентними, а вторинні мати значні розбіжності. Чи навпаки, слова можуть бути еквівалентними лише в одному із вторинних значень. Прямі значення тотожні, а переносні мають відмінності. До нееквівалентної лексики відносяться міжмовні омоніми. До часткових еквівалентів відносять такі пари слів з обох мов, в яких одна з лексичних одиниць означає ширше поняття, ніж інша [3, с. 59].

Утворення еквівалентних лексем визначається сукупністю низки взаємопов'язаних спільних та індивідуальних ознак. Це виявляється у втраті таких властивостей, як визначена співвіднесеність з усіма іншими формами в межах певної лексеми (лексема перестає позначати те, що й інші форми слова); семантична співвіднесеність зі спільнокореневими словами; усталені синонімічні, антонімічні зв'язки та розвиток нових – зокрема власне з прийменниками [2, с. 105].

Необхідно звернутися безпосередньо до поняття еквівалентності, а саме – до еквівалентів слів у лінгвістиці. Еквіваленти слів носять суміжний характер – тобто вони перебувають на межі слова і словосполучення. До перехідних випадків можна віднести сполучення прийменників (або післяйменників) з іменниками, прислівниками тощо. В українській мові це можуть бути такі приклади, як *на відміну від, на підставі, за винятком, близько до, осторонь від*. Подібні перехідні випадки в мовознавстві тлумачаться по-різному. Одні науковці віддають перевагу формі й виділяють різні слова, інші такі сполучення називають одним словом. Доцільнішим постає пошук для них окремого поняття й виділення в певний клас слів. Однак для цього повинні бути опрацьовані критерії, ознаки, за якими можна буде

класифікувати, систематизувати перехідні випадки, «семантичні одиниці складнішого порядку, еквівалентні слову», які дослідники виокремлюють на основі фразеологізмів [1, с. 27].

Також еквіваленти слів мають спільні риси з словом. Так, на користь того, що еквіваленті слова є саме словом, свідчить їх належність до лексико-граматичних класів слів з властивими їм граматичними категоріями або відношеннями та синтаксичними зв'язками, а також однонаголошеність. Крім того, з морфемного складу похідного слова не можна однозначно вивести його зміст – до таких можна віднести такі слова, як *згідно з, залежно від, порівняно з тощо*. Хоча словникові еквіваленти є стійкими та відтворюваними одиницями, мають цілісну семантику, що частково зближує їх з фразеологізмами й словами, в той же час вони мають й істотну різницю [4, с. 43].

За семантикою прийменниковий еквівалент є повнозначним компонентом, та повинен мати як основне (іменник, прислівник, числівник) так і додаткове значення (власне прийменник, переважно первинний непохідний). Первинний непохідний прийменник може бути як у препозиції, так і в постпозиції. Досить розповсюдженими серед прийменникових еквівалентів є конструкції, де первинні непохідні прийменники "обрамляють" повнозначний компонент. Причиною цього може бути валентність усіх компонентів прийменникового еквівалента, а також здатність самої прийменникової конструкції сполучатися з іншими компонентами в реченні [2, с. 107].

Прийменникові еквіваленти можна характеризувати як відношення між лінгвістичними одиницями, які мають певні спільні властивості, що дозволяють їм виконувати однакову функцію. Прийменникові еквіваленти слід розрізнювати за такими критеріями: походження (частиномовна віднесеність лексично значущого компонента), структура (кількість компонентів), семантика, функція [3: с. 61].

Отже, можна зробити висновок про те, що прийменникові еквіваленти мають суміжний характер та можуть бути віднесені як до слова, так і до словосполучення. Питання відносно їх місця в системі мови досі носить дискусійний та маловивчений характер, через що серед дослідників немає єдиного погляду на питання

еквівалентності слів. Тому прийменникові еквіваленти слова потребують дослідження на структурному, семантичному й функціональному рівнях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виноградов В.В. Русский язык: Грамматическое учение о слове. М.: Учпедгиз, 1947. 770 с.

2. Загнітко А.П. Прийменник в українському морфологічному просторі: розширенняя функціонально-семантичних виявів (синхронно-контрастивні спостереження). Східнослов'янська філологія: Збірник наукових праць. Вип. 1. Донецьк: ТОВ "Лебідь", 2002. с. 99–113.

3. Кущ Н. В. Проблема еквівалентності слова в структурному і семантичному аспектах (на матеріалі еквівалентності прийменникових комплексів Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. укл. А. Загнітко [та ін.]. Вип. 12, 2004. с. 57–61.

4. Русанівський В.М. , Широков В.А. Інформаційно-лінгвістичні основи сучасної тлумачної лексикографії. Мовознавство. 2002. № 6. с.7–48.

УДК: 811.111'373.

Карташова М.В.

студентка ОС «Бакалавр» 3 курсу, спеціальності

«Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ СЛОГАНІВ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Доповідь присвячено опису особливостей перекладу англомовних слоганів з англійської мови на українську. Виявлені типові риси комунікативної складової вихідного тексту слогану та визначені специфічні засоби передачі змістовних та стилістичних складових оригіналу.

Ключові слова: *вихідний слоган, рекламний текст, культуролінгвістичні характеристики мови, комунікативний ефект реклами, способи перекладу.*

На сьогоднішній день реклама є невід'ємною частиною життя кожної людини. Головне завдання реклами – привернути суспільну увагу до певного товару чи

послуги. В нових економічних умовах, коли маркетинг стає головним інструментом продажів, реклама - це не просто інформування, а процес діалогу зі споживачем. Реклама усюдисуща, багатолика, різноманітна. Вона тісно пов'язана із засобами масової інформації, які виступають в якості носія конкретних рекламних слоганів, що спрямовані на створення образу, в якому міститься основна інформація про рекламований товар.

Актуальність даного дослідження визначається тим, що останнім часом з'являється все більше рекламних слоганів, а також на даний момент в Україні більшість рекламодавців це зарубіжні компанії, в зв'язку з чим, нерідко виникає проблема перекладу вихідного слогана і його адаптації на українську мову.

Об'єктом дослідження є англомовні рекламні слогани та їх еквіваленти в українській мові, а **предметом** дослідження є способи перекладу слоганів та адаптація їх під культурні та індивідуальні можливості мови.

Мета даного дослідження полягає у тому, щоб розглянути особливості перекладу англійських рекламних слоганів на українську мову і визначити, які труднощі виникають у процесі їх перекладу. Для досягнення цієї мети необхідно вирішити наступні **завдання:** визначити поняття «слоган»; розглянути способи перекладу слоганів; проаналізувати англомовні рекламні слогани та їх переклад українською мовою**.**

У добу глобалізації та технічного прогресу ми можемо спостерігати, що в нашій країні з'являється величезна кількість зарубіжної продукції, рекламу якої ми бачимо щодня по телевізору або на банерах на вулиці. Складовою частиною реклами є слоган.

Термін «слоган» прийшов в українську мову з англійської та до цього часу частіше вживався серед американських рекламістів. Незважаючи на те, що в українському мовознавстві він відомий лише трохи більше двадцяти років, вперше в сучасному значенні цей термін був згаданий в 1880 році.

Слоган є найефективнішою формою реклами, це коротка фраза, що запам'ятовується в яскравій образній формі і передає основну ідею рекламної компанії. Слоган допомагає виділити бренд серед його конкурентів й надає цілісності

серії рекламних компаній [1, с. 76].

Слоган займає вагоме місце в рекламному тексті, він, як правило, є начальною або заключною частиною реклами. Рекламне повідомлення спрямоване на те, щоб привернути увагу споживачів, тому слоган повинен у короткій формі передати основну думку, суть рекламного тексту, спонукаючи адресата до дії. Спостереження свідчать, що як рекламний слоган часто використовують односкладні означено-особові речення. Такі структури дають змогу уникнути зайвого повтору особових займенників, надають мовленню динамізму, експресивності [2, с. 134].

Вдалі слогани не тільки легко запам'ятовуються і стають частиною мовного середовища, а й активно його змінюють. Увагу споживачів приваблює не тільки красиве оформлення рекламних оголошень, але і стилістичні та мовні засоби також впливають на популярність рекламованого товару або послуги. Ефективність всієї рекламної компанії, її успішність безпосередньо залежить від мовного оформлення рекламного слогана, від того, як слоган вплине на ставлення споживача до бренду або товару [3, с. 57-58].

Переклад слоганів в значній мірі відрізняється від перекладу художньої літератури, за формою мовних засобів, які використовуються при перекладі. При перекладі слогана в пріоритеті повинна зберігатися комунікативна складова вихідного тексту. Перекладачу в процесі перекладу необхідно вирішувати не тільки мовні, а й лінгвістичні проблеми, це обумовлено відмінними особливостями двох мов.

Важко визначити, якої стратегії перекладу краще дотримуватися при перекладі рекламних слоганів, але з впевненістю можна сказати, що дослівний переклад використовується вкрай рідко. Це обумовлено тим, що в англійській мові, прості на перший погляд фрази мають певне значення, смислове навантаження, яке втрачається при прямому перекладі [4]. У зв'язку з цим перекладачі дуже часто вдаються до адаптації іноземного слогана, враховуючи специфічні лінгвістичні і культуролінгвістичні характеристики мови, на яку перекладається слоган, адже це допоможе передати всі соціолінгвістичні особливості рекламного тексту і саму суть рекламної кампанії.

Тому перекладачеві необхідно підбирати специфічні засоби для передачі змістових і стилістичних складових оригіналу. Тільки у такому випадку досягається еквівалентність між оригіналом і перекладом, що і визначає комунікативний ефект реклами. Необхідно також пам'ятати, що англійська мова – аналітична, а українська – синтетична, тому зміст фрази, який англійською передається змінами формальних характеристик слів, українською передається сполученням змістів декількох слів. От чому часто рекламні тексти не перекладають, а знаходять їх «семантичний еквівалент» [5, с. 24].

Проаналізувавши переклад англомовних слоганів на українську мову можна виділити такі способи перекладу як: прямий переклад; адаптація; відсутність перекладу;

Побачити особливості перекладу за допомогою цих способів ми можемо в наступних прикладах:

1) Прямий переклад треба використовувати обережно з огляду на етичні та психологічні особливості аудиторії, її поведінкові стереотипи, які можуть досить сильно відрізнятися в різних країнах - іноді текст, який змушує посміхнутися жителів однієї країни, може викликати подив і навіть гнів у інших країнах.

- *I am what I am — Я той, хто я є (Reebok)*

- *Nature knows how to protect the planet. Peugeot knows how to protect the nature – Природа знає як захистити планету. Пежо знає як захистити природу.*

2) Адаптаційний переклад використовується, коли англомовний слоган неможливо коректно перекласти. Застосовуючи цей спосіб, перекладач зобов'язаний досконально вивчити предмет, про який йде мова, точно з'ясувати для себе, що хотів сказати автор тексту, який посил закладений в тексті і як він, за задумом автора, повинен впливати на аудиторію [6, с. 121].

Це ми можемо побачити на прикладі слогана для реклами шоколадного батончика Bounty:

- *A taste of paradise. - Bounty - райська насолода.*

Якби він був переведений дослівно - «Смак раю» або «Райський смак», тоді б він не зміг передати всю яскравість і емоційність, які хотів донести до споживача

рекламодавець.

- *Maybe she's born with it, Maybe it's Maybelline - "Всі в захваті від тебе, а ти – від Maybelline".*

В дослівному перекладі на українську мову означає – Можливо це її природна краса, а можливо це Maybelline.

3) На даний момент існує безліч англомовних слоганів, які стали настільки популярними і відомими, що не потребують перекладу. Зазвичай це назва брендів або якийсь компанії. Наприклад:

- *Gucci - Gucci by Gucci.*

- *A Diamond is Forever (De Beers).*

- *Just Do It! (Nike).*

- *Connecting people (Nokia).*

Таким чином, можна зробити висновок про те, що слогани - це абсолютно особливий вид тексту, для перекладу і адаптації якого перекладачеві доведеться докласти чимало зусиль. Відмінною ознакою вдалого перекладу англомовного слогана є гармонійне поєднання основної рекламної ідеї з тими засобами виразності, які даній ідеї найбільше відповідають. Чим оригінальніше буде звучати перекладений слоган, тим більше шансів, що його запам'ятають споживачі, а це і є метою переведення будь-якого слогана. **Перспективою дослідження** є виявлення мовностилістичних особливостей перекладу англомовних рекламних слоганів, які можуть використовуватися в якості додаткового матеріалу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лапинская И.П. Художественная форма слогана. М: Язык, коммуникация и социальная среда, 2001. № 1. с. 76-81.

2. Конюхова Л. Вираження спонукання в слогані телереклами. Львів: Вісник Львів.ун-ту. Серія: Журналістика. 2003. Вип. 23. с. 134-138.

3. Тюрина С. Ю. О понятиях рекламный дискурс и рекламный текст. М., 2009. 285 с.

4. Малишенко А. О. Переклад слоганів в англомовному рекламному дискурсі. Харків: Вісник ХНУ. 2011. № 793. с. 188-192.

5. Солошенко А. Д. Комунікативно-прагматичні аспекти рекламного слогану в межах

моделі рекламного впливу (на матеріалах американської побутової реклами) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови». –Львів: Львівський національний університет, 1990. 43 с.
6. Медведева Е. В. Реклама как переводческая проблема. М: Вестник Московского государственного университета. Лингвистика и межкультурная коммуникация, 2003. № 4. с. 178-194.

УДК 811.111'255.4

Лучина С.М.
студентка ОС «Магістр»
спеціальності «Філологія. Переклад (англійська)»
Маріупольський державний університет

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ЛЕКСИКИ, ЩО ОПИСУЄ ЕМОЦІЇ, В РОМАНІ СТІВЕНА ФРАЯ "THE HIPPOPOTAMUS" ТА ЇЇ ВІДОБРАЖЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

У даній роботі розглянуто особливості вживання лексики, що описує емоції, як однієї з визначних рис ідіостилю Стівена Фрая у творі "The Hippopotamus". Висвітлено основні погляди науковців на поняття емотивної лексики і, зокрема, лексики, що описує емоції, як її різновиду. Перелічено функції емотивної лексики загалом та у тексті твору зокрема. Особливу увагу в роботі приділено аналізу відображення лексики, що описує емоції, в українському перекладі, виконаному автором роботи.

Ключові слова: *емотивна лексика, ідіостиль, переклад художньої літератури, Стівен Фрай*

В останні десятиліття в зв'язку з розвитком антропоцентричної лінгвістичної парадигми, інтерес як зарубіжних, так і вітчизняних лінгвістів прикутий до вивчення емоцій, як однієї з форм відображення дійсності [6, с. 13]. Універсальним способом актуалізації емоцій є їхня вербалізація у мовленні.

В рамках емотіології існує два основних трактування сутності емотивної лексики. Згідно з першим трактуванням, (Л.Г. Бабенко, О.М. Галкіна-Федорук)

категорія емотивності включає в себе і назви емоцій, і чисті емотиви, і потенційно емотивні слова [1]. Інші вчені (В.І. Шаховський, І.В. Арнольд, А.С. Ілінська) виключають зі складу емотивів слова, які називають емоції і почуття, оскільки вони вважають, що ці слова несуть лише думку про переживання, але не безпосередній його вираз [5]. У свою чергу, вони поділяють емотиви на: афективи і конотативи та потенційно емотивну лексику [5, с. 25]. Тим не менш, прийнято вважати, що склад будь-якого найменування емоції містить емотивні мікрокомпоненти, які посилюють його емотивну валентність та здатність до контекстуальної емотивної атракції [4, с. 148]. Емотивний потенціал тексту також складають лексичні одиниці, які не є найменуванням або безпосереднім вираженням емоції, проте розкривають емоцію шляхом опису її ознак [3, с. 69].

На підставі всього вищенаведеного вирішено послуговуватися наступною класифікацією лексики, здатної повідомляти про емоції в художньому тексті:

I. Емотивна лексика (емотиви):

a) слова з емотивною семантикою в статусі значення (слова афективи, що виражають емоційний стан мовця - лайлива лексика, вигуки);

b) слова з емотивною семантикою в статусі додаткового значення (конотативи, що передають емоційне ставлення мовця до предмета номінації або його ознак) [5: 27].

II. Лексика емоцій: слова, що називають емоції.

III. Лексичні одиниці, що описують емоції (слова, що вказують на причину, результат, непряма ознака емоції) [1].

В художньому творі емотивна лексика може виконувати наступні функції: комунікативна; емотивна і експресивна; прагматична. Реалізація кожної з функцій дозволяє вирішити в художньому творі наступні завдання: створення психологічного портрета персонажа, подання емоційної інтерпретації світу, зображеного в тексті (як з боку героїв, так і з боку автора), його оцінка, виявлення внутрішнього емоційного світу образу автора, а також естетичний вплив на читача твору [5, с.203].

У романі Стівена Фрая «The Hippopotamus» емотивна лексика відіграє провідну роль як найпомітніша риса його ідіостилю, під яким ми розуміємо «сукупність

формальних і стилістичних особливостей, властивих мовленню окремого носія даної мови [7]».

Лексичні одиниці, що описують емоції, зустрічаються на проаналізованих сторінках роману 47 разів. У тексті такі одиниці виконують свою пряму функцію, тобто вказують на причину, результат, непряму ознаку емоції. Варто зазначити, що лексичні одиниці, що описують емоції, частіше використані у тих главах твору, де оповідь ведеться від першої особи. Таким чином, окрім виконання прямої функції, вони також виступають в якості своєрідної мовленнєвої характеристики протагоніста.

Подібно лексиці емоцій, більшість таких одиниць представлена загальною літературно-книжною лексикою (40 одиниць) та має прямі еквіваленти в українській мові, тому не викликала труднощів при перекладі: e.g. *'She* ***shrugged*** *as if to say that she didn't believe me to be the kind of person whose taste in silver napkin rings or moral guidance coincided with her own.'* [8, с. 17] – *"Вона* ***знизала плечима****, немов кажучи, що на її думку, я не був тією людиною, чиї вподобання до срібних кілець для серветок і моральних повчань збігалися з її власними."* Так, в даному випадку через дієслово *shrug* передається сумнів героїні до ствердження протагоніста, від особи якого ведеться оповідь.

Однак, деякі з слів, що належать до шару загальної літературно-книжної лексики, потребували застосування певних перекладацьких прийомів. Це відбувалося у тих випадках, коли неможливо було лаконічно передати українською специфічний відтинок значення, закладений в англійське слово: e.g. '*''Sh" Lord Draycott, an elderly man further along the line,* ***scowled*** *at Conradfrom under a rather wide cloth cap.*' [8, с. 52] – "- *Циц, лорд Дрейкотт, підстаркуватий чоловік, що стояв далі у лінії* ***кинув*** *на Конрада* ***сердитий погляд*** *з-під досить широкої матер'яної кепки.*" Так, у цьому реченні переклад дієслова *to scowl* було зроблено за допомогою прийому *додавання*, тобто було додано прикметник *сердитий*, який допомагає точніше передати цей відтінок значення слова. Окрім лексичних одиниць, що описують емоції, з прошарку загальної літературно-книжної лексики, у тексті також представлені 3 одиниці, які належать до загальнолітературної розмовної лексики. Здебільшого вони не викликали труднощів при перекладі. Тим не менш, аналогічно наведеному вище прикладу у

реченні ‘*The* ***smirk on his face*** *indicated that he had either fooled the generality of my erstwhile colleagues, no difficult thing, and been praised for his abominations, or he had heard the delightful news of my dismissal.*’ [8, c.13] – “*Його* ***зухвала посмішка*** *вказувала на те, що він або обдурив більшість моїх давнішніх колег, а це зовсім нескладно зробити, та вони вихвалили його за його паскудства, або він вже почув пречудові новини про моє звільнення*.” до іменника *посмішка* додано прикметник *зухвала* для точної передачі значення, закладеного в слові *smirk*. Окрім цього було застосовано *опущення* зайвого для української мови уточнення *on his face*.

Також у функції лексичних одиниць, що описують емоції, було виявлено 3 одиниці сленгу. Усі вони мають відповідники в українській мові і тому не призвели до труднощів при перекладі, незважаючи на те, що у певних випадках було вирішено вдатися до прийому *генералізації*, під яким ми розуміємо «заміну одиниці вихідної мови, що має більш вузьке значення, одиницею мови перекладу з більш широким значенням [2, с.213]» аби дещо зм’якшити вираз: e.g. ‘*Our SOS* ***tickled her pink****, of course*.’ [8, c. 15] – “*Годі й казати, що наш сигнал СОС* ***потішив її надзвичайно***.” Для збереження адекватності та емоційності виразу було додано прислівник *надзвичайно*. У якості лексичних одиниць, що описують емоції, у тексті також використано 1 оказіоналізм, який було перекладено за допомогою прийому *калькування*, під яким ми розуміємо «передачу безеквівалентної лексики іноземної мови за допомогою заміни її складових частин – морфем або слів (у випадку стійких словосполученнь) їх прямими лексичними відповідниками в мові перекладу [2, с. 99]».: e.g. ‘*Leonora, whom I had never wanted to spear, the gods be thanked in these unforgiving times, was looking thinner and more* ***lustrous-eyed*** *than ever.*’ [8, c. 9] – “*Леонора, яку я ніколи не бажав пронизувати, дякувати за це богам у наші немилосердні часи, виглядала більш худою та* ***блискоокою*** *ніж зазвичай.*”

Отже, ми встановили, що лексика, що описує емоції є ідіосинкратичною рисою роману Стівена Фрая «The Hippopotamus», де вона відіграє роль мовної характеристики персонажів та допомагає у розкритті їх емоційного стану. Було продемонстровано особливості використання лексичних одиниць, що описують емоції, в романі Стівена Фрая «The Hippopotamus» та способи її перекладу

українською мовою. Визначено, що такі одиниці не викликають особливих труднощів при перекладі, оскільки здебільшого мають відповідники в українській мові. Для їх перекладу застосовувались такі перекладацькі трансформації, як заміна, опущення, генералізація та калькування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабенко Л.Г. Лексические средства обозначения эмоций в русском языке. Свердловск: Изд-во Уральского ун-та, 1989. 184 с.

2. Бархударов Л.С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). М.: «Междунар. отношения», 1975. 240 с.

3. Ионова С.В. Эмотивность текста как лингвистическая проблема: дисс. канд. филолог. наук. 10.02.19 - Теория языка. Волгоград, 1998. 197 с.

4. Красавский Н.А. Семантика имен эмоций, функционирующих в разных типах текста. Язык и эмоции: сб. науч.трудов. Волгоград: Перемена, 1995. с. 142-150.

5. Шаховский В. И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка. Воронеж: Изд-во Воронежского ун-та, 1987. 192 с.

6. Шаховский В.И. Лингвистическая теория эмоций: Монография. М.: Гнозис, 2008. 416 с.

7. Лингвистический энциклопедический словарь. URL: http://tapemark.narod. ru/les/508c.html

8. Fry Stephen. The Hippopotamus. L.: Arrow, 2004. 416 p.

УДК 811.111’255.4

Михайличенко Д. В.

студентка ОС «Бакалавр» 4 курсу, спеціальності

«Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ АНГЛОМОВНИХ ВЛАСНИХ НАЗВ МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНИХ ТВОРІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Авторка зазначає у статті, що влучний переклад назви спрямовано на досягнення певного успіху мультфільму. Наголошується, що перекладачеві потрібно

скласти лаконічний, атрактивний заголовок, що відображає зміст оригінальної назви.

Ключові слова: *власні назви, переклад мультиплікаційних творів.*

Переклад назви мультфільмів – дуже складне і відповідальне завдання. Цей переклад спрямований на досягнення певного успіху мультфільму. У цьому випадку перекладач повинен виступати посередником між текстом рідною мовою і мовою перекладу. Перекладач повинен не тільки перекласти назву, але й адаптувати її до аудиторії.

Формування та переклад заголовку – це досить складний процес. Важливим аспектом є обрання правильної структури заголовку для наданого мультфільму, вирішити, чи необхідні в заголовку будь-які стилістичні фігури або ж стежки. Потрібно скласти лаконічний, атрактивний заголовок, що відображає зміст оригінальної назви. Але, на жаль, нерідко український варіант назви багато в чому програє унікальному найменуванню.

Ця проблема перекладознавства залишається досі **актуальною,** бо український простір мультиплікації базується на продукції з-за кордону та потребує якісного перекладу назв мультиплікаційної продукції.

Адекватне відтворення заголовку мультиплікаційного твору засобами іноземної мови, на думку Кияка Т.Р., часто стає справжнім викликом для перекладача, оскільки назва є одним із вагомих компонентів організації тексту й виконує важливу інформативну, естетичну, а нерідко й жанровизначальну функцію [1, с. 198-199].

Переклад заголовків можливо віднести до групи перекладу художніх слів, таким чином, перекладач нерідко має можливість зустрічатися зі схожими проблемами при роботі.

Заголовок, як одна з домінуючих позицій мультфільму, відображає спільні різновиди перекладів і нерідко виділяється різними підмінами і змінами, що характеризують як особливості різних мовних, стилістичних систем, наприклад і відмінності в пізнавальних процесах, пов'язаних зі специфічністю сприйняття і передачі або ж іншої «іноземної» реалії, прецеденту, святу та інше.

Переклад назв є зазвичай більш складнішим, ніж переклад цілісного

мультфільму, тому що при перекладі заголовку мультфільму потрібно вибрати єдиний надійний варіант, що відображає зміст стрічки і не спотворює унікального найменування, а також є привабливим для глядацької аудиторії. Саме тому, в наслідок цього, переклад зобов'язаний бути дуже максимально наближеним до унікального найменування, щоб викликати у носіїв мови перекладу орієнтовно ті ж емоції, як і у іншомовної публіки.

Так як способи перекладу фільмів співпадають зі способами перекладу назв мультфільмів ми розглянемо способи прекладу, які нам пропонує У.Ж.Бальжинімаєв у його статті «стратегія перекладу назв фільмів» він відокремлює 3 основні стратегії:

1. Прямий переклад англомовних назв

В основному, такому принципу піддаються назви, де відсутні неперекладні специфічні ознаки (екзотизми, варваризми і особливі реалії культурного середовища тощо). Найчастіше такої стратегії піддаються назви, що складаються з одного або 2-3-х словоформ» [2, с. 33] наприклад *«Scooby-Doo» — «Скубі-Ду», «Shrek» — «Шрек», The Gruffalo — «Груффало»*, «*Рататуй*» — «*Ratatouille*».

2. Трансформація назви

«Останнім часом трансформації досліджуються з позиції особливостей когнітивних процесів, особливостей культурної картини світу, відображеної в мультфільмі. Слід зазначити, що багато назв перекладаються з розширенням інформації за допомогою заміни або додавання лексичних елементів [3, с. 65]». У перекладі назви «*Shawn the Sheep*» *(«Баранчик Шон»*) ім’я героя просто транскрибували, тоді як англійське слово sheep (баран, вівця) було замінене на демінутив «баранчик». «*Neverland*» — *«Нетландія»* (в інших перекладах «*Нібиландія*» або навіть «*Неверленд*»). усе ж таки ця назва потребує додаткового пояснення, тому цілком доречним, на нашу думку, є не буквальний переклад, «*Повернення до Нетландії*», а дещо трансформований відповідник, «*Пітер Пен у Нетландії*», що й був використаний у нашому кінопрокаті. [4, с. 190-191].

3. Заміна назв

Не звертаючи уваги на головні запити, що ставляться перед перекладачем, випадків заміни заголовків кінокартин при перекладі досить велика кількість. В

аналогічних обстановках функціонує спосіб абсолютної лексичної, а часом і лексикосемантичної підміни. Дана група перекладів є унікальною. Вітчизняні дистриб'ютори бажають максимально відобразити значення картини в його заголовку, щоб ще до перегляду кіно приготувати наївного відвідувача до того що, власне вони збираються показати. Часом прокатники, надаючи барвистість заголовку, замінюють його таким чином, власне що може змінити зміст, а також у порівнянні з первинним, цей варіант виглядає незрозумілим. Наприклад: *«Frozen» — «Крижане серце», «Tangled» — «Заплутана історія», «Free Birds» — «Індики: Назад у майбутнє», «Happily Never After» —«Нові пригоди Попелюшки», «Barnyard» (дослівно barnyard — двір для худоби) було змінено на «Роги й копита»*.

Цим чином, проведений аналіз перекладу заголовків мультфільмів демонструє, власне що на вибір конкретної стратегії перекладу впливає ряд різноманітних чинників. Визначальною умовою стає неможливість передачі змісту вихідного тексту з причини наявності або відсутності «фонових знань» та культурологічного контексту у зарубіжних глядачів. Разом з тим досить нерідко зустрічаються випадки, коли кінодистриб'ютори намагаються максимально передати сенс фільму в його назві, навмисно спотворюючи його, для того щоб картина вийшла більш успішною в прокаті.

Нарешті, ми можемо сказати, власне що є велика кількість всіляких подробиць, на які перекладач зобов'язаний звертати увагу, переводячи особисті назви, а саме – назви мультфільмів. Переклад мультфільмів – це процес, який потребує креативності та оригінальної точки зору на переклад як на образ роботи, який доносить до відвідувача незвичайну схему сюжету в рамках необхідної культури. Для того щоб досягнути бездоганного перекладу нам треба не лише тільки вірно обрати способ перекладу, або досконало володіти мовами, а й вміти перекласти значення , закладене спочатку.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в детальному аналізі та перекладі мультфільмів відомих анімаційних студій таких, як «Disney», «Pixar» та інших.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кияк Т.Р., Науменко А.Могуй О.Д. Перекладознавство: підручн. Київ, 2008. 543 с.
2. Бальжинимаева Е. Ж. : Стратегии перевода названий фильмов. Сравнительное правоведение в странах России, Монголии, Японии и КНР: материалы междунар. студенч. науч. - практ. конф. Улан-Удэ: Бурятский гос. ун-т, 2009. 345.
3. Милевич И. Г. Стратегии перевода названий фильмов: научная статья 2007.
4. Крисало о.В., Громова З.В. Стратегії перекладу назв кінофільмів/Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка: Луганськ 2012. № 13. 248.

УДК 81'374.2

Пастернак А. С.

студентка ОС «Бакалавр» 2 курсу, спеціальності

«Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольський державний університет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ СЛОВНИКІВ

У статті розглянуто переваги та недоліки в роботі з електронними словниками, нові технології у сфері комп'ютерної лексикографії.

Ключові слова: *електронний (комп'ютерний) словник, комп'ютерна лексикографія, сучасна лексикографія, користувач словника.*

Кожен, хто вивчає англійську, рано чи пізно стикається з необхідністю скористатися словником. У наш час,коли ІТ-технології зробили крок вперед, неможливо не згадати про електронні словники. Вони витісняють своїх друкованих «братів», адже мають набагато більше переваг і спрощують процес вивчення мови. Електронні словники економлять час, підвищують ефективність навчання, допомагають краще запам'ятати переклади слів, дозволяють працювати самостійно без допомоги вчителя і т. д. Електронні словники бувають двох видів: оффлайн і онлайн. Оффлайн словники – це програми, які встановлюються на комп'ютер, телефон або планшет і стають доступними для роботи, навіть коли у вас немає доступу в інтернет. Онлайн словники дозволяють нічого не встановлювати, але вони

доступні для користування тільки через мережу інтернет. Електронні словники поділяються на двомовні і одномовні. Зустрічаються також словники англійського сленгу, ідіом, фразових дієслів, словники технічних і професійних термінів, словники прислів'їв і приказок. Все багатство і різноманітність лексичного запасу мови зібрано в словниках. Словниками і довідниками користуються: перекладачі, учні та студенти, фахівці, що працюють в різних сферах діяльності.

Cambridge Dictionary. Ви можете скористатися як тлумачним (англо-англійським), так і перекладним (англо-російським) словником. Кембриджський словник дає кілька найбільш вживаних визначень слова, є вказівка, що обчислюється іменник чи ні. До кожного слова наведено кілька прикладів пропозицій – ви зрозумієте, в якому контексті краще використовувати конкретну лексику. Також є запис вимови слова в британському і американському варіанті, а також написана транскрипція до кожного з цих варіантів. До кожного слова наведені collocations (вирази з цим словом), так ви зрозумієте, з якими словами поєднується нова лексика. Є список ідіом, що містять ваше слово, можна заодно ознайомитися і з ними. Наводиться і список синонімів, а також пов'язаних за змістом слів, так що можна скласти свій набір однорідної лексики і вивчити її. Можна знайти переклад сленгових виразів, ідіом і фразових дієслів. Єдиний мінус полягає в тому, що англо-російська версія словника передбачає тільки простий переклад слова без пояснень, що може бути незручно новачкам [5, с.318-320] .

Oxford Learner's Dictionaries. До кожного слова дані найбільш поширені визначення і десятки прикладів використання лексики в контексті. Є запис американського і британського вимови кожного слова, а також транскрипція до кожного з цих варіантів. Є вказівка, чи можна порахувати слово чи ні (обчислюється воно чи ні). Пропонується список ідіом, що містять запитуване слово, до кожної з них дано пояснення і приклад використання. Вказані часто вживані слова і лексика, пов'язана з цікавими для вас поняттями. Ресурс надає досить широкий ряд синонімів слова. Можна знайти переклад сленгових виразів, ідіом і фразових дієслів.

Електронні словники мають ряд очевидних і істотних переваг в порівнянні зі словниками традиційними. Сучасні електронні словники не тільки значно

перевершують за обсягом книжкові, а й знаходять шукане слово або словосполучення значно швидше [3]. Причому шукати можна в будь-якій формі. Деякі, наприклад «Abby Lingvo», вбудовуються в усі основні офісні програми і виділене слово можна переводити натисканням декількох клавіш. Електронні словники не тільки містять транскрипцію, але і можуть вимовляти слова. Тут теж існує два підходи. У мультілекс вбудований синтезатор звуку і вимовляються всі слова. Однак повністю довіряти такому підходу, не контролюючи його по транскрипції, небезпечно. Синтезатор може неправильно поставити наголос або взагалі спотворити вимову слова. Але, звичайно, найголовніша перевага хороших електронних словників- одночасний пошук не тільки за назвою словникової статті, але і по всьому величезному обсягу словників, що просто нереально в паперовому варіанті.

Труднощі вилучення інформації з електронних словників:

1. Перетворення з вихідного формату вимагає великих зусиль і це завдання гідне окремого дослідження. Труднощі в тому, що неоднозначності і протиріччя в правилах організації вихідного словника виключають можливість побудови повністю автоматичного словника.

2. Суперечності та неузгодженість у словниках призводять до побудови дуже різних семантичних мереж за різними словниками. Перевірка фрагментів п'яти головних англійських словників показала, що в 50-70% випадків інформація в тлумаченнях словників спотворена або відсутня. Така ж ситуація отримана при аналізі трьох головних французьких словників. З цього випливає, що ті методи WSD, які засновані на аналізі текстів тлумачень, в цих численних випадках не будуть працювати.

3. Необхідна часткова ручна перевірка для побудови якісних баз знань зі словників.

4. Необхідна інтеграція безлічі джерел даних. У комбінуванні інформації з декількох словників є сенс, оскільки неповнота одного словника компенсується іншим, що має інші лакуни і пропуски інформації. У невеликому експерименті в побудові ієрархії по п'яти англійських словниках відсоток помилок був знижений з 55-70% до 5 %. Якість витягуваної інформації при об'єднанні словників підвищилася,

але ручна перевірка потрібна [4, с. 181-185].

Передбачити майбутнє, як відомо, не можна, але можна будувати деякі прогнози. Вже зараз планується, наприклад, створення пристроїв, які зчитують електричні імпульси м'язів мовного апарату і перетворять їх в мову. Крім того, нейрофізики ведуть дослідження, спрямовані на з'ясування того, за якими принципами організований словниковий запас в мозку. Як ці відкриття вплинуть на розвиток лексикографії, поки не цілком ясно, але можна припустити, що вони можуть привести і до появи нових типів словників [2, с. 105].

Словники – постійні супутники нашого життя, службовці нам для розширення знань і підвищення мовної культури. Їх заслужено називають супутниками цивілізації. Звичка користуватися словниками-одна з найкорисніших серед тих, які може придбати людина, яка отримує серйозну освіту. У це століття розвитку комп'ютерних технологій нашій увазі представлений широкий асортимент допоміжних засобів, які зроблять процес навчання ефективним і результативним. Електронний словник англійської мови – це необхідність в нашому швидко розвинутому суспільстві. Англійська є однією з мов світової комунікації, тому і вибір засобів для його активного вивчення величезний. Визначте цілі, для яких вам необхідний електронний словник, і тоді підібрати підходящий варіант не складе труднощів [1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Огляд електронних словників англійської мови. URL: https://www.englishdom.com/blog/uchebnye-materialy-obzor-elektronnyx-slovarej/

2. Міхєєв О. История и будущее словаря, 2015.

3. Современные словари английского языка. URL : http://www.slovari.ru

4. Шляхова, А. В. Электронный словарь и его специфика. Вестн. Тюм. гос. ун-та. Соц.-экон. и правовые исслед. 2008. № 1. с. 181—185.

5. Беляева Л. Н., Герд А. С., Убин И. И. Автоматизация в лексикографии. Прикладная лингвистика. СПб., 1996. с. 318-333.

УДК 811.1’255.4

Перепелиця А. Д.
студентка ОС «Магістр»
спеціальності «Філологія. Переклад (англійська)»
Маріупольський державний університет

ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ У СІКВЕЛІ «GAME OF THRONES» ДЖ. МАРТІНА (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)

Роботу присвячено лексичним трансформаціям при перекладі у сіквелі «Game of Thrones» Дж. Мартіна (на матеріалі англійської та української мов). У роботі надається опис таких понять, як лексичні трансформації та перекладацькі трансформації загалом. Також описуються заміни способами додавання, опущення та контекстуальні заміни, в тому числі конкретизація, генералізація та антонімічний переклад.

Ключові слова: *перекладацькі трансформації, лексичні трансформації, додавання, опущення, контекстуальні заміни*

Трансформація – основа більшості прийомів перекладу. Л. С. Бархударов під терміном «трансформація» розуміє певні відносини між двома мовними одиницями, одна з яких є вихідною, а друга створюється на основі першої, а під терміном «перекладацькі трансформації» – ті численні і якісно різноманітні міжмовні перетворення, які здійснюються для досягнення перекладацької еквівалентності («адекватності перекладу») всупереч розбіжностям у формальних і семантичних системах двох мов [1, с. 190].

При перекладі з англійської мови на українську лексична одиниця ВМ замінюється одиницею мови, що відрізняється від оригіналу і передає дещо інше значення.

До лексичних трансформацій належать: 1) додавання, 2) опущення, 3) контекстуальні заміни (генералізація, конкретизація, антонімічний переклад) [2, с 18.].

При зіставленні сіквелу роману «Game of Thrones» Дж. Мартіна і його

перекладу на українську мову стає очевидним широке застосування всіх видів лексичних трансформацій

1. Додавання – введення додаткових слів обумовлюється рядом причин: відмінностями в структурі речення і тим, що більш стислі англійські речення вимагають в українській мові більш розгорнутого вираження думки. Відсутність відповідного слова або відповідного лексико-семантичного варіанта даного слова теж є причиною введення додаткових слів при перекладі.

Приклад додавання: *«…all things of importance in man's life must be done beneath the open sky»*. [4, с 156] – *«…всі важливі події в світі і в житті чоловіка повинні відбуватися під відкритим небом»* [3, с. 150]; *«…Illyrio told them over plates»* [4, с. 147] – *«…говорив Іллірій, сидячи вночі за стравою»* [3, с 149].

2. Опущення – явище, прямо протилежне додаванню. При перекладі опущенню найчастіше піддаються слова, які є семантично надмірними, з точки зору їх смислового змісту. Одним із прикладів надмірності є властиве англійській мові вживання так званих «парних синонімів». Українській мові воно абсолютно не властиво, тому при перекладі в цих випадках необхідно вдатися до опущення (тобто не повторювати синонім, а замінити два сліва одним). Усунення семантично надлишкових елементів ВМ дає перекладачеві можливість здійснювати те, що називається «компресією тексту», тобто скорочення його загального обсягу.

Приклад опущення: *«Drogo had called his khalasar to attend him and they had come»* [4, с. 87] – «*Джора скликав кхаласар, і вони прийшли»* [3, с. 84]; *«Sir Jorah, who had traveled as far east as Vaes Dothrak»* [4, с. 88] – *«Пан Джора, бувалий мандрівник і знавець місцевих звичаїв»* [3, с. 83].

3. Контекстуальні заміни:

а) конкретизація – це заміна слова або словосполучення ВМ з більш широким значенням словом або словосполученням МП з більш вузьким значенням. Як правило, лексиці української мови властива більша конкретність, ніж відповідним лексичним одиницям англійської мови. Конкретизація може бути мовною та контекстуальною. При мовній конкретизації заміна слова з широким значенням словом з більш вузьким значенням обумовлюється розбіжностями в ладі двох мов -

або відсутністю в МП лексичної одиниці, що має настільки ж широке значення, що і одиниця ВМ, розбіжностями в їх стилістичних характеристиках або вимогами граматичного порядку (необхідністю синтаксичної трансформації речення).

Що стосується контекстуальної конкретизації, то вона буває обумовлена факторами даного конкретного контексту, особливо стилістичними міркуваннями, як, наприклад, необхідність завершеності фрази, прагнення уникнути повторень, досягти більшої образності, наочності тощо.

Приклад конкретизації: *«to see a man beheaded»* [4, с. 15] – *«щоб подивитися, як цьому типу відрубають голову»* [3, с. 13]; *«at the manse»* [4, с. 40] – *«в палаці»* [3, с. 38];

б) генералізація протилежна конкретизації, тобто це заміна більш вузького значення ВМ одиницею МП з більш широким значенням. При перекладі з англійської на українську генералізація застосовується набагато рідше, ніж конкретизація. Це пов'язано з особливістю англійської лексики. Слова цієї мови частіше мають більш абстрактний характер, ніж українські слова, що відносяться до того ж поняття.

Приклад генералізації: *«They set forth at daybreak»* [4, с. 116] – *«Вони виїхали на світанку»* [3, с. 114]*; «They consorted with giants and ghouls»* [4, с. 83] – *«Вони водилися з гігантами і мертвяками»* [3, с. 80]; в) антонімічний переклад являє собою заміну будь-якого поняття, вираженого в ВМ, протилежним поняттям в МП з відповідною перебудовою всього висловлювання для збереження незмінного плану змісту. Приклад антонімічного перекладу: «Yes it is!» [4, с. 10] – «Неправда!» [3, с. 8]; «Are you hurt?» [4, с. 229] – «Тобі не боляче?» [3, с. 227]. Таким чином, вдаючись до лексичних трансформацій в процесі перекладу, перекладач забезпечує більш точне розуміння художнього твору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бархударов Л.С. Язык и перевод. Москва: Международные отношения, 1975. 240 с.
2. Місуно Е.А. Переклад з англійської мови на російську мову. Мінськ : Аверсев, 2009. 255 с.
3. Мартін Дж. Гра Престолів/пер. з англ. Соколова Ю.Р. Москва: Астрель, 2012. 770 с.
4. Martin G.G. A Game of Thrones. NYC : Bantam Books, 1997. 835 p.

УДК: 811.111'373.

Стефаниць В.О.
студент ОС «Бакалавр» 3 курсу, спеціальності
«Філологія. Переклад (англійська)»
Маріупольський державний університет

ФРАЗЕОЛОГІЯ. КЛАСИФІКАЦІЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

Доповідь присвячено розгляду класифікації фразеологізмів. Виявлені типологічні ознаки фразеологізмів та визначені різні наукові підходи до відокремлення фразеологізмів від інших мовних одиниць.

Ключові слова: *стійкий вислів, усталений зворот, фразеологічне зрощення, фразеологічна єдність, фразеологічне сполучення.*

Фразеологія (від грецького *phrasis* – «вираження», *logos* – «вчення») – розділ мовознавства, в якому вивчаються лексично неподільні поєднання слів. Фразеологією називають також сукупність властивих мові усталених зворотів і висловів. Об’єктом дослідження фразеології як розділу мовознавства є стійкі вислови, їх семантика, структура, походження, роль у мові, взаємозв’язок з іншими мовними одиницями, зокрема словом і реченням. Фразеологія – сукупність зворотів і висловів (словосполучень, речень), фразеологізмів, властивих тій чи іншій мові. Одиниця фразеологічної системи називається фразеологізмом (лексико-граматична єдність двох і більше граматично оформлених компонентів). Наприклад: *«байдики бити» (ледарювати); «показати, де раки зимують» (провчити, покарати); «лебедина пісня» (останній вияв таланту); «стати на ноги» (одужати)* [2].

Фразеологізми об'єднуються в єдину систему одиниць на основі таких типологічних ознак:

- семантична цілісність (неподільність) компонентів фразеологізму (значення фразеологічної одиниці не може бути витлумачене на основі значень тих слів, які входять до неї);
- стабільність компонентного складу, усталеність порядку слів;
- автоматичність відтворення фразеологізму в мовленні;
- кілька компонентний склад;

- можуть вступати в синонімічні й антонімічні відношення: *теревені правити – ляси точити – дурниці молотити; хоч греблю гати – кіт наплакав*;
- характеризуються образністю.

У реченні фразеологізми завжди виступають одним членом. Найчастіше ними послуговуються у розмовному та художньому стилях мовлення. Вони надають мовленню виразності, влучності та емоційності [2].

Класифікація фразеологізмів, запропонована акад. В. Виноградовим, набула найбільшого поширення. За цією класифікацією виділяють три типи фразеологізмів – фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності і фразеологічні сполучення [2].

Фразеологічні зрощення – це такі семантично неподільні сполучення слів, цілісне значення яких не пов'язане зі значенням тих слів, що входять до їх складу: *«дати гарбуза» (відмовити тому, хто сватається), «собаку з'їсти» (набувати досвіду), «пекти раків» (червоніти від сорому), «тримати камінь за пазухою» (затаїти образу), «дивитися крізь пальці» (не помічати), «танцювати під чиюсь дудку» (підкорятися), «нагріти руки» (нажитися)*. У більшості випадків фразеологічні зрощення дослівно іншими мовами не перекладаються, наприклад: укр. «*замилювати очі*» – рос. «*пускать пыль в глаза*» [2].

Фразеологічні зрощення називають ще ідіомами (від гр. *idioma* – «самобутній зворот»), під якими розуміють фразеологізми з повною втратою внутрішньої форми. Пояснити, як склалося значення ідіом, – складна етимологічна проблема. Так, наприклад, англ. *tit to tat* має значення «око за око», але пояснити, що означають слова *tit* і *tat*, ніхто не може. Ідіоми неможливо дослівно перекласти на іншу мову. До ідіоми в іншій мові можна лише відшукати ідіому-відповідник, якщо така є, або перекласти її одним словом чи вільним словосполученням. Скажімо, англ. *skeleton in the cupboard* перекладається як «*сімейна таємниця*», хоч дослівний переклад – «*скелет у буфеті*», англ. *to wear one's heart on one's sleeve* перекладається як «*бути відкритим, відвертим*», хоча дослівний переклад – «*носити серце на рукаві*» [1, с. 244 -245 с.].

Фразеологічна єдність – це такі семантично неподільні фразеологізми, цілісне

значення яких умотивоване значенням слів, що входять до їх складу. Значення фразеологічної єдності виникає внаслідок узагальненого переносного значення вільного словосполучення. Це результат образного метафоричного переосмислення словосполучення. Як приклади можна навести такі фразеологічні єдності: *«зробити з мухи слона» (перебільшити щось), «пальцем не ворухнути» (нічого не зробити), «мілко плавати» (не мати достатніх здібностей, сил, знань для певної справи; погано розумітися на чомусь), «прикусити язика» (замовчати), «тримати камінь за пазухою» (приховувати ненависть до кого-небудь; готувати помсту), «гнути спину» (важко працювати), «плисти за течією» (пасивно підкорятися обставинам); рос. «брать быка за рога» (починати з найважчого), «сесть в лужу» (оскандалитися), «положить зубы на полку» (голодувати, відчувати нестаток* [1, с. 245]).

Для фразеологічних єдностей характерна семантична двоплановість. В окремо взятих ізольованих від контексту таких зворотах не можна однозначно встановити їх семантику, бо такі словосполучення можуть уживатися як вільні у прямому значенні і як фразеологічні в переносному, тобто вони є омонімічними.

Фразеологічне сполучення – це такі фразеологізми, складові частини яких мають певну самостійність: одне з слів може бути замінене іншим: *«ставати (зіп'ятися) на ноги» (набиратися сил), «чиста совість» (чиста душа), «відвести очі» (відвести погляд). Наприклад: «брати участь», «досада бере», «розквасити ніс»; рос. «закадычный друг», «уклончивый ответ», «щекотливый вопрос», «потупить глаза», «одержать победу», «нанести поражение»*; англ. *to break silence – «порушити мовчання», to make friends – «подружитися»*; нім. *die Kraft nehmen – «позбавити сил», das Wort ergreifen – «брати слово»* [1, с. 246].

У кожному наведеному звороті всі слова мають своє значення, але одне зі слів реалізує таке значення, як правило, тільки в цьому звороті. Слово «*розквасити*» реалізує значення «*розбити до крові*» лише зі словами «*ніс», «обличчя»* та їх синонімами. Слово «*брати*» має значення «*проймати*» тільки у сполученнях зі словами *«досада», «злість»* (не можна сказати *«радість бере», «щастя бере»* тощо). Російське слово «одержать» актуалізує значення «здобути» тільки в поєднанні зі словами *«победа»* і *«верх»* (не можна сказати *«одержать образование», «одержать*

деньги» тощо), а «*закадычный(щирий)*» загалом поєднується лише зі словом «*друг*» [1, с. 246].

Фразеологічні вирази – стійкі за складом і вживанням семантично подільні звороти, які складаються повністю зі слів із вільним значенням. Фразеологічні вирази – це прислів'я, приказки, афоризми відомих політиків, письменників, діячів науки й культури: «*Не все золото, що блищить»; «Крапля камінь точить»; «Сім раз відмір, один відріж»; «І чужому научайтесь, й свого не цурайтесь*» (Т. Шевченко); «*Караюсь, мучусь, але не каю*сь» (Т. Шевченко); «*Борітеся – поборете*» (Т. Шевченко); «*Лиш боротись – значить жить*» (І. Франко); «*Та є печальна втіха далебі; комусь на світі гірше, ніж тобі*» (Ліна Костенко); «*Любви все возрасты покорны*» (О. Пушкін); «*Перейти рубікон*» (Цезар); «*У здоровому тілі здоровити дух*» (Ювенал); «*Вірю, бо це абсурд*» (Августин); «*Гроші не пахнуть*» (Веспасіан); «*Добрими намірами вимощене пекло*» (С. Джонсон); «*Блажен муж, що не йде на раду нечестивих*» (Біблія) [1, с. 246-247].

Таким чином, можна зробити висновок, що фразеологізми – це майже завжди яскраві, образні вирази, які є важливим експресивним засобом мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства: підручник. Київ : Академія, 2001. 247 с.
2. Шевчук С.В., Кабиш О.О., Клименко І.В. Сучасна українська літературна мова: навч. посібник. Київ: Алерта, 2011. 238с.

УДК: 811.111'373.

Тараненко А.К.
студентка ОС «Бакалавр» 3 курсу, спеціальності
«Філологія. Переклад (англійська)»
Маріупольський державний університет

ЗМІНИ В ЛЕКСИЧНОМУ СКЛАДІ МОВИ, АКТИВНА І ПАСИВНА ЛЕКСИКА. НЕОЛОГІЗМИ. АРХАЇЗМИ. ІСТОРИЗМИ.

Доповідь присвячено опису та класифікації архаїзмів та історизмів. Авторка також описує оказіоналізми та інші незвичайні лексичні одиниці та характеризує їх

роль у розвитку словникового складу мови.

Ключові слова: *активна лексика, пасивна лексика, архаїзми, історизми, оказіоналізми.*

Словниковий склад мови змінюється безперервно і оновлюється набагато швидше, ніж інші структурні яруси мови. Це зрозуміло, тому що словниковий склад мови, безпосередньо відображаючи в мові дійсність з її змінами, зобов'язаний включати нові слова для позначення нових речей, явищ, процесів і усувати в запас старі. Цей процес завжди є фактом розвитку лексики мови, його поповнення та стилістичної диференціації, що збагачує виразні засоби [1, с 210]. Почнемо з розбіру активної та пасивної лексики:

Активна лексика – це слова, які часто часто вживаються в повсякденному спілкуванні. Вони зрозумілі для кожного члена мовного колективу. Зрозуміло, що незалежно від мови, це буду відомі нам слова, наприклад: їсти, писати, читати, прибирати тощо. Або наприклад в англійській мові: *often, exibition, free, beatiful* etc.

Пасивна лексика – це слова, які вийшли або виходять з активного вжитку, а також нові слова, нещодавно створені чи запозичені з інших мов. Саме пасивна лексика має багато різновідів, які слід розглянути більш детально.

В останні десятиліття зміні лексичного складу мов приділяється доволі багато уваги як вітчизняними так і закордонними дослідниками (В.І. Заботкіна, Ю.А. Зацний, В.О. Чередниченко, J. L. Dillard) [3, с 126; 4, с 409; 5, с 220; 6, с 257]. Підвищена зацікавленість до інновацій обґрунтовується тим, що останнім часом в англійській мові з'явився великий прошарок нових слів та словосполучень, утворених під впливом різноманітних соціальних чинників. Новими одиницями зазвичай вважають слова, а також їх окремі значення, вислови, які з'явилися в мові на даному етапі її розвитку, і новизна яких усвідомлюється мовцями або були вжиті тільки в якомусь акті мовлення, тексті чи мові певного автора (стилістичні, або індивідуально-авторські неологізми), у цьому випадку мова може йти про оказіоналізми. Неологізми – це слова й словосполучення, які носії літературної мови окремого національного варіанта сприймають як нові (за формою або змістом). Отже, як можна побачити з наданих дефініцій, слова та словосполучення об'єднують у групу неологізмів саме за

критерієм їх новизни в мові, наприклад: *computer, supermarket, video, E-mail, Internet, CD, VIP, back-room boys (men engaged in secret research), red-brick universities (2nd sort), paperback (paper-covered books)).* Неологізми можуть бути розділені на: лексичні (нові слова); фразеологічні (нові стійкі словосполучення); семантичні (нові лексико-семантичні варіанти слів або нові варіанти стійких словосполучень). На думку багатьох вчених кількість інновацій на лексичному рівні не піддається точним підрахункам, оскільки неологізми виникають не в мові взагалі як у системі соціально-закріплених знаків, здатних об'єктивно існувати, а реалізації цієї системи - у мовленні конкретних носіїв [7, с 5-26].

Важливу групу складають слова, які вже вийшли з використання за певних причин, тому вони потребують також детального розгляду, бо були часткою нашої мови певний період часу.

Архаїзм (грец. первісний, стародавній) – слово, вираз, граматична форма, які застаріли й вийшли з загального вжитку, напр. *billow-wave, woe-sorrow, main-sea, bard-poet, slay-kill. steed-horse*.

Архаїзми можуть бути лексичними і граматичними. До перших відносять слова, що вийшли із повсякденного вжитку і збереглися в словниковому складі мови як слова спеціального вжитку: *yclept* (названий), *whilom* (колись,колишній), *wight* (людина), *thou* (ти), *thee* (тебе,тобі), *ye* (ви), *fall* (осінь) і т. п. Від архаїзмів взагалі слід відрізняти так звані історичні терміни – слова або словосполучення, що називають поняття певної доби, поняття, які перестали існувати. Наприклад: *Long Parliament* (парламент, що існував з третього листопада 1640 року до березня 1660 року); *Short Parliament* (парламент періоду з тринадцятого квітня до п'ятого травня 1640 року). До граматичних архаїзмів належать застарілі граматичні форми слів – дієприкметник минулого часу на -en в окремих словах: *proven, gotten* (останній не є архаїзмом у американському варіанті англійської мови), окремі особові закінчення дієслів, які не вживаються звичайно в сучасній англійській мові: *hast, dost, speakest, springest*. В багатьох випадках в англійській мові одне і те ж поняття може бути назване застарілим і сучасним словом. Такі слова є синонімами, але одні з них (у прикладах це перші слова) мають архаїчне забарвлення, другі ж — ні: *forebears – ancestors*;

wellnigh – almost; perchance – perhaps [8, с 100; с 288].

Історизми – слова або сталі словосполучення, які означують реалії, що вийшли з ужитку й належать до старовини. Як стилістичний засіб вони відтворюють історичний колорит певної доби: *the Soviet Union, the Russian Soviet Federated Socialist Republic* [9, с 120]

Традиційне розуміння історизмів спирається на цілий ряд ознак, властивих як лексичним архаїзмам, так і історизмам. До них належать: 1) семантичний компонент минуле у смисловій структурі слова; 2) спеціальна стилістична настанова створення часового фону оповіді; 3) низька частотність вживання; 4) периферійна позиція в словнику; 5) обмеженість функціонування певними стилями мовленняю. Історизми мають цілком сучасне оформлення. Інша властивість семантики історизму виявляється в можливості співвіднесення його референта з минулим конкретної спільності мовців. Це дає підстави стверджувати, що поряд з темпоральною семою в цій категорії слів легко вирізняється компонент місце. Він пов'язує позначуване з відомою локальною сферою, в нашому випадку – це територія, яку займає певна держава, окремий народ або й менша група мовців. Наприклад, в історизмі *continental* – «що стосується повсталих британських колоній у Північній Америці під час війни за незалежність» сема «місце» інтерпретується як Сполучені Штати Америки. Семантичні компоненти місце та минуле органічно поєднуються в структурі історизму [8, с. 58]. Оскільки історизм у переважній більшості випадків являє собою єдиний для конкретної мови спосіб номінації даного референта, то він, як і терміни інших наук, є обов'язковим атрибутом тексту на відповідну тематику. Основною функцією історизму в тексті є називання певного предмета, ознаки чи поняття. Стилістична настанова цього розряду слів – якщо про таку взагалі може йти мова – є швидше супровідною. Історизм викликає у свідомості мовця асоціації з минулим і лише в такому смислі може розглядатися як засіб передачі певних параметрів стилю. Лише переосмислений історизм може бути засобом експресії в тексті [1, с 246], наприклад: ‘*He cast a look of an inquisitor at his victim’*. Відхід історизмів на периферію мовної системи і низька частотність вживання не є наслідком старіння цього розряду лексики, а пояснюється фактом їх переходу в категорію термінів

історії. Вони, як і понятійний апарат інших наук (фізики, біології, кібернетики тощо), обслуговують потреби людського спілкування переважно в своїй галузі [10, с 27].

Традиційно у лінгвістиці вважається, що історизми та архаїзми – це два суміжних, але принципово різних типи слів, які торкаються одне одного за одними ознаками і протиставлені за іншими. До спільних ознак історизмів та архаїзмів відносяться:

- спеціальна стилістична настанова часового фону розповіді;
- низька частота вживання;
- периферійна позиція у словнику;
- обмеження функціонування у певних стилях мови.

Лексичне багатство української мови виявляється у величезній кількості слів. їх налічується кілька сот тисяч. Відомий вчений мовознавець Іван Вихованець пише: «Словникарі начебто скликають слова на віче, куди приходять найкращі, найдобірніші представники словесного океану». Словниковий склад мови дуже рухливий. Це характеризується появою нових слів, що з'являються у житті суспільства і виходом з ужитку застарілих. 3 розвитком зовнішньо-економічних та ринкових відносин, культури, побуту, науки, техніки, мистецтва – сучасна лексика постійно поповнюється новими словами, специфічними термінами. Тож у словниковому складі безпосередньо відбиваються всі зміни в житті суспільства. Мова лексично постійно збагачуєтьтся й онов-люється. Однак не всі слова зникають назавжди. Часом вони повер-таються до активного вжитку, набувши нового значення. Новостворені слова поступово засвоюються і поширюються в мові. Вихід застарілих слів також відбувається не відзразу. Тому у мові завжди існує активна й пасивна лексика.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мостовий М.І. Лексикологія англійської мови. Харків : Основа, 1993. 210 с.
2. Раєвська Н.М. English Lexicology. К. : Вища школа, 1971. 247 с.
3. Заботкина В.И. Новая лексика современного английского. Харків : Основа, 1989. 126 с.

4. Зацний Ю.А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови в 80-ті - 90-ті роки XX століття. К. : 1999. 409 с.
5. Чередниченко В.О. Інноваційна фразеологічна вербалізація в англійській мові (лінгвокогнітивний та соціолінгвістичний параметри). Запоріжжя: Запорізький національний ун-т., 2005. 220 с.
6. Dillard J. L. A History of American. Harlow: Longman, 1992. 257 с.
7. Котелова Н.З. Первый опыт лексикографического описания русских неологизмов. Л. : Наука, 1987. с.5-26.
8. Атрушина Г.Б. Лексикология английского языка. Л. : Наука, 1999. 288 с.
9. Вердиева З.Н. Семантические поля в современном английском языке. М.: Высшая школа, 1986. 120 с.
10. Застаріла лексика сучасної російської мови. Л. : Просвещение, 1978. 27 с.

УДК 81'374.2

Янжула А.Д.
студентка ОС «Бакалавр» 2 курсу, спеціальності
«Філологія. Переклад (англійська)»
Маріупольський державний університет

ЭЛЕКТРОННЫЕ СЛОВАРИ В СОВРЕМЕННОЙ ЛЕКСИКОГРАФИИ

В данной статье рассматриваются положительные и отрицательные особенности электронных словарей. Сложности и противоречия при создании электронных словарей. Также затронут вопрос насущной задачи современной компьютерной лексикографии.

Ключевые слова: *компьютерная лексикография, электронный словарь, современная лексикография, информационные технологии.*

Компьютерная лексикография в настоящее время становится приоритетным направлением, относя на второй план классическую, «бумажную» лексикографию. Компьютерная лексикография – не просто механическая замена классической лексикографии, а новая ступень её развития, которая вводит в обиход новые понятия, методы и приёмы организации словаря.

«Электронный словарь – ресурс, позволяющий быстро найти нужное слово, часто с учётом морфологии и возможностью поиска словосочетаний (примеров употребления), а также с возможностью изменения направления перевода. Внутренне устроен как база данных со словарными статьями [1]».

Электронный словарь имеет ряд особенностей, которые вытесняют печатные версии словарей:

- Электронный формат ускоряет процесс поиска искомой словарной единицы.
- Электронный словарь может привести сведения, касающиеся не только значения каждого конкретного слова, но и показать его функционирование в составе фразеологических единиц.
- Если в поисковую строку неверно введено слово, то электронная версия словаря позволяет предложить варианты правильного написания.
- Гибкость словаря. Процесс поиска нужной информации может быть максимально сокращен за счет использования гиперссылок, отсылающих пользователя к необходимым ему сведениям.
- Электронный словарь расширяет возможности описания словарной единицы. Это описание грамматических характеристик, состава слова, особенностей произношения, происхождения, контекстов, фразеологии. Такое разнообразие характеристик делает словарь универсальным, позволяя проследить специфику использования слова в речи.
- Электронный словарь полностью отвечает запросам пользователя, который ищет в нем только то, в чем нуждается в конкретный момент обращения к словарю.
- Электронный словарь ориентирован на читателя разного уровня образования, культуры, представителей разных профессий, школьников, студентов.
- Мультимедийность. Используя электронный словарь, появляется возможность прослушать как правильно произносить то или иное слово . Также даёт возможность размещать в словарной статье дополнительные иллюстрации, схемы, картинки, использовать видеоряд.
- Постоянное пополнение словаря новыми единицами. Электронные издания позволяют это делать без дополнительных затрат и усилий. Электронный словарь,

особенно если он подготовлен к функционированию в сети Интернет, становится постоянно пополняемым, обновляемым источником информации о жизни языка, а значит, всегда актуальным.

Сложности и противоречия при создании электронных словарей:

- Учитывая темпы развития информационных технологий, те платформы и программы, на основе которых создаются электронные словари, могут быстро устаревать. Поэтому современным лексикографам нужно обновлять словарные фонды и компьютерные программы.

- Сегодня назрела необходимость создавать словари, объединяющие в себе результаты научных исследований многих ученых и научных школ. Главная сложность – объединить все эти исследования в общие «глобальные» словари, способные максимально полно отражать конкретный пласт национального языка со структурно-семантической, грамматической, культурологической, исторической точек зрения. Такая работа требует дополнительного финансирования, поддержки со стороны государства [2].

Электронный словарь постепенно вытесняет своего печатного предшественника, что вполне оправданно. Поэтому разработка оптимальных в использовании, универсальных электронных словарей – насущная задача современной компьютерной лексикографии. Именно электронная лексикографическая форма позволит в недалеком будущем объединить результаты исследований, направленных на создание самых разных типов словарей.

ЛИТЕРАТУРА

1. Электронный словарь URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AD%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D1%8B%D0%B9_%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%8C
2. Электронные словари как продукт современной лексикографии URL: https://cyberleninka.ru/article/n/elektronnye-slovari-kak-produkt-sovremennoy-leksikografii

УДК 811.1’255.4

Комісаренко Ф.І.

студент ОС «Магістр»

спеціальності «Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольський державний університет

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ФІЛЬМІВ

У статті досліджено особливості використання перекладацьких трансформацій на матеріалі англомовних фільмів.

Ключові слова: *фільм, перекладацькі трансформації, еквівалент, варіантні відповідники, переклад.*

Текст кінофільму розуміється як зв'язне, цілісне і завершене повідомлення, виражене за допомогою лінгвістичних або індексних знаків, та організованих відповідно до ідеї автора з використанням кінематографічних кодів, зафіксованих на матеріальному носії, та призначенному для відтворення відео та аудіовізуального сприйняття глядачем.

У 1950 році в статті “Про природні відповідності при перекладі на рідну мову” була запропонована теорія «регулярних відповідників». Ця теорія лежить в основі багатьох навчально-практичних посібників з перекладу. Суть цієї теорії полягає у класифікації відповідників, які враховуються при перекладі з однієї мови на іншу. У цій класифікації існує три групи відповідників:

1) еквіваленти, які були встановлені в силу тотожності позначаємого, і які відклалися в традиції мовних контактів;

2) всі види перекладацьких перетворень;

3). варіантні та контекстуальні відповідності;

Еквівалент слід розуміти як постійну рівнозначну відповідність, зазвичай не залежним від контексту. Перш за все – це терміни будь-яких галузей знань, географічні назви та імена власні: *doctrinarianism* (книжн.) – *доктринерство*, *dog-bolt* (техн.) – *відкидний болт (з баранчиком)* [1] і т. д. Варіантні відповідності встановлюються між словами в тому числі якщо в мові перекладу є кілька слів для передачі те ж самого значення вихідного слова. “Великий англо-український словник”

дає чотири відповідності іменника *sincerity*: *щирість, щиросердість, прямота, чесність*. Однак прикметник *sincere* представлений в цьому словнику, має аж сім значень: *щирий, непідробний, істинний, справжній, прямий, чесний, праведний* [1]. Ці значення в словнику підтверджуються прикладами фраз, в яких, наприклад, *sincere friend* перекладається як "*вірний (істинний) друг*", а *sincere life* – "*чесне (праведне) життя*". Це призводить до висновку, що всі сім українських еквівалентів є варіантами лексичного значення слова *sincere*, тобто варіантними еквівалентами, які визначаються контекстом.

Перекладацькі трансформації – це в першу чергу перебудова речення (зміна його структури) і всілякі заміни – як синтаксичного, так і морфологічного порядку. Граматичні трансформації обумовлюються різними причинами – як граматичного, так і лексичного характеру, хоча основну роль відіграють граматичні фактори, тобто відмінності в структурі мов.

При зіставленні граматичних категорій і форм англійської та української мов зазвичай виявляються такі явища: 1) відсутність тієї чи іншої категорії в одній з мов; 2) частковий збіг; 3) повний збіг. Необхідність в граматичних трансформаціях природно виникає лише в першому і другому випадках. В українській мові, в порівнянні з англійською, відсутні такі граматичні категорії, як артикль або герундій, а також інфінітивні і причетні комплекси і абсолютна номінативна конструкція. Частковий збіг або розбіжність в значенні і вживанні відповідних форм і конструкцій теж вимагає граматичних трансформацій. Основні типи трансформацій, що застосовуються в процесі перекладу, наступні:

- транскрибування;
- транслітерація;
- калькування;
- конкретизація;
- генералізація
- антонімічний переклад, тощо.

Розберемо кілька прикладів перекладацьких трансформацій на прикладі фільму "Due Date".

Конкретизація – ця стратегія перекладацької трансформації заснована на заміні слова або словосполучення іноземної мови з більш широким значенням перекладної мови, наприклад: *“I think we switched our bags at the curb”* перекладачі переклали, як *“Здається, у нас с вами речі сплуталися”*. Ми бачимо, що слово “*bag”* не перекладається як *“чемодан”* або *“валіза”*, а виходячи з контексту, перекладач переклав це слово більше у вузькому сенсі – *“речі”*.

Прийом генералізації протилежний конкретизації, тому що він полягає в заміні частки загальним. При перекладі з англійської на українську він застосовується набагато рідше, ніж конкретизація. Це пов'язано з особливістю англійської лексики: *“My wallet is traveling. The ID's in it”* переклали, як *“Мій гаманець у літаку залишився. А там усі документи”*. У цьому прикладі, абревіатуру *“IDs”* перекладачі перевели в більш широкому значенні – документи. Якщо ж переводити в більш простому варіанті, калькуванням, то це означає *“ідентифікатори”*, тобто паспорт, водійське посвідчення, та інші папери, що підтверджують особу.

Третій приклад – антонімічний переклад. Цей прийом трансформації має на увазі заміну будь-якого поняття, вираженого в оригіналі, протилежним поняттям в перекладі з відповідною перебудовою всього висловлювання для збереження незмінного плану змісту: “*In fact, l wouldn't mind having a fresh pair of eyes…”*, її переклали, як *“До речі, слухай, я би хотів, щоби ти подивився свіжими очима…”*.

Отже, підводячи підсумок, щоб досягти «адекватності перекладу» перекладач зустрічається з різного роду модифікаціями, а конкретно з перекладацькими трансформаціями. Вони є особливим видом перетворення або перефразування з однієї мови на іншу. Використовуючи в перекладі трансформації, це означає робити акцент на максимально можливу повноту передачі інформації, укладеної у вихідному тексті, а також строго дотримуватися норм мови перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гороть Є.І. Великий англо-український словник. Вінниця: Нова книга, 2011. 1700 с.

2. Рецкер Я. І. Теорія перекладу і перекладацька практика: Нариси лінгвістичної теорії перекладу. Москва: Р. Валент, 2007. 239с.

3. Черкас І.А. Лінгвістичні та психологічні компоненти перекладацької стратегії М.: МГУ, 1996. с. 226-232.
4. Комісаров В. Н. Загальна теорія перекладу. Навчальний посібник. Москва: ЧеРо, 1999. 136с.
5. Мюллер В.К. Великий англо-український словник.
6. Скрипт фільму “Due Date”. URL: https://www.scripts.com/script-pdf/7332

УДК 811.111'373.

Подлєсна Ю. В.
студентка ОС «Бакалавр» 3 курсу, спеціальності «Міжнародні відносини»
Маріупольський державний університет

ФУНКЦІОНУВАННЯ МОВНИХ ОДИНИЦЬ: СИНХРОННІ ТА ДІАХРОННІ СТУДІЇ

Розкривається поняття синхронні та диахронні. Розглядається учення Фердинанда де Соссюра. Розкривається поняття синхронного зрізу.

***Ключові слова**: синхронія, діахронія, Фердинад де Соссюр, синхронний зріз.*

Наука, яка вивчає природну людську мову, називається мовознавство. З одного боку, мова являє собою систему, яка призначена для спілкування людей і тому володіє достатньою постійністю і стійкістю. Однак, з іншого боку, відомо, що мови змінюються в часі. Поєднання відносної стабільності і – одночасно – зрадчивости мовної системи викликало потребу в розмежуванні двох аспектів існування мови: синхронії і діахронії [1]. Під синхронією (від грец. syn 'разом' + chronos 'час') прийнято розуміти стан і вивчення мови як системи взаємопов'язаних і взаємообумовлених елементів в певний момент його розвитку. Синхронічне вивчення мови – предмет описової (статичної) лінгвістики. Мова являє собою систему взаємопов'язаних і взаємообумовлених елементів. Склад цих елементів і характер їх зв'язку визначають специфіку кожної мови на всіх його рівнях (в фонетиці, граматиці, лексиці) [2]. У свою чергу, діахронія (від грец. dia 'через' + chronos 'час') – феномен і поняття, що означає як наявність якихось подій в просторі-часі взагалі, так і поділ існування

об'єктів і процесів будь-якого роду в інтервалах часу між цими подіями. Разом з тим, воно відображає і певні сторони їх сутності, такі як різні форми існування, становище в просторі і часі в синхронічному зрізі, а також співвідношення цілого і частини, зв'язок дискретності і континуальності, повторюваності, пов'язаності подій один з одним і їх послідовності, визначеності інтервалів і їх невизначеності, цілісності існування об'єктів, спрямованості подій по осі часу, взагалі, – розвиток явищ в історичному ракурсі і т.п. [3]. Згідно з ученням, Фердинанда де Соссюра, предметом діахронічної лінгвістики є «відносини, що зв'язують елементи в порядку історичної послідовності, що не сприймаються однією і тією ж колективною свідомістю; елементи, замінюються один іншим, але не утворюють системи». Важливою заслугою Фердинанда де Соссюра було те, що він вперше вказав, що синхронічний і діахронічний аспекти в мові – реальність і їх слід розрізняти; що практично «синхронічний аспект важливіше діахронічного, так як для промовистої маси тільки він – справжня реальність [3]». Відомо, що синхронні зміни в мові легше виявляються, піддаються аналізу, так як вони, будучи готовим результатом розвитку системи, як би «лежать на поверхні». Це стало основною причиною, по якій спочатку в роботах вчених, які зачіпають питання історії мовних змін, проявився сильний «перекіс» у область синхронного вивчення мови. Так намітився розрив між синхронним і диахронним підходами в галузі вивчення мови. І. А. Бодуен де Куртене закликає «не міряти мову однієї епохи аршином іншої епохи [2]». До недавнього часу в сучасному мовознавстві домінуючою була точка зору, згідно з якою синхронія протиставлялася діахронії. Незважаючи на це, обидва ці процеси зізнавалися взаємозалежними і взаємодоповнюючими: так, вказувалося, що діахронічний процес може виявлятися завдяки описам синхронії у вигляді впорядкованої системи правил, порядок яких відповідає діахронічний послідовності перетворень. Звідси випливає, що діахронічна лінгвістика повинна вивчати не тільки історію окремих явищ, а й історію мовної системи в цілому. Це можливо зробити шляхом встановлення синхронних зрізів в історії системи мови і їх наступності, переходів від одного до іншого. Синхронний зріз – стан системи мови, встановлений для певної точки в часі. В історії мови можна намітити кілька синхронних зрізів, що відносяться до різних періодів

розвитку мови; тимчасові проміжки між зрізами – це періоди, коли йшла зміна окремих явищ, що призвело до нового стану системи. Таким чином, у вивченні мови діахронія і синхронія протиставляються, а доповняють і збагачують один одного: наукове знання мови в його цілісності можливо тільки при поєднанні синхронічного і діахронічного методів його вивчення [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Де Соссюр Ф. Курс загальної лінгвістики, пер. А.М. Сухотіна. М.: Держ. соціально-економічне вид-во, 1933. 432 с.

2. Бодуен де Куртене, І.А. Вибрані праці з загального мовознавства. Бодуен де Куртене. М.: АН СРСР, 1963. Т. 1. 384 с.

3. Жирмунський В.М. Про синхронії і діахронії в мовознавстві. Питання мовознавства, 1957. № 5. с. 42-52.

УДК 811.111'373.

Гаврилова С. А.

студентка ОС «Бакалавр» 3 курсу, спеціальності

«Міжнародні відносини»

Маріупольський державний університет

ЛІНГВОКОГНІТИВНІ АСПЕКТИ КОМУНІКАЦІЇ І ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ

Мета статті полягає в розгляді лінгвокогнітивної теорії, яка відображає важливі закономірності перекладу. Лінгвокогнітивне дослідження випадків диференціації концептуальних проекцій і метафоричних виразів в російською та англійською мовами в рамках обраних моделей дозволило зробити висновок про те, що джерелами варіювання виявляються особливості концептуалізації, пов'язані в 47% випадків з культурними конотаціями.

Ключові слова: *когнітивна лінгвістика, метаморфічне проектування, лінгвокогнітивна теорія.*

Встановлення закономірностей метафоричного моделювання узгоджується з уявленнями про те, що існуюча в національній свідомості система метафоричних

переносів – це важливий засіб осягнення, уявлення і оцінки дійсності, що відображає національно-культурну специфіку [3].

Використання методів і прийомів, створених в рамках когнітивної лінгвістики (виявлення домінантних концептуальних метафор і їх опис з виділенням області-мети і областей-джерел), є ефективним способом дослідження антропометричних метафор на матеріалі художніх творів англійської літератури кінця XIX початку XX століття [2].

Специфіка метафоричних проекцій в мовах репрезентує особливості мовної концептуалізації і категоризації зовнішнього досвіду людини. Поява мовного метафоричного вираження обумовлено формуванням когнітивної моделі, яка проектує знання людини про одну області (області-джерела) на іншу сферу (область-мету) [5].

В силу соціальної обумовленості каганець формована в процесі пізнання і відбивається в мовній картині світу когнітивна база не може не проявляти національно-культурну специфіку. У той же час нейробиологічні і соціальні універсалі обумовлюють єдність принципових моделей метафоричного конструювання зовнішнього досвіду. Так, уявлення про людину, особливості його зовнішності, поведінкових реакцій, внутрішніх якостей, відносин в цілому виявляється однаковим в культурах, близьких в географічному і еволюційному планах (наприклад, для європейських культур). Спільними в цьому випадку виявляються і метафоричні моделі. У зв'язку з цим антропометричні метафоричні моделі можуть бути представлені як універсальний засіб концептуалізації, репрезентації та оцінки реалій, здатне надати емоційний вплив на адресата [3].

У той же час національно-культурна специфіка світосприйняття проникає в метафоричні моделі через асоціативно-образні підстави їх семантики і інтерпретується через виявлення зв'язку образів зі стереотипами, ідеалами, символами, міфологемами; прототиповими ситуаціями та іншими значущими елементами національної культури. При збігу області-мети реалізація концептуальної моделі при виборі конкретного ментального референта з області-джерела або сама область-джерело варіюють. Аналіз показав наявність як випадків збігу, так і випадків диференціації.

Лінгвокогнітивне дослідження випадків диференціації концептуальних проекцій і

метафоричних виразів в російською та англійською мовами в рамках обраних моделей дозволило зробити висновок про те, що джерелами варіювання виявляються особливості концептуалізації, пов'язані в 47% випадків з культурними конотаціями. У зв'язку з цим, серед виділених нами рівнів еквівалентності, що визначають необхідність лексико-семантичних трансформацій, є концептуальний і конотативний. Концептуальне проектування в перекладі метафоричних моделей залежить від ступеня спільності концептуальних картин світу двох культур[4].

Аналогічне метафоричне проектування грунтується на схожості концептуальних картин світу, в той час як інше метафоричне проектування відображає відміну останніх. Вибір концептуального відповідності обумовлений творчою індивідуальністю перекладача, знанням перекладачем когнітивної бази перекладної культури, урахуванням особливостей реципієнта перекладу. Існування кількох варіантів перекладу створює можливості для їх зіставлення, пошуку загальних закономірностей і індивідуальних рішень, пропонованих тим чи іншим перекладачем [1].

У процесі дослідження отримано такі статистичні дані: в більшості перекладів зберігається метафорична проекція (83%), хоча, в окремих випадках виявляється-тенденція до її зміни (17%). Наявність в когнітивної базі і, відповідно, мовній картині світу окремої лінгвокультурної спільності певного конотативного потенціалу метафоричних номінацій є релевантним чинником, що впливає на збереження або зміну концептуальної метафоричної проекції в перекладі.

Лінгвокогнітивна теорія відображає важливі закономірності перекладу, який не може повністю дублювати структурні та стилістичні властивості оригіналу. Успішність того чи іншого варіанту перекладу залежить від знання перекладачем когнітивної бази перекладної культури, від основних компонентів когнітивної сфери автора вихідного тексту, а також прагматичного потенціалу реципієнтів [2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Аверинцев, С. С. Від слова до сенсу: проблеми тропогенеза. М.: УРСС, 2001. 121 с.

2. Бархударов, Л. С. Мова і переклад: питання загальної та приватної теорііперевода. М.: Междунар. відносини, 1975. с.146-240.

3. Маслова, В. А. Введення в лінгвокультурології. : Навч. посібник. М.: Спадщина, 1997. 165 с.
4. Стернін, І. А. Когнітивна інтерпретація в лінгвокогнітивних дослідженнях. Питання когнітів. лінгвістики. 2004. N 1.с. 65-69.
5. Супрун, А. Е. Екзотична лексика. Філологічні науки. 1958. N 2. с. 50-54.

УДК 811.111`36

Гончар Т.А.
студентка IV курсу ОС «Бакалавр»
спеціальності «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
Маріупольський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Розглянуто особливості вживання фразеологізмів і їх перекладу з англійської на українську мову, їх функціональність, стилістичні особливості, різновиди.

Ключові слова: *стилістичний пласт; фразеологізми; фразеологічні одиниці.*

Фразеологія – розділ мовознавства, що вивчає стійкі поєднання в мові. Фразеологією називається також сукупність стійких поєднань в мові в цілому, в мові того чи іншого письменника, в мові окремого художнього твору і т.д. як самостійна лінгвістична дисципліна фразеологія виникла порівняно недавно.

Стилістичне забарвлення фразеологізмів, як і слів, обумовлює закріплення їх в певному стилі мови. При цьому в складі фразеології виділяються дві групи фразеологізмів: загальновживані фразеологізми, які не мають постійного зв'язку з тим чи іншим функціональним стилем і функціонально закріплені фразеологічні одиниці [2, с.362]. До перших можна віднести, наприклад, такі: *from time to time* – «*час від часу*», *far and away* – «*набагато, значно, набагато*», вони знаходять застосування, як в книжковій, так і в розмовній мові. На відміну від загальновживаної лексики, що представляє значну частину англійської мови і словника, загальновживана фразеологія за кількістю одиниць займає скромне місце у всій масі англійських фразеологізмів. Функціонально закріплені фразеологізми стилістично неоднорідні: їх парадигми відрізняються ступенем експресивності, виразністю емоційних властивостей [4, с.123].

Найбільший стилістичний пласт фразеології становить розмовна фразеологія, яка використовується переважно в усній формі спілкування, а в письмовій мові – в художній літературі: *up one's leeves* – «*абияк*», *to live in clover* – «*як сир в маслі кататися*».

Розмовні фразеологізми, як правило, образні, що надає їм особливу експресію, жвавість, яскравість. Просторічна фразеологія, в цілому близька до розмовної, відрізняється більшою зниженістю, такі як : *to peek up one's nose* – «*задирати ніс* [3, с.116]».

Інший стилістичний пласт утворює книжкова фразеологія. Вона вживається в книжкових функціональних стилях, переважно в писемному мовленні. У складі книжкової фразеології виділяється наукова, що представляє собою складові терміни: *center of gravity* – «*центр ваги*», *thyroid gland* – «*щитовидна залоза*».

Книжкових фразеологізмів в англійській мові набагато менше, ніж розмовних. У їх числі не тільки власне фразеологізми, а й фразеологізовані вирази з науково-термінологічних і професійних систем, що вживаються в переносному значенні: *bring to naught/nothing* – «*зводити до нуля*», *lay it on thick* – «*згущувати фарби*». Книжкове забарвлення мають і фразеологізми, що прийшли в мову з суспільно-політичної, публіцистичної та художньої літератури: – «*дух закону* [1, с.258]».

Великий стилістичний пласт складають фразеологізми з яскравою емоційно-експресивної забарвленням, яка обумовлена їх метафоричністю, використанням в них різноманітних виразних засобів. Фразеологізми розмовного стилю пофарбовані в фамільярні, жартівливі, іронічні, презирливі тони: *like a bolt from the blue* – «*як сніг на голову*», *chicken-heart* – «*мокра курка*». Книжковим фразеологізмам притаманне піднесене, урочисте звучання: *to leave this world* – «*піти з життя, покинути тлінний світ*», *to blow up the bridge* – «*спалити мости*».

Таким чином можна зробити висновок, що особливість фразеологізмів англійської мови полягає в тому, що вони різноманітні і кількість їх велике. Англійська фразеологія відрізняється багатством функціонально-стильових і емоційно-експресивних синонімів. За допомогою фразеологічних виразів англійської мови, які не переводяться дослівно, а сприймаються переосмислено, посилюється

естетичний аспект мови. За допомогою ідіом, як за допомогою різних відтінків кольорів, інформаційний аспект мови доповнюється чуттєво-інтуїтивним описом нашого світу, нашого життя"

ЛІТЕРАТУРА

1. Виноградов В. С. Переклад. Загальні та лексичні питання. Книжковий дім "Університет". 258 с.

2. Золотова Л.М. До проблеми регулярності у сфері фразеологічної номінації. Фразеологічна система англійської мов. М, 2000. с. 362-365.

3. Кунін А. В. Англо-російський фразеологічний словник. М, 1999. с 105-117.

4. Савицький В. М. Англійська фразеологія: проблеми моделювання. Самара, 2000. с 123.

УДК 81’08

Загальська В.В

студентка IV курсу ОС «Бакалавр»

спеціальності «Міжнародні відносини,

суспільні комунікації та регіональні студії»

Маріупольський державний університет

НЕОЛОГІЗМИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У роботі розглядаються лінгвістичні особливості англійської мови, а саме неологізми останніх років, та прийоми їх перекладу на українську мову.

Ключові слова: *неологізми; англійська мова; труднощі перекладу; словосполучення.*

Сучасний світ багатий на активні змінами політичного, соціального, економічного, і науково-технічного характеру, що тягне за собою появу нових слів у мові і переосмислення старих понять. Словниковий склад – найбільш проникний, мінлива і рухома сторона мови, яка безпосередньо реагує на те, що відбувається в світі реалій. Характерною особливістю словника є його здатність нескінченно розростатися за рахунок нових слів і нових значень, які утворюються різними шляхами. Поява неологізмів є пряме свідчення життєздатності мови, його прагнення висловити все багатство людських знань і прогресу цивілізації.

Неологізм – це слово, значення слова або словосполучення, що з'явилися в мові. З цього визначення можна зробити висновок, що неологізмом слово залишається в мові до тих пір, поки його говорять відчувають його новизну. Неологізми є у всіх мовах, англійська мова не є винятком. Словниковий склад англійської мови здатний збільшуватися на тисячі і навіть десятки тисяч слів на рік. Велика кількість неологізмів в словниковому складі сучасної мови вчені пояснюють існуванням його різних варіантів, від американської англійської, що включає десятки тисяч слів, відсутніх в стандартних умовах (британському) варіанті англійської мови, до китайської англійської, в якомі часто використовується лексика, яку розуміють тільки жителі Піднебесної.

Дослідження неологізмів останніх десятиліть показує, що вектор розвитку англійської мови змінюється в бік створення нових слів за рахунок власних ресурсів.

Як слід зауважити, найбільш часто використовуваних в англійської лексиці способом словотвору є словосполучення. Утворене в результаті словосполучення похідне слово є єдиним цілим, нове поняття, не завжди дорівнює загальній кількості складових його значень, наприклад: brother + romance = bromance, flat + platform = flatform. У сучасній англійській мові є слова, які з'явилися шляхом словосполучення повнозначних основ, але в даний час складові їх компоненти вже не сприймаються як самостійно вживаються форми. Наприклад, слово woman спочатку мало форму wif-man (wife-man), де серединне «f» було занадто слабким і тому з часом зникло. Крім слів, щодня з'являються все нові неподільні словосполучення, багато з яких стають фразеологізмами і входять в словники [3].

Проблема правильного розуміння і перекладу неологізмів пов'язана з тим, що при сучасному стрімкому розвитку науки і техніки ніякої словник не в змозі встигнути за виникненням нових слів і термінів в різних галузях знання. Тому, якщо в тексті зустрічається неологізм, відсутній в словнику, перекладач зобов'язаний самостійно визначити його значення, з огляду на словотворчі елементи даного слова і спираючись на контекст. Для наочного прикладу я виділила декілька неологізмів:

1. *Bromance* – слово утворено сполученням двох слів - «bro» і «romance». Це означає дружбу двох чоловіків, не сексуальні відносини. В українських текстах використовуються словосполучення - чоловіча дружба, міцна чоловіча дружба.

2. *Bucket list* – список речей, які ви ніколи не робили, але хотіли б встигнути зробити за життя. Словосполучення стало популярним в англійській мові після виходу в прокат фільму The Bucket List (2007). Фільм розповідає історію двох чоловіків, які роблять подорож з метою випробувати якомога більше пригод до кінця життя. У назві фільму використовується ідіома *kick the bucket* – померти.

3. *Sick* – стилістично маркується як сленгове слово і означає щось хороше, відмінне, чудове. В українській мові це – «класний», «кльовий».

4. *Spin* – пред'явлення інформації з наміром маніпулювати думкою глядачів або читачів. Перекладається українською мовою як медійний глянець, медійні маніпуляції. Може використовуватися в словосполученнях: *spin doctor* (майстер медійних маніпуляцій), *spin merchant* (фахівець по роботі з громадськістю та ЗМІ).

5. *Staycation* – слово утворено словосполученням – *stay* і *vacation*, що означає відпустку або канікули, які ви проводите вдома або в своєму місті (країні), тобто ви не подорожуєте і тому економите гроші. На українську мову перекладається як відпустку вдома або відпустка, проведена у себе вдома [2].

Отже, англійська мова постійно змінюється і весь час нас чимось дивує. Які нові слова з'являться вже в недалекому майбутньому, ніхто не може сказати. Скільки потрібно часу, щоб слово увійшло в мову? Все дуже відносно. Іноді проходять роки і навіть десятиліття, перш ніж якесь явище стане невід'ємною частиною нашого життя. Однак, Інтернет-технології значно прискорили цей процес – нове слово входить у лексику сучасній великій кількості людей протягом декількох місяців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Неологизмы в английском языке. URL: https://www.study.ru/article/lexicology/neologizmy-v-angliyskom-yazyke

2. 30 самых интересный неологизмов последних лет в английском языке. URL: https://www.englishdom.com/blog/30-samyx-interesnyx-neologizmov-poslednix-let/

3. Неологизмы в английском языке. URL:https://cyberleninka.ru/article/n/neologizmy-v-angliyskom-yazyke

УДК 81’1

Непокрита В. І.
студентка ІІІ курсу ОС «Бакалавр»
спеціальності «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
Маріупольський державний університет

КОНТРАСТИВНА ЛІНГВІСТИКА ТА ЛІНГВІСТИЧНА ТИПОЛОГІЯ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У роботі розглядається контрастивна лінгвістика як наука та засіб вивчення мови, ознак мови та порівняння їх методами лінгвістики. Також звертається увага на сучасний стан лінгвістики у світі та сфери її застосування.

Ключові слова: *контрастивна лінгвістика, лінгвістична типологія, лінгвістика, об’єкт контрастивної лінгвістики, мета лінгвістичної типології.*

Контрастивна лінгвістика як наука сформувалася в середині XX століття в англомовних країнах. Початком контрастивних досліджень слід визнати вихід книги Р. Ладо «Linguistic across cultures» та роботи Ш. Баллі, який обґрунтовував необхідність викладання німецької мови у франкомовній аудиторії. Деякі лінгвісти вважають, що в контрастивних дослідженнях застосовується порівняльний метод, сутність якого полягає в «дослідженні та описі мови через системне порівняння з іншою мовою з метою прояснення її специфічностіТак, контрастивна лінгвістика - це галузь мовознавства, що досліджує мовні явища шляхом зіставного вивчення двох мов на синхронічному рівні. Сформувалася в 1950-70-х рр. як відгук на низку прикладних завдань і теоритичних проблем: розроблення методик навчання іноземних мов, порівняльній аналіз текстів, переклад оригіналів, дослідження мовних контактів, явищ двомовності. Пов’язана з багатьма дисциплінами, зокрема з культурологією соціологією та етнопсихологією Об’єктом контрастивного вивчення можуть ставати одиниці різних мов-них рівнів: фонеми, слова, граматичні явища, стилістичні засоби. . Передумовою ефективного застосування контрастивного аналізу

є встановлення принципової можливості порівнювати ознаки, які стають об'єктом такого дослідження. Результати порівняння двох мов необхідні для передбачення труднощів і помилок, що виникають у процесі вивчення нерідної мови. Сучасні дослідження контрастивної лінгвістики характеризуються не тільки різноманітністю думок щодо цілей і спрямування, а й різноманітністю методик. Велика кількість наукових робіт направлена на дослідження трансформаційної граматики, ідей про глибинні й поверхневі структури [1].

Важливу роль у порівняльних дослідженнях відіграє контекстуально-функціональний аналіз. Він має два аспекти: якісний і кількісний. При якісному контекстуальному аналізі відзначаються розбіжності у використанні тих чи інших форм і структур у двох мовах. Однак сам по собі якісний аналіз не може бути визнаний достатнім: завданням контрастивного аналізу є виведення мовних тенденцій, а це неможливо без певних кількісних даних.вних актів різного типу у різних мовах. Отже, дослідження мовних одиниць в аспекті зіставлення їх структурно-системних і функціональних властивостей продовжує залишатися одним з актуальних завдань сучасної лінгвістики. Теоретичні та практичні завдання порівняльного дослідження диктують необхідність подання мовних процесів у системній організації, так як мовна система характеризується складністю і динамічністю. Лінгвістична типологія виникла як спосіб класифікації мов з їх пристрою без урахування їх походження [3]. Лінгвістична типологія відіграє важливу роль у розробці загальної типології, так як вона наповнена багатим типологічним матеріалом і достатнім типологічним досвідом. Проблеми лінгвістичної типології відносяться до найвагоміших проблем лінгвістики. У наші дні типологічний підхід до вивчення мов актуалізується. Це пояснюється тим, що все більша увага приділяється системноструктурній і функціональній властивостям моввних актів різного типу у різних мовах. Отже, дослідження мовних одиниць в аспекті зіставлення їх структурно-системних і функціональних властивостей продовжує залишатися одним з актуальних завдань сучасної лінгвістики. Теоретичні та практичні завдання порівняльного дослідження диктують необхідність подання мовних процесів у системній організації, так як мовна система характеризується складністю і динамічністю [2].

Лінгвістична типологія виникла як спосіб класифікації мов з їх пристрою без урахування їх походження. Лінгвістична типологія відіграє важливу роль у розробці загальної типології, так як вона наповнена багатим типологічним матеріалом і достатнім типологічним досвідом. Проблеми лінгвістичної типології відносяться до найвагоміших проблем лінгвістики. У наші дні типологічний підхід до вивчення мов актуалізується. Це пояснюється тим, що все більша увага приділяється системноструктурній і функціональній властивостям моввістична типологія охоплює безліч природних мов і прагне до опису різноманітності цих мов. При цьому, як було вже сказано, вона логічно незалежна від генетичної та ареальної лінгвістики. Водночас типологія знаходиться в логічній залежності від описової лінгвістики. У лінгвістиці використовуються три основних види систематизації мов: 1) генеалогічні об'єднання, в яких враховуються родинні взаємини мов; 2) типологічні класифікації мов, що розуміються як об'єднання (угруповання), логічно незалежні від родоводів дерев мов; 3) Територіальні (ареальні) класифікації мов [4]. У систематизації мов використовуються загальнонаукові принципи типологічних досліджень, методи генетичних і таксономічних класифікацій контінуумних і ареальні досліджень. Однак тільки в типологічних дослідженнях мов використовується сама ідея типу в якості деякого об'єднання об'єктів з урахуванням їх спільних рис. Завданням типології є дослідження ознак структурної схожості мов незалежно від їх територіального поширення, структурного подібності неспоріднених і споріднених мов, географічно далеких і історично незв'язаних мов. Одне з основних завдань типології – побудова загальної теорії мови, виявлення універсальних (дійсних для будь-якої мови) співвідношень та рис, або мовних універсалій. У той же час типологія встановлює ознаки, властиві тільки частини мов. На цій підставі і будуються типологічні класифікації. (Мета типології – створення найбільш економного способу кодування інформації про структури мов світу. При цьому різні мови описуються в одних термінах, і виявляється ізоморфізм різних мов.). Типологія займається несумісними мовами, незалежно від їх споріднення, що не виявляє генетичну близькість. Порівнює мови з точки зору структур. Також займається систематизацією та інвентаризацією фактів окремих мов і виявленням загальних мовних універсалій. Розглядає системи

поза всяким обмеження і завершує дослідження визначенням типових ознак, може користуватися даними генетичних та інших розділів лінгвістичної типології. Метою типології є виявлення універсальних властивостей мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Контрастивна лінгвістика URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=5046

2. Жлуктенко Ю. О., Бублик В. Н. Контрастивна лінгвістика: Проблеми і перспективи

3. Контрастивна лінгвістика. URL:https://leksika.com.ua/19550901/ure/kontrastivna_lingvistika

4. Поняття лінгвістики URL: https://leksika.com.ua/10760406/ure/lingvistika

5. Історія розвитку контрастивної лінгвістики. URL: https://vseosvita.ua/library/prezentacia-z-temi-kontrastivna-lingvistika-212591.html

6. Контрастивна лінгвістика як галузь мовознавства. URL: https://studfile.net/preview/4512451/

7. Порівняльне мовознавство. URL: https://studiap.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/323

УДК 81’25’367.4.622

Григор'єва І.В.

студентка ОС «Бакалавр»

спеціальності «Міжнародні відносини,

суспільні комунікації та регіональні студії»

Маріупольський державний університет

ГУМОР У МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНИХ АМЕРИКАНСЬКИХ ФІЛЬМАХ ЯК ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ

Робота присвячена особливостям та труднощам відтворення гумору на матеріалах перекладів відомих англомовних мультиплікаційних фільмів. Визначено ити способи та стратегії відтворення гумористичного ефекту при перекладі.

Ключові слова: *мультфільм, гумор, переклад, лінгвостилістична адаптація, перекладацька трансформація, адекватність.*

Актуальність цієї роботи полягає у комплексному висвітленні причин і

стратегій перекладацької адаптації гумористичного кінотексту, виявленні способів і засобів створення комічного та обґрунтуванні адекватності перекладу гумору.

Об'єкт дослідження становлять англомовні мультиплікаційні фільми у перекладі українською та російською мовами.

Предмет дослідження складають особливості відтворення гумору при перекладі, зокрема використання трансформацій у перекладі комічного.

Матеріалом дослідження слугували епізоди з таких мультиплікаційних фільмів, як «Shrek», «Lion King», «Madagascar», «Hotel Transylvania», «Megamind».

Мета роботи – визначити способи та стратегії відтворення гумористичного ефекту при перекладі мультиплікаційних фільмів.

Питання перекладу гумору та способи його відтворення знайшли відображення у працях багатьох філологів: це, зокрема, У. Еко, який надавав лінгвокультурного значення поняттям «гумор» та «комічне»; К. Девіс, що займається вивченням національних особливостей гумору, Д. Кіаро, праці якої зосереджені на відеовербальному гуморі та його відтворенні, М.О. Кулінич, у чиїй дисертації описується лінгвокультурологія гумору, О.В. Мішина, яка вивчає питання створення комічного у відеовербальному тексті, І.В. Попченко, чиї наукові розвідки стосуються комічної картини світу, Ю.С. Чаплигіна, яка працює над дослідженням гумористичних креолізованих текстів, Г.Г. Почепцов та В. Раскін щодо семантики гумору [2].

Проблема перекладу кінопродукції є однією з найбільш актуальних на сьогодні, що охоплює проблему відтворення гумору при перекладі комедій та мультиплікаційний фільмів, які потребують адаптації. Іноді трапляється втрата гумористичного ефекту, що може бути зумовлено лінгвостилістичною особливістю, недоречним використанням трансформацій, або ж непрофесійністю перекладача.

Отже, переходячи до викладу основного матеріалу, розглянемо переклад мультфільмів як вид художнього перекладу. Художній текст вважається естетичним засобом комунікації, мета якої полягає в образотворчому, виразному розкритті теми, що представлена в єдності форми і змісту, та складається з мовленнєвих одиниць, що виконують комунікативну функцію [5, с. 10]. На кінопереклад впливає значна кількість екстралінгвістичних чинників, які впливають на художній переклад:

обмеженість у часі, довжина репліки, синхронізація із зображенням. З цієї точки зору на особливу увагу заслуговує класифікація текстів, запропонована К. Райс, згідно з якою тексти поділяються на три основних типи: 1) з домінантною функцією опису (повідомлення інформації); 2) з функцією вираження (емоційних чи естетичних переживань); 3) з функцією звернення (заклик до дії чи реакції) [15, с. 202–228]. Ці три типи можуть бути доповнені четвертою групою текстів, які запропоновано називати аудіомедійними. Йдеться про тексти, що є зафіксованими на матеріальних носіях, але надходять до адресата в усній формі, які він сприймає на слух. Різниця між цими чотирма типами тексту зумовлює і характер перекладацького методу, стратегій та тактик, що застосовуються під час перекладу цих текстів [15, с. 212].

Фільм як об'єкт лінгвістичного дослідження може становити певні труднощі, оскільки він представляє складну систему уявлень і знань, у якій, окрім тексту, містяться ще й екстралінгвальні фактори, особливо важливі для розуміння оригіналу. Ю. Лотман наголошує, що окрім лінгвістичних перекладач має також справу і з проблемами технічного характеру, що безпосередньо впливають на рівень еквівалентності та адекватності перекладу [11, с. 315–323]. За теорією Н. Складчикової, існують чотири параметри адекватності перекладу: параметр адекватності передачі семантичної інформації; параметр адекватності передачі емоційно-оціночної інформації; параметр адекватності передачі експресивної інформації; параметр адекватності передачі естетичної інформації. Адекватність може досягатися завдяки еквівалентному перекладу [4 с. 64–75] за максимального збереження змісту або синонімічного змістовного навантаження оригіналу в перекладі. Існує поняття потенційної еквівалентності тексту, тобто максимальної спільності змісту двох різномовних текстів за реальної змістової схожості текстів оригіналу і перекладу. Передача змістової інформації тексту – це головна мета будь-якого перекладу. Проблема еквівалентного зв'язку полягає в тому, що деякі соціолінгвістичні особливості тексту не можуть бути передані без відтворення змістової інформації, а завдання перекладача полягає в максимально повній передачі змісту оригіналу.

Сутність гумору полягає у несумісності між очікуваним і дійсним, у зіткненні «стереотипної ситуації» та її «ігрового варіанта». «Будь-яке гумористичне

повідомлення подвійне за своєю формою і змістом, і на розкриття цієї подвійності спрямована ментальна діяльність адресата [3, с. 7–8]». Головна умова реалізації гумору – це сприйняття несумісності, додаткового сенсу, другого плану, який різко контрастує з першим, буквальним.

Гумор у лінгвістиці як різновид комічного є також категорією лінгвокраїнознавства. Так, однією з основних рис англійського гумору є недовисловленість. Цю рису відзначає і перекладач А. Лівергант, який говорить, що «англійський гумор – непомітний, увесь на нюансах». Внаслідок неписаних правил англійської культури в гуморі важливе місце посідає й іронія, про що зауважують більшість дослідників. «Іронія – не пікантна приправа, а основний інгредієнт в англійському гуморі», – пише К. Фокс [17, с. 38].

Гумор на фонетичному рівні можна простежити на прикладі мультфільму «Пінкі та Брейн» («Pinky and the Brain»): "*I think so, Brain, but if we give* ***peas*** *a chance, won't the lima beans feel left out?*" – *– Брейне, все так, але якщо їсти тільки* ***горох****, хіба квасоля не відчуватиме себе покинутою?!* Тут можна виявити фонетичну гру слів *peas – горох*, що звучить подібно до *peace – мир*.

На лексичному рівні гумористичний ефект можна простежити на прикладі з мультфільму «Звірополіс»: "*I am just a dumb bunny, but we're good at* ***multiplying***." – *– Можливо, я всього лише дурна зайчиха, але ми, зайці, гарні у* ***множенні***; *multiplying* має друге значення – *розмноження*, і гумористичний ефект базується на підтексті.

Іншим прикладом слугує уривок із мультфільму «Король Лев» («The Lion King»): "*As they say, leave your* ***back*** *in the past!*" "*Not really, leave your past* ***behind****!*" – *– Як кажуть – залишай свій* ***зад*** *у минулому*! – *Та ні, залишай минуле* ***позаду*** *себе!* Гумористичний ефект простежується через схожість понять.

Існує принципова відмінність між прагматичним і художнім перекладом, яка, за словами німецького перекладознавця К. Райс, виражається у наступному: «У прагматичних текстах мова, передусім, є засобом комунікації і засобом передачі інформації, тоді як у текстах художньої прози чи поезії вона, крім того, служить засобом художнього втілення і носієм естетичної значущості твору [15, с. 210]».

Сміх відноситься до ефемерного явища, в якому неможливо точно передбачити реакцію реципієнта, навіть у межах одного лінгвокультурного простору. Англійський гумор традиційно вважається дуже складним для розуміння представниками іншої культури. Так, А.В. Карасик визначив причини нерозуміння англійського гумору носіями інших лінгвокультур у тому, що адресат: «1) не сприймає ситуацію, яка має внутрішню невідповідність, не бачить абсурдності або дивного стану речей; 2) чітко розуміє внутрішню невідповідність у ситуації, але вважає, що гумор, як м'яка форма критики, до такої ситуації не належить, оскільки предметом осміяння виявляються надцінності даної культури» [6, с. 4]. Нарешті, переклад має справу з текстовим матеріалом і, зважаючи на те, що актуалізація авторської інтенції у художньому тексті відбувається на всіх інформативних рівнях – семантичному, контекстуально-ситуативному та прагматичному, – це вимагає від перекладача не просто високого володіння іноземною мовою, але й досконалого розуміння стилістичних особливостей художнього першотвору та бездоганного володіння цільовою мовою у поєднанні з творчою інтуїцією. Проте, як стверджує відома британська перекладачка Е. Ваґнер, «у тексті завжди є щось об'єктивне, якийсь намір, що стоїть за формулюванням, і завдання перекладача – визначити, що це за намір, «відкопати» його і вмістити у належну і приблизно еквівалентну форму» [18, с. 5]. Хоч гумор притаманний усьому людству, він має і особливості, що властиві лише окремим країнам, націям або навіть соціальним групам, адже кожна з них має особливе, специфічне почуття гумору, яке інколи незрозуміле і недоступне для інших груп.

Переклад гумору, як і будь-який художній твір вимагає жанрової адаптації, пристосування до аудиторії, визначення кращого еквівалента, що становить складність для перекладача. Саме тому, коли дотримано перераховані умови, хороший художній переклад сприймається читачем вже навіть не як переклад, а як текст рідною мовою. Переклад стає невід'ємною частиною іншої літератури, його читають, переказують і цитують мовою перекладу [14, с. 176]. Гумор як невід'ємна частина міжмовної комунікації та перекладу зустрічається як у художніх творах, так і у кінопродукції, що відкриває широкі можливості перекладам для відтворення комічної інтенції письменника або сценариста в аудіовізуальному перекладі.

Отже, у висновку можна сказати, що при відтворенні комедійного жанру перекладач повинен володіти прийомами як соціокультурної, так і прагматичної адаптації до комедійного жанру. Саме адаптація при перекладі надає змогу розуміти жарти імпортованого кіно, повноцінно розуміти складову кіносюжету, отримувати задоволення від якості кінострічки.

Для адекватного відтворення тексту та досягнення потрібного ефекту перекладач мусить адаптувати текст до потрібного йому жанру, а також враховувати всі необхідні деталі, які допоможуть йому в цьому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабич В.М. Інтерпретація англомовного тексту. Київ: Либідь, 1990. 154 с.
2. Білецька К.В. Відтворення гумору в перекладі анімаційних фільмів. URL: http://www.academia.edu/32250678/Kateryna_Biletska-humor_translation.pdf.
3. Болдирєва А.Є. Мовні засоби створення гумористичного ефекту: лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі романів П.Г. Вудхауза): автореферат. Одеса, 2007. 23 с.
4. Калюжная В.В. Стиль англоязычных документов международных организаций: монография. Киев: Наукова думка, 1982. 122 с.
5. Карасик А.В. Лингвокультурные характеристики английского юмора: автореферат. Волгоград, 2001. 23 с.
6. Кропінова Т.В. Переклад кінотексту: специфіка кінотексту як перекладацького об’єкта. Теорія і практика перекладу, 2009. с. 407–411.
7. Лук А.Н. О чувстве юмора и остроумии. Москва: Книга, 1968. 192 с.
8. Raphaelson-West D.S. On the Feasibility and Strategies of Translating Humor. URL: https://www.erudit.org/en/journals/meta/1989-v34-n1-meta323/003913ar/.

УДК: 811.111’255

Ластівка М.С.
студент ОС «Бакалавр»
спеціальності «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
Маріупольський державний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДУБЛЯЖУ ТА СУБТИТРУВАННЯ: СТРАТЕГІЇ ЇХ ПЕРЕДАЧІ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ АНГЛОМОВНИХ ХУДОЖНІХ ФІЛЬМІВ

У статті розглядаються особливості перекладу англомовних художніх фільмів. Проаналізовано перекладацькі стратегії (одомашнення/очуження). перекладацькі відмінності у субтитруванні та дублюванні при передачі реалій, розмовної лексики, зниженої лексики, гумору тощо.

Ключові слова: *кінопереклад, кінотекст, субтитри, переклад назв кінофільмів, стратегії адаптації.*

Актуальність теоретичного обґрунтування проблеми аудіовізуального перекладу зумовлена такими характеристиками сучасного суспільства як світова глобалізація та розширення міжкультурного спілкування, а також розвиток інформаційних технологій, телебачення.

Об’єктом дослідження є особливості перекладу розмовної лексики, зниженої лексики, гумору, реалій тощо за допомогою стратегій одомашнення та очуження. **Предметом** – перекладацькі стратегії відтворення даних одиниць українською мовою, адекватність та точність їх перекладу.

Метою та завданням дослідження є вивчення особливостей перекладу англомовних художніх фільмів, визначення домінуючої перекладацької стратегії (одомашнення/очуження), виявлення перекладацьких відмінностей у субтитруванні та дублюванні при передачі реалій, розмовної лексики, зниженої лексики, гумору тощо.

Матеріалом дослідження обрано англомовні фільми Sherlock BBC. Season 4 та їх переклади українською мовою версії телеканалу «1+1». На мою думку, саме ця кінокартина є прийнятним матеріалом для дослідження, адже вона є зразком

англомовної культури, бо заснована на творі відомого англійського письменника Артура Конан Дойла, а отже вона представляє як сучасні реалії, так і реалії Великобританії Вікторіанської епохи, британський гумор, розмовну та знижену лексику, які є об'єктом даного дослідження.

Переходячи до викладу основного матеріалу, якщо задатися питанням «субтитрування чи дублювання: що краще?», то потрібно сказати, що однозначної відповіді на це питання немає, але можна стверджувати, що надання переваги одному чи іншому підходу залежить від перекладацької традиції, що існує в країні, де випускається нова версія (тобто іншомовна) фільму. Однак, на такий вибір, окрім названої традиції, ще впливають «культура, ідеологія та лінгвістика [12, с. 9]». Існує думка, що субтитрування є більш аутентичним, бо воно дозволяє почути оригінальний звукоряд. Цей спосіб перекладу значно швидший та дешевший для тих, хто працює в сфері кіноадаптації. Однак, згідно з думкою самих глядачів, перегляд фільму з субтитрами вимагає більшої зосередженості, аніж його дубльована версія. Із одного боку, дублювання не вимагає значної компресії тексту та високої концентрації уваги під час перегляду фільму. З іншого ж, воно може бути до 15 разів дорожчим за субтитрування через його специфічні технічні характеристики, а також значно довшим у виконанні. Варто також зазначити, що дублювання розглядають як спосіб «натуралізації» зарубіжного фільму, бо воно мінімізує можливий вплив іноземної культури на глядачів повністю приховуючи оригінальні діалоги.

Проблеми кіноперекладу є важливою частиною даного дослідження, тож варто приділити увагу цьому аспекту. Що змушує глядачів сміятися, плакати, верещати або ж відкидатися на спинку крісла, поринаючи у спогади одночасно в усіх кінотеатрах світу, незалежно від мови та культури? Відповідь проста: талановиті перекладачі та актори озвучування. Кіноперекладачі дійсно мають великий вплив на те, як певний фільм буде сприйнято аудиторією. Їхня робота не з легких. Сьогодні більшість фільмів стає доступною одночасно в декількох країнах світу (це називається одночасний реліз/випуск). Строки виконання перекладів зазвичай є дуже короткими, тому роботу треба виконати якомога скоріше. Глядачі з усіх куточків світу чекають прем'єри та їхні очікування мають високу планку. Кінопереклад обмежений у часі, екранному

просторі, синхронуванні двомовного тексту з картинкою, сленгові, відсилках до популярних культурних явищ та відмінністю сприйняття одних і тих же явищ у різних культурах [1, с. 65]. Також, щоб «відполірувати» переклад, перекладачі мають переглядати ту саму плівку тисячі разів.

Хоч перекладачі й перебувають за лаштунками кіноіндустрії, вони виконують левову частку роботи з адаптування фільму для певної аудиторії. Ми пропонуємо розібрати перекладацькі труднощі під час субтитрування та дублювання більш докладно. Обмеження розміщення тексту в екранному просторі та опускання незначної інформації в діалогах. Для того, щоб уникнути нагромадження візуальних ефектів у відеоряді, монтажери відводять під субтитри дуже мало місця. У разі наявності швидких діалогів, перекладачам доводиться скорочувати їх, щоб глядач мав змогу встигнути прочитати субтитри. Тобто, фрази-зв'язки, що надають діалогові певного забарвлення, на кшталт: "*oh, yeah, you know…*" («*ти правий, саме так*»), імена (Jack, Greg, Pam/Джек, Грег, Пем) [6, с. 177] та інші неважливі у цей момент екранного спілкування речі, вирізаються для того, щоб синхронізувати український текст із англійською звуковою доріжкою. В результаті, мова субтитрів виходить більш сухою та короткою в порівнянні з мовою оригінальної доріжки.

Питання доцільності цензури – це проблематика перекладу зниженої лексики. «*Чесно кажучи, моя люба, мені наплювати*» ('*Frankly, my dear, I don't give a damn*'.) – одна з найбільш популярних реплік за всю історію кінематографу, сказана Кларком Гейблом у художньому фільмі «Віднесені вітром». Ця фраза дуже вплинула на сприйняття фільму в англомовному суспільстві (перша нецензурована лайка), але, наприклад, у Франції та Іспанії, її значущість була зведена нанівець через цензуру. У 'Lo Que El Viento Llevó', іспанській версії «Віднесених вітром», фраза Ретта була передана дуже м'яко: '*Francamente, querida, eso no me importa*' або ж «*Чесно кажучи, люба, це мене не хвилює*». Такий ввічливий варіант перекладу було обрано через підвищену чутливість аудиторії Центральної та Латинської Америки до лайки.

Переклад зниженої лексики становить особливу складність, коли створюються міжнародні версії одного фільму. Лайка рідко коли буває універсальною (наприклад, іспанське лихослів'я дуже відрізняється навіть у сусідніх іспаномовних країнах), тому

передати всю багатогранність оригіналу одним і тим самим відповідником тяжко, та, навіть, неможливо. Згідно з магістром філологічних наук Жусуповою А.У., знижена лексика – соціально обмежена група слів, що знаходиться за межами літературної мови [3]. До зниженої лексики професор відносить жаргон, вульгаризми та сленг. До них входять слова, мовні звороти та словосполучення, створені окремими особами та різними соціальними класами та групами. У сучасному кінематографі знижена лексика використовується в різних цілях: 1) щоб емоційно забарвити висловлювання, додати йому більшої значущості, тощо; 2) щоб привернути увагу глядачів до ситуації, в якій знаходиться персонаж; 3) додати ефекту екстремальності та новизни; 4) для більш яскравої передачі емоційного стану актора; 5) для надання його мові більшої виразності, харизматичності та характеру; 6) для більш глибокого розкриття образу героя. Сленг, за визначенням Ю. М. Скребньова, – це частина лексичного складу мови, що включає широковживані й зрозумілі більшості населення слова та вирази, що мають гумористичний та образливий відтінок і являють собою навмисну заміну слів та виразів нейтрального й високого стилів [8, с. 72]. Зазвичай сленг застосовується в умовах невимушеного спілкування, наприклад: «*по блату*», «*щипач*», «*ґєрла*»; “*gal*” («*дівчина*»), “*junkie*” («*наркоман*») [10, с. 7]. Вульгаризм, за думкою Л. Л. Нелюбіна, – грубе слово чи вираз, що знаходиться за межами літературної лексики, і які є неприйнятними в поетичній мові, а також такі, що їх застосовує автор із метою відображення певного характеру явища, що описується чи характеристики персонажа [7 с. 43]. У цьому випадку прикладами можуть бути: «*рожа*», «*харя*», «*рило*» та «*морда*» замість «*обличчя*» та «*жерти*», «*лопати*» замість «*їсти*». Якщо раніше така лексика була табуйованою, вважалася шкідливим явищем, що сприяла знищенню моралі, то тепер її використовування в кінофільмах не вважається неприйнятним через те, що саме вона передає особливості сприйняття світу та його картину якогось певного соціального прошарку, якомога точно відображує обрану дійсність та притягує інтерес глядача. Для перекладу зниженої лексики зазвичай використовуються ті самі перекладацькі прийоми та засоби, що й для літературної мови.

Треба зауважити, що при перекладі жаргонізмів значну роль відіграють фонові

знання перекладача про ту сферу, з якої походить певний жаргон. Перекладач повинен знати, як саме і де саме використовується цей жаргонізм. Нажаль, у словниках така інформація відсутня, тому це значно ускладнює роботу перекладача. Перш за все, перекладачу слід визначити до якого виду зниженої лексики належить слово мови оригіналу, і тільки тоді починати шукати відповідник у рідній мові. Дуже важливо розуміти, що види зниженої лексики в мові оригіналу та перекладу можуть значно відрізнятися.

Наприклад, конотація може бути різною, коли слово без негативного значення в одній мові може набути його в іншій; вульгаризм може змінитися на сленг, а розмовне слово – на жаргон. Як не дивно, але в мові перекладу частотність вживання жаргонізмів перевищує частотність їхнього вживання в мові оригіналу, тому що перекладачі використовують експресивно забарвлені слова української мови для заміни нейтральних слів англійської мови. Також треба зауважити, що українська ненормативна лексика є більш емоційною ніж англійська. Отже, переклад зниженої лексики – це дуже кропітка робота. При перекладі з англійської на українську, наприклад, жаргонізмів, перекладач повинен підібрати максимально аналогічний український жаргон, що матиме однаковий рівень експресивної складової з оригінальним словом. Тобто, перекладаючи обсценну лексику, перекладачу слід наблизити переклад якомога ближче до оригіналу [3].

Під час перекладу кінострічки українською дуже часто постає проблема безеквівалентності чи неперекладності, особливо, коли одиниці перекладу – національний гумор чи культурно-специфічні реалії, значення яких залишається незрозумілим в інших країнах при дослівному перекладі. У такому випадку перекладачеві слід пам’ятати, що передача гумору не потребує повної та точної передачі змісту задля досягнення адекватності перекладу фільму. Зміст може бути змінено, іноді навіть повністю, головна умова тут – викликати миттєву реакцію глядачів (сміх), пов’язану з тим, що відбувається на екрані (звукоряд+відеоряд) [5, с. 110].

Гумор – демонстрація недоладності та абсурдності об’єктів, ситуацій, поведінки людей, їхніх дій, із метою викликати сміх, причому робиться це підкреслено та

перебільшено [9, с. 22-26]. Гумор у кіно частіше буває трьох видів: гра слів або ж каламбур, іронія та сарказм. Пропонуємо розглянути їх більш докладно, а також розкрити всі вищезазначені терміни.

Іронія – це використання таких слів, що мають прямо-протилежне значення до вже сказаного раніше [2]. Або ж це вирішення якоїсь ситуації, дуже спонтанне, неочікуване та відмінне від уявлень тих, хто брав у ній участь. У кіноперекладі іронія не викликає значних ускладнень, тому передається вона зазвичай еквівалентною лексикою чи описово.

Розгляньмо приклад іронії: '*'What a pleasant weather*!' – *said Alice while walking through a hailstorm.'* "*–Яка прекрасна погода!» – вигукнула Аліса, що йшла під проливним дощем"* [11]. Дуже часто іронію та сарказм вважають синонімами але це не так.

Сарказм – це короткі та влучні зауваження, які мають на меті образити співрозмовника, вказуючи на його неосвіченість, помилку, дурість, тощо [14]. Як й іронія, сарказм не становить значних проблем при перекладі у кіно, тут перекладачі намагаються підібрати якомога яскравішу лексику для підкреслення комізму ситуації [9, с. 207], як, наприклад, тут: '*Mary is a thoroughly delightful woman with a delightful figure, a delightful dress sense, a delightful brain and an equally delightful husband to match. So much delight is entirely overwhelming and I must decline her invitation to dinner* [11]'. Тут сарказм вгадується за змістом висловлювання. Окрім зрозумілого лише в певній країні, тобто національного, гумору, складність у кіноперекладі становить передача гри слів (каламбуру), яку сценаристи використовують із дуже високою частотністю задля створення комічної ситуації між героями [15]. Тут перекладачі кіно зазвичай вдаються до вилучення чи заміни каламбуру мови оригіналу на каламбур мови перекладу, причому необов'язково зберігати гру слів у тих самих місцях у обох мовах [13, с. 236].

Із усього вищесказаного можемо зробити висновок, що значні проблеми при перекладі англомовного аудіовізуального матеріалу на українську мову викликають наступні пункти: 1) проблема хронометражу – недостатня кількість місця на екрані для детальної передачі інформації під час субтитрування (обмежена кількість знаків у

двох рядках тексту); короткий проміжок часу між репліками героїв фільму, що змушує перекладачів та акторів дублювання передавати основний зміст сказаного в оригінальній версії як можна коротше; 2) проблема передачі реалій доволі велика, бо більшість із них просто відсутні в україномовній культурі, тому перекладачам доводиться вигадувати нові поняття на позначення цих англомовних реалій або ж просто їх вилучати; 3) знижена лексика також є доволі складним аспектом для перекладу через відмінний рівень цензурування в кожній країні, що вимагає проведення ретельної фільтрації при перекладі; 4) складність під час перекладу одиниць гумору – смисл англомовного гумору найчастіше буває далеким від оптимального сприйняття носіями української мови через відмінність вищевказаних культур. У нашому випадку ми стикаємося з британським гумором, який, як відомо, дуже саркастичний, що не характерно для гумору україномовного, і це складає певні труднощі для перекладачів. Як субтитрування так і дублювання мають свої переваги та недоліки, але вибір між ними робиться з урахуванням потреб глядацької аудиторії, тому в Україні переважає такий спосіб аудіовізуального перекладу як дублювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вернигорова В. А. Переклад реалій як об’єкту міжкультурної комунікації. Вісник «Молодий вчений», 2010. № 3. с. 184– 186.
2. Каламбур. URL: http://www.k12reader.com/term/pun/.
3. Колесник Р. С. Відтворення комічного у художньому перекладі (на матеріалі творів німецькомовних авторів XX століття): дис… канд.. 49 філол. наук: 10.02.16. Київський національний університет ім. Т Шевченка. Київ, 2011. 220 с
4. Нелюбин, Л. Л. Толковый переводческий словарь. М.: «Флинта», издательство «Наука», 2003. 320 с
5. Скребнев Ю. М. Основы стилистики английского языка: Учебник для вузов по специальности "Английский язык и литература". М. : Высшая школа, 1994. 221с.
6. Типи розмовного гумору. URL: https://www.write-out-loud.com/types-of-verbal-humor.html.
7. Nordquist, R. What is the 2017th definition of Sarcasm? URL: https://www.thoughtco.com/sarcasm- definition-1692071.

УДК 811.112.2’276.6(043)

Петренко О.В.

к.філол.н., старший викладач кафедри мовних та гуманітарних дисциплін

Донецький національний медичний університет

АНГЛОМОВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ РОБОТОТЕХНІКИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ

У дослідженні розглядаються особливості перекладу німецькомовної термінології робототехніки. З’ясовано, що аналіз допомагає знайти актуальні тенденції термінотворення, а саме запозичення з англійської мови. Обґрунтовано, що складність перекладу науково-технічних текстів полягає у розкритті та передачі іншомовних реалій.

Ключові слова: *термін, терміносистема робототехніки, запозичення, англіцизми.*

Переклад науково-технічної термінології вважається однією з найскладніших проблем у галузі перекладознавства, бо терміни відносяться до лексики, яка постійно розвивається швидкими темпами. Іншомовна запозичена лексика багато в чому задовольняла потреби термінологічної номінації на різних етапах розвитку мови, про що свідчить історія розвитку науки і техніки. У наш час запозичення англомовних термінів поширені майже у всіх сферах життя. Розвиток передових технологій в англомовних країнах сприяє розвитку англіцизмів у досліджуваній термінології. Зазначене вище зумовлює проблематику дослідження.

Значний внесок у розв’язання проблем утворення і перекладу термінів розроблено вітчизняними та зарубіжними лінгвістами (Г. Агапова, Л. Білозерська, О. Вакуленко, А. Дяков, О. Дуда, О. Іванова, В. Карабан, І. Квитко, Т. Кияк, С. Радецька, Е. Скороходько, О. Смирницький, О. Суперанська, В. Фляйшер, А. Циркаль, К. Шипіло, Б. Шуневич та ін).

Мета статті полягає у дослідженні особливостей перекладу англіцизмів в німецькомовній термінології робототехніки українською мовою.

Під час вивчення походження термінів науково-технічної термінології галузі робототехніки було виявлено 1670 термінів. Значну частину її загального обсягу утворюють іншомовні запозичення (далі ІЗ), що складають 287 одиниць – 17,1 % усіх

термінів.

Найбільш продуктивними запозиченнями виявились англіцизми (94 одиниці, 33,0 % усіх запозичень). Вони поділяються на однокомпонентні та багатокомпонентні терміни (див. рис. 1).

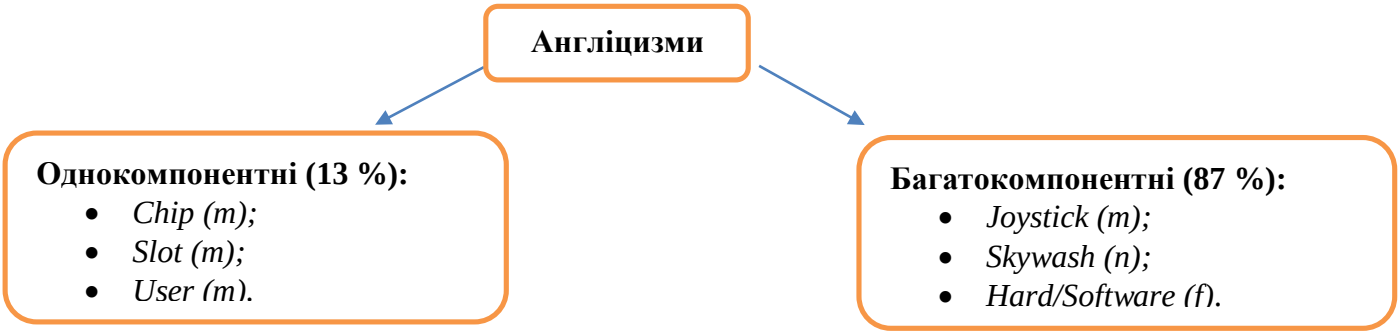

Рис. 1 Англіцизми в німецькій фаховій мові робототехніки

Однокомпонентні англіцизми (12 одиниць) – терміни, які складаються з однієї лексичної одиниці, тобто прості (кореневі) слова, що не можуть розкладатися на менші морфеми і не є похідними від якогось іншого слова [3, с. 12], наприклад: *der Switch, der Slot, der Lift, smart.*

Багатокомпонентні англіцизми (82 одиниці) – це ***похідні*** терміни, які складаються з кореня та словотвірних афіксів (префіксів, суфіксів або конверсії), наприклад: *das Memory, der User, repowering,* або ***складні*** терміни, які складаються з кількох основ (Слаба, 2003: 12), наприклад: *das Skywash, die Hardware, das Display, die Boxpalette.* За результатами дослідження багатокомпонентні англійські запозичення домінують над однокомпонентними, що пов'язане з прагненням передати два значення в одному терміні.

У більшості інших випадків запозичень мають місце значні зміни на морфологічному рівні, з поміж яких виділяємо такі основні [2]:

1. Запозичені іменники підпорядковуються правилам німецької мови й уживаються з артиклем*: der Drive, der Kontroller, das Swapping, der Sensor*

2. Запозичені дієслова отримують, згідно з німецькою граматикою, інфінітивне закінчення: **-en, -n**, відмінюються як слабкі дієслова й утворюють дієприкметники: *to program → programmieren; programmiert; time → timen; to robotize → robotisieren, robotisierte (Torkretierung).*

3. Запозичені прикметники також зазнають впливу німецької граматики та підпорядковуються системі відміни прикметників: *autonomer mobiler Roboter, die automatische Kommissionieranlage, Soft Starting.*

4. Продуктивним засобом словотвору адаптованих англомовних термінів – це словоскладання, наприклад: *das Demoversion, die Basissoftware* [1, с. 33–34]. Запозичені складені терміни поділяються на два типи:

1) **одномовні** – головне та визначальне слово терміна англійського походження, наприклад: *das Input/Outputsystem – система вводу / виводу; der Positionssensor, PSD – датчик позиціонування; der Programmsimulator – програма симуляції;*

2) **змішані** – складені слова, де одна з лексем англійського походження, а інша – німецького*: die Roboter-Leasing – робот-лізинг; der Pick-and-Place-Roboter – пікап робот*.

Отже, основними процесами, що спостерігаються сьогодні у термінології, є тенденція до інтенсифікації процесу запозичення, інтернаціоналізація, яка веде до утворення гібридних термінів, що полегшує спілкування фахівців. Основна складність перекладу науково-технічних текстів, а саме переклад термінів, полягає у розкритті та передачі засобами української мови іншомовних реалій. Обов'язковою умовою повноцінного перекладу будь-якого спеціального тексту, особливо галузі робототехніки, є повне розуміння його перекладачем.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Джава Н.А. Вплив англійських запозичень на словниковий склад німецької мови. *Держава та регіони*. Серія : Гуманітарні науки. 2012. № 4. С. 31–35.
2. Петренко О.В. Структурно-семантичні особливості німецькомовної термінології в галузі робототехніки : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Запоріжжя: ЗНУ, 2019. 310 с.
3. Слаба О.В. Англоамериканізми в лексико-семантичній системі сучасної німецької мови: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2003. 21 с.

УДК 811.111’373.43=111

Peftieva O.
Associate Professor
of the Theory and Practice of Translation Department
Mariupol State University

DOES THE HUMANITY COIN NEW ROOTS?

The abstract is meant to study the methodological base concerning the coinage of new roots by modern community. Brief review of authoritative approaches to word formation process has been presented. The types of word-formation processes have been reviewed.

***Key words**: new roots, semantic derivation, word formation, neologisms, word structural types.*

Hypothesis of the research may be formulated as the following: Modern linguistics is in possession of various word-formation processes but the coinage of completely new roots by modern community is not observed in spite of the fact that there is a certain number of lacunae in a language.

Brief literature review and the analysis of the seminal books on Lexicology (I. V. Arnold., G. B. Antrushina, R. S. Ginzburg, A. G. Nickolenko, Z. A. Harytonchik, V. V. Yeliseyeva, etc.) shows that the coinage of new words mainly occurs due to the processes of conversion, derivation (affixation, semantic derivation), back-formation, compounding, different types of shortenings (abbreviation, clipping, blending, acronyms), coinage of occasionalisms or nonce-words, and with the help of borrowings from other languages.

Present day linguists devoted their works to various aspects of neology, which is understood as a coinage of new words. The term *neology* appeared in English language at the beginning of the nineteenth century and was borrowed from Greek *neos* 'new', and *logos* 'word', that is neologism (synonymic terms are new lexical unit, coinage, neonim, lexical innovation). V. I. Zabotkina researched English neologisms of the twentieth century (60-70 years) and published a book New Lexis (Zabotkina). E. A. Karpilovs’ka studied neology (neologics) and neography (neological lexicography) and in particular the typology of neological dictionaries in the modern Ukrainian linguistics (Karpilovs’ka). Yu. A. Zatsny

analyzed English neologisms of the twentieth century (80-90 years) and published English-Russian dictionary of new words and expressions (Zatsny). A. V. Yunkov worked at structural and semantic types of German neologisms in the domain of medicine (Yunkov). David K. Barnhart specialized in new words and wrote Neo Words: A Dictionary of the Newest and Most Unusual Words of Our Time (1991). He created The Barnhart New-Words Concordance (1994) and its Supplement (2006), an index to the words contained in numerous New Word Dictionaries, which has been updated quarterly since 1994 (Barnhart). In 2016 Alexandre Rodríguez Guerra reviewed English, Spanish, Catalan, Galician, French and Italian Dictionaries of Neologisms and came to the conclusion that the mainstream of the 21st century is neological lexicography (Guerra). But no research concerning the search of new roots was found in the aforementioned works.

Semantic derivation, which is based on the root or stem morpheme, is also in the focus of attention of linguists. E. V. Paducheva considered lexical meaning and semantic derivation of verbs (Paducheva), G. I. Kustova scrutinized cognitive models in semantic derivation and the system of derivative meanings (Kustova). I. M. Nekipelova distinguished between "semantic derivation" and "semantic word formation" in diachrony (Nekipelova).

Semantic derivation leads to quantitative accumulation of new meanings of an existing word, that is to polysemy, and the paradigm of a polysemantic word consists of numerous lexico-semantic variants of a word, originating mainly from metaphor and metonymy. “Figurative associations, bounding with a word, give the birth to a new semantic loading of a lexical unit, which can be recoded, semantically refreshed and renewed” (Peftieva 14). Thus, semantic derivation implicitly testifies that no new roots are produced and the coinage of completely new roots is not among the word formation processes.

But some researchers consider new root coinage. For instance, N. M. Raevs’ka, speaking about neologisms, mentions root creation among other word-formation types and describes it as a deliberate coinage. “Deliberate coinage is mostly the product of the creative impulse, where ingenuity and imitation seem to be blended in variable proportions. In deliberate coinage there is often an analogy with some other words or words in the language” (Raevs’ka 248).

Suzanne Kemmer from the Rice University (Houston, Texas) mentions Novel

Creation among other type of word formation. “In novel creation, a speaker or writer forms a word without starting from other morphemes. It is as if the word if formed out of 'whole cloth', without reusing any parts. Some examples of now-conventionalized words that were novel creations include blimp, googol (the mathematical term), bling, and possibly slang, which emerged in the last 200 years with no obvious etymology. Some novel creations seem to display 'sound symbolism', in which a word's phonological form suggests its meaning in some way. For example, the sound of the word bling seems to evoke heavy jewelry making noise. Another novel creation whose sound seems to relate to its meaning is badonkadonk, 'female rear end', a reduplicated word which can remind English speakers of the repetitive movement of the rear end while walking” (Kemmer).

The evidence, albeit a circumstantial one, of new roots absence in English vocabulary is contained in the research of English word origin: “A computerised survey of about 80,000 words in the old Shorter Oxford Dictionary (3rd ed.) was published in Ordered Profusion by Thomas Finkenstaedt and Dieter Wolff (1973) that estimated the origin of English words as follows: Influences in English vocabulary Langue d’oïl, including French and Old Norman: 28.3%; Latin, including modern scientific and technical Latin: 28.24%; Germanic languages – inherited from Old English, from Proto-Germanic, or a more recent borrowing from a Germanic language such as Old Norse; does not include Germanic words borrowed from a Romance language, i.e., coming from the Germanic element in French, Latin or other Romance languages: 25%; Greek: 5.32%; *No etymology given: 4.03%;* Derived from proper names: 3.28%; All other languages: less than 1%” (Finkenstaedt).

Thus, having analyzed the authoritative approaches to word-formation processes, it is possible to presuppose that the coinage of new roots is absent in the sources researched.

LITERATURE

1. Arnold I. V. The English Word. Лексикология современного английского языка : [учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз.] / Ирина Владимировна Арнольд. 3-е изд., перераб. и доп. М. : Высш. шк., 1986. 295 с.

2. Антрушина Г.Б., Афанасьева О.В., Морозова Н.Н. Лексикология английского языка. Учеб. пособие для студентов. М.: Дрофа, 2001. 288 с.

3. Елисеева В.В. Лексикология английского языка: учебник. СПб.: СПбГУ, 2003. 44 с.

4. Гинзбург Р. С. Лексикология английского языка : [учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз.]. 2-е изд., испр. и доп. М. : Высш. школа, 1979. 269 с.

5. Karpilovs'ka, Yevheniya. Карпіловська Є. А. Сучасна українська словотворчість та її відображення в неологічних словниках. Вісн. Львів, ун-ту : Сер. «Філологія». 2004. Вип. 34. Ч. 1. с. 3-10. Karpilovs'ka, Yevheniya. Modern Ukrainian Word-Building and its Reflection In Neological Dictionaries. Visnyk Lviv Univ. ser. Philology. 2004. Vol. 1. P. 3-10.

6. Кустова Г. И. Когнитивные модели в семантической деривации и система производных значений. Вопросы языкознания, 2000. № 4. с. 85–109.

7. Guerra, Alexandre Rodríguez. Dictionaries of Neologisms: a review and proposals for its improvements. De Gruyter open. 2016. P. 528-556. URL: https://www.researchgate.net/publication/311499466_Dictionaries_of_Neologisms_a_Review_and_Proposals_for_its_Improvement

8. Nekipelova I. M. On demarcation and differentiation of terms "semantic derivation" and "semantic word formation" in diachrony. Tomsk. State University Journal of Philology. № 2 (14). 2011. P. 33-46.

9. Paducheva E. V. Lexical meaning and semantic derivation: the case of image creation verbs. 2003. URL: https://www.researchgate.net/publication/228853998_Lexical_meaning_and_semantic_derivation_the_case_of_image_creation_verbs

10. Peftieva, Olena. "Obraznist' yak Semantychniy Component Leksychnogo Znachennya Naymenuvan' Osoby v Angliys'kiy ta Ukrains'kiy Movah (Figurativeness as a Semantic Component of Lexical Meaning of Nouns Denoting a Person in English and Ukrainian Languages)". Linguo-Cognitive and Linguo-Cultural Researches. Kiyv: printing house SPD Nestroyeviy A.I., 2015. Print

11. Rayevska N. M. English Lexicology. K.: Вища школа, 1979. 303 с.

12. Zabotkina V. I. Novaya lexika. New lexis. Москва : Высшая школа, 1989 . 126 с.

13. Zatsny Yu. A. Неологізми англійської мови 80-х-90-х років XX століття. Запоріжжя: РА "Тандем-У", 1997. 396с.

14. Zatsny Yu. A., Yunkov A. V. Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття: Англо-український словник. (співавтор - Янков А.В) Вінниця: Нова Книга, 2008. 360с.
15. Янков А. В. Структурно-семантичні особливості неологізмів сфери медицини та охорони здоров'я в німецькій мові (початок XXI століття). Нова філологія. 2012. № 53. с. 198-202. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2012_53_52
16. Finkenstaedt, Thomas; Wolff, Dieter. Ordered profusion; studies in dictionaries and the English lexicon. Language Arts & Disciplines. Volumes 13-15. University of Michigan. Publisher: Winter, 1973. 166 p. URL: https://www.english-culture.com/latin-influence-in-the-english-language/

УДК: 811.111'373.

Слюсар М.Д.
студентка ОС «Бакалавр» 4 курсу
спеціальності «Філологія. Переклад (англійська)»
Маріупольский державний університет

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАГОЛОВКІВ СТАТЕЙ
(на матеріалі британського журналу *The Economist* за 2019 рік)

Роботу присвячено стилістичним особливостям заголовків статей на матеріалі британського журналу The Economist за 2019 рік. Зроблено огляд лінгвістичних досліджень за темою. Наведено результати аналізу стилістичних засобів заголовків статей, надано їх приклади.

Ключові слова: *семантичні особливості, синтаксичні особливості, заголовки статей, стилістичні прийоми,*

У функціональних стилях мови, зокрема, у журналістському стилі, заголовок сприймається як особливий жанр, якому притамані певні семантико-синтаксичні особливості, та як особлива вербалізована форма масової комунікації; мовленнєвий акт, що визначається певними інтенціями. Особливу актуальність заголовків статей набувають через посилення міжнародної політики та інтеркультурної комунікації. Дослідженнями дискурсу займаються як вітчизняні, так і зарубіжні лінгвісти. Серед

відтчизняних лінгвістів слід зазначити Шепітько С. В. [4], яка присвятила свою роботу лінгвістичним ознакам прислів'їв; лінгвокогнітивні та лінгвокультурологічні дослідження мови були у центрі уваги Пефтієвої О. Ф. [2]; Бєссонова О. Л. досліджувала способи вираження оцінки й оцінні стратегії в мовленнєвій поведінці чоловіків та жінок [1]; Поняття стратегії і тактики релігійної проповіді з позицій комунікативно-дискурсивного підходу розглядала Смирнова М. С. [3], теоретичні засади дослідження адвербіальних прийменникових конструкцій вивчала Хоровець В. Є. [5], та багато інших.

У сучасній лінгвістиці неодноразово наголошувалося на ролі мови як засобу силового впливу. Відповідно до теорії мовного впливу завдання лінгвистики полягає в особливому підході до доцільності відбору мовних засобів, які прагмалінгвістика визначає часто не в залежності від вірності змісту, точного сенсу, літературної правильності мови або її культури і краси, а в залежності від вимог надійності досягнення прогнозованого ефекту мовного впливу. Лексичні одиниці наділені здатністю формувати розумову діяльність людини, направляти почуття, керувати бажаннями і вчинками.

Актуальність роботи обумовлена тим, що вивчення дискурсу перебуває в центрі уваги багатьох лінгвістичних напрямків, разом з тим вивчення семантико-синтаксичних ознак дискурсу є одним з актуальних напрямків сучасної теорії дискурсу, проте специфіка її реалізації в заголовках журнальних статей не знайшла відображення в роботах з мовознавства. **Об'єктом** роботи виступає сучасний англомовний і україномовний дискурс. **Предметом** дослідження є семантико-синтаксичні особливості заголовків журнальних статей. **Матеріалом** дослідження слугували 79 заголовків статей, опублікованих у британському журналі *The Economist* за 2019 рік.

Аналіз стилістичних засобів у заголовках статей показав, що емпіричний матеріал дослідження характеризується наявністю стилістичних прийомів (див.табл.2.1.).

Кількісні дані щодо наявності стилістичних засобів у заголовках статей

Таблиця 1

№	Стилістичні засоби	Кіл-ть	%	Приклад
	Наявні	43	54	*Will Matteo Salvini wreck the euro?*
	Відсутні	36	46	*Greece's new prime minister promises less drama*
Усього		79	100	

Як показують результати дослідження, стилістичні засоби наявні у 43 заголовках статей, що скаладає 54% від усього корпусу емпіричного матеріалу.

На наступному етапі, заголовки статей проаналізовано з точки зору вживання стилістичних засобів. І, як показують результати аналізу, велику роль в заголовках статей відіграють метафори, серед яких перевага віддається стертим метафорам, які легко пізнаються.

В результаті проведеного аналізу виділено наступні стилістичні засоби, які наведено у порядку зменшення (див.табл.2.).

Продуктивність стилістичних засобів у заголовках статей

Таблиця 2.

№	Стилістичний засіб	Кіл-ть	%	Приклад
1	Метафора	15	35	*Moving out of Benefits Street*
2	Метонімія	9	21	*Beirut is still arguing over its post-war reconstruction*
3	Персоніфікація	4	9	*British attitudes to welfare have undergone a quiet revolution*
4	Алюзія	2	5	*Eritrea's gulag state is crumbling*
5	Інші	13	30	*Anti-cementism in Lebanon*
Усього		43	100	

Як показують результати кількісного аналізу, у заголовках статей широко використовуються метафори, у кількості 15 використань, що складає 35%. Наприклад, *Moving out of Benefits Street* (*The Economist, July 11, 2019*).

На другому місці- метонімія, , у кількості 9 використань, що складає 21%. Наприклад, *Beirut is still arguing over its post-war reconstruction* (*The Economist, July 11, 2019*). У наданому прикладі поєднуються метонімія і персоніфікація.

Персоніфікація займає третє місце, у кількості 4 використань, що складає 9%. *British attitudes to welfare have undergone a quiet revolution reconstruction* (*The Economist, July 11, 2019*).

Алюзія займає четверте місце відповідно, у кількості 2 використань, що складає 5%. Як показує приклад, у одному і тому ж заголовку вжито і алюзію на радянський ГУЛАГ, та метонімію, персоніфікацію: *Eritrea's gulag state is crumbling* (*The Economist, July 11, 2019*).

П'яту групу утворюють заголовки статей з поодинокими прикладами стилістичних засобів, таких як гра слів (*Anti-cementism in Lebanon*), антономазія, епітет, антитеза, тощо. Наприклад, гра слів міститься у наступному заголовку *Anti-cementism in Lebanon* (*The Economist, July 11, 2019*). В англійській мові *Semitic* позначає семітичний, семітський, а *cement* – цемент, на цьому і грунтується гра слів.

Таким чином, доходимо висновку, що заголовки журнальних статей грунтуються на стилістичих прийомах у 54% проаналізованих прикладів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бєссонова О. Л. Еволюція засобів вербалізації концептів негативних емоцій в англомовному художньому дискурсі XVIII–XXI ст. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2014. Вип. 10(1). с.109-113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2014_10%281%29__29

2. Пефтієва О.Ф. Образність як семантичний компонент лексичного значення найменувань особи в англійській та українській мовах : монографія. Лінгвокогнітивні та лінгвокультурологічні дослідження. К.: СПД Нестроєвий А.І., 2019. 256с. ISBN 978-966-97410-2-8. – ISBN 978-966-97348-5-3 (Том 3).

3. Смирнова М. С. Змістовий рівень аналізу вербалізації глобальної фідеїстичної стратегії православної проповіді XX століття . Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Сер. : Філологічні науки

(мовознавство). 2015. № 3. с. 256-261. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvddpufm_2015_3_43
4. Шепітько С. В. Лінгвістичні ознаки прислів'їв. Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Мовознавство. 2016. Т. 24, вип. 11. с. 189-194. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumo_2016_24_11_33
5. Хоровець В. Є. Теоретичні засади дослідження адвербіальних прийменникових конструкцій. Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Мовознавство. 2015. Т. 23, вип. 21(2). с. 144-149.

УДК 387.141=11(043)

Пефті Ю.С.
студент 1 курсу
Донецький національний медичний університет

СЛОВОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Стрімкий розвиток медицини завжди потребував утворення найменувань кожного предмету, явища, дії, особи, фізіологічного процесу чи стану. У зв'язку з цим, були утворені терміни, основною задачею яких стало – максимально лаконічно та зрозуміло охарактеризувати будь-які структури медичної галузі, бо кожна наука потребує якісну термінологічну лексику. На перший погляд, медична термінологія може показатися незрозумілою, та зачасто терміни легко зрозуміти, розібравши їх на морфемні частини (префікс, корінь та суфікс). Наприклад, слово «спондилоліз» – це сукупність частин «спондило» – «хребет» та «ліз» – «порушення», у підсумку маємо, що даний термін означає порушення хребетного стовпа. Подібні складові частини зустрічаються майже у всіх словах, які мають медичну тематику.

Ключові слова: *термін, медична терміносистема, походження, термінотворення.*

Термінологічний склад мови є стрімко-динамічною системою, яка зазнає постійної модернізаційної зміни, шляхом поповнення новими лексичними одиницями. Типовими способами збагачення певної галузі є: творення нових слів на основі вже існуючих власних мовних ресурсів. Медична термінологія, з погляду походження

належить, до одного з найдавніших шарів термінологічного тлумачного словника української мови. Тому протягом багатовікової історії розвитку та вдосконалення, в ній знайшли своє відображення основні способи словотворення, котрі забезпечували та забезпечують можливість творення нових термінів, за для розвитку даної галузі. Основними такими способами стали: морфологічний: афіксація (префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний спосіб), осново- та словоскладання, та синтаксичний спосіб (утворення терміна із словосполучення).

Серед словотворчих морфем іменних медичних термінів виділяються спільно східнослов'янські суфікси *-ість/-ость/-асть/, -ин(а)/-ін(а), -ок* із похідними від нього *-нок, -чок, -ств(о)/-цтв(о)/-зтв(о), -иц(я), -юк, -ак/-як, -ищ(е), -нн(я), -ик/-ік, -овик, -от* та суфікси іншомовного походження *-аці(я), -изм/-ізм, -ин/-ін, -аз(а), -оз(а), -ит, -атор/-ятор, -ист, -ант, -ом(а)* та ін., наприклад: *реактивність, резистентність, судина, клітина, гребінець, акушерство, насичення, генетик, сліпота, глухота, ампутація, астигматизм, амілаза, дантист, коагулянт, міома, фіброма, метеоризм, міозит, обтуратор, стимулятор, дантист, квадрант* тощо. Терміни, суфіксального утворення, як правило, означають фізичні якості та стан живих істот; властивості організмів; сконцентрованість якихось ознак у предметах та явищах; зовнішній вигляд названими термінами предметів та їхні властивості.

Головну семантичну роль у цьому типі термінотворенні відіграють префікси, основною рисою даної структури є функціонально-семантична спеціалізація, суфікси, у свою чергу, містять досить високий ступінь узагальненості й оформляють похідну основу. При утворенні українських медичних термінів використовуються власне українські префікси *без-, між-, над-, під-, при-, о-/от-, за-, пере-, пів-, про-, роз-, су-* та префікси іншомовного, у більшості випадків греколатинського, походження*: а-, анти-, архі-, де-, диз-/дис-, екзо-, екто-/енто-, гіпер-, гіпо* тощо. Або використовується поєднання даних морфем з суфіксами, наведеними вище. Вживається при словотворенні на позначення безпосередньої близькості до того, що названо у похідній основі; на процес, що призводить до зміни стану, якості; предикативне значення боротьби з чим-небудь, захисту від чого-небудь.

Найпродуктивнішим способом українського словотворення медичної

термінолексики є осново- та словоскладання. Дані терміни тісно функціонують із системою словосполучень. Цей спосіб надає можливість точно характеризувати предмети та явища за кількома ознаками. При творенні складних і складених термінів використовуються як компоненти, що у мові вживаються як самостійні слова (*акушер-гінеколог, адипозно-генітальний, нервово-м'язовий, шлунково-кишечний, внутрішньоклітинний, грудочеревний*), так і компоненти, що самостійно не вживаються (*-алгія, -генний, авто-, біо-, гастро-, гемато-, лейко-, остео-*) [2]. Вживається при позначенні хвороб; назви галузей медицини; найменування осіб за фахом; назви процесів, систем дослідження, лікування.

Наведені способи морфемного способу складання є досить типовими, але інноваційними, як у загальнолітературній мові, так і у термінології вузького профілю, тому що тут на перший план виступають ті семантико-граматичні особливості морфологічно утворених слів, які дають можливість використовувати однотипні способи словотворення для позначення однотипних понять, що має першочергове значення для термінології. Смислове значення термінів, утворених морфологічним способом, виражене, як правило, мотивованою основою, афікси ж мають, в основному, значення узагальнюючого характеру [1]. Тенденції розвитку медико-клінічної термінології пов'язані як із потребами медичної науки, тобто потребами максимально точного вираження медичних понять, так і можливостями словотвірної системи української мови. Потреби науки зумовлюють також темп поповнення і оновлення лексичного складу в даній галузі знань. Порівняно з розвитком загальної лексики цей процес у терміносистемі відбувається значно активніше.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цісар М. Вторинна номінація в системі української медичної термінології: автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.01. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2008. 18 с

2. Manual Merck. СПРАВОЧНИК MSD. 2019. URL: https://www.msdmanuals.com/ru/дома/resourcespages/medical-terms

УДК 81'374.2

Гончаров М. С.

студент ОС «Бакалавр» 2 курсу, спеціальності

«Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольський державний університет

ПРОБЛЕМЫ МАШИННОГО ПЕРЕВОДА

Работа посвящена современным проблемам машинного перевода, проблемам многозначности машинного перевода, применения синтакисческих трансформаций и перевода фразеологических сочетаний в системах машинного перевода.

Ключевые слова: *машинный перевод, модели перевода, электронные переводчики.*

На сегодняшний день в мире стремительно развиваются международные отношения. Люди всё чаще сталкиваются с необходимостью перевода текста с одного языка на другой. Машинный перевод – это автоматический перевод, перевод текста с одного языка на другой через применение специальных компьютерных программ. И всё большей популярностью пользуются интеллектуальные системы перевода. Все они выдают одинаковые ошибки: случаи неуместного перевода собственных имен, сокращений и некоторых двусмысленных лексем. Машинный перевод сегодня несовершенен, но, тем не менее, помогает пользователю понять основные идеи текста [1].

Системы машинного перевода можно разделить на три уровня:

1. Низший уровень – простейшие модели пословно-пооборотного перевода.

2. Электронные переводчики. Они применяют комбинации синтаксических и семантических моделей для преобразования структуры входного текста в структуру текста перевода.

3. Модели третьего уровня используют для синтеза текста перевода фоновые знания наряду с грамматикой и семантикой [3].

К основным проблемам относятся:

1. Проблема многозначности при машинном переводе. Лексическая полисемия – способность одного слова служить для обозначения разных предметов и явлений действительности. Грамматическая полисемия – совпадение разных грамматических форм одной лексемы.

2. Синтаксические трансформации в машинном переводе.

3. Перевод фразеологических сочетаний в системах машинного перевода. Например, “*Break a leg*” – «*сломай ногу (ни пуха ни пера)*» [2].

Качество перевода зависит от тематики и стиля исходного текста, а также грамматической, синтаксической и лексической родственности языков, между которыми производится перевод. Машинный перевод художественных текстов практически всегда оказывается неудовлетворительного качества. Тем не менее для технических документов при наличии специализированных машинных словарей и некоторой настройке системы на особенности того или иного типа текстов возможно получение перевода приемлемого качества, который нуждается лишь в небольшой редакторской корректировке. Применение машинного перевода без настройки на тематику (или с намеренно неверной настройкой) служит предметом многочисленных бытующих в Интернете шуток. Например, фраза “*Our cat gave birth to three kittens – two whites and one black*”, которую онлайн-переводчик «ПРОМТ» (версия 7.0, 2007) превращал в «*Наш кот родил трёх котят — двух белых и одного афроамериканца*». «*Скажи мне своё имя, а я скажу тебе шахта*» — имелось в виду, «*Скажи мне своё имя, а я скажу тебе своё (mine)*». “*The director's cut*” («*режиссёрское издание*») — «*Вырезать директора*» [4].

На данный момент возможно использовать интеллектуальные системы для решения многих задач, и машинный перевод является хорошим и полезным примером их использования. Однако полностью отойти от участия человека в процессе перевода не удастся в ближайшие десятилетия. Профессиональный переводчик вкладывает в переводимый текст частичку души и своё собственное понимание написанного, улавливает в тексте неведомые машине настроения и тонкости. МП-программы могут помочь в работе над большим однородным текстом профессиональному переводчику,

хорошо владеющему тематикой и прекрасно понимающему этот текст, а не тому, кто плохо знает иностранный язык.

ЛИТЕРАТУРА

1. В.В. Воронович. Машинный перевод. URL: https://fsc.bsu.by/wp-content/uploads/2015/12/Mashinny-j-perevod-konspekt-lektsij.pdf

2. Е. В. Дубровина. Основные проблемы машинного перевода. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/osnovnye-problemy-mashinnogo-perevoda

3. Машинный перевод. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Машинный_перевод

4. А. Б. Мироненко, П. А. Омельченко. Проблемы машинного перевода. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/problemy-mashinnogo-perevoda

УДК [811.111+811.161.2]'255.4

Горшкова А. Г.

студентка ОС «Магістр»

спеціальності «Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ЕКВІРИТМІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ ПОЕЗІЇ

В даних тезах доповіді розглядається такий різновид перекладу поетичних творів, як еквіритмічний переклад. В них висвітлюється необхідність відтворення ритму, як одного з головних елементів поезії, наводяться вимоги, що висуваються до еквіритмічного перекладу, та ілюструється різниця між повною та частковою еквіритмічністю перекладу.

Ключові слова: *переклад поезії, еквіритмічний переклад, ритм, віршовий розмір.*

Створення ідеального перекладу віршів – це не тільки тема для нестихаючих розмов у філологів, але і та мета, до якої незмінно прагнуть багато перекладачів. Існує чимало стратегій перекладу поетичних творів, і кожен перекладач обирає для себе одну з них залежно від того, якому елементу або елементам віршового твору він бажає приділити увагу в своєму перекладі. Однією з таких стратегій є прагнення перекладачів до відтворення ритму оригінального тексту, що полягає в основі еквіритмічного перекладу.

Значення «еквіритмічний» походить від латинських слів *equi* – рівний та *rhythmicus* – ритмічність, ритм. Іншими словами – «це поетичний переклад з однієї мови на іншу віршів і музичних творів, при якому залишається незмінним віршовий розмір, тобто кількість складів та наголосів. Що стосується розташування слів в перекладеному тексті і в оригіналі, то воно не може і частіше за все не буде відповідним через різницю лексичних та граматичних структур в різних мовах [1]». Таким чином, еквіритмічний переклад – це вершина художнього перекладу поетичного твору, оскільки він вимагає від перекладача не тільки літературний хист та вміння писати вірші, а й, крім того, здатність вмістити у віршовану форму мови перекладу вихідний сенс, ідею і навіть літературні прийоми.

Прагнення перекладачів відтворити ритм пояснюється тим, що ритм є самим глибинним початком поезії. Він може «формуватися як за рахунок довгих та коротких складів (античне віршування), їх кількості (силабіка), так і за рахунок чергування наголошеності та ненаголошеності (силабо-тоніка) і наголосів у вірші (тонічне віршування) [2, с. 358]». Так, Володимир Маяковський в своїй праці «Як робити вірші?» визначає поняття ритму: «Ритм – це основна сила, основна енергія вірша. Пояснити це неможливо, про нього можна сказати тільки так, як то кажуть про магнетизм або електрику. Магнетизм і електрика — це види енергії [3]». Енергією вірша є емоційна насиченість ритмічної мови, яка визначає зв'язок ритму з ліричними і епічними жанрами, що характеризуються найбільшою емоційністю, напруженістю. Кожна віршована фраза, кожен рядок має свій особливий ритм, який ми відчуваємо при читанні. Наприклад, ритм вірша, написаного ямбом, – сильний, енергійний, – його можна зустріти в епічних творах, у той час як притаманний ліричним творам хорей робить ритм вірша більш м'яким, що зачаровує читача.

«Переважна більшість перекладів англійських творів на українську та російську мови не є еквіритмічними [4]». Причиною тому є те, що перекладачі вирішають збільшити кількість стоп у рядку: наприклад, перетворити чотиристопний ямб в п'ятистопний. Таке рішення може бути доцільним у зв'язку з тим, що англійська мова здебільшого моносилабічна, в ній набагато більше односкладових слів, ніж в українській чи російській мові. Тому англійський віршований рядок вміщує більше

слів, і, отже, думок, понять, художніх образів. Цей фактор також впливає на ритм і його слід враховувати в перекладі.

Оскільки досягти повного збігу в ритмічній формі віршів оригіналу та перекладу вдається не завжди, розрізняють два типи еквіритмічності:

1. Повна еквіритмічність, що передбачає «повне відтворення точних словорозділів, кількість складів та наголосів в рядку, наявність рим [4]».

2. Часткова еквіритмічність при якій «не дотримуються точні словорозділи, точна кількість наголосів в рядку, але зберігаються розмір і та клаузули [4]», тобто закінчення рим – чоловічі, жіночі.

Так, наприклад, у наступному відрізку твору Вальтера Скотта «The Lay of the Last Minstrel» (Таблиця 1.1) повністю відтворити ритм твору нам вдалося не в усіх рядках. Другий, четвертий та п’ятий рядки було відтворено із частковою еквіритмічністю.

Таблиця 1.1

Схема відтворення оригінального ритму твору в перекладі

	Оригінал	Переклад
1.	The way was long, the wind was cold,	Шлях довгим був, і вітер злим,
2.	The Minstrel was infirm and old;	А менестрель — старим, слабким;
3.	His wither'd cheek, and tresses gray,	Його лице, сухе, бліде,
4.	Seem'd to have known a better day;	Колись було ще молоде.
5.	The harp, his sole remaining joy,	Єдину радість в житті знав —
6.	Was carried by an orphan boy.	Ту арфу, що хлопча тримав.
7.	The last of all the Bards was he,	Останнім з бардів старець був,
8.	Who sung of Border chivalry;	Чиї пісні наш край почув.
9.	For, welladay! their date was fled,	На жаль, минув вже бардів час,
10.	His tuneful brethren all were dead; [5]	Його братів зникає глас.

Рядок 2: ‘*The Minstrel was infirm and old*’ U—´ | UU | U—´ | U—´

"*А менестрель — старим, слабким*" UU | U—´ | U—´ | U—´

Різниця між ритмічними схемами цих рядків полягає у тому, що в оригіналі пірихій належить до другої стопи, а в перекладі — до першої. Пірихій в українському

рядку зумовлений тим, що до першої стопи потрапила ненаголошена частина слова *менестрель*.

Рядок 4: ‘*Seem'd to have known a better day*’ UU | U—´ | U—´ | U—´

"*Колись було ще молоде*" U—´ | U—´ | UU | U—´

В цих рядках також було виявлено розбіжність у позиції пірихіїв: в оригіналі він з'являється у першій стопі, а в перекладі — у третій. Поява пірихію в перекладі зумовлена тим, що до складу третьої стопи належить ненаголошена частина слова *молоде*.

Рядок 5: ‘*The harp, his sole remaining joy*’ U—´ | U—´ | U—´ | U—´

"*Єдину радість в житті знав*" U—´ | U—´ | UU |—´—´

В цьому випадку, на відміну від оригінального рядка, написаного ідеальним чотиристопним ямбом, рядок перекладу містить два модулятори ритму — пірихій в третій стопі, та спондей у четвертій. Вони з'явились через вплив наголосу в слові *життя*, який може падати лише на другий склад.

Таким чином, еквіритмічним перекладом є такий вид перекладацької діяльності, який в першу чергу в перекладі поетичного твору відтворює притаманні йому ритмічні особливості, а саме віршовий розмір твору – кількість складів та, за можливістю, наголосів. Ритм перекладу повинен повністю збігатися с оригіналом, бути рівним з його оформленням. Що стосується розташування слів в тексті перекладу і в оригіналі, то воно не може і частіше не буде збігатися через лексичні та граматичні структури різних мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Эквиритмический перевод. URL: http://www.jbs-ltd.com/info/glossary/ekviritmicheskijj-perevod/
2. Жирмунский В.М. Введение в метрику. СПб.: Советский писатель, 1975. 664 с.
3. Маяковский Вл.Вл. Как делать стихи? URL: https://ru.wikisource.org/wiki/Как_делать_стихи%3F_(Маяковский)#2
4. Эквиритмический перевод. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Эквиритмический_перевод
5. The Lay of the Last Minstrel. URL: http://www.theotherpages.org/poems/minstrel.html

УДК: 811.111'373.

Карпенко А. С.

студентка ОС «Бакалавр» 4 курсу, спеціальності

«Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольський державний університет

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ АНГЛІЙСЬКИХ,УКРАЇНСЬКИХ ТА НІМЕЦЬКИХ ПРИСЛІВ'ЇВ НА ПОЗНАЧЕННЯ «ПРАЦЯ»

Проаналізовано прислів'я, що позначають працю, порівнюєтся ставлення до неї в англійській, німецькій та українській лінгвокультурах.

Ключові слова: *прислів'я, культура, праця, працьовитость, народ.*

Прислів'я і приказки є значною складовою частиною культури народу, його скарбом, яким він володіє з давніх часів і яким збагачує нові покоління. У процесі розвитку людської спільноти традиційно встановлювалися певні норми поведінки людини в суспільстві, вироблялися етичні правила, своєрідні закони моральної поведінки. Думки народів приблизно однакові і майже всі прийшли до певних висновків і до певної мудрості. Джерелами прислів'їв було реальне життя й побут людей.

Дослідження залишається актуальним, так як паремії підкреслюють національні особливості кожного з народів, що допомагає порівнювати їх культуру, менталітет і мову. Народний характер прислів'їв англійської, німецької та української культури визначається його побутом, обрядами, умовами праці, традиціями.

Для наукового дослідження було обрано 80 українських прислів'їв, 53 німецьких прислів'їв, 51 англійське прислів'я на позначення «праця».

Наведемо декілька англійських прислів'їв, які позначають працю. Наведемо декілька з них: e.g. '*Business before pleasure'* – "*Спочатку справа, потім розвага"*; *'Business is business*' – "*Справа є справа*"; '*Early to bed and early to rise makes a man healthy, wealthy and wise*' – "*Хто рано встає, тому бог дає*"; *'Great deeds live*' – "*Великі справи живуть*" [4].

За даними прислів'ями можна зробити висновок про те, що англійці відносяться до праці дуже відповідально, і також відношення українцыв до праці має схожість з

англійською культурою. В українських прислів'ях ми можемо побачити теж саме відношення до праці, наприклад: e.g. "*Зароблена копійка краща за крадений карбованець*"; "*Маленька праця краща за велике безділля*"; "*Робота мучить, зате годує й учить*" [2].

Німецька та українська мови не є спорідненими, та належать до різних груп германської та слов'янської. Але під час більш детального розгляду можна переконатися у тому, що крім зовсім протилежного світогляду існує досить багато близького та зовсім однакового. Наведемо приклади: e.g. '*Arbeit bringt Brot, Faulenzen Hungersnot*' – *"Лінь марнує, а праця годує*"; '*Besser zweimal messen, als einmal vergessen*' – *"Сім разів відмір, один раз відріж*"; '*Kühe machen Mühe*' – *"Без труда нема плода*" [11].

Група українських прислів'їв з позитивною характеристикою праці має 54 приклади, що складає 14 %. Група українських прислів'їв з негативною оцінкою праці має 26 приклади, що складає 3 %. Прислів'я що позначають нагороду за вироблену працю – 10 прислів'їв – 12, 5 %. Прислів'я, які підкреслюють важливість ставлення до праці уважно та ретельно – 10 прислів'їв – 12,5 %. Предмет знаряддя праці займає у прислів'ях не останнє місце – 16 прислів'їв – 20 %.

Серед англійських прислів'їв було виявлено 5 груп. Щодо англійських прислів'їв, працездатність теж цінується, виявлено 5 прислів'їв – 9, 8%. Англійці так само як і українці вважають, що перекладати свою працю на іншу людину є поганим вчинком – 4 прислів'їв – 7,8 %. Прислів'я у яких зазначена важливість знаряддя праці – 5 прислів'їв – 9, 8%. Прислів'я, що спонукають зберігати терпіння у праці – 4 прислів'їв – 7,8 %. Думка не відкладати справу виражена у 3 прислів'ях, що складає 5,8 %.

4 групи складають німецькі прислів'я. Німці засуджують лінь, та цінують працю, виявлено 10 прислів'їв, 5,4%. Наступна група прислів'їв стосується до сумлінної праці та терпінню, виявлено 22 прислів'їв, 11,8%. Прислів'їв, які спонукають спочатку робити справу, а потім відпочивати - 12 прислів'їв, 6,4%. Думка про спільну працю виражена у 9 прислів'ях, що складає 4,8%.

Після проведення наукового дослідження можна зробити висновок, що різниця щодо працьовитості між англійцями, німцями та українцями, є невеликою. Кожен з

цих народів розуміє важливість праці, та вважає її невід'ємною частиною нашого життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волошкіна І. О. Паремии: семантика, структура, функции. Москва: Изд-во Перемена, 2011. 216 с.

2. Словник української мови в 11-и томах. К.: Наукова думка, 1970-1980.

3. Ґудзик К. Про що говорить мова? Київ: День, № 161, 2004. 50 с.

4. Кунин А. В. Английская фразеология. М. В. Высш.шк., 1970. 344 с.

5. Українська мова. Енциклопедія. Київ: Вид-во Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2004. 822 с.

6. Коцюба З. Г. Універсальне і національне в паремійних фондах мов європейського ареалу (лінгвокультурологічний аспект): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук: спец. 10.02.15. З. Г. Коцюба; [наук. консул. В. В. Жайворонок]. Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2010. 30 с.

7. Шепітько С. В. Пословицы как объект исследования англоязычной лингвистики: Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна, 2013. с. 99-105. № 1072.

8. Шинкарук О. В. Змістовий аспект англійських прислів'їв і приказок та особливості їхньої структурної побудови. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Філологічні науки, 2017. Вип. 276. с. 185-193. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_fil.n_2017_276_29

9. Лиске Н.В. Сравнительный анализ английских и русских пословиц и поговорок. Филологические науки в России и за рубежом: материалы IV Междунар. науч. конф. Санкт-Петербург: Свое издательство, 2016. с. 7-13.

10. Народ скаже, як зав'яже. Українські народні прислів'я та приказки. Добірка для школярів. Уклад.: Л. Вознюк. Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. 224 с.

11. Бойко Н.В. Deutsche Sprichwörter und Sprichwörtliche Redensarten. URL: http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/1140/Бойко%20Н.%20В.%20Німецькі%20прислів%27я%20та%20приказки.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

12. Neumann S. Zur Terminologie der perömiologischen Struckturanalyse. Proverbium,

1996. № 6. с.230

13. Качан А. Мова без прислів'я, як їжа без солі. Урок української. 2002. № 7. с. 52-53.

УДК 81'374.2

Кисіль А. І.

студентка ОС «Бакалавр» 2 курсу, спеціальності

«Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольський державний університет

ПСИХОЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ СИНХРОННОГО ПЕРЕВОДА

Работа посвящена исследованию психолингвистических аспектов синхронного перевода, а также особенностей различных когнитивных механизмов, задействованных в процессе переводческой деятельности.

Ключевые слова: *синхронный перевод, когнитивные механизмы перевода, психолингвистика.*

Синхронный перевод – один из наиболее сложных видов устного перевода, при котором переводчик переводит на целевой язык синхронно, одновременно с восприятием на слух речи на исходном языке, в отличие от последовательного перевода, когда переводчик говорит в паузах в речи на исходном языке. Синхронист – переводчик, специализирующийся на синхронном переводе [3].

Переводческая деятельность затрагивает немало психолингвистических аспектов, включающих в себя когнитивные механизмы. Каждый когнитивный механизм синхронного перевода отвечает за отрезок процесса синхронного перевода, на котором переводчику требуется определенным образом задействовать психические процессы. Причем иногда они взаимно дополняют друг друга. Основываясь на работах других ученых, занимающихся вопросами когнитивных механизмов синхронного перевода, можно полагать, что к числу задействованных в переводческой деятельности когнитивных механизмов относятся следующие:

1. *Механизм восприятия и понимания* задействуется синхронным переводчиком первым из всех когнитивных механизмов. Его функционирование закладывает основу успешности синхронно-переводческой деятельности. Восприятие

речевого сообщения – это психический процесс отражения опосредованных языком предметов и явлений действительности, носящий субъективный характер и зависящий от мотивов, целей, настроений и т.д. субъекта. В результате восприятия происходит девербализация информации. Понимание же речевого сообщения – это психический процесс вычленения смысла высказывания и перевод его в другую форму закрепления, происходящий на уровнях слов, предложений и текста. Процесс понимания зависит от степени языковой компетенции человека. Данный процесс происходит на всех языковых уровнях и позволяет переводчику создать образ информации, поступающей от оратора. Постоянная тренировка слушания различных произносительных паттернов английской речи, присущих определенным ораторам, и расширение знаний специальной терминологии помогут упростить когнитивные операции восприятия и понимания иноязычной речи переводчиком-синхронистом и позволят ему более точно интерпретировать поступающую информацию.

2. *Механизм обработки информации* позволяет переводчику определить конкретное значение слова в потоке информации, понять значение высказывания, а также интенцию оратора, основываясь как на лингвистической, так и на экстралингвистической информации. Колоссальную роль при обработке информации играет информационная избыточность текста, которая позволяет переводчику сохранять темп перевода, а также внимание на вновь поступающей от оратора информации. На функционирование данного когнитивного механизма существенное влияние оказывает результат, полученный при восприятии и понимании речи оратора [2].

3. *Механизм переключения языков* является основой любой переводческой деятельности. В отличие от билингвов, синхронным переводчикам приходится переключаться не только между двумя языками (исходным языком и языком перевода), но и двумя задачами (пониманием и порождением). При этом синхронисты, поддерживая обе языковые системы в активном состоянии, должны распределять внимание между пониманием и порождением, варьируя его в зависимости от возникающих сложностей при выполнении этих задач. В этом заключается основной стрессогенный фактор, влияющий на функционирование данного когнитивного

механизма. Для повышения стрессоустойчивости переводчика необходимо добиваться способности попеременно активировать соответствующие языковые системы. Каждый переводчик обычно вырабатывает правило, которое может состоять из стихотворения, определенного набора словосочетаний и являться триггером для задействования той или иной языковой системы [1].

4. *Механизм выработки варианта перевода* включает в себя создание текста перевода и является результатом речемыслительных операций переводчика, осуществленных при восприятии исходного текста. В процессе перевода интенсивно работают все механизмы памяти. Когнитивная нагрузка на процесс синхронного перевода, особенно ограничения, связанные с максимальным отставанием от речи оратора, требует наличия у переводчика-синхрониста двух способностей. Во-первых, доступ к лексическим единицам и их быстрое соединение в устойчивые выражения. Во-вторых, гибкость синхронного переводчика. Другими словами, способность начинать высказывание на языке перевода, отталкиваясь от частичной информации, поступающей от оратора, и продолжать формировать логичную последовательность предложений по мере развертывания речи на исходном языке, при этом сохраняя правильное содержание поступающей информации. Эти два фактора являются основными стрессогенными факторами при функционировании данного когнитивного механизма. Для повышения стрессоустойчивости необходимо выработать у переводчика устойчивую связь между долговременной и кратковременной памятью, а также добиться быстрого задействования когнитивной операции по извлечению необходимой информации [1].

5. *Когнитивный механизм вероятностного прогнозирования* обеспечивает возможность завершения тех или иных когнитивных операций до того, как будет закончен тот или иной отрезок речи оратора. Для повышения стрессоустойчивости данного когнитивного механизма необходимо вырабатывать у переводчиков умение на основе начального отрезка высказывания догадываться о его окончании. Помимо этого, использование собственных фоновых знаний может помочь переводчикам-синхронистам выдвигать предположение относительно возможного развертывания высказывания [2].

6. *Механизм синхронизации* основывается на распределении внимания переводчика между различными механизмами/операциями. Внимание переводчика в синхронном переводе должно быть подвижным и нужно научиться его распределять в нужное время между основными когнитивными механизмами/операциями. Для этого крайне важно на каждом занятии тренировать синхронный перевод в обе стороны (как с иностранного на родной, так и с родного на иностранный). Помимо указанных выше факторов, влияющих на функционирование когнитивных механизмов, есть еще два аспекта, которые характерны для когнитивной системы синхронного перевода в целом. Это отставание переводчика от оратора и психо-эмоциональный тренинг.

- Отставание переводчика-синхрониста от оратора характеризует некоторое время, которое используется переводчиком для выработки того или иного решения. Для тренировки такого отставания от речи оратора синхронный переводчик должен уметь хранить некоторое количество информации в кратковременной памяти, постоянно обновляя ее – убирая отработанную информацию и загружая новую.

- Психо-эмоциональный тренинг направлен на выработку у переводчика стрессоустойчивости к негативным факторам ситуации синхронного перевода. Переводчики-синхронисты должны уметь снижать стрессогенную нагрузку как в преддверии синхронно-переводческой деятельности, так и во время нее, когда могут складываться непредвиденные неблагоприятные условия для ее осуществления [4].

ЛИТЕРАТУРА

1. Балаганов Д. В. Влияние стресса на деятельность переводчика-синхрониста. Филологические науки. Вопросы теории и практики. 2018. № 12 (90). Ч. 1. с. 74-79.

2. Балаганов Д. В., Давыдова Т. Ю. Когнитивные механизмы в синхронном переводе. Вестник Нижегородского государственного лингвистического университета им. Н. А. Добролюбова. 2019. № 47. с. 19-32.

3. Миньяр-Белоручев Р. К. Общая теория перевода и устный перевод. М.: Воениздат, 1980. 237 с.

4. Чернов Г. В. Теория и практика синхронного перевода. М.: Межд. отношения, 1978.

УДК 811.111’255(043)

Романюк С. Г.

старший викладач кафедри теорії та практики перекладу

Маріупольский державний уіиверситет

СИНХРОННЫЙ ПЕРЕВОД И ОСНОВНЫЕ ИНТОНАЦИОННЫЕ МОДЕЛИ

Рассматривается роль интонации в формировании функциональной перспективы предложения. Неправильное понимание интонационного выделения может привести к ошибочному переводу. Необходимо усвоить не только интонационные особенности речи конкретного оратора, но и нормативные модели русской интонации. Для того чтобы избежать смысловых ошибок и непонимания, устный переводчик должен иметь точное представление об основных интонационных моделях русского языка. И он должен не допустить того, чтобы русская интонация повлияла на звучание английского перевода.

***Ключевые слова**: интонация, ИК, произношение, смысловая ошибка, перевод, оратор, ударение.*

В области интонации переводчика должны волновать две вещи: интонация оратора и его собственная. Русская интонация не сводится к вопросам ударения, выделения и выражения эмоций. Замена интонационной конструкции (ИК) может полностью изменить смысл предложения.

В устной речи, особенно в речи разговорной, наряду с порядком слов, важнейшую роль в формировании функциональной перспективы предложения играет интонация. Неправильное понимание интонационного выделения, примененного оратором, может привести к ошибочному переводу; однако и попытка слепо перенести интонацию одного языка на другой не менее опасна, поскольку русские и английские интонационные модели сильно отличаются друг от друга. Речь переводчика, который неосознанно – или осознанно – пытается имитировать в английской речи русские подъемы и падения голоса, мо-жет показаться отрывистой, с перепадами и скачками, слушателям может показаться, что он передразнивает оратора. Задача переводчика – заменить интонацию русского

предложения на английскую, точно так же, как он это делает с лексическими компонентами предложения. Необходимо усвоить не только интонационные особенности речи конкретного оратора, – а их в русском языке существует великое множество, – но и нормативные модели русской интонации.

Переводчика с русского на английский должно беспокоить не столько то, как произносить эти ИК, сколько то, как смысловые различия между ними отразятся на его интонации в английском. К примеру:

-*Он живет в Лондоне.* (ИК-1).

-*Он живет в Лондоне.* (ИК-3).

Первое из этих предложений просто повествовательное: *He lives in London.* Второе, произнесенное с ИК-3, подчеркивает, что он живет именно в Лондоне, а не в каком-то другом городе. В переводе нужно сделать особое ударение на слове *London.*

Разумеется, переводчик должен быть твердо уверен, что он правильно понял значение интонационной конструкции, прежде чем решаться на столь радикальный перевод, как:

-*Какой дом?- Which house?*

-*Какой дом!- What a wonderful house!*

-*Какой дом!- You call that a house?*

Различия между ИК-2 и ИК-3 также имеет принципиальный характер, поскольку одна из этих конструкций используется для выражения просьбы, а другая приказа:

-*Не разговаривать! – Be quiet!*

-*Не разговаривать? – Should I keep quiet?*

ИК-3 также может использоваться для выражения сильного удивления со стороны говорящего:

-*Иван это сказал? Это невозможно!*

-*Ivan really said that? That's impossible! Someone else might have — but not he!*

Для ИК-7 тоже характерно значение отрицательной реакции или невозможности действия:

- *Идти в кино? Какое кино! Мне нужно работать!*

-Go to the movies? No way/You must be kidding/Out of the question! I've got to work!

Или возьмем следующие примеры с ИК-2, 5 и 7:

- *Он читает стихи. Свои собственные.*

-*Какие стихи? (2)-What poems?*

-*Какие стихи! (5)- What fantastic poems!*

-*Какие стихи?! (7)-Unbelievably bad poems!/You call that poetry/Some poetry!/Fine poetry!*

Существительное в родительном падеже множественного числа, произнесенное с помощью ИК-6, приобретает значение большого количества чего-либо:

-*Сколько студентов? (ИК-3) - How many students are there?*

-*Сколько студентов! (ИК-6)- How many students there are!*

Для того чтобы избежать смысловых ошибок и непонимания, устный переводчик должен иметь точное представление об основных интонационных моделях русского языка. И он должен не допустить того, чтобы русская интонация повлияла на звучание английского перевода.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виссон Л. Синхронный перевод с русского на английский : учебное пособие. Москва: Р. Валент, 1999. 142-165 с.

УДК: 811.111'373.

Федотова О.Є.

студентка ОС «Магістр»

спеціальності «Філологія. Переклад (італійська)»

Маріупольський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДІАЛЕКТНОЇ ЛЕКСИКИ НА МАТЕРІАЛІ ФІЛЬМУ «CIAO, PROFESSORE» ЛІНИ ВЕРТМЮЛЛЕР

Розглядаються особливості перекладу діалектної лексики в художніх фільмах. Виокремлюються загальні відомості про переклад кінофільмів, поняття

аудіовізуального перекладу. Досліджується специфіка неаполітанського діалекту та методів його перекладу на українську мову.

Ключові слова: *неаполітанський діалект, діалектна лексика, адаптація перекладу, аудіовізуальний переклад, методи перекладу.*

Будь-який діалект – це різновид конкретної мови, що вживається обмеженою кількістю людей, які знаходяться на одній спільній території. Це повноцінна система мовного спілкування зі своєю вимовою, лексикою та граматикою. Італійські діалекти дуже відрізняються один від одного та налічують чотири групи: північну, центрально-південну, сардську та ладинську.

Неаполітанський діалект, який є ключовим об’єктом нашого дослідження, належить до центрально-південної групи. На ньому розмовляють в Південній Італії, в регіоні Кампанія, округах південного Лацио, в частині Асколі (Марке), у північній Калабрії та північній і центральній частинах Апулії.
Це – експресивний і метафоричний діалект, який служить самостійною пам'яткою регіону. Неаполітанські прислів'я і приказки дуже барвисті, живі і дотепні. Корінне населення схильне говорити голосно і емоційно, тому «наполетано» іноді некоректно називають вульгарним або говіркою малоосвічених людей. Але це зовсім не так, бо на цьому діалекті пишуть художні твори, співають пісні, знімають фільми та ставлять п’єси в театрах, а в 2014 році організація ЮНЕСКО офіційно визнала його самостійність та культурну цінність. Неаполітанський діалект має свою фонетичну, лексичну та граматичну специфіку та стає доволі популярним за використанням серед італійців, тому розглянути особливості його перекладу є актуальною наразі темою. У якості матеріалу дослідження було обрано художній фільм Л. Вермюллер «Сіао, Professore», історія про вчителя, який помилково потрапляє на роботу до школи на півдні Італії близько Неаполя та стикається з різними не тільки професійними, але й мовленнєвими труднощами.

Найпоширеніша складність при перекладі діалектної лексики в художніх фільмах полягає в правильному підборі лексики, інтонації та стилістичних засобів. Часто діалектна лексика перекладається за допомогою сленгу, спеціальної лексики, певних стилістичних засобів та навіть перекладацьких коментарів з поясненнями про вік,

походження персонажа і про інші його характеристики. Діалектну лексику можна перекладати без використання діалекту рідної мови, тобто знехтувати нею, перевівши мову персонажів на стандартну. Однак в деяких випадках при перекладі необхідно використовувати саме діалект, тому що діалектна лексика дуже важлива для передачі атмосфери і стилю оригінального твору.

Існує багато методів адекватного перекладу мовно-забарвленої лексики. Ми познайомимося з двома основними, які переважно використовуються при перекладі кінофільмів. Перший вид перекладу – стилізація. Це яскравий засіб художнього зображення. Вона допомагає автору створити живе уявлення про деякі явища, детально зобразити людей в конкретній історичній обстановці, висловити особливості мислення і психології героїв через стиль мовлення [2, с. 567]. Автори лінгвістичних і літературознавчих робіт співвідносять стилізацію з наслідуванням, зі способом імітації. В.І. Троїцький визначає стилізацію, як «свідоме і цілеспрямоване проведення художником характерних особливостей розмовного стилю, властивого будь-якій суспільно-політичній або етнографічній групі, або літературного стилю, властивого письменнику будь-якого перебігу, що займає певну суспільну і естетичну позицію» [3, с. 164]. Користуючись методом стилізації, перекладачі найчастіше переносять в рідну мову фонетичні особливості діалектів.

Крім стилізації до одного з найбільш затребуваних прийомів перекладу діалектної мови відноситься прийом перекладацької компенсації. Він допомагає перекладачеві коли певні мовні особливості оригінального тексту не мають відповідностей в мові. При компенсації елементи, сенс яких втрачається при перекладі одиницею рідної мови, передаються іншими засобами, причому необов'язково в тому ж самому місці тексту, що і в оригіналі. Таким чином, компенсується втрачений сенс і відтінки значення, скажімо, іронія, гумор, образність, гра слів, каламбури і т.д. Нерідко при цьому граматичні засоби оригіналу замінюються лексичними і навпаки. Виділяються компенсація семантична, коли для повноти сенсу компенсується компонент, що не піддається перекладу, і компенсація стилістична, при якій заповнюються прогалини, викликані безеквівалентной лексикою. В першу чергу такими компенсаціями позначаються реалії будь-яких країн, відмінні від реалій іншої

країни.

Наведемо, власне, декілька прикладів з матеріалу дослідження. *‘Pare de Amìciis, no? – Guada de Amìciis, alla de ‘Amiciis! – Beh, veramente si dice de Amìciis’.* В даному прикладі видно тенденцію неаполітанців змінювати наголос в словах. При аудіо-перекладі звичайно ми використаємо стилізацію та змінимо наголоси в необхідних місцях. Але також можна замінити стилізацію на використання пояснення та перекласти наступним чином: *“Здається, із де Амічіс? – Ага, тільки наголос не на і, а на а! – Ну, насправді правильно ставити наголос саме на і”.*

‘...e allora disegnavano spiringuachi sui muri! – Spiringuachi?... Cosa vuol dire? – Scarabochi, schifezze, patacchie. – Ho capito, sono i graffiti preistorici’. В цьому прикладі можемо побачити використання діалектної лексики, через що виникає непорозуміння між героями. Важливо передати ситуацію, тому для перекладу використовуємо діалект рідної мови або іншу слов’янську мову: «*... і також малювали каляки-маляки на стінах! – Каляки-маляки?... Що це означає? – Пісанини, гидоти, каракулі – Я зрозумів, це доісторичні малюнки*». У фільмі зображується багато особливостей поведінки неаполітанців, ми розглянули лише два приклади перекладів діалектів, щоб наочно побачити і відмінність від стандартної італійської і особливості перекладу на українську. Отже, можна зробити висновок, що діалект є важливим елементом мовної системи і з його допомогою ми можемо познайомитися з культурою людей, що населяють різні регіони, зрозуміти їхні традиції та звички, а переклад діалектів є цікавою та багатосторонньою галуззю для роботи та досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ванников Ю. В. Проблемы адекватности перевода. Типы адекватности, виды перевода и переводческой деятельности. М.: Наука, 1988. 34–37 с.

2. Дворецкая Е.В. Стилизация диалектной речи как стилистический прием в испанской литературе. Факультет иностранных языков, Московский Государственный университет им. М.В. Ломоносова. Вестник ТГТУ. 2003. Том 9. №3. 573 с.

3. Троицкий В. Ю. Стилизация. Слово и образ. Москва: Просвещение, 1964. с. 164-194.

4. Iandolo C. Pillole Linguistiche Napoletane, 1994. 213p.

УДК 811.111’255(043)

Ходарєва В. О.

студентка ОС «Бакалавр» 3 курсу, спеціальності

«Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольський державний університет

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ АНГЛОМОВНИХ ПОП-РОК ПІСЕНЬ (НА МАТЕРІАЛІ ДОРОБКУ ГРУПИ “TWENTY ONE PILOTS”)

Доповідь присвячено опису труднощів перекладу англомовних поп-рок пісень. Дослідження виконано на матеріалі творчості відомого американського поп-рок дуету. Виявлені відмінності між перекладом пісенних текстів та перекладом віршів та визначено декілька видів перекладу пісенного тексту.

Ключові слова: *еквіритмічний переклад, строфіка пісенного тексту, довжина лексичних одиниць, розрив теми і реми, паралельні конструкції.*

Тема доповіді присвячена розгляду особливостей англомовних пісенних текстів і труднощів, які супроводжують процес їх перекладу.

Актуальність цієї роботи пояснюється тим, що проблематика перекладу іншомовних пісень є недостатньо вивченою в області теорії і практики перекладу, а потреба в якісних перекладах англомовних пісень зростає.

Об’єктом дослідження є тексти пісень популярної сьогодні поп-рок групи “Twenty One Pilots” та їх переклади на російську мову.

Предметом є специфіка перекладу текстів англомовних пісень, основні лексичні та граматичні труднощі, які виникають в процесі перекладу.

Визначення відмінності перекладу пісенних текстів від перекладу віршів, виявлення особливостей еквіритмічного перекладу, характеристика основних труднощів і проблем при перекладі англомовних пісень, відбір необхідного матеріалу, зіставлення і порівняння текстів оригіналу і перекладу є **завданнями** цього дослідження.

Однією з актуальних проблем сучасного перекладознавства є проблема перекладу іншомовних пісень. Музика грає важливу роль в житті людини. Необхідно відзначити, що переклад пісень надає неоціненну допомогу у вивченні іноземної мови. Пісня як

один із видів мовного спілкування є засобом більш міцного засвоєння та розширення лексичного запасу, а також сприяє удосконаленню навичок іншомовної вимови.

В широкому розумінні пісня – це поєднання поетичного тексту і мелодії, які створюють між собою гармонію. Тексти пісень є особливим жанром поезії. В них існує чіткість композиції, а також рівність строфи, закінченість думки, рядка і фрази. Згідно з Борченко Н. А., лінгвістом, яка вивчала проблеми інтерпретації поетичного тексту, «вимоги передачі ритму, рими, строфіки тощо з одного боку, і слова – з іншого, приходять в більш різке зіткнення, ніж вимоги чіткості буквальної і чіткості смислової в перекладі прозовому [1]». При поетичному перекладі неминучі істотні перетворення багатьох аспектів оригіналу. «Для того, щоб передати правильно образ або фразу, у перекладі їх іноді необхідно зовсім змінити. Відповідний образ, так само як і відповідна фраза, складаються не завжди у видимій відповідності слів [2]».

Переклад пісень, як одна з найпроблемніших сфер перекладознавства, потребує дотримання особливих критеріїв і принципів. Основна відмінність перекладу пісні від вірша полягає в підпорядкованості пісенного тексту мелодії твору – іншими словами, текст обов'язково повинен гармонійно “лягати” на музику.

Можна виділити декілька видів перекладу пісенного тексту [3]:

1. *Дослівний, або «інформативний» переклад* характеризується відсутністю рими і недотриманням розміру. Основна мета – передати зміст твору.

2. *Інтерпретація* полягає в дотриманні лише оригінальної мелодики, ритму, розміру, розстановки наголосів. Оригінальний текст при цьому не перекладається, а замість нього пишеться новий, іноді такий, що лише віддалено нагадує оригінал.

3. *Пісенний, або еквіритмічний переклад* характеризується збереженням мелодики музичного твору, максимально точною передачею його змісту. З огляду на надзвичайну складність даної роботи, допустимі незначні відступи від початкового тексту, доповнення, скорочення, генералізація та ін.

Основна мета перекладача при створенні еквіритмічного перекладу – це максимально точне збереження і форми, і змісту. Іншими словами, необхідність дотримуватися ритму, мелодії, стилістики, образно-смислового та емоційного змісту слів і їх поєднань, а також побудови висловлювання і його смислової наповненості [4].

У зв’язку з цими вимогами, у процесі перекладу виникає багато проблем, для вирішення яких потребуються особливі навички і досвід.

Основними труднощами, пов’язаними як безпосередньо з перекладом тексту пісень, так і з накладанням його на мелодію, є наступні явища:

1) Довжина лексичних одиниць в багатьох випадках не збігається. Англійські слова часто коротші за українські чи російські, що істотно скорочує текст оригіналу, стискає його. Таким чином, рядок англійського пісенного тексту складається з більшої кількості лексичних одиниць, що вкрай важливо враховувати при перекладі. Наприклад:

Poisonous vibration

Help my body run

I'm runnin' for my life (Назва пісні: “Chlorine”)

Эта атмосфера

Придает мне сил,

Чтоб продолжать бежать (Переклад Сергія Хромова)

У цьому випадку перекладач змушений був об’єднати другий і третій рядки уривку, у зв’язку з тим, що переклад оригінального речення в повному обсязі порушив би ритм пісні.

Деякі труднощі в перекладі також можуть викликати паузи в мелодії, які обумовлені ритмом. Може виникнути розрив теми і реми, тобто втрата сенсу, розрив смислового відрізка в пісні.

2) Однією з особливостей пісенних текстів є паралельні конструкції і багаторазові повтори. Перекладаючи такий текст на українську чи російську мову, можна зіткнутися з перевантаженням і ненатуральним перекладом. Тому, перекладачеві буде доцільно піти на свідому заміну близьких за змістом образів. У наведеному нижче прикладі перекладач вдало збагатив текст перекладу, зробивши його більш різноманітним.

No, I don't know which way I'm going

But I can hear my way around

No, I don't know which way I'm going

But I can hear my way around (Назва пісні: "The Hype")

Нет, я не знаю, какой дорогой я иду,

Но я чувствую, моя дорога поблизости.

Нет, я не знаю, в какую сторону я иду,

Но я слышу, что мне тут всё знакомо (Дослівний переклад В'ячеслава Дмитрієва)

3) Текст пісні може відображати характерні риси того чи іншого народу, культурні і часові реалії, які створюють додаткові труднощі для перекладача, так як вимагають «екстралінгвістичних знань», що включають в себе фонові (енциклопедичні, тематичні, соціокультурні тощо) та предметні (інформація щодо поняттєвого складу певної галузі людської діяльності та міжпоняттєвих зв'язків) [5]. Часто автор посилається на події з свого власного життя. У такому випадку перекладачеві потрібно звернутися до біографії та творчого шляху виконавця. Наприклад:

My name's Blurryface and I care what you think (Назва пісні: "Stressed Out")

Я лишь скромный тип, и мне важен твой взгляд (Переклад Максима Кузнєцова)

Blurryface (дослівно перекладається як "*розмите обличчя*") – це альтер-его, збірний образ усіх страхів, комплексів і переживань соліста групи, Тайлера Джозефа, яким він кидає виклик. З метою відображення вкладеного в слово сенсу, Максим Кузнєцов вдається до описового перекладу.

4) В сучасних піснях присутня велика кількість усічених форм, які особливо характерні для усного мовлення американців. Наприклад: *gonna – going to, 'cause – because, I'ma – I'm going to, 'em – them, 'round – around*, усічення закінчення -ing в Participle I, деяких іменниках і займенниках до -in' тощо. Безсумнівно, всі вищезгадані скорочення вказують на особливості розмовної мови, проте перекласти їх на українську чи російську неможливо, оскільки відповідні форми в цих мовах відсутні. Як би не було скорочено слово, воно буде перекладатися повною формою. Наприклад:

I just wanna stay in the sun where I find (Назва пісні: "Ride")

Хочу под солнцем находиться прямо здесь (Переклад Сергія Хромова)

5) Складність сприйняття і перекладу текстів англомовних пісень посилюється

великою кількістю фразових дієслів, відмінною рисою яких є те, що їх складові не вказують на їх зміст. Таким чином, здогадатися про їхнє значення практично неможливо. Більш того, фразові дієслова багатозначні. Іноді варіантів перекладу може бути настільки багато, що навіть наявність контексту не допомагає знайти стовідсотково правильний варіант.

Come down, come down!

Cowards only come through when the hour's late (Назва пісні: "Levitate")

Спускайся, спускайся!

Трусы появляются только в позднее время (Дослівний переклад В'ячеслава Дмитрієва)

Фразове дієслово "*come down*" має також значення "*нападати*", яке також може бути вжито в даному контексті, тобто висловлювати певну провокацію.

6) Слова пісні представляють собою поетичний текст. Складність поетичного перекладу полягає у відмінності мовних лексичних та граматичних особливостей між текстами оригіналу та перекладу, необхідності просодії і глибокої модифікації звукових рядів, при цьому необхідно, щоб здійснювалася одночасна передача смислової та естетичної інформації поетичного тексту [6].

And since we know that dreams are dead,

And life turns plans up on their head,

I will plan to be a bum,

So I just might become someone (Назва пісні: "House of Gold")

Мы знаем, что мечты мертвы,

И в жизни планы не нужны,

А значит свой я выбрал путь –

Я просто стану кем-нибудь (Переклад Зої Кудрявцевої)

Наведений переклад є дещо спрощеним з погляду на естетичну наповненість, проте достатньо добре передає зміст оригіналу та зберігає його ритм.

Таким чином, можна зробити висновки, що еквіритмічний переклад є найбільш вдалим способом перекладу англомовних пісень, так як відтворює форму і змісту оригіналу з найповнішою точністю; переклад англомовних текстів пісень неможливий

на вищому рівні еквівалентності через низку труднощів і обмежень; даний вид текстів на сьогоднішній день мало вивчений в аспекті теорії і практики перекладу. **Перспективою дослідження** є визначення основних типів перетворень, лексичних та граматичних трансформацій, що застосовуються в процесі перекладу текстів англомовних пісень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борченко Н. А. Проблемы переводческой интерпретации в поэтическом текста. М. : Изд-во БГУ, 2012. 6 с.

2. Белинский В. Г. Полное собрание сочинений: В 13 т. ред. коллегия: Н. Ф. Бельчиков (гл. ред.) и др. Т. 1. Статьи и рецензии. Художественные произведения. 1829-1835. [подгот. текста и коммент. В.С. Спиридонова; ред. В.А. Десницкий]; АН СССР; ИРЛИ. М.: Изд-во АН СССР, 1953. 574 с.

3. Franzon, J. (2008). Choices in Song Translation: Singability in Print, Subtitles and Sung Performance. The Translator, 14(2), с. 373-399.

4. Зуев М. П. К вопросу о переводе английских песен: наблюдения преводчика. Молодёжь и наука: Сборник материалов VII Всероссийской научно-технической конференции студентов, аспирантов и молодых учёных, посвященной 50-летию первого полета человека в космос. Красноярск: Сибирский федеральный ун-т, 2011. 4 с.

5. Черноватий Л.М. Методика викладання перекладу як спеціальності: підручник для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю «Переклад». Вінниця: Нова книга, 2013. 376 с.

6. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). М. : «Междунар. отношения», 1975. 240 с.

УДК 811.14’06’373.43

Шкилєва Е.Ф.
студентка ОС «Магістр»
спеціальності «Філологія. Переклад (англійська)»
Маріупольський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ ТА НОВОГРЕЦЬКУ МОВИ

(на матеріалі суспільно-політичної літератури)

Стаття присвячена дослідженню лексичних особливостей суспільно-політичних неологізмів, а також їх аналізу способів перекладу з англійської мови на українську та новогрецьку.

Ключові слова: *суспільно-політична лексика, неологізми, переклад, перекладацькі трансформації, граматичні трансформації, лексичні трансформації.*

The paper is dedicated to the research of lexical peculiarities of socio-political neologisms as well as analysis of the translation methods of socio-political neologisms from English into Ukrainian and Greek.

Key words: *socio-political vocabulary, neologisms, translation, translation transformation, grammatical transformations, lexical transformations.*

Підвищений інтерес до проблеми неології обумовлений важливою роллю неологізмів як дзеркала мовного розвитку, яке відображає пристосування мови до постійних змін під впливом зовнішніх факторів умов функціонування. Поняття неологізму мінливе в часі і щодо: неологізмом слово залишається до тих пір, поки що говорять відчувають в ньому новизну Значна кількість помилок, що допускаються перекладачами при передачі політичної лексики, свідчить про те, що проблема перекладу політичних неологізмів є досить гострою.

Актуальність обраної теми полягає в тому, що основні труднощі при перекладі неологізмів пов'язані з тим, що нові слова найчастіше ще не зареєстровані в словниках і перекладачеві необхідно самостійно встановити значення нової лексичної одиниці. Залежно від ситуації потрібні різні підходи, стратегії, перекладацькі рішення. Для цього перекладач повинен проаналізувати структуру неологізму, встановити спосіб

його утворення, уважно вивчити контекст, в якому зустрілося слово та знайти інші приклади вживання даної лексичної одиниці.

Проблемою неологізмів та способів їх перекладу займалися такі вчені, як І.В. Андрусяк, Л.С. Бархударов, Р. Берчфільд, Т.М. Бєляєва, Н.З. Котєлова, О.Д. Мєшков,
С.М. Єнікеєва, Ю.О. Жлуктенко, В.І. Заботкіна, Ю.А. Зацний, К.В. Ковтун, Т.О.Пахомова, А.В. Янков та інші.

Об'єктом дослідження виступають неологізми у суспільно-політичних текстах у англійській та новогрецькій мовах.

Предметом дослідження є способи перекладу неологізмів з англійської на українську та новогрецьку мови.

Мета полягає в дослідженні особливостей неологізмів англійського походження у новогрецькій мові та моделі творення неологізмів.

Основні труднощі при перекладі неологізмів – це з'ясування значення нового слова. Власне переклад неологізму, значення якого вже відомо перекладачу, завдання порівняно простіше, і вирішується воно шляхом використання різних прийомів і способів перекладу в залежності від того, до якого типу слів належить неологізм. Спеціальних прийомів перекладу неологізмів не існує. При роботі з неологізмами у перекладача є дві варіанти передачі лексичних одиниць на іншу мову:

1) використовувати пропонований двомовними словниками еквівалент (при його наявності);

2) запропонувати власний варіант перекладу (при відсутності зафіксованого в двомовних словниках еквівалента.

Також, відомо, що для досягнення повноцінності і адекватності тексту під час перекладу суспільно-політичної лексики, перекладач може вдаватися до певних перекладацьких трансформацій. В залежності від одиниць мови джерела, перекладацькі трансформації розділяються на лексичні та граматичні. Крім того існують комплексні змішані лексико-граматичні та лексико-семантичні види перекладацької трансформації [4].

На думку В. Н. Комісарова перекладацькі трансформації поділяються на лексичні

и граматичні. Крім того він визначає, що також існують комплексні лексико-граматичні трансформації, у яких перетворення одночасно стосується лексичних і граматичних одиниць оригіналу, або є міжрівневим тобто здійснює перехід від лексичних одиниць до граматичних або навпаки. За В. Н. Комісаровим, основні типи лексичних трансформації включають в себе такі перекладацькі прийоми: транскрибування і транслітерацію, калькування і лексикосемантичні заміни (конкретизацію, генералізацію, модуляцію). До найбільш поширених граматичних трансформацій належать: синтаксичне уподібнення (дослівний переклад), членування речення, об'єднання речень, граматичні заміни. До комплексних лексикограматичних трансформацій відносять антонімічний переклад, експлікацію і компенсацію [1].

Наведемо декілька прикладів способів перекладу за допомогою перекладацьких трасформацій:

1. Транслітерація – це спосіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом відтворення її форми за допомогою літер мови перекладу. Оскільки фонетичні та графічні системи мов значно відрізняються одна від одної, передача форми слова оригіналу мовою перекладу завжди трохи умовна і приблизна: *Senate – Сенат (*новогр. *ο Σύγκλητος), The Pentagon – Пентагон (*новогр. *το* Πεντάγωνο), наприклад:

The Pentagon*, the authorities of Puerto Rico expressed their deepest solidarity and offered support in the rescue efforts.*

Пентагон *та влада Пуерто-Ріко заявили про свою щиру солідарность і запропонували допомогу в зусиллях з порятунку постраждалих.*

She was elected to the ***Senate*** *in 2008.*

Вона була обрана в ***Сенат*** *в 2008.*

«Ο ***Σύγκλητος*** *και ο λαός της Ρώμης με εξουσιοδότησαν να δεχθώ»*

*«****Сенат*** *і римський народ уповноважили мене прийняти умови перемир'я»*

Έχουμε την πλήρη υποστήριξη του Ναυτικού... Του ***Πενταγώνου*** *και του Εθνικού Οργανισμού Υγείας .*

У нас повна підтримка ВМС, ***Пентагону****, і національних організацій охорони здоров'я.*

2. Калькування – це спосіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом

заміни її складових частин – морфем або слів (у разі стійких словосполучень) їх лексичними відповідниками у мові перекладу. Сутність калькування полягає у створенні нового слова або стійкого сполучення в мові перекладу, що копіює структуру вихідної лексичної одиниці. Саме так чинить перекладач, перекладаючи *superpower* як «*наддержава*» (новогр *η υπερδύναμη*), *green revolution* як «*зелена революція*» (новогр. *η πράσινη επανάσταση)*, наприклад:

Although the country was once poor and war-torn, it is now a ***superpower****.*

Хоча, колись ця країна була бідною і розтрощеною війною, зараз вона є ***наддержавою.***

The ***green revolution*** *may, of course, prove to be only a temporary respite.*

Зелена революція *може, звичайно, опинитися лише тимчасовою відстрочкою.*

«Οχι, δεν πρόκειται για έναν πυρηνικό πόλεμο ανάμεσα στις ***υπερδυνάμεις****, αν και κάτι τέτοιο θα ήταν τρομερά καταστροφικό».*

«Ні, мова не йде про ядерну війну між ***наддержавами****, хоча це було б жахливою катастрофою».*

Την ***πράσινη επανάσταση*** *πρέπει να την ελέγχουμε, όχι να την υφιστάμεθα.*

Ми повинні контролювати ***зелену революцію****, а не зазнавати її.*

3. Граматичні заміни – це спосіб перекладу, за якого граматична одиниця в оригіналі перетворюється на одиницю у мові перекладу з іншим граматичним значенням*: the British Government – «уряд Великобританії» (*новогр. *η κυβέρνηση της Βρετανικής), the American decision – «рішення США» (*новогр. *η απόφαση της Αμερικης),* наприклад :

We are also concerned about the consequences of ***the American decision*** *to withdraw from the Anti-Ballistic Missile Treaty (ABM).*

Викликають у нас занепокоєння і ті наслідки, яким може бути ***рішення США*** *про вихід з Договору щодо протиракетної оборони (ПРО).*

Δικαστικές ***αποφάσεις*** *στις Ηνωμένες Πολιτείες* ***της Αμερικής*** *απέρριψαν τον ισχιρισμό ότι η λέξη UGG είναι κοινόχρηση και επικύρωσαν την καταχώρηση του εμπορικού σήματος UGG.*

Судові ***рішення в США*** *відхили аргумент того, що УГГ є назвою виду товару і*

підтвердили законність реєстрації товарного знаку УГГ.

Таким чином, можна зробити висновок, що жоден з проаналізованих методів перекладу не є універсальним та самостійним та не забезпечує абсолютно адекватного перекладу. Під час здійснення перекладу перекладачу необхідно враховувати до якого типу слів воно належить (термін, назва, скорочення) та контекст в якому дане слово використовується для того щоб найбільш точно передати зміст неологізму що перекладається, водночас зберегти його стилістичні та емоційні характеристики та зробити переклад якомога зрозумілішим для сприйняття україномовним реципієнтом. Також, при перекладі суспільно-політичних неологізмів з англійської мови на українську та новогрецьку найчастіше використовуються такі прийоми, як транслітерація, граматична заміна, калькування та інші.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). М.: Междунар. отношения, 2014. 240 с.

2. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). М.: Высш. шк., 1990. 253 с.

3. Островская Ю. К. Новая общественно-политическая лексика: фрагмент анализа неологизмов-словосочетаний рубежа веков. Нова філологія: [зб. наук. пр. голов. ред. В.М. Манакін]. Запоріжжя: ЗНУ, 2007. № 27. с. 242–246.

4. Рецкер Я. І. Теорія перекладу і перекладацька практика: Нариси лінгвістичної теорії перекладу. Москва: Р. Валент, 2007. 239 с.

УДК 811.111’255(043)

Яловець Д.С.

студентка ОС «Бакалавр» 4 курсу, спеціальності

«Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ І НІМЕЦЬКИХ ГАЗЕТНИХ ЗАГОЛОВКІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Робота присвячена дослідженню особливостей англійських та німецьких

газетних заголовків та труднощам при перекладі на українську мову.

Ключові слова: *газетний заголовок, функція, переклад трансформації.*

Заголовок – це назва публіцистичної статті або газетної новини, яка є невід'ємною частиною. Саме газетний заголовок несе в собі основну інформаційну роль будь-якої статті, бо основна функція заголовків – привернення уваги читача. Адже щоб привернути увагу читача, заголовок потрібен бути насамперед правильно оформленим, та передавати певний характер.

І.В. Арнольд вважає, що газетні заголовки побудовані так, щоб змусити читача зацікавитись статтею та коротко вказати на її зміст [4].

Газетний заголовок має свою специфіку і відображає характерні особливості друкованого видання. Для цього використовуються лексичні, синтаксичні, пунктуаційні і навіть графічні засоби виразності. Так виникають різні експресивні заголовки з використанням переносних значень слова, спеціальна лексика, гра антонімів і синонімів, прислів'я та приказки, фразеологізми, назви відомих пісень або фільмів, цитати, а також розмовна мова, фонетичні та морфологічні засоби виразності.

Газетні заголовки виконують на шпальті декілька функцій. Одна з найголовніших функцій заголовка є номінативна (називна) функція, заголовок повинен відразу надавати уявлення, до якої сфери життя відноситься текст (політика, економіка, спорт, музика, медицина).

У діловій пресі головне завдання заголовка – інформативне – точно передати суть теми проблеми, ідеї, про які йде мова у тексті.

Всім газетним заголовкам властива графічно-видільна функція, що дозволяє відокремити один текст вид іншого, виділити текст зі всього контексту і водночас «зв'язати» всю шпальту в єдине ціле. Ця функція заголовка здійснюється графічними засобами. [5]

М.П. Брандес виділяє такі функції: номінативну, інформативну, експресивно-апелятивну, рекламну, розділову. І в кожному заголовку переважає якась одна функція [6].

Англійські заголовки мають своєрідну специфіку. Англомовні заголовки пропонують читачеві інформацію, яка часто виражається з використанням пасивних

форм дієслова. Використання пасивних конструкцій у заголовках дозволяє автору уникнути повторень при згадці суб'єкта дії. Така побудова заголовка дозволяє досягти стислості, ємності та інформативності, тим самим, залучаючи читача і миттєво даючи йому основну інформацію про статтю.

Крім того, також можна відзначити іншу якість англійських заголовків – опущення дієслова-зв'язки to be не тільки у пасивних конструкціях, але в іменному присудку і формах продовженого часу.

Відсутність дієслівних форм минулих та майбутніх форм часу.

Для англомовних заголовків важливе використання титулів, посад, звань. Прийнято завжди вказувати титул політичного діяча навіть тоді, коли він піддається нещадній критиці. Якщо прізвище політичного діяча використовується без згадки титулу чи посади, перед нею завжди ставиться скорочення *Mr (Mister)* або *Mrs. (Mistress)*. Всі ці титули мають формальне значення в англійській мові і зовсім не відображають особливої поваги автора статті до певних особистостей.

Що стосується німецьких заголовків, то головна їх прагматична функція – зацікавити читача, привернути його увагу до найбільш важливих моментів статті, не розкриваючи її зміст та ідеї, спонукати до прочитання. Для цього служать шрифти різної величини, стислість та інформативність.

Заголовки в німецьких газетах підкорюються особливим стилістичним і навіть граматичним правилам. Основним принципом є лаконізм. Він досягається наступними способами:

1. Відсутність артиклю в тих випадках, коли при інших обставинах потрібне використання визначеного або невизначеного артиклю, або при переліку іменників, які належать до різної граматичної категорії, або при іменниках у множині.

2. Відсутність підмета.

3. Відсутність присудка або його частини.

4. Відсутність прямого доповнення у дієслів.

5. Можлива відсутність обох головних членів речення.

Стилістика німецьких заголовків пов'язана із характером публікації. Заголовки хронікальних повідомлень і кореспонденцій, які містять інформацію щодо політичних

подій, зазвичай мають діловий, офіціальний характер, інші різновиди текстів, особливо полемічні і напівхудожні, використовують іншими типами заголовків – дотепними, парадоксальними, яскравими.

При перекладі заголовків в німецькій мові часто використовуються лексичні і граматичні трансформації.

В ході аналізу матеріалу було встановлено, що найпоширеніший спосіб перекладу заголовка є різні граматичні заміни. . Серед граматичних замін можна виділити наступні види:

1) Заміна дієслова віддієслівним іменником, наприклад: *Kriminalitдt stieg drastisch – Різке зростання злочинності*;

2) Заміна еліптичних причетних конструкцій іменниками і дієсловами, наприклад: *Terrorist gefasst – Арешт терориста; Kurz gemeldet – Короткі повідомлення*;

3) Заміни прикметників і прислівників іменниками і дієсловами.

Наступним способом перекладу заголовків є використання регулярних відповідностей, тобто дослівний переклад або калькування, наприклад: *Waffenstillstand in Nikaragua – Перемир'я в Нікарагуа; Klapperstorch an Bord – Лелека на борту*.

Також були використані наступні трансформації:

- Трансформації перестановки: *Ein Gemeinsames Ziel: цkologische Sicherheit – Екологічна безпека – загальне завдання*.

- Смисловий розвиток.

- Додавання слова: *UNO-Tagung beendet – Генеральна Асамблея ООН завершила роботу*.

- Опущення слова: *Frauen engagiert im Friedenskampf – Жінки в боротьбі за мир*.

- Компенсація (заміна елементу першоджерела, який неможливо перекласти, аналогічним або іншим елементом, який заповнює втрату інформації і зберігає вплав на читача): *Mietenexplosion – Нестримне зростання квартплати*.

Переклад газетних заголовків є досить складним завданням, бо для адекватного і правильного перекладу не достатньо володіти високим рівнем іноземної і рідної мови, необхідно також правильно використовувати мовні засоби і перекладацькі

трансформації. Безсумнівно, серед української, англійської та німецької мов можна виявити деяку спільність, яка обумовлена приналежністю до індоєвропейської сім'ї та виявляється в наявності загальних граматичних значень і категорій: категорії числа в іменників, категорії ступеня порівняння у прикметників, категорії часу у дієслова, а також функціональна значущість порядку слів.

Дуже часто при перекладі заголовків виникають труднощі, пов'язані з багатозначністю заголовка або деяких його елементів. При передачі заголовків з англійської та німецької мов на українську перекладач також стикається з необхідністю інтерпретувати скорочення та абревіатури. Найбільшу складність при перекладі представляє використання в заголовках фразеологізмів, гри слів, метафор і навмисне змінення стійких виразів, зміст яких є прозорим лише для тих, хто добре знає культуру цих країн. Основні труднощі при перекладі англійських та німецьких газетних заголовків: лаконічність, опущення артиклю, допоміжних дієслів, використання жаргонізмів, просторіччя, вживання скорочень, метафор, гри слів, іронічне вживання слів, повторів, алітерація та інші стилістичні фігури.

За результатами дослідження ми виявили, що при перекладі англійських та німецьких англійських заголовків, найчастіше використовуються граматичні заміни, калькування, додавання та опущення слова.

ЛІТЕРАТУРА

1. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. М.: Высшая школа, 2000. 253 с.
2. Рецкер Я.И. Учебное пособие по переводу с английского на русский. М. 2000. 84 с.
3. Швейцер А.Д. Перевод и лингвистика. М.: Военизд., 1973. с. 250-251.
4. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка: Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. 3-е изд., перераб. и доп. М.: Высш. шк., 1986. 295 с.
5. Гуревич С.М. Газета: вчера, сегодня, завтра. М.: Аспект-Пресс, 2004. с. 288
6. Брандес М. П. Стилистика текста. Теоретический курс: Учебник. 3-е изд., перераб. и доп. М.: Прогресс-Традиция, 2004. 406 с.

УДК: 811. 111’25=111

Kolodiazhna O. K.
Master degree student of the major
“Philology. Translation (Italian)”
Mariupol State University

PECULIARITIES OF THE TRANSLATION OF THE TERMS OF ARTS AND CRAFTS

Despite the fact that there is a plethora of researches dedicated to the translation of the terms of arts and crafts we find this issue not entirely studied yet. The objects of this work are the terms of arts and crafts and the peculiarities of their translation from Italian language into English and vice versa. We accentuate our attention on the terminology of the techniques of the Italian artists and of modern art, which is popular now.

Key words: *translation, the terms of arts and crafts, English, Italian.*

The art in all its creative disciplines, such as visible arts (architecture, drawing, painting, sculpture), literary arts, performing arts (music, dance) and others has always been qualified as the universal language, which everyone can understand all over the word. But that cannot be told about its terminology. This is connected with the fact that during the history of art different countries were considered to be the cradle of the certain artistic style and the famous representatives of arts to be the leader artists [1]. According to that, lots of the terms of arts and crafts have different origin, and the mostly commonly used are Italian, German French and English languages.

We will accentuate our attention on the terms in Italian and English languages.

As we have already mentioned, Italy was the cultural center of the Europe during the XVI-XVII centuries and its famous artists have made the huge influence on the world’s art. There are musical terms written in German and French, but the common language of music is Italian [2]. With that, the necessity of understanding Italian terms used by them had appeared.

These words have at least two definitions: one of them is the musical term itself, and the other is their direct meaning. Now we want to present the examples of translating them from Italian language into English. Compare: *“Iniziamo <u>pianissimo</u> e andiamo in*

crescendo... – Let's start pianissimo and slowly build it up to a crescendo...” with “*Mi dovrò abituare all'idea che stai crescendo. – I must get used to the fact that you're growing up”* and *“Andrò pianissimo e prenderò le strade secondarie. – I'll go really slowly and I'll take the side roads”* [4].

The same we can see with the art terms, connected to the painting process and techniques, such as *impasto, sfumato, tondo, chiaroscuro* and others [1].

- *Progettato […] creare superfici irregolare da impasto con le proprietà dei autentici pigmenti di artista. – Designed [...]to create irregular impasto surfaces with the properties of the authentic artist pigments* [4].

As we can see, when it comes to the terms, usually they are not translated. But sometimes the translator gives and explanation.

- *[…] con un effetto d'intenso chiaroscuro studiato per dare risalto visivo alla costruzione nonostante l'angolo visuale ristretto. – […] with intense light and shade effects, devised to place visual emphasis on the building, despite the restricted visual angle* [4].

Also we must mention the Italian nouns, created on the base of the surname of the artist, which means the art movement inspired by the technique used, like Caravaggismo (from Caravaggio) and il Berninismo (from the surname of famous Italian sculptor Lorenzo Bernini). Here are the examples:

- *[…] il fenomeno del caravaggismo sia tutt'altro che unitario. – [...] the Caravaggio phenomenon was anything but unitary.*
- *Il Caravaggismo di Utrecht descrive un gruppo di artisti [...]. – Utrecht Caravaggism describes a group of artists […]* [4].

Nowadays the modern art is very popular too, so the translation if its terms mostly from English language also present difficulties. For example, “*It seems more fitting for an artistic happening than a dining room. – Sembra più adatta a un happening artistico che alla sala di un ristorante”* [5].

Sometimes Italians use a foreign term, even if they have an Italian one. Compare: *“I've just sold a sketch. – Ho appena venduto un disegno”* and *“I'm working on a sketch right now. – Ora sto lavorando ad uno sketch”; “A comparison is often drawn between the*

American action painting and the French tachisme. – Una minima comparazione è spesso tracciata tra l'action painting statunitense e il tachisme francese" and **"***His abstract paintings are related to both action painting and abstract expressionism. – I suoi dipinti astratti sono legati alla pittura d'azione e all'espressionismo astratto"* [3, 5].

To crown it all, we can say that mostly the artistic terms are not translated, just used in their original form and red according to the original language transcription. This situation presents some difficulties to the readers or listeners who are not familiar with the terms and demands the proper explaining translation.

REFERENCES

1. Gottesman S. 9 Italian Art Terms You Should Know URL: https://www.artsy.net/article/the-art-genome-project-9-italian-art-terms
2. Italian Musical Terms URL: http://www.musictheory.org.uk/res-musical-terms/italian-musical-terms.php
3. Piuma V. FAAQ | Il lessico fondamentale per capire l'arte contemporanea URL: https://www.artuu.it/2018/05/22/faaq-il-lessico-fondamentale-per-capire-larte-contemporanea/education/
4. Reverso Context. Italian-English. URL: https://context.reverso.net/%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%BE%D0%B4/

УДК: 811.111'25

Кошевий А. В.
студент ОС «Бакалавр» 4 курсу, спеціальності «Філологія. Переклад (англійська)»
Маріупольський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ АВТОРСЬКОГО СТИЛЮ Г.П. ЛАВКРАФТА У РОМАНІ "SHADOW OVER INNSMOUTH" ТА ЙОГО ВІДТВОРЕННЯ В АВТОРСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Робота присвячена відтворенню авторського стилю Говарда Філіпса Лавкрафта при перекладі. Щоб адекватно перекласти будь який твір треба розуміти «авторський стиль» та «ідіостиль» автора. Питання відтворення

авторського стилю при перекладі залишається важливим питанням серед перекладачів. Оскільки розуміння стиля автора при перекладі, є дуже важливою частиною перекладу художніх текстів.

Ключові слова: *авторський стиль, ідіостиль, ідіолект, прозорість/непрозорість перекладача.*

Для подальшого дослідження нашої теми нам потрібно виділити визначення термінів «авторський стиль» і «ідіостиль».

За визначенням Матвєєвої Т.В., «авторський стиль» це сукупність художніх засобів, характерних для того чи іншого твору, автора, напрямка або епохи.

А ідіостиль ж є свого роду «почерком» автора, манерою, в якій він пише свої твори, віддаючи перевагу тим чи іншим мовним засобам [1, с. 140-150].

Стиль письменника залежить від «ідіолекту», тобто сукупності індивідуальних ознак мови людини, обумовлених національністю, віком, сферою діяльності, світоглядом.

Термін «ідіостиль» підкреслює увагу до текстової діяльності індивіда: комунікативної стратегії автора, типом смислового розгортання, вибору регулятивних структур, прагматичного ефекту тексту. Він вивчається стилістикою художнього тексту [2, с. 119].

Також треба розглянути питання прозорості/непрозорості перекладача, тобто ідіостиль перекладача. На думку Д.В. Псурцева дане питання безпосередньо пов'язано з проблемою переводимості. Автор задається питанням, що саме має бути передано в міжмовному художньому перекладі, що є інваріантом і має бути передано в міжмовному перекладі: сюжет, авторський задум, його індивідуальний стиль? В ідеальному перекладі повинні бути збережені всі ці аспекти. Щоб переклад був адекватним повинен бути збережений баланс загальномовного і авторського [3, с. 187-196].

При передачі авторського компонента перекладач повинен підібрати функціональний аналог. При цьому вірним підходом буде відтворення в перекладі авторських стилістичних прийомів і структур. Однак це не означає, що перекладач може дозволити собі буквальний переклад.

У той же час перекладач не повинен відходити від оригіналу, змінювати його, виправляти “помилки” автора, а навпаки відтворювати їх у перекладі за допомогою компенсації.

Поряд з вивченням індивідуального стиль автора твору необхідно також розглянути проблему прозорості/непрозорості перекладача, тобто ідіостиль перекладача. На думку Д.В. Псурцева дане питання безпосередньо пов'язано з проблемою переводимости. Автор задається питанням, що саме має бути передано в міжмовному художньому перекладі, що є інваріантом і має бути передано в міжмовному перекладі: сюжет, авторський задум, його індивідуальний стиль? В ідеальному перекладі повинні бути збережені всі ці аспекти. Щоб переклад був адекватним повинен бути збережений баланс загальномовного і авторського [8, с. 187-196].

Однак навіть найталановитіший і досвідчений перекладач не може бути абсолютно «прозорий». Цьому перешкоджає ряд факторів. По-перше, при переході від однієї мовної системи до системи іншої мови перекладачеві потрібно застосувати необхідні трансформації і адаптації. По-друге, на переклад впливає індивідуальний стиль самого перекладача, іншими словами перекладацький ідіостиль. Він полягає у виборі перекладачем певних трансформацій, мовних засобів, в сприйнятті їм тексту оригіналу, а також в індивідуальній манері перекладача [4, с. 187-196].

Для здійснення якісного, а значить адекватного перекладу твору, перекладач повинен вникнути в суть твору, зрозуміти його проблематику і ідею автора. Однак при переході з однієї мови на іншу, деякі деталі губляться. Щоб переклад був близький до оригіналу, недостатньо просто дотримуватися сюжету і слову автора при перекладі, але також необхідно передати експресивність твору, як можна точно передати індивідуальний стиль автора твору. Отже, у своїй роботі перекладач повинен відтворити художню своєрідність оригіналу, характер епохи, в яку він був написаний, мову персонажів і індивідуально-творчий стиль автора.

Кожен письменник – носій і творець національної культури мовлення. Повноцінна передача духу оригіналу залежить від того наскільки в перекладі збережено єдність і співвідношення змісту і форми. Перекладач повинен домогтися

відтворити оригінал в його художньо-естетичної цілісності [5,с. 71-73].

Творчість Лавкрафта досить різноманітна в жанровому плані, але найбільш сильною його стороною є новелістика, причому, саме романтична новела послужила багато в чому тим літературним зразком, орієнтація на який породила більшу частину готичних новел письменника.

На нашу думку, стиль писемності Лавкрафта полягає в детальному опису середовища та жахливих подій через очі монотонних, пасивних та логічних персонажів.

Лавкрафт показує події в своїх творах через нескінченний потік опису, подій та роздумів персонажів, майже завжди всі події ми сприймаємо через очі та роздуми цих самих персонажів.

ЛІТЕРАТУРА

1.Матвеева Т. В. Полный словарь лингвистических терминов. Ростов-на-Дону: Феникс, 2010. с. 119.

2.Арнольд И.В. Стилистика. Современный английский язык. Учебник для вузов. 5-е изд., испр. и доп. Москва: Флинта: Наука, 2002. 384 с.

3.Бархударов Л.С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). Москва: Международные отношения, 1959. с. 5-6.

4.Швейцер А.Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. М., 1988. 75 с.

5.Дуринова Н.Н. Семантика слова в индивидуально-авторском стиле. Вестник Челябинского Государственного Университета. №33(248). Вып. 60, 2011. с.147.

6.Сдобников В.В. Теория перевода (учебник для студентов лингвистических вузов и факультетов иностранных языков). Москва: АСТ: Восток-Запад, 2006. с. 381-411.

7.Вахтаник Г.Г. Граматические проблемы перевода: конспект лекций и дидактический материал для студентов лингвистических спец. (Черкаський. инж-технологический интститут. Черкассы, 2001.

УДК 811.111’255(043)

Катрич С.Б.

студент ОС «Бакалавр» 2 курсу, спеціальності

«Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольський державний університет

ПРЕИМУЩЕСТВА МАШИННОГО ПЕРЕВОДА В СОВРЕМЕННОЙ ЖИЗНИ

Данная работа посвящена определению прикладных областей и выявлению убедительных доказательств практической ценности машинного перевода. Приведены примеры того, что даже обладая большим количеством недостатков и сомнительной репутацией, машинный перевод всё же востребован, перспективен и полезен в современной жизни.

Ключевые слова: *машинный перевод, электронные словари, письменный перевод.*

С самого своего появления машинный перевод стал темой для дискуссий о его эффективности. Действительно, с момента первой его демонстрации в 1954 году в ходе Джорджтаунского эксперимента и в последующие несколько десятилетий особого развития и эффективного применения машинный перевод не получил. Вычислительные мощности компьютеров того времени были слишком малы, а сами они были слишком громоздки и недоступны широким массам. Перевод сложных, а порой и простых текстов получался неудовлетворительным и коммерчески неприемлемым [1].

К счастью, время не стоит на месте. Современные (с 2010 года) персональные компьютеры и мобильные устройства обладают большими возможностями и получили широкое распространение среди населения. Стремительное развитие интернет-технологий, программного обеспечения и массовое подключение людей к Интернету вместе с развитием туризма открыло новые коммерческие и исследовательские перспективы, появился спрос на машинный перевод, следовательно, и финансовые вложения в эту сферу.

Да, машинный перевод всё еще не совершенен, но уже и не тот, каким был в далёком 1970 году, даже в 2000 году. Огромный вклад в это внесли технологии

построения искусственных нейронных сетей и усилия крупных международных корпораций, например, Google. В любом случае, современный машинный перевод определенно пользуется высоким спросом и обладает целым рядом бесспорных достоинств [2].

Первым и самым важным преимуществом машинного перевода является его доступность. Любой человек может воспользоваться программами-переводчиками на своем компьютере или смартфоне и получить преставление о содержании интересующего текста или высказывания. Нет необходимости искать компетентного специалиста и просить его помочь.

Второе преимущество логически вытекает из первого – дешевизна. Да, машинный перевод имеет множество недостатков, например, низкое качество, но он бесплатен. Услуги же профессионалов дорого стоят, особенно если речь идет о больших объемах текста или личного сопровождения клиента. Современные программы позволяют осуществлять голосовой перевод прямо со смартфона в обе стороны, что очень удобно, особенно для туристов.

Не менее важна и универсальность. Опытный переводчик может в совершенстве владеть двумя-тремя языками. Машинный же перевод позволяет переводить с любого. Так, например, программа «Google-переводчик» способна выполнять его более чем с 60 языков. Это особенно важно при работе с редкими языками.

Четвертым преимуществом является скорость машинного перевода. Если человек в среднем переводит страницу текста в формате А4 за час, то машинный перевод сделает это всего за несколько секунд.

Полезной также является и конфиденциальность машинного перевода. Никто не узнает, что именно и когда вы переводили, какие темы вас интересовали [3].

Важно отметить, что машинный перевод достаточно успешно справляется с простыми текстами технической направленности и инструкциями при правильно подобранном тематическом словаре. Это также применимо и по отношению к официально-деловому стилю, ввиду строгих правил его выдерживания, характерных оборотах, специфической терминологии и множестве аналогов, которые активно анализируют и используют современные программы-переводчики. Если подойти к

процессу вдумчиво и серьезно, можно получить текст пусть и не идеального, но достаточно приемлемого качества для понимания его содержания [4].

Это подводит нас к пониманию важности осмысленного использования машинного перевода, осознанию уместности его употребления в той или иной сфере. Глупо применять такие технологии для перевода поэзии или прозы. Однако, для часто повторяющихся тем повседневной жизни они вполне приемлемы, особенно при использовании простых грамматических конструкций. Пусть такая речь и лишена изящества, но она переводится максимально корректно.

Важно учитывать и тот факт, что современное видение машинного перевода опирается не только на использование словарей и грамматических правил, но и на вышеупомянутые искусственные нейронные сети, способные к анализу многочисленных примеров использования языковых пар. Это позволяет программам копировать повторяющиеся фрагменты, а порой и целые фразы, в тех местах, где это наиболее уместно. Таким образом становится возможен переход от грубого пословного перевода к более точному фразовому. Разумеется, наилучший результат достигается периодической проверкой и коррекцией имеющихся в базе данных программы фразовых пар человеком-специалистом на предмет точности перевода [1].

Не стоит забывать и о чисто коммерческой выгоде от наличия программ-переводчиков, или хотя бы возможности их интеграции с компьютерными и мобильными приложениями, на разных сайтах или технических устройствах, имеющих доступ к Интернету. Так, например, практически все современные мессенджеры и сайты знакомств предоставляют возможности машинного перевода своим пользователям. Его наличие уже является признаком заботы о клиентах. Крупные компании, такие как Google и Яндекс используют функцию предоставления своего бесплатного машинного перевода для привлечения внимания потенциальных клиентов и напоминания о своей важной роли в цифровой индустрии [2].

Таким образом, наиболее целесообразным является использование машинного перевода в разговорно-бытовой сфере общения, особенно при использовании простых грамматических конструкций без сленга. Уместным он будет и в официально-деловом, научно-техническом и юридическом стилях при правильно подобранных

настройках перевода. Разумеется, всё это подходит только для личного использования в тех случаях, когда итоговое качество перевода не является принципиальным. Также следует отметить исключительную полезность машинного перевода для людей без знаний иностранных языков при туристических и деловых поездках, что позволит понять собеседников в случае возникновения непредвиденных сложностей. Выявленные преимущества машинного перевода, а именно доступность, дешевизна, универсальность, быстрота и конфиденциальность, в полной мере отражают его полезность в жизни современных людей, не владеющих на достаточно высоком уровне незнакомыми им иностранными языками. В совокупности, все вышеперечисленные доводы в пользу машинного перевода убедительно показывают его востребованность, перспективность и позволяют высказать предположение о целесообразности дальнейших исследований в этой области [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Марчук Ю. Н. Основы компьютерной лингвистики. Москва, 2000.
2. Зубов А. В. Информационные технологии в лингвистике. Минск., 2004.
3. Семенов А. Л. Современные информационные технологии и перевод. Москва, 2008.
4. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org

УДК 811.111’255(043)

Куркчи Е.С.

студентка ОС «Бакалавр» 2 курсу, спеціальності

«Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольский державний уіиверситет

ПРОБЛЕМЫ МАШИННОГО ПЕРЕВОДА

Работа посвящена машинному переводу (МП) как одной из наиболее важных областей компьютерной лингвистики, которая включает в себя все проблемы обработки речи на всех языковых уровнях. Описаны преимущества МП, которые состоят в возможности обработки большого объема данных и скорости перевода и уменьшаются затраты на перевод. Проанализированы недостатки МП, в частности – невысокое качество переводов.

Ключевые слова: *Машинный перевод, алгоритм, анализ, метод, качество, программа, подход.*

Сегодня существует 3 подхода к процессу МП: перевод, основанный на правилах; статистический перевод; подход Translation Memory.

Для перевода по правилам используется алгоритм, напоминающий процесс мышления человека, заключающийся в последовательности действий над входным предложением:

- морфологический анализ – поиск частей речи, определение входных словоформ (рода, числа, падежа, спряжения);
- поиск идиом, фразеологизмов для данной предметной области и исключение их из дальнейшего анализа;
- синтаксический анализ – разбор структуры, нахождение членов предложения – подлежащего, сказуемого, дополнения, обстоятельства. При этом общепризнанно, что системе МП легче переводить английский текст, так как в нем порядок слов в предложении жестко фиксируется. Русский язык поддерживает свободный порядок слов в предложении, что значительно усложняет процесс его формализации;
- лексический анализ – отделение однозначных входных слов (лексем) от многозначных (имеющих несколько переводных эквивалентов);
- грамматический анализ – до определения грамматической информации с учетом данных выходного языка;
- синтез выходного предложения (перевода) [1].

Статистический метод МП заключается в анализе колоссального массива параллельных текстов и выборе для перевода наиболее часто совпадающие варианты. Никаких грамматических правил в программу не заложено. На основе такой технологии построен сервис от компании Google – отдельные словосочетания при статистическом переводе получаются более точными и изящными, но грамматика хромает: иногда предложения настолько несогласованные, что невозможно понять их смысл.

Технология Translation Memory использует правила перевода и сравнивает входной документ с текстами из постоянно пополняющейся базы переводов. Находя

совпадения, программа предлагает ранее одобренный вариант [2] .

Таким образом, в результате десятилетней работы над программами переводчиками, специалистами были выделены следующие недостатки:

1. Невысокое качество переводов:

– хорошее качество касается только тематически ограниченной области. Общеизвестно, что каждая область, каждая тема имеет свой характерный лексикон. Слова, входящие в состав устойчивых словосочетаний, зачастую имеют смысл в той или иной мере отличный от того, который они имеют, когда употребляются свободно. Поэтому такие сочетания следует переводить целиком, а не пословно. Для этого необходим словарь словосочетаний;

– перевод литературных текстов практически невозможен (например, тексты Шекспира, которые не могут перевести даже большинство людей).

2. Сложность технической реализации:

– система сбора данных (лексика, грамматика; корпус). Современные программы дают разумный результат только после настройки их на конкретную языковую ситуацию, то есть следует установить словарь из соответствующей предметной области, указать тип текста и откорректировать несколько первых страниц перевода, задав программе определенные эталоны.

– удобство обслуживания, расширяемость. В области МП имеется практика создания переводческих накопителей, специальным образом организованной индивидуальной базы данных. Она создается конкретным переводчиком или коллективом переводчиков в ходе работы над конкретным проектом, то есть в ее основе лежат знания, интеллект и профессионализм человека. Но их создание довольно трудоемкий процесс [3].

ЛИТЕРАТУРА

1. Карасев И. В., Артюшина Е. А. Системы машинного перевода. Успехи современного естествознания, 2011. № 7. с. 117–118.
2. Томин В. В., Еремина Н. В., Богомолова А. Ю. О лингвистических особенностях электронного пере вода научно-технических текстов. Вестник ОГУ. с. 198–204.

3. Шахова Н. Результат меняется от перестановки, или Что такое хорошо и что такое плохо? Pcweek. 2000. с. 13.

УДК 811.111’255(043)

Дедеш А.О.

студентка ОС «Бакалавр» 2 курсу,

спеціальності «Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольський державний університет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ

Роботу присвячено актуальним проблемам художнього перекладу як мистецтву слова. Вказані головні вимоги до художнього перекладу та його завдання, зокрема збереження ідіостилю. Надано визначення поняттю ідіостилю як системі змістовних і формальних лінгвістичних характеристик, властивих творам певного автора, яка робить унікальним втілений у цих творах авторський спосіб мовного вираження.

Ключові слова: *художній переклад, ідіостиль, точність, перекладач, проза, лаконічність.*

Основні вимоги до перекладу художньої літератури, яким має слідувати перекладач:

1) Точність. Перекладач повинен донести до читача всі думки, висловлені автором. При цьому важливо зберегти не тільки основні положення, але також нюанси і відтінки вислову. Піклуючись про повноту передачі вислову, перекладач разом з тим не повинен нічого додавати від себе, не повинен доповнювати і пояснювати автора. Це також було б спотворенням тексту оригіналу. При перекладі прози перед перекладачем постає проблема неспівпадання у смисловому навантаженні і стилістичній виразності слів та зворотів різних мов. Але у прозі слово несе перш за все змістове навантаження і є виразником стилістичного тону, а в поезії слово стоїть в ритмічному ряді поетичного твору, і це призводить до певної зміни його якостей. Спроба відтворити у поетичному творі усі конструктивні елементи неодмінно призведе до втрати гармонії твору, тому необхідно визначити, які елементи в даному

творі є головними і відтворити їх з усією можливою точністю, не звертаючи, або звертаючи неістотно, увагу на інші. Як зазначають науковці, переклад повинен звучати як оригінальні вірші і це один з елементів точності чи вірності. Але через призму приймаючої мови повинні чітко відчуватись національний дух та національна форма оригіналу, а також індивідуальний стиль поета. Перекладач поетичних творів повинен пропонувати своїм читачам з кожним новим перекладом нові образи, нові форми, нові стилі, і в кожному перекладі повинен вгадуватися його особистий стиль.

2) Лаконічність. Перекладач не повинен бути багатослівним, думки повинні бути викладені в максимально стислій і локанічній формі [1].

3) Ясність. Лаконічність і стислість мови перекладу, проте ніде не повинна бути неясність викладу думки, її нерозуміння. Слід уникати складних і двозначних оборотів, що ускладнюють сприйняття. Думка має бути викладена простою і зрозумілою мовою.

4) Літературність. Як уже зазначалося, переклад повинен повністю відповідати загальноприйнятим нормам літературної мови. Кожна фраза повинна звучати влучно і природно, не зберігаючи ніяких слідів синтаксичних конструкцій оригінального тексту. На основі виконаного дослідження можна зробити висновок, що художній переклад має двосторонній характер: з одного боку він є результатом міжлітературної комунікації, в той же час він багато в чому обумовлює і визначає її. Традиційно вважається, що основна функція перекладу – інформативна, оскільки теорія художнього перекладу не виходила за рамки національно-літературного процесу, або розуміла його надто односторонньо. Проте нині переклад виконує дві основні функції: інформативну і творчу. Отже, художній переклад – це відтворення засобами рідної мови особливостей чужоземного літературного тексту в нерозривній діалектичній єдності його змісту і форми. Переклад є одним з важливих елементів сприйняття літератури іноземною мовою [2].

На основі виконаного дослідження можна зробити висновок, що художній переклад має двосторонній характер: з одного боку він є результатом міжлітературної комунікації, в той же час він багато в чому обумовлює і визначає її. Традиційно вважається, що основна функція перекладу – інформативна, оскільки теорія

художнього перекладу не виходила за рамки національно-літературного процесу, або розуміла його надто односторонньо. Проте нині переклад виконує дві основні функції: інформативну і творчу [3]. Отже, художній переклад – це відтворення засобами рідної мови особливостей чужоземного літературного тексту в нерозривній діалектичній єдності його змісту і форми. Переклад є одним з важливих елементів сприйняття літератури іноземною мовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Комиссаров В.К. Теория перевода. Москва: Высшая школа, 1990. 253 с.

2. Воловик О.О., Погрібна В.Я. Актуальні проблеми художнього перекладу. URL: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2009/Philologia/44108.doc.htm

3. URL: http://antario.kiev.ua/ua/1_3

УДК 811.111’255(043)

Рябчикова В.В.

студентка ОС «Бакалавр» 2 курсу, спеціальності

«Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольский державний уіиверситет

ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕВОДА В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

В данной работе проанализированы основные проблемы перевода в английском языке. Очерчены варианты решения проблем, которые возникают во время работы над переводом. В работе рассмотрены теории отечественных и зарубежных ученых-лингвистов.

Ключевые слова: *ретрансляция, адекватный перевод, целевой язык, идиомы, переводчик, энциклопедическая работа, герундий, инверсия.*

Для каждого языка характерны специфические, лексические, грамматические или стилистические нормы. При переключении на выражение мыслей на другом языке неотъемлемой частью является поиск таких средств, а в первую очередь, таких грамматических форм, которые отвечали бы не только содержанию высказывания, но и его стилю.

Перевод является процессом, для которого обязательными есть не только

языковые навыки, а углублённое понимание грамматики и культуры народа. Стоит отметить, что даже самые опытные профессионалы могут почувствовать растерянность или разочарование в процессе перевода с английского языка. Существует несколько ключевых проблем перевода в английском языке [1].

Важным аспектом при переводе является собственно цель перевода. По мнению известного исследователя Trimadona (2015) основная цель перевода «re-express meaning from the source to target» (ретрансляция с источника на целевой язык) . Для качественной ретрансляции информании с одного языка на другой требуется наличие навыков углублённого анализа и критического подхода к анализу.

Согласно исследованиям Боллоевой (2019) «переводчикам приходится иметь дело с шестью различными проблемными областями». Специфической особенностью перевода с английского является то, что славянские языки кардинально отличаются от германских. Для качественного перевода мало изучить исключительные употребления словосочетаний или выучить наизусть все фразеологизмы. Неотъемлемой частью перевода должна стать системность изучения языковых различий.

Лексико-семантические проблемы при переводе с английского языка представляют собой одни из самых часто возникаемых трудностей. Решение данного типа проблем происходит следующим образом: консультация с экспертами, изучение лексических и семантических статей английского языка, энциклопедическая работа. Как демонстрируют Коломейцева, Макеева (2004) существует ещё один способ решения проблем данного типа «Приемы логического мышления, с помощью которых мы раскрываем значение иноязычного слова в контексте и находим ему соответствие».

Не последнее место среди проблем перевода в английском языке занимает грамматический вопрос. Ярким примером может послужить сравнение английского и украинского языков, которые не только принадлежат к разным языковым отраслям, так ещё и относятся к разным структурным типам языков. Вышеперечисленные различия являются одним из решающих критериев при переводе [2].

Адекватный, качественный перевод невозможен без анализа стилистической стороны подлинника. В первую очередь следует обратить внимание на назначение

подлинника. Не менее важным является анализ аспекта восприятия определённого стиля подачи информации разными народами (то, что для англичанина будет весело, для украинца может быть унизительным. Коломейцева, Макеева (2004) не зря отмечают, что «переводчик должен учитывать и стилистическую и экспрессивную сторону подлинника» .

Достаточно распространённой проблемой перевода в английском языке, как правильно отметил Свирепчук (2013) является то, что «в английском языке имеется стремление поставить на первое место в предложении ударный элемент». Результатом этого есть постепенное ослабление последующих составных элементов предложения.

Одной из проблем перевода в английском языке выступает прагматический аспект перевода, от которого зависит оптимальная ретрансляция на целевой язык. Проблема заключается в том, что при переводе с английского языка не всегда понятно, где стоит употреблять «ты», где – «вы». Сюда стоит отнести также идиоматические высказывания, которые в разных языках могут иметь разное или противоположное значение.

Достаточно распостранённой проблемой перевода в английском языке принято считать культурный вопрос. Суть проблемы в том, что у каждого народа определённые культурные ссылки, которые отличаются от культурных ссылок другого народа. Примером таких различий могут быть названия еды, игр, фестивалей. Для адекватного перевода стоит использовать приём языковой локализации [3].

Из вышеупомянутого следует, что перевод с английского языка или на английский язык является достаточно трудным и кропотливым процессом, который включает в себя несколько этапов подготовки и анализа. Переводчик в идеале должен сопоставить каждый проблемный аспект анализа языка-оригинала и целевого языка, чтобы добиться адекватного перевода.

ЛИТЕРАТУРА

1. Боллоева М. Р. Трудности перевода английского языка. Вестник науки и образования. Ч. 1. Владикавказ, 2019. с. 51-53.
2. Коломейцева. Е. М., Макеева М. Н. Лексических проблемы перевода с английского языка на русский. Тамбов: ТГТУ, 2004. с. 4-48.

3. Кузнецова М. О. Особливості відтворення граматичних явищ англомовних науково-технічних текстів при перекладі українською мовою. Науково-технічний вісник, N 5. Тернопіль, 2014. с. 35-41.

УДК 811.111`36

Котова К.Г.

студентка IV курсу ОС «Бакалавр»

спеціальності «Міжнародні відносини,

суспільні комунікації та регіональні студії»

Маріупольський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ТА ІДІОМ

Розглядаються лінгвістичні особливості фразеологічних одиниць, їх класифікація, труднощі, що виникають при перекладі фразеологізмів, прийоми їх перекладу з англійської мови на українську.

Ключові слова: *фразеологічна одиниця; фразеологізм; класифікація фразеологізмів; труднощі перекладу; прийоми перекладу.*

У мовознавстві існує цілий розділ, який займається вивченням фразеологізмів або фразеологічних зворотів – фразеологія. Тому можна тільки уявити, наскільки це явище глибоке за своєю суттю і широке в застосуванні. Тому неважко й уявити яким складним є процес їх перекладу з однієї мови на іншу. Тут величезну роль відіграє людський фактор, тому що переважна більшість фразеологізмів пов'язана з людиною, різними сферами її діяльності.

При перекладі фразеологізму треба передати його сенс і відобразити його образність, знайшовши аналогічний вираз в англійській мові і не загубивши при цьому стилістичну функцію фразеологізму. При відсутності в англійській мові ідентичного образу потрібно вдаватися до пошуку «приблизної відповідності», потрібно підбирати вислови та мовні кліше, які відповідають саме менталітету та культурі мови перекладу [3, с.16].

Питання про фразеологію як лінгвістичну дисципліну було вперше поставлене видатним радянським лінгвістом професором Є. Д. Поливановим. В. В. Виноградов

виділив три типи фразеологічних одиниць:

1. Фразеологічні зрощення або ідіоми – немотивовані одиниці, які виступають як еквіваленти слів: *to go between (бути посередником), a quiet wedding (негучне весілля), to be dead with cold (промерзнути до кісток)*.
2. Фразеологічні єдності – мотивовані одиниці з єдиним цілісним значенням, яке виникає із злиття значень лексичних компонентів: *horn of plenty (повна чаша), to rise to the occasion (бути на висоті), to do somebody proud (надавати честь комусь)*.
3. Фразеологічні сполучення – звороти, в яких в одного з компонентів фразеологічно пов'язане значення, яке виявляється лише у зв'язку з чітко визначеним колом понять та їх мовних значень. Наприклад: набирати страху, давитися зі сміху [1, с.88].

До трьох типів фразеологічних одиниць Н. М. Шанський додав ще один – фразеологічні вирази: *To share one's last shirt with somebody – поділитися останньою сорочкою. If you run after two hares, you will catch neither - якщо поженешся за двома зайцями, жодного не спіймаєш*.

Протягом століть в Англії читали та цитували Біблію. Не тільки окремі слова, але й цілі ідіоматичні вирази увійшли до англійської мови з її сторінок: *at the eleventh hour – в останню хвилину; can the leopard change his spots ? – хіба може леопард змінити свої плями?* Такий вираз використовується у випадку, коли людина не бажає змінюватись на краще або не дотримує правил поведінки, прийнятих цим суспільством. Тоді потрібно перекладати так: горбуна могила виправить. Фразеологічний зворот *cast pearls before swine* перекладається як не розсипайте перл своїх перед свинями. Значення цього фразеологізму таке: не розкривати свої духовні цінності перед людьми, які цього не варті [2, с.42].

Отже, переклад фразеологізмів – заняття дуже важке. Цей процес є творчим і потребує вміння відшукати необхідні порівняння і вираження для збереження смислового навантаження тексту перекладу. Без знання фразеології неможливо оцінити яскравість і виразність мови, зрозуміти жарт, гру слів, а іноді сенс всього висловлювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Англо-український фразеологічний словник. Уклад. К.Т. Баранцев. Т-во «Знання», 2005. с. 85-89.
2. Петрова Н. Д. Англійські фразеологічні одиниці з національно-культурологічним компонентом. Іноземна філологія. Київ, 2013. с. 40–50.
3. Свешнікова О.В. Особливості перекладу фразеологічних одиниць англійської мови на українську. Прикладна лінгвістика: проблеми та рішення, 2014. с. 15–17.

УДК 811.111’25:651.926

Коломієць Б. Р.

студент IV курсу ОС «Бакалавр»

спеціальності «Міжнародні відносини,

суспільні комунікації та регіональні студії»

Маріупольський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСКИХ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ УКРАЇНСЬКОЮ

Робота присвячена особливостям перекладу сучасних термінів права з англійської мови українською. Наводиться класифікація можливих труднощів і особливостей перекладу термінів права з англійської мови на українську. Крім того, піднімається питання про переведення евфемізмів.

Ключові слова: *англомовна термінологія права; переклад термінів; евфемізація; особливості перекладу термінів права.*

Питання перекладу текстів з однієї мови на іншу є одним з найважливіших ще з найдавніших часів. З розвитком науки і техніки а, отже, галузевих термінологій з'явилися нові особливості перекладу, пов'язані безпосередньо з пошуком еквівалентів не просто слів спільної мови, а особливих мовних одиниць – термінів. В даний час особливий інтерес лінгвістів, зокрема термінологів, привертає область юриспруденції, що обумовлено розвитком контактів країн в різних сферах діяльності. Юриспруденція грає велику роль і займає особливе місце в житті сучасного суспільства. Існують різноманітні дослідження, присвячені вживанню юридичних термінів в області юриспруденції: законах, юридичних документах, засіданнях суду і т. д. Однак робіт,

які досліджують переклад англійських юридичних термінів на українську мову, існує небагато.

Основною проблемою перекладу, в першу чергу професійного, є, як відомо, проблема еквівалентності. В юридичних текстах, які в силу їх специфіки вимагають чіткості і неоднозначності, еквівалентність має першорядне значення. При наявності декількох еквівалентів перекладу необхідно вибирати найбільш адекватний в даному випадку варіант перекладу, «що не завжди є простим завданням через невідповідність термінологій і не завжди високу якість словників. На жаль, більшість сучасних словників має суттєві недоліки, зокрема, надмірність варіантів перекладу», – зазначає С. В. Гриньов [3].

Серед тих небагатьох еквівалентів, які вважаються досить точними, як правило, називають терміни. Однак, як показує практика, навіть і вони далеко не завжди бувають еквівалентними в повній мірі.

Як відомо, англійська термінологічна система в області права значно багатша за українську або російську, що не є випадковим, так як англійська правова система має довгу історію, вона більш розвинена і грає значущу роль в житті суспільства.

Як показує практика, переклад англійських юридичних термінів на українську мову часто викликає великі труднощі, які, в першу чергу, обумовлені наступними причинами:

- їх багатозначністю;
- номінативною деталізацією, коли близькі поняття, що відрізняються якоюсь ознакою, мають окремі номінації;
- лакунарністю реалій, що ними називаються в українській термінологічній системі;
- міжваріантною варіативністю, коли одне й те ж поняття має різні позначення в різних варіантах англійської мови.

Все це наочно проявляється при перекладі термінів, що позначають юридичні професії та посади [1].

Найбільшу складність при перекладі представляють три групи: терміни, засновані на метафорі, терміни, засновані на метонімії, і евфемізми.

Терміни, засновані на метафорі, досить широко представлені в англійській термінології кримінального права [1], при цьому вони часто фіксуються в словниках. Проте між появою терміна і його фіксацією може пройти до 10 років. Відсутність терміну в словнику являє собою додаткову складність при перекладі таких одиниць. Однак навіть у разі, якщо термін зафіксований в лексико-графічних джерелах, можливі труднощі інтерпретації, пов'язані з прямим розумінням складових частин терміна:

1) *arrest of judgement* – не арешт, а припинення виконання рішення;

2) *fishing expedition/trip* – не рибна прогулянка, а зондування ґрунту, збір компромату.

Аналогічним чином виглядає ситуація з перекладом термінів, в основі яких лежить метонімічне перенесення:

1) *cumulative punishment* – сукупність злочинів (а не покарань) (або визначення покарання за сукупністю злочинів);

2) *bench and the* bar – судді і адвокати;

Нарешті, ще однією групою термінів-словосполучень, які найчастіше викликають складності при перекладі з англійської на українську, є евфемізми. О. С. Ахманова у своєму «Словнику лінгвістичних термінів» визначала цей термін наступним чином: «троп, сутність якого складається в непрямому, прикритому, ввічливому, пом'якшеному позначенні будь-якого предмета [2]».

Серед термінів права Англії евфемізми численні: так, зґвалтування найчастіше замінюється терміном *“sexual assault”, “carnal knowledge»* або монолексемним *“ravishment” (викрадення).* Значною мірою поширені терміни *“capital punishment”, “capital crime”, “capital charge”* – смертна кара; злочин, покаранням за яке є смертна кара; звинувачення в такому злочині [2].

Отже, незважаючи на високу актуальність такого процесу, як переклад з англійської мови на українську, донині існує значний список складнощів, які супроводжують цей процес. До цих складнощів відносяться як структурні особливості термінів (моно- або полілексемні терміни), так і особливості плану змісту термінів (терміни-метафори, метонімії та евфемізми). Нарешті, часто еквівалент терміна

визначається прагматичними причинами. Крім того, до цього дня немає повного переліку стійких конструкцій, за допомогою яких необхідно переводити такі одиниці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Английская юридическая терминология и способы ее перевода на русский язык. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/angliyskaya-yuridicheskaya-terminologiya-i-sposoby-ee-perevoda-na-russkiy-yazyk
2. Особенности перевода современных англоязычных терминов права. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-perevoda-sovremennyh-angloyazychnyh-terminov-prava
3. Перевод юридической терминологии. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvkyu_2017_34_25.pdf
4. Полисемантичность английской юридической лексики как проблема перевода. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/polisemantichnost-angliyskoy-yuridicheskoy-leksiki-kak-problema-perevoda

УДК 811.111]’367.632’37

Калачова А.І.

студентка ОС «Бакалавр» 4 курсу, спеціальності

«Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольський державний університет

АНГЛІЙСЬКА ЮРИДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ПЕРЕДАЧІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Роботу присвячено засобам перекладу юридичної термінології з англійської на українську мову. В тезах досліджено визначення загального поняття «термін» та його ролі в науковому (в даному випадку юридичному) тексті.

Ключові слова: *юридична термінологія, переклад, еквівалент, синтетичний етап перекладу, аналітичний етап перекладу.*

Вивчення юридичної термінології та особливостей її передачі в англійській мові є одним з найактуальніших та перспективних напрямків термінологічних досліджень.

Терміни пронизують всі сфери людської діяльності та займають значне місце в складі лексики будь-якої мови. У зв'язку з постійним розвитком сучасної української мови з'являється все більше і більше термінів, не тільки технічних і наукових, а й економічних та юридичних. Незважаючи на бурхливий розвиток перекладного термінознавства та термінографії, комплексний опис спеціальної юридичної лексики на рівні англійської та української мов ще не здійснювався.

Отже, актуальність дослідження полягає в повному вивченні системи юридичної термінології, з набуття перекладацького досвіду перекладачем, який здійснює переклад юридичного тексту з англійської мови українською або навпаки, де текст містить специфічну юридичну термінологію. Переклад тексту з дотриманням стильових ознак законодавчого характеру є також однією з найважливіших проблем, що витікають у процесі перекладу тексту.

Об'єктом роботи є юридичні терміни.

Предметом дослідження є засоби перекладу юридичних термінів в англійській мові.

Мета: дослідити особливості передачі англійських юридичних термінів українською мовою.

Термін – це емоційне нейтральне слово чи словосполучення, яке вживається для точного вираження понять та назв предметів. Передача англійських термінів на українську мову вимагає знання тієї галузі, якої стосується переклад, розуміння змісту термінів англійською мовою і знання термінології рідною мовою. Термін може бути утвореним на основі рідної мови або запозиченим як із нейтрального термінологічного банку (міжнародні греко-латинські терміноелементи), так і із іншої мови, він повинен відображати ознаки даного поняття; значення терміну
для спеціаліста рівняється значенню поняття [5].

Через те, що серед юридичної термінології переважають в основному терміни-словосполучення, вони й є основною проблемою при перекладі юридичного тексту. Термінологія для терміну є тим полем, яке дає йому точність і однозначність, і за межами якого слово втрачає ознаки терміну.

У процесі перекладу терміну визначають 2 етапи:

1. Зясування значення терміну у контексті;

2. Переклад значення рідною мовою.

Головним прийомом перекладу термінів є переклад за допомогою лексичного еквіваленту. Еквівалент – постійна лексична відповідність, яка точно співпадає із значенням слова. Терміни, які мають еквіваленти у рідній мові, відіграють важливу роль при перекладі. Вони служать опорними пунктами у тексті, від них залежить розкриття значення інших слів, вони дають можливість зясувати характер тексту [4; 5].

Як вже зазначалось вище складні терміни являють собою стале словосполучення, за яким закріплене певне термінологічне значення. Наприклад "*conclusive reasons" – остаточне мотивування; "abandoned penalty" – скасована смертна кара***.** Переважна більшість термінів становлять препозитивні атрибутивні словосполучення, тобто такі словосполучення, де є означення і означуваний компонент і означення займає в словосполученні початкову позицію.

Переклад складних термінів містить у собі дві важливі процедури – аналітичну та синтетичну. Велику роль при перекладі словосполучень відіграє саме аналітичний етап – переклад окремих його компонентів. А для цього необхідно правильно визначити компоненти складного терміна, оскільки ними можуть бути не тільки слова, а й словосполучення, що входять до складу складного терміну. Важливо також встановити, в яких семантичних відносинах перебувають компоненти між собою та з головним компонентом терміна-словосполучення. Характер цих відносин й визначає порядок та сам зміст перекладу складного терміну. Синтетичний етап перекладу передбачає вибудування компонентів в залежності від зазначених семантичних відносин і отримання остаточного варіанту перекладу складного терміну [2; 5].

Основними прийомами перекладу складних юридичних термінів та термінів-словосполучень є:

Прийом опису – передача слова за допомогою поширеного пояснення значення англійського слова. Цей прийом вживається як у випадку відсутності відповідного за значення слова в рідній мові, так і при поясненні слова у словнику.

Прийом калькування – переклад англійського слова чи словосполучення за його

частинами з наступним складанням цих частин. Такий переклад відтворює англійське слово дослівно.

Прийом транскрибування – передача літерами рідної мови звучання англійського слова [1; 3].

Отже, передача англійських термінів на українську мову вимагає знання тієї галузі, якої стосується переклад, розуміння змісту термінів англійською мовою і знання термінології рідною мовою. При передачі науково-технічної та юридичної літератури з англійської мови на українську важливе значення має взаємодія терміну з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алєксєєва І.С. Професійний тренінг перекладача. М.: “Союз”, 2001. 225с.
2. Алімов В. В. Юридичний переклад. Практичний курс. Англійська мова. М.: КомКніга, 2005. 134 с.
3. Арнольд І. В. Лексикология современного английского языка. М.: Высшая школа, 1993. 435с.
4. Багмут Й.А. Проблеми перекладу суспільно-політичної літератури українською мовою. К.: НД, 1968. 32с.
5. Бушев А. Б. Терминообразование в юридическом дискурсе и способы перевода терминов. М., 2010. 100 с.

УДК: 81’255.4

Kustikova M.

3rd year student of the major

“International relations”

Mariupol State University

THEORETICAL AND PRACTICAL ISSUES OF IDUSTRY AND LITERARY TRANSLATION

This work discusses the main problems and features faced by translators in these industries. Also, based on the identified problems, their solutions and skills are described that a specialist should have.

Key words: *English language, literary translation, industry translation, practical*

problems.

Teaching a foreign language has become a social order of society, an integral part of secondary and higher education and a necessary condition for effective work. Among the various forms of access to information coming to our country in foreign languages, the most effective is work with text and translation.

The relevance of the study is due to the fact that the degree of study of this topic is far from the desired completeness, in particular, the theoretical and practical aspects of literary and industry translation have not been sufficiently studied.

Literary translation can be considered the best manifestation of intercultural interaction. It is the main part of any national literary process. Literary translation doesn't deal with communicative function of language, but with it's aesthetic function. The literary translation display not only certain events but also how author looks at work [4].

The problem of literary translation is the ratio between that the author wanted to convey to the reader and the translator translated. The literary translation is determined not only by objective factors but also by subjective ones. No translation can be absolutely accurate because every language has it's own composition, it simply may not contain words that would exactly discribe what the author wanted to express and therefore can't perfectly convey the meaning of the original that inevitably leads to loss of a certain amount of information.

The pattern is that when a work is translated into another language due to linguistic differences, associative connections are destroyed. For the work to continue to «live» in the new language environment the translator must assume the functions of the author and reproduce the creative process of it's creation and fill it with new associations that would cause new images inherent in the language [1] .

Another problem of literary translation which is not inferior to the previous one can be considered of accuracy and fidelity. This is especially noticeable in poetry, such as the translation of hawk. The poems need rhythm and rhyme. Trying to reproduce all the words in a poetic work will inevitably lead to a loss of harmony of the work, so it is necessary to determine which elements in this work are the main and reproduce them with all possible accuracy, without paying much attention to others. The translator of poetic works must offer

his readers with each new translation new images, new forms, new styles, and in each translation his personal style must be guessed. In this case, the reader can easily and confidently guess from the first lines that this sonnet by Shakespeare was translated by his favorite translator [1].

The literary translation as such has two main functions – informative and creative. Traditionally, it was belived that tha main function could be informative, and creative that's right, secondary. Howewer, now, in the state of global information exchange, it's necessary to put the creative function in the first place.

Thus, the modern literary translation in order not to disappear and not to be replaced by mechanical online translator must carry the maximum return of the translator, his ideas of translation, his good mood and positive attitude to the work itself. And of course the minimum time for which it's all done because no matter how cool but the Google translates instantly [3].

Industry-specific translation is a translation into a foreign language of any specialized text. Translation of scientific and technical literature is a special discipline that emerged at the junction of linguistics on the one hand and science and technology on the other. Consequently the translation of scientific and technical literature should be considered both from linguistic and scientific and technical positions, with the primacy of the former in the study of general linguistic issues and the latter in the consideration of narrow terminology.
The difficulty of technical translation is that it should be as close to the original as possible. Unlike literary translation, translation of various professional texts doesn't allow any deviations fro the original and inaccuracies. Every word, each definition should be translated absolutely accurately, excluding the ambiguity of understanding.

Since a technical translation is full of highly specialized terms, performing such a translation requires special knowledge in the field to which the original belongs. The text should be understandable for specialists in this field. The same word can have several meanings within the same industry. An example is the English word *exchange*, which only in telecommunications industry has several meanings: *replacement, telephone exchange, switchboard*. Technical translation obliges to choose the only correct term. The main requirement is the utmost accuracy of the translation of a word, and necessarily such that

doesn't allow ambiguity in understanding the text. Translation of scientific-technical literature is a field of translation activity in which professional perfomance of work is possible only by highly qualified technical specialists who are well aware of the subject field and its specific terminology who are sufficiently fluent in a foreign language and who are able to correctly express their thoghts in the target language [4].

Thus, we identified and revealed the features of literary and industry translation, and based on the research data, the following conclusions can be formulated: literary translation is impossible without a comprehensive understanding of the original, and knowledge of a foreign language is not enough here, special skill is needed – the ability to interpret wordplay, a sense of linguistic form, the ability to convey an artistic image, as for the industry one, here translation requires professional knowledge in a particular industry and its specific terminology, and also need to have excellent linguistic skills. The exact meaning of the text should not be distorted, and besides, it is important to maintain the style of the original.

REFERENCES

1. DIFFICULTIES OF LITERARY TRANSLATION URL: https://lingvotech.com/xydperev
2. REGULATORY ASPECTS OF TRANSLATION URL: http://www.belpaese2000.narod.ru/Trad/Komissar/kom10.htm
3. SOME PROBLEMS OF TRANSLATION OF LITERARY TEXTS URL: https://cyberleninka.ru/article/n/problemy-perevoda-tehnicheskih-terminov
4. Some questions of theory and practice of translation and place the latter in interlingual communication URL:http://trudymai.ru/upload/iblock/eb3/nekotorye-voprosy-teorii-i-praktiki-perevoda-i-mesto-poslednego-v-mezhyazykovoy-kommunikatsii.pdf?lang=ru&issue=15

УДК 811.111’25

Мелешко А.С.

студентка ОС «Бакалавр» 2 курсу,

спеціальності «Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольский державний уіиверситет

ІСТОРІЯ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ

Роботу присвячено дослідженню історії машинного перекладу. Висвітлено основні етапи його еволюціонного розвитку та найважливіши вимоги до машинного на перекладу на сучасному етапі.

Ключові слова: *машинний переклад, системи машинного перекладу, електронні словники.*

Переклад являє собою багатогранний об’єкт вивчення. Сьогодні комп’ютер замінює нам велику кількість речей: він може перекладати чималу кількість наукових робіт, здійснювати коректорську, редакторську роботу та багато іншого. Роль перекладу стрімко зростає, бо технології невпинно ростуть.

Сучасний розвиток усіх сфер людської життєдіяльності ставить нові завдання в комунікаційному просторі людства. Коли рух інформаційних потоків не знає меж у часі і просторі, роль перекладу невпинно зростає. До традиційних видів останнього - письмовий, усний, синхронний, послідовний, з листа та ін. -додається машинний переклад, час практичного використання якого розпочався з 1980-х років [1].

Вперше можливість машинного перекладу на практиці передбачив Ч. Беббідж, що у першій половині 19 століття працював над проектом цифрової аналітичної машини – механічного прототипу електронних цифрових обчислювальних машин. Процес перекладу він уявляв так: «В мене перед очима текст, написаний російською, але я збираюсь уявити, що насправді він написаний англійською, але за допомогою доволі дивних знаків. Все, що мені потрібно – це зламати код для того, щоб вилучити інформацію, що міститься у тексті.»

Першу пропозицію машинного перекладу за допомогою комп’ютера було висунуто Уорреном Вівером, дослідником з Фонду Рокфеллера у його меморандумі. Пропозиції базувалися на інформаційній теорії, успіхах у зламуванні кодів протягом

другої світової війни та обговореннях універсальних та основних принципів мов.

Таким чином, з перших же кроків у машинному перекладі вималювалися три основні інваріантні функціонально-процедурні блоки: 1) аналіз вхідного тексту за допомогою спеціального машинного словника та граматики; 2) перетворення результатів аналізу на інформацію, необхідну для побудови перекладеного еквівалента; 3) синтез вихідного тексту, що використовує два типи інформації: отриману на етапі трансферу та граматику синтезу вихідного тексту [2].

Машинний переклад еволюціонував від максимально спрощених версій («лексиконних») до версій, «заглиблених» у зміст. Його еволюцію можна представити як «естафету» п'яти послідовних поколінь та, відповідно, типів систем:

1. Системи послівного перекладу (word-for-word translation), доповнені деякими допоміжними граматичними конструкціями.
2. Структурно-граматичні системи машинного перекладу, що базуються на морфологічних кореляціях між вхідною та вихідною мовами – «морфологічні системи».
3. Структурно-граматичні системи машинного перекладу, що спираються на синтаксичні кореляції між вхідною та вихідною мовами – «синтаксичні системи».
4. Структурно-семантичні системи машинного перекладу, що оперують глибинними структурами вхідного та вихідного контекстів. У таких системах передбачається багаторівневе опрацювання мовного матеріалу.
5. Автоматизовані робочі місця (станції) перекладача – інтерактивні словниково-орієнтовані системи машинного перекладу з великими за обсягом і деталізованими термінологічними словниками [3].

При створенні СМП, які базуються на використанні лінгвістичних правил, потрібне знання розпізнавання ознак тексту, що відносяться до сфери прагматики: жанр та стиль (наприклад, це публіцистична стаття, вірш чи документ встановленого зразка); область знання, до якого текст відноситься (розпізнавання термінології); зв'язаність частин тексту, що не завжди описується за допомогою синтаксичних чи лексико-семантичних критеріїв; і т.д. Можна вважати, що для адекватного перекладу автоматична система повинна:

- знати внутрішні структури мов, між якими здійснюється переклад;
- мати ясне уявлення про культуру, історію, мораль, переважні типи мислення народів, що є носіями мови;
- володіти по можливості більшим словниковим запасом, більш-менш структурованим по областях застосування слів (спеціальна термінологія, діалекти, ідіоматика, сленг);
- мати явний чи інтуїтивний тезаурус слів обох мов, тобто по даному слову вміти запропонувати семантичні функції від нього, такі як синонім, антонім, конверсив, класичний атрибут, а також уміти запропонувати похідні частини мови від даного слова, якщо такі існують (добро – добрий – добріше –подобрів і т.п [4].

Таким чином, робота над покращенням якості систем автоматичного оброблення текстової інформації, зокрема систем машинного перекладу, потребує багато зусиль та часу, але це не безплідна робота. На нашу думку, тут потрібно застосовувати як квалітативний, так і квантитативний підходи: що більше буде складено добірок з тестовими реченнями для оцінювання якості машинного перекладу, то більше буде досліджена та проаналізована робота системи з певними мовними елементами, що рано чи пізно дасть змогу суттєво покращити рівень якості перекладу [5]. Отже, основною прерогативою роботи розробників СМП у межах цієї мовної пари є наразі, на наш погляд, поліпшення автоматичних словників. Оскільки досягнення ідеальної якості машинного перекладу – завдання надто складне, то переклад може бути недосконалим, але принаймні українським, а не калькованим, щоб запобігти засміченню та дискредитації мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кісіль М. В. До проблеми машинного перекладу. Актуальні проблеми соціальної комунікації: збірник матеріалів конференції. Івано-Франківськ: В-во ІФНГУНГ, 2011. с. 97-103.
2. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Чарлз_Беббідж
3. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Історія_машинного_перекладу

4. Чрділелі Т. В., Кожемяченко Н. В., Ю. Г. Хохлов. Інформаційні технології у мовознавчих студіях, 2010. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/newtech/2010_1/articles/2-8.pdf
5. Бірюков А.В. Тестування лінгвістичної якості систем машинного перекладу “Плай”, “Прагма” та “Ленгвідж майстер” URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_gn/2008_4/files/GN_04_2008_Birukov.pdf

УДК 811.111]’367.632’37

Коваленко О.Ф.

перекладач у кінологічній фірмі «ForDogsTrainers»,

Ізраїль, Тель-Авів

КЛАСИФІКАЦІЯ ТА РОЛЬ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ

Стаття присвячена типології та ролі лексичних перекладацьких трансформацій, що застосовані при перекладі юридичних термінів. Авторка аналізує шість перекладацьких трансформацій, а саме конкретизацію значення слова, генералізацію значення слова, додавання слова, вилучення слова, заміну слова однієї частини мови на слово іншої частини мови; перестановку слова.

Ключові слова: *переклад юридичних текстів, перекладацькі трансформації.*

Юридичний переклад недаремно вважається одним з найбільш складних видів перекладу. Здебільшого це обумовлено тим, що при перекладі юридичних текстів як з української мови на іноземну, так і навпаки звичайних навиків перекладача виявляється недостатньо. Юридичний переклад не може бути виконаний коректно (адекватно) без знання специфіки певного виду правових відносин. Для цього необхідно орієнтуватися в діючому законодавстві, а також володіти спеціальною лексикою й знати особливості використання іноземної юридичної термінології в певному контексті.

Однією з основних причин існування труднощів перекладу є розбіжності у мовних картинах світу творів оригіналу та перекладу. Тому дуже часто доводиться звертатися до таких засобів перекладу, за яких зміст оригіналу залишається

незмінним, а змінюються лише форми його вираження. При перекладі текстів спеціальних галузей наук виникають труднощі з передачею специфічних формулювань, конструкцій на основі яких побудована велика кількість документів. Такий стиль перекладачі, які спеціалізуються на перекладі юридичних текстів, називають legalese [7]. Це англійський термін, який зазвичай використовується як синонім до поняття юридичного стилю висловлювання.

Невід'ємною частиною текстів юридичного характеру є спеціалізована термінологія. На думку А.А. Реформатського, термін – це «слуга двох панів» [4, с. 170], тобто компонент двох систем: логічної системи термінів і лексико-семантичної системи мови. Одночасним впливом двох систем обумовлені багато специфічних особливостей вживання, розвитку і функціонування термінів. Приналежністю терміна до двох систем пояснюється і складність визначення терміну, при перекладі якого у перекладача можуть виникати труднощі, а саме лексичні. Саме з передачею термінів пов'язані лексичні труднощі перекладів. Отут і відчувається важливість лексичних розходжень між англійською та українською мовами, які вимагають під час перекладу лексичних змін і називаються лексичними трансформаціями.

Актуальність цього дослідження обумовлена тим, що вивчення варіантності юридичних термінів, які позначають правові реалії національних правових систем, дозволяє ефективніше здійснювати переклад цих термінів і підвищувати результативність міжнародної комунікації в галузі юриспруденції.

Головна ціль перекладу – досягнення адекватності. Адекватний, або як його ще називають, еквівалентний переклад – це такий переклад, який здійснюється на рівні, необхідному і достатньому для передачі незмінного плану змісту при дотриманні відповідного плану вираження, тобто норм мови, яка перекладається. Таку адекватність можна отримати при правильному проведенні різних перекладацьких трансформацій [6].

Ми підтримуємо думку Міньяр-Белоручева Р.К., що перекладацькі трансформації – основа більшості прийомів перекладу, які містять у собі зміну формальних (лексичних або граматичних) або семантичних компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, яка призначена для передачі [3, с. 48]. Я.І. Рецкер, наголошує на зв'язок

процесу інтерпретації трансформацій з «прийомами логічного мислення, за допомогою яких ми розкриваємо значення іншомовного слова у контексті і знаходимо йому відповідник, який не співпадає зі словами у словнику [5, с. 312-313]».

Дане дослідження присвячене типології та ролі лексичних перекладацьких трансформацій, що застосовані при перекладі юридичних термінів. Перекладацькі лексичні трансформації, за Карабаном В.І., чию точку зору ми поділяємо, – це різного роду зміни лексичних елементів мови оригіналу під час перекладу з метою адекватної передачі їх семантичних, стилістичних і прагматичних характеристик із врахуванням норм мови перекладу та мовленнєвих традицій культури мови перекладу [1, с. 300]. При перекладі термінів Карабан В.І. виділяє такі шість перекладацьких трансформацій: конкретизація значення слова; генералізація значення слова; додавання слова; вилучення слова; заміна слова однієї частини мови на слово іншої частини мови; перестановка слова.

Конкретизація значення. Важливим способом вибору контекстуального відповідника слова є перекладацька лексична трансформація конкретизації значення, що зумовлена розбіжностями у функціональних характеристиках словникових відповідників лексичних елементів оригіналу та традиціях мовлення. Це лексична трансформація, внаслідок якої слово (термін) ширшої семантики в оригіналі замінюється словом (терміном) вужчої семантики. Зрозуміло, що цей спосіб перекладу застосовується частіше тоді, коли перекладаються слова із (дуже) широким, навіть можна сказати, розмитим значенням на кшталт *thing, matter, piece, affair, entity, unit, challenge, range, claim, concern, weakness, fine, good, useful, to be, to go, to get, to come* тощо. Для аналізу розглянемо декілька прикладів: *Meeting of the Congress - Сесія конгресу; cases arising in - злочини, які належать до; to require – встановлювати; duly convicted - законно засуджений*.

Генералізація. Трансформація генералізації звичайно використовується при перекладі загальнонародного та загальнонаукового (загальнотехнічного) шарів лексичного складу наукових і технічних текстів. Оскільки її застосування може призвести до певної втрати точності інформації, використовувати її слід обачно у тих випадках, коли вживання у перекладі словникового відповідника слова, що

перекладається, може призвести до порушення граматичних або стилістичних норм мови перекладу [2, 306-307]. Вона є протилежною за напрямком трансформації конкретизації, внаслідок якої слово із вужчим значенням, що перекладається, замінюється у перекладі на слово із ширшим значення, нерідко, гіпонімом, наприклад: *President of the Senate - Голова сенату; to enforce the article - забезпечити виконання статті; public Minister - Повноважений представник; apportionment – розкладати.*

Додавання. Трансформація додавання полягає у введенні в переклад лексичних елементів, що відсутні в оригіналі, з метою правильної передачі смислу речення (оригіналу), що перекладається, та/або дотримання мовленнєвих і мовних норм, що існують в культурі мови перекладу, наприклад: *Appointment - Призначення на посаду; Concurrence - згода більшості; Cession - Сессія Конгресу; Pardon - Звільнення від покарання.*

Вилучення – усунення в тексті перекладу тих плеонаситних або тавтологічних лексичних елементів, які за нормами мови перекладу є частинами імпліцитного смислу тексту. Слід зазначити, що ця трансформація не є поширеною при перекладі наукових і технічних текстів. Наприклад: *Oath or Affirmation – присяга; Mode of Ratification – ратифікація; due process of law - законна процедура.*

Через різного роду лексичні та граматичні особливості мов оригіналу та перекладу та розбіжності у мовленнєвих нормах перекладачу доводиться застосовувати трансформацію *заміни частини мови*, коли, наприклад, іменник замінюється у перекладі на прикметник, а прикметник – на дієслово тощо. Наприклад: *Office of Profit -Платна посада; a redress of grievances - усунути кривду; prescribed by law - згідно з законом.*

Сутність трансформації *перестановки слова* (її ще називають пермутацією) полягає в тому, що при перекладі лексичні елементи міняються місцями (тобто, змінюють позицію на протилежну), наприклад: *President pro tempore - Тимчасовий голова; Branch of the State Legislature - Законодавчі органи штату*.

Проведений в дослідженні аналіз було направлено на вивчення специфічних термінологічних особливостей юридичних текстів та класифікацію лексичних перекладацьких трансформацій, які використовувалися в процесі перекладу

юридичної термінології.

При аналізі нашого матеріалу загальна кількість юридичних термінів, які зустрілися у тексті (без повторювань) склала – 143 (100%). Лише 29 (20,3%) з них було перекладено за допомогою перекладацьких трансформацій. Решта термінів була перекладена шляхом різних засобів перекладу таких як: транскрипція, транслітерація, калькування, контекстуальна заміна та еквівалентний переклад.

Дане дослідження дає змогу стверджувати, що для перекладу термінів данної галузі науки використання перекладацьких трансформацій не є характерним, але має суттєве значення для досягнення його адекватності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карабан В.Н. Переклад англійської наукової і технічної літератури: 2т. Вінниця: Нова книга, 2001. Т.2. с. 303.

2. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця, Нова книга, 2002. 564 с.

3. Миньяр-Белоручев Р.К. Теория и методы перевода. М.: Московский лицей, 1996. с.201.

4. Реформатский А.А. Мысли о терминологии. Современные проблемы русской терминологии. Отв. ред. В.П. Даниленко. М.: Наука, 1986. с. 163-198.

5. Рецкер В.Н. Теория перевода и переводческая практика. М.:Межд.отношения, 1974. с. 216.

УДК 811.111

Агошков Д.В.

студент IV курсу ОС «Бакалавр»

спеціальності «Міжнародні відносини,

суспільні комунікації та регіональні студії»

Маріупольський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ТА ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВИХ ТЕКСТІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Розглядаються типи наукових текстів, їх особливості та вимогу до їх перекладу. Особливу увагу приділено перекладу термінів.

Ключові слова: *науковий текст, специфічна лексика, переклад, терміни, еквівалентний переклад.*

Інтерпретація наукового тексту – найбільш складний вид технічного перекладу. Великі обсяги, складна лексика, особлива граматика і стилістика в комплексі ставлять перед лінгвістом високу планку. При цьому якість роботи має бути бездоганним. Наукове співтовариство – це найсуворіша і вимоглива аудиторія. Презентація результатів дослідження у вигляді статті, доповіді, монографії або підручника може не відбутися в разі неякісного перекладу.

Типи наукових текстів, з якими доводиться стикатися перекладачеві, різноманітні. Вони відрізняються за обсягом, способу подачі матеріалу і насиченості фактами, цифрами, розрахунками.

Основні види наукових текстів :

- Стаття ;
- Підручник ;
- Монографія ;
- Дисертація ;
- Звіт про результати дослідження [3].

При перекладі важливо враховувати всі перераховані нижче особливості наукового тексту з англійської мови. Адаптований на іншу мову текст повинен бути абсолютно ідентичним з точки зору стилістики.

- Граматичний рівень. Використання спеціальних конструкцій: безособові і неповні речення.
- Стилістичний рівень. Точні і лаконічні формулювання. Повна відсутність будь-яких художніх засобів: метафор, порівнянь, метонімій.
- Лексичний рівень. Концентрація термінів і спеціальних слів. Володіння ними обов'язкова частина роботи фахівця з технічних тем.

Ще одна особливість – це манера викладу матеріалу і специфічна лексика, загальноприйнята серед, наприклад, хіміків чи фізиків. Відхилення від формулювань

або спотворений переклад відразу видають в перекладачі дилетанта, а перекладений текст цілком може викликати хвилю негативу і недовіри [1].

На думку вчених Лондонського інституту лінгвістики, до перекладача пред'являються такі вимоги:

1. Знання предметної області;
2. Розвинена уява;
3. Проникливість;
4. Кмітливість;
5. Уміння користуватися рідною мовою на належному рівні;
6. Досвід перекладу подібних текстів.

У науковому тексті виділяють три типи термінів:

1. Абсолютні еквіваленти: *ball-bearing – шарикопідшипник*;
2. Варіантні еквіваленти*: cut – насічка*;
3. Безеквівалентние терміни: *photopatterning – формування малюнка методом фотолітографії*.

Переклад безеквівалентних термінів здійснюється за допомогою:пошуку в двомовному галузевому словнику; перевірки варіантів по частотності; перекладу компонентів окремо.[1]

Крім загальних вимог, існують окремі способи перекладу термінів наукових текстів:

Еквівалентний переклад. У мові, якою перекладають текст, знаходять повну відповідність терміна, який використовували в мові вихідного тексту. Це самий збалансований варіант, але, на жаль, не завжди можливий.

Транслітерація. Термін мови оригіналу зображується буквами мови перекладу. При цьому перекладачеві важливо пояснити, що означає цей термін, якщо раніше він ніколи не використовувався в мові.

Семантичне калькування. Важлива умова використання цього способу перекладу наукового терміна - повний збіг структури лексичної одиниці.

Запозичення. Повне повторення звукового складу і написання терміна. Як правило, цей спосіб перекладу допускається в тому випадку, коли разом зі словом в

переводить мову приходить і новий предмет, який позначає цей термін.

Конкретизація. Термін оригіналу з більш широким значенням замінюють у мові перекладу на слово з вужчим значенням. Це робиться для уточнення і прояснення в разі, якщо термін може трактуватися двояко.

Генералізація. Замість терміна з вузьким значенням використовують термін з більш широким значенням в мові.[2]

Отже, головна вимога до перекладу наукових робіт з англійської мови на – це адекватність. Перекладати наукові статті, дисертації, монографії з натхнення не можна. Важливо точно інтерпретувати факти і передати загальний зміст роботи.

Науково-технічний переклад вимагає від перекладача дотримання трьох правил: логічність, стислість, ясність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борисова Л.І. Особливості і труднощі англ-укр перекладу. М.: Лінгвіст. 2018. с. 10-103.
2. Рунова Є.А. Труднощі перекладу наукового тексту з англійської мови. М.: КноРус. 2019. с. 201-207.
3. Швейцер А.Д. Теорія перекладу. Статус, проблеми, аспекти. М., 1988. с. 112-117.

УДК: 811.111'255.4

Костенко М. О.
студент ОС «Бакалавр» 4 курсу
спеціальності «Філологія. Переклад (англійська)»
Маріупольский державний університет

НАЦІОНАЛЬНО ТА КУЛЬТУРНО МАРКОВАНІ РЕАЛІЇ У ОПОВІДАННЯХ О. ГЕНРІ ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Робота присвячена з'ясуванню, які національно та культурно марковані реалії американський письменник О. Генрі використовував для передачі особливостей життя співвітчизників, а також за допомогою яких перекладацьких прийомів ці реалії передаються українською мовою.

Ключові слова: *безеквівалентна лексика, реалії, американізм, маркування, синонім, лексична одиниця, конотація, референційне значення.*

Протягом останніх років у мовознавчих студіях зростає увага до питань дослідження безеквівалентної лексики, а саме проблем, що стосуються природи перекладу реалій. Безеквівалентна лексика, а саме реалії, найбільш яскраво відображають національну специфіку культури та є безпосередньо пов'язаними з предметами і явищами матеріальної і духовної культури, з історією суспільства, і служать не тільки потребам мовного спілкування, але є також своєрідною формою закріплення та передачі суспільно-пізнавального досвіду.Термін «безеквівалентна лексика» зустрічається у багатьох авторів (Г.Д. Томахін, Е.М. Верещагін, Г.В. Чернов), які, однак, трактують його по-різному: як синонім реалій, дещо ширше - як слова, відсутні «в іншій культурі і в іншій мові» [Верещагін, 1976, с. 121], як слова, «характерні для радянської дійсності» [Чернов, 1958, с. 51], і, нарешті, просто як неперекладні на іншу мову слова.

Також термін «безеквівалентна лексика» можна знайти у багатьох авторів, що займаються проблемами мови та перекладу (Е.М. Верещагін, В.Г. Костомаров, Л.С. Бархударов, С. Влахов , С. Флорін, Я.І. Рецкер, В.Н. Комісарів, А.Д. Швейцер та ін.), які, однак, трактують його по-різному: то як синонім поняття «реалія», то трохи ширше. Так, наприклад, А.Д. Швейцер відносить до категорії безеквівалентної лексики «лексичні одиниці … для позначення культурних реалій, які не мають точних відповідностей в іншій культурі» [Швейцер: 1976, с. 108]. В.Н. Комісарів називає цим терміном «одиниці вихідної мови, які не мають регулярних відповідностей в мові перекладу [7, с. 147]». Болгарські лінгвісти С. Влахов і С. Флорін дають свою дефініцію, яка помітно звужує межі безеквівалентної лексики: це «лексичні одиниці, які не мають перекладацьких еквівалентів в мові перекладу [5, с. 51]».

С. Влахов і С. Флорін пропонують також більш чітко відмежувати безеквівалентну лексику від реалій. На їхню думку, найбільш широким за своїм змістом є поняття саме безеквівалентної лексики.

У даній роботі нас в першу чергу цікавлять саме реалії – слова, які називають елементи побуту та культури, історичної епохи і соціального ладу, державного устрою

та фольклору, тобто специфічних особливостей даного народу, країни, чужих інших народів і країнах [5, с. 27]. Від реалій відрізняються екзотизми – слова з маловідомих мов, що вживаються для додання певного колориту мови - і варваризми - іншомовні слова, які використані як необґрунтовані еквіваленти у рідній мові. Крім того, поняття «реалії» не тотожне поняттю «безеквівалентної лексики», оскільки друге за своїм значенням, ширше, але релевантно тільки відносно пари мов при перекладі. Реалії ж входять в ці рамки як самостійне коло слів.

С. І. Влахов і С. П. Флорін відносять до реалій поняття (і, відповідно слова, їх відображають), пов'язані як з матеріальними досягненнями культури, так і з духовними цінностями народу, його традиціями, звичаями і пов'язаними з ними знаннями. У число реалій вони також включають цитати, крилаті слова і вирази, що належать діячам даної культури. Обсяг фонових знань, якими володіють читач і автор, разюче відрізняються, і перекладач прагне компенсувати цей розрив і передати інформацію читачеві таким чином, щоб вона була для нього зрозуміла. У цьому процесі важливу роль відіграє прагматичний аспект перекладу. Інформація, що міститься в оригінальному тексті, передається з орієнтацією на усередненого читача, або ж, в окремих випадках, на певну групу людей – в обох випадках орієнтація відбувається на фонові знання потенційної аудиторії.

Часом перекладач їх переоцінює, залишаючи без пояснень зрозумілу йому, але невідому читачам інформацію. Крім того, при перекладі зустрічаються випадки підміни незнайомих понять. Подібні помилки особливо поширені при передачі історичних реалій, коли перекладач замінює застаріле або невідоме читачеві поняття на більш сучасне. Результатом подібної помилки стають, по-перше, втрата історичного колориту твори, по-друге, спотворення інформації, одержуваної читачем і, як наслідок, створення невірного уявлення про описуваної епосі [1, 5]. Реалії розглядаються не тільки відповідно до описаних вище принципами класифікації, але і з точки зору їх належності до різних культур. І саме до культур, а не мов, оскільки реалії безпосередньо пов'язані з соціальним життям народу. Так, існує поняття американізмів, тобто слів та зворотів мови, що відображають особливості англійської мови в США або запозичених з американського варіанту англійської мови. Вже з

визначення стає ясно, що американізми відрізняються від реалій, відомих носіям англійської мови, що проживають на інших територіях (Англія, Канада, Австралія і т.д.).

Для початку зазначимо, що однією з основних національних рис американців є їх патріотизм. Свідчення цьому ми бачимо в різних американських фільмах, серіалах, телешоу, новинних відеорепортажах і так далі. Так, наприклад, державна символіка зустрічається на вулицях Америки набагато частіше, ніж в Україні: на автомобілях, на будинках громадських організацій та навчальних закладів, нерідко у дворах приватних будинків знаходяться флагштоки з американським прапором. Багато американців зберігають прапор дому та вивішують його в урочистих випадках (наприклад, на День Незалежності). Крім того, такі вирази як «America the Beautiful» («Америка прекрасна») і «Proud to be American» («Гордий бути американцем») давно вкоренилися у свідомості американців [див .: 13].

Тому не дивно, що американці так ставляться до історії своєї країни. Важливе місце в їх фонових знаннях займають дати, історичні події та імена їх учасників, і посилання на ці події часто зустрічаються в різних сферах життя американців. Так, наприклад, їм усім добре відомо ім'я Джеймса Медісона, четвертого президента США, якого називають «батьком конституції», і бачать у ньому символ демократії [див .: 15]. У той же час представникам української культури це ім'я або зовсім незнайоме, або не викликає у них таких яскравих асоціацій.

Іншою відмінною рисою американців є їх релігійність, яка почала складатися ще в часи перших проповідей пуритан, які прибули до Америки. У подальшому, церква багато в чому вплинула на розвиток англійської мови на північноамериканському континенті. У зв'язку з цим, важливу роль у житті американців грає Біблія, хоча б один примірник якої є майже в кожному американському будинку і у всіх без винятку готельних номерах (спеціальне видання Gideon). Підтвердження цьому ми бачимо в численних художніх творах, будь то книги, фільми або інші продукти масової культури.

Крім того, за словами Г. Д. Томахина, серед фонових знань американців важливе місце займають знання античної історії та міфології, що також проявляється в процесі

комунікації [15]. Докази цьому ми побачимо в практичній частині даної роботи. Безумовно, існують і інші фактори, що впливають на мову американців. До них відносяться, наприклад, вплив засобів масової інформації та розвиток політичного життя країни (що знаходить віддзеркалення в різних термінах і неологізмах). Проте в рамках даної роботи вони не представляють інтересу, оскільки характерні більшою мірою для сучасного життя США, у той час як розглядаються нами твори відносяться до іншої історичної епохи.

Таким чином, з теоретичної частини роботи видно, що реалії є одним з носіїв національної культури і досить повно відображають особливості різних сфер життя народу, в тому числі, в певний історичний період. При перекладі це викликає ряд складнощів, оскільки не завжди представляється можливим підібрати підходящий аналог і передати одночасно смислове та емоційне складові реалії, не «обтяжуючи» при цьому текст.

У практичній частині у творах О. Генрі ми знайдемо підтвердження першому висновку, а в текстах перекладів – другому.

Реалії – це пласт безеквівалентної лексики; слова, які називають особливості життя конкретної нації, країни або народу, а також самі ці специфічні поняття, вербалізовані у мові. Реалії характеризує їх національно-культурна маркованість і специфічність для однієї культури. Таким чином, як і безеквівалентна лексика в цілому, реалії – слова, які не мають прямих відповідників в інших мовах, не мають своїх абсолютних аналогів в інших культурах.

Розглянувши низку творів О. Генрі, ми зробили висновок про те, що в основному для передачі національного колориту країни письменник використовує етнографічні реалії, для перекладу яких часто використовуються прийоми модуляції і підбору аналога. Крім того, ми переконалися в тому, що в художніх текстах-американцях дійсно знаходять відображення їх специфічні фонові знання, в більшості своїй невідомі українському читачеві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексєєва М. Л. Теорія і практика перекладу: реалії. Єкатеринбург
2. Бархударов Л. С. Мова і переклад (Питання загальної і приватної теорії перекладу).

М .: «Міжнар. відносини », 1975. 240 с.
3. Берков В.П. Двомовна лексикографія. Підручник. 2-е изд., Перераб. і доп. М .: Астрель, АСТ, Тразіткніга, 2004. 236 с.
4. Виссон Л. Українські проблеми в англійській мові. Слова і фрази в контексті двох культур. Пер. з англ. Изд. Третій, стереотипне. М .: Р.Валент, 2005 192 с.
5. Влахов З., Флорін З. Неперекладне в перекладі. М .: Міжнародні відносини, 1980. 343 с.
6. Генри О. Розповіді/Пер. з англ .; Вступ. Ст. Вербицького; Прямуючи. А. Старцева. М .: Мир книги, Література, 2006. 448 с.
7. Комісарів В.Н. Теорія перекладу (лінгвістичні аспекти). М .: Вища. шк.,1990. 253 с.
8. Комісарів В.Н., Кораловий А.Л. Практикум з перекладу з англійської мови на українську: Учеб. посібник для ін-тів і фак-тів іноз. яз. М .: Вища. шк., 1990. 127 с.
9. Паршин А. Теорія і практика перекладу. СПБ .: СГУ, 199. 202 с.
10. Рецкер Я.І. Лексичні трансформації і формально-логічні категорії/Лінгвістичні аспекти теорії перекладу (хрестоматія)/укладачі: Абрамян К. Ш., Золян С. Т. Ер .: Лінгва, 2007. 88-119 с.

УДК 811.111' 367

Петрова А.О.
студентка ОС «Бакалавр» 3 курсу
спеціальності «Філологія. Переклад (англійська)»
Маріупольский державний університет

СПОСОБИ ПЕРЕДАЧІ ГУМОРА З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ (НА ПРИКЛАДІ ТЕЛЕСЕРІАЛУ «BLACK BOOKS»)

Доповідь присвячено опису способів перекладу гумору з англійської мови на українську. Дослідження виконано на матеріалі відомого телесеріалу. Виявлені мовні засоби створення гри слів в англомовному серіалі комедійного жанру та способи їх передачі українською мовою. Визначені перекладацькі трансформації, які застосовуються перекладачами для передачі комічного ефекту.

Ключові слова: *гра слів, перекладацькі трансформації, еквівалентний переклад,*

контекстуальний переклад, конотативне значення.

Гумор у житті людини має далеко не останню роль, тому й не дивно, що це явище існує в усіх мовах та торкається багатьох сфер людської діяльності. В даний час все більш актуальною для перекладачів стає проблема передачі гумору при перекладі серіалів, оскільки в багатьох випадках досить складно одночасно передати сенс і зберегти жарт. Темою данної праці є вивчення та опис способів перекладу гумору з англійської на українську на прикладах, взятих з одного комедійного серіалу “Black Books”. Актуальність цього дослідження зумовлена широким розповсюдженням англомовного контенту в україномовному середовищі, зокрема, поширенням серіалів, які вимагають перекладу, та тим, що передача гумору в комедійному серіалі “Black Books” є цікавим матеріалом для проведення аналізу мови оригіналу і його адаптації українською мовою.

Об'єктом дослідження в представленій роботі є мовні засоби створення гри слів в англомовному серіалі комедійного жанру і способи їх передачі на українську мову.

Як предмет дослідження розглядаються перекладацькі трансформації, що застосовуються перекладачами для передачі комічного ефекту.

Матеріалами дослідження є оригінальні гумористичні вислови, взяті з телесеріалу “Black Books” та їх озвучування на українській мові творчою спільнотою “Стругачка”.

В даний час все більш актуальною для перекладачів стає проблема передач гумору при перекладі серіалів. Завдання цього дослідження полягає в тому, щоб встановити, чи є можливим передача гумористичної складової серіалу з однієї мови на іншу.

Згідно багатьом дослідникам, переклад серіалів є окремим видом перекладацької діяльності, при виконанні якого необхідно дотримуватися певних правил, оскільки кіно текст – це складне повідомлення, яке містить в собі якусь інформацію і є частиною цілого кінематографічного образу.

У комедійних серіалах, що є базою досліджуваного матеріалу, дуже важливу роль відіграє гумор.

Гумор – це інтелектуальна здатність людини помічати в явищах їх комічні

сторони і залучати їх до словесну (письмову або усну), графічну, звукову форму [1].

Гумор укладає в собі культурні та історичні реалії, актуальні проблеми сучасності і менталітет різних народів, тож цілком логічно, що жарт англійською мовою та українською буде мати різне забарвлення, тональність та направленість. Найчастіше, в серіалах комедійного жанру, гумор передають через як гру слів, каламбури, що часом неможливо передати на іншу мову зі збереженням сенсу.

Каламбур, або гра слів – це літературний прийом з використанням в одному контексті різних значень одного слова або різних слів, або словосполучень, схожих за звучанням [2].

Передача комічного є досить складною частиною перекладу з точки зору лінгвістики.

Для досягнення перекладацької адекватності перекладачеві необхідні знання про контекст і ситуації, так як одним з основних вимог, що пред'являються, є його доречність.

Для передачі комічного українською мовою використовуються різноманітні методи: буквальний переклад, еквівалентний переклад, лексичні трансформації.

Найлегшим способом перекладу є буквальний переклад. Це дослівний переклад, при застосуванні якого перекладач слідує мовній формі оригіналу, тобто семантико-структурні характеристики мови оригіналу відтворюються на мові перекладу [3].

– *At the moment you're fired. What's that?*

– *A bottle of wine to celebrate if the first day went well.*

– *Welcome back on board!*

– *На даний момент, тебе звільнено. Що це?*

– *Це пляшка вина, щоб відмітити перший вдалий день.*

– *Вітаємо знову на борту!*

Еквівалентний переклад – переклад, що відповідає оригіналу на всіх релевантних рівнях і забезпечує рішення тих же інформаційно-комунікативних завдань, на які був націлений текст оригіналу [3]. В такому випадку при передачі жарту, перекладачу необхідно встановити зв'язок загального або східного плану вираження між реалізованими значеннями.

– You know how it is, someone goes in the deep end, they get in a flap, then the bully in them comes out and you think, "Ooh, hello".

– Знаєш, як воно буває, людина заходить на глибоке, її переклинює, вот так в неї прокидається тиран, та ти думаєш: "Ну, почалося".

З перекладом гумору на фразеологічному рівні, в більшості випадків, справи йдуть простіше, так як, найчастіше, в мові і оригіналу та перекладу існують еквіваленти фразеологізму, нехай і з деяким спотворенням буквального значення.

– Everyone thinks they could write one. It's not that easy. Children are actually very discerning.

– They're not, they lap up any old gumph.

– Кожен думає, що може написати дитячу книжку, але це не так легко. Насправді, діти дуже вибагливі.

– Неправда. Вони аби що сховають.

Крім цього перекладачам часто доводиться вдаватися до різних лексичних трансформацій одиниць гумору. Сутність процесу трансформації полягає в «перетворенні внутрішньої форми слова або словосполучення, або в повній її заміні для адекватної передачі змісту комічного [4]».

Контекстуальний переклад, що є різновидом лексичних трансформацій, це заміна словникового відповідника при перекладі контекстуальних одиниць, логічно пов'язаних з ним [4]. В даному випадку перекладач звертає увагу на відповідності, які слово може мати в контексті на відміну від його значень, наведених в словнику. Зміст слова передається за допомогою трансформованого відповідним чином контексту, притому важливу роль відіграє і передача конотативного значення мовної одиниці.

– The rules for the customers,

but they apply to you as well.

– "No mobiles, no wigwams".

–Walkmans!

– Це правила для покупців, але вони й на тебе розповсюджуються.

– Ніяких мобільних, ніяких барсеток.

– Касетників!

В цьому прикладі бачимо, що переклад слова *wigwams* не є одним з словарних значеннь слова оригіналу, бо його було трансформовано аби зберегти задумку жарту.

Також до лексичних трансформацій належить принцип родо-видової заміни, що дозволяє передати (приблизно) зміст реалії одиницею з більш широким (дуже рідко – більш вузьким) значенням, підставляючи родове поняття замість видового (генералізація / конкретизація).

– B-b-but they're coming!

They're driving hundreds of miles! Arguing about why Auntie Dora snubbed Auntie Nora in 1953!

– Та вони ж вже їдуть. Вони їдуть за декілька сотень кілометрів і сперечаються, хто винен, що тітка Дора гикнула на тітку Нору у 1953 році!

У даному прикладі представлена конкретизація, так як переклад "*гикнула*" не є словарним значенням слова "*snubbed*", а його було використано аби конкретизувати та прикрасити дію.

Розглянувши декілька способів перекладу гумору, можна прийти до висновку, що не існує єдиного і універсального способу передачі гумористичного ефекту. У різних ситуаціях перекладач по-різному перекладає жарти в залежності від багатьох факторів: виду тексту, типу жарту і так далі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горнфельд А. Гумор. Енциклопедичний словник Брокгауза і Ефрона. СПб, 1890. 907с.

2. Влахов С. Флорін С. Неперекладне в перекладі. М.: Міжнародні відносини, 1980. 367 с.

3. Комісаров В. Сучасне перекладознавство. М.: 2004. 287 с.

4. Лісицина В., Арутюнов Е. Види лексичних трансформацій при письмовому перекладі. Міжнародний журнал експериментального освіти. № 10. М.: 2014. с. 167-170.

УДК 811.111

Рибалка І.С.,
к.філол.н., доцент АМІ НУ "ОМА"
Берестовий І.О.
студент АМІ НУ "ОМА"

ПРОБЛЕМИ ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ У НАВЧАННІ ПРОФЕСІОНАЛЬНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СУДНОВИХ МЕХАНИКІВ

Дослідження присвячено проблемам, з якими може зіткнутися майбутній судновий механік у роботі з технічної документацією англійською мовою. Автори роблять огляд найбільш типових помилок та пропонують шляхи їх вирішення на заняттях з англійської професійної мови у морських вищих навчальних закладах. Піднімається також питання використання різноманітних електронних та он-лайн словників та перекладачів.

Ключові слова: *технічний переклад, судновий механік, професійна освіта.*

Швидкий розвиток науки та техніки у наш час потребує від фахівців будь-якої сфери постійного та швидкого обміну інформацією у своїй професійній сфері. Тим більше, якщо мова йде про суднових механіків, бо їм впродовж всієї кар'єри доведеться працювати з англомовними інструкціями (вся технічна документація на суднах написана англійською мовою) та заповнювати робочі звіти лише англійською мовою, яка є офіційною мовою Міжнародної морської організації. Написання невеликих за розміром текстів спеціального змісту також (запитів, звітів, обґрунтовань, пояснень) є невід'ємною частиною роботи майбутніх суднових інженерів.

Вважаємо, що не має потреби детально обґрунтовувати, що робота з технічною літературою на англійській мові вимагає достатнього словникового запасу, знання основних граматичних правил та розуміння контексту матеріалу для перекладу. Важливість розуміння контексту на разі є дуже актуальною проблемою, бо не лише студенти але і досвідчені фахівці часто використовують он-лайн перекладачі в своїй роботі, що часто призводить до того, що зміст тексту кардинально відрізняється від першоджерела. Не останню роль у цій плутанині відіграють численні запозичення з

технічного вокабуляра англійської мови, які в українській отримали дещо інше значення та так звані “помилкові друзі” перекладача.

Наведемо кілька прикладів таких типових помилок в перекладі технічних текстів: студенти отримали індивідуальні завдання перекласти з англійської мови невелику статтю, що присвячена новітнім дослідженням можливостей трансформатора Тесли. Під час самостійної роботи вони зіткнулися з певними проблемами. Так, у англомовному тексті були, на їх думку, кілька термінів та понять, що не мали адекватного перекладу на українську мову – студенти не змогли знайти в словниках загального користування переклади цих слів: “*resistance-reactance circuit*”, “*timedependent current*”, “*coupling transformer*”, “*loop current*” та деякі інші. Спроба використати простий полексемний переклад як самостійно так і за допомогою електронних перекладів призвела до нісенітниці з наукової точки зору. Наступним етапом у перекладі на українську мову стало використанні електронного мультідисциплінарного словника MULTITRAN. Однак, цей словник має лише близіко 21 тисячи слів та виразів українською мовою. Вибір варіантів можливого перекладу деяких термінів на російську мову (близько 7,5 міліонна словникових статей з різної тематики) перевищував кілька десятків варіантів або пропонував лише переклад окремих слів (наприклад: “*timedependent current*”) [1]. Тож використання цього словника лише частково допомогло вирішити вище згадані питання.

Наступним кроком у пошуку шляхів вирішення проблеми стала консультація з базою англомовною літературою з електрики з тим, щоб знайти визначення незнайомих слів та через розуміння їх змісту знайти коректний український переклад. Маємо визнати, що цей крок лише наблизив курсантів до розв’язання завдання – визначення були знайдені, однак з визначенням адекватного українського еквівалента залишалося проблематичним, бо студентам біли знайомі лише основні, уже усталені терміни загального вжитку. Коли же мова йшла про інновації у галузі електроніки та електрики, вони опинилися у глухому куті.

Тож третім кроком у перекладі наукового тексту стала консультація фахівця з електроніки та електромеханіки, які слідкують за розвитком у своїх галузях. Після роздумів та пошуків схожих понять у україномовних дослідженням, гуртом вдалося

перекласти наукову статтю обсягом близько половини друкованого аркуша.

Цікаво, що це навчальне завдання перетворилося на навчально-дослідницьке та допомогло студентам осягнути важливість не лише володіти базовим професійним вокабуляром, але і продемонструвало необхідність слідкувати за розвитком у обраній галузі знань.

Гадаю, що всі ті етапи, що пройшли студенти Азовського морського інституту при виконанні цього завдання, проходить кожен перекладач технічних та наукових статей під час своєї роботи.

Таким чином, у доповіді, ми продемонстрували можливість використання наукових текстів технічного змісту у навчанні професійній англійській мові майбутніх судових механіків.

ЛІТЕРАТУРА

1. URL: https://www.multitran.com

УДК 811.14’06’255.4=111

Дегтярьова А. Р.

студентка ОС «Магістр»

спеціальності «Філологія. Переклад (новогрецька)»

Маріупольський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ З ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ НА МАТЕРІАЛІ ГРЕЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСКЬОЇ МОВ

Переклад юридичних документів є одним з найскладніших видів перекладу. Правознавчі тексти насичені вузькоспеціальною термінологією та потребують від перекладача не лише високого рівня кваліфікації у знанні граматики та лексики іноземної мови, але й знання культури народу носія мови перекладу тощо. У наш час все більше молодих українців прагнуть працювати за кордоном, іноземці також приїжджають в Україну працювати, тому з кожним роком переклад юридичної документації, а саме окремого її виду – документів з працевлаштування, стає все більш актуальним.

Ключові слова: *транскрибування, безеквівалентна лексика, еквівалент, термін, запозичення, трансформація, описовий переклад, калькування.*

При перекладі юридичних документів важливо адекватно відтворити терміни цієї галузі, спираючись на теоретичний та практичний доробок дослідників. За основу у дослідженні взята класифікація Анісімової А.Г. Анісімова А.Г. у своїй роботі «До питання про переведення термінів гуманітарних наук» виділяє наступні способи перекладу термінів*: безперекладне запозичення*, *трансформаційний переклад*, *описовий переклад або інтерпретація*, *міжмовна відповідність* та *калькування*.

Запозичення – елемент чужої мови (слово, морфема, синтаксична конструкція і т.п.), перенесений з однієї мови в інший в результаті контактів мовних, а також сам процес переходу елементів однієї мови в інший (*η ανάλυσις – аналіз*).

Транскрипція або *транскрибування* – передача на письмі тим чи іншим набором письмових знаків (фонетичним алфавітом) елементів усної мови (фонем, аллофонів, звуків) [1]. Приклад: *базис – βάσις*.

Еквівалент – «одиниця мови перекладу, що регулярно використовується для перекладу даної одиниці мови оригіналу [3, с. 111]». Приклад: *ο υπάλληλος – рабочий*.

Я.І. Рецкер виділяє три категорії еквівалентної лексики:

1. існуючі в іншій мові однозначні еквівалентні відповідності: *η αναδοχή – порука*

2. контекстуальні відповідності, отримані за допомогою вибору одного з синонімів для даного контексту, для даного вживання слова або словосполучення в мові, наприклад: *ο ασφαλιστικός φορέας – страхове агентство*, де слово *ο φορέας* окремо від слова *ασφαλιστικός* має значення «*носій, транспортер*».

3. адекватні заміни – відповідності, обрані виходячи з цілого, тобто всі види перекладацьких трансформацій.

Трансформаційний переклад – заміна лексичної одиниці, що перекладається, словом або словосполученням, яке реалізує сему цієї одиниці початкової мови [2, с. 12].

В.Н. Коміссаров виділяє такі різновиди лексичних трансформацій, хоча не завжди можна чітко класифікувати кожен приклад перекладу із-за переплетення категорій.

I. Лексико-семантичні заміни

1. Конкретизація: *το νόμιμο ωράριο – робочі години, що встановлено законом*

2. Генералізація: *οι αποδοχές αδείας – відпусткові*

II. Антонімічний переклад та інший: *οι παροχές σε είδος – не грошові виплати найманому персоналу*.

Описовий переклад – це прийом, що використовується у тих випадках, коли неможливо підібрати еквіваленти [4, с. 76]. Приклад: *ο δικαιούχος – особа, яка отримує вигоду або має право на що-небудь.*

Калькування – це запозичення іншомовних слів, виразів, фраз буквальним перекладом відповідної мовленнєвої одиниці, а також результат цих запозичень: слова, вирази і фрази [6, с. 211]. Приклад: *η αναπληρωματική ανάπαυση – компенсаційний відпочинок; відгули за переробку*.

Юридичні тексти давно стали невід'ємною частиною нашого життя. Основою мови юридичних текстів служить його термінологія. Правові терміни відрізняються від термінологій інших професійних сфер. Критерій точності і однозначності не може застосовуватися до них в тій же мірі, в якій він застосовується до технічних або науковим термінам, оскільки мова правових документів більше наближена до загальнолітературної мови, запозичуючи з нього основну частину своєї термінології. Для передачі термінів на мову перекладу перекладач нерідко змушений вдаватися до трансформацій, тобто перетворенням, що носять формально-семантичний характер, за допомогою яких здійснюється перехід від одиниці оригіналу до одиниці перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. Москва: Советская энциклопедия, 1966. 608 с.
2. Коломейцева Е.М., Макеева М.Н. Лексические проблемы перевода с английского языка на русский. Тамбов: Изд-во Тамбовского государственного технического университета, 2004. 92 с.
3. Комисаров В.Н. Лингвистика перевода. Москва: Международные отношения, 1980. 154 с.

4. Лабінська Б.І. Значення структурно-семантичних модифікацій у сучасній фразеологічній науці. Гуманітарний вісник. Сер. Іноземна філологія: зб. наук. пр. Число 10: Т 2. Черкаси: ЧДТУ, 2006. 316 с.
5. Ярцева В.Н. Лингвистический энциклопедический словарь. Москва: Советская энциклопедия, 1990. 688 с.

УДК: 811.111'373

Смирнова М.С.

к.філол.н., доцент, завідувач кафедри теорії та практики перекладу

Маріупольський державний університет

ИНТЕНЦИОННЫЙ ПРИЗНАК ОТВЕТНЫХ РЕПЛИК В ПОЛЬСКОМ ЯЗЫКЕ (НА МАТЕРИАЛЕ ПОВЕСТИ Г. СИНКЕВИЧА «QUO VADIS»)

В тезисах рассматривается вопрос использования ответных реплик как часть вопросно-ответного соответствия в польском языке. Описываются пять основних признаков по которым различаются между собой ответные реплики. Анализируется интенционный признак на материале повести Г. Синкевича «Quo Vadis»).

Ключевые слова: *интенция, ответные реплики, полонистика, вопросно-ответное единство.*

Одним из актуальных вопросов современной полонистики остается изучение вопросо-ответного диалога, а именно *вопросо-ответного соответствия*, то есть крреляции вопросительной и ответной реплик, в первую очередь, соответствия ответной реплики вопросительной реплике. Експерт в этой проблеме Ремизова С.А. отмечает в своїм диссертационном исследовании, что между вопросом и ответом существует тесная диалектическая связь в том смысле, что без определения вопроса невозможно дать точное определение ответа и, наоборот, без четкого понятия ответа невозможно описание вопроса [4, с. 165; 7, с. 75].

Ее мысль разделяет ученый В.Ф. Берков, который считает, что «анализ различного рода ответов показывает, что они неравнозначны по своим логико-информационным характеристикам. В частности, бывают ответы прямые и косвенные, полные и частичные, исчерпывающие и неисчерпывающие, допустимые и недопустимые, убедительные и неубедительные и т. д. [1, с. 14; 7, с. 75]».

Если обобщить вышесказанное, то исследователи вопросно-ответного

соответствия пытаются установить множество *допустимых* ответных реплик для вопросительной реплики. Множество прямых, косвенных, полных и частичных ответов составляет класс допустимых ответов. Для недопустимых ответов характерно то, что они либо не являются ответами по существу вопроса, либо не уменьшают заключенную в вопросе неопределенность знания и, следовательно, не несут какой-либо новой информации, либо содержат в себе логическое противоречие [1, с. 17; 7, с. 76].

Согласно работе Ремизовой С.А. существуют пять основных признаков, по которым различаются между собой ответные реплики в вопросно-ответном единстве:

1) признак *вербализации*: по этому признаку ОР подразделяются на *вербальные* и *невербальные*.

2) *формальный* (структурный): по этому признаку ОР подразделяются на ответы *изоморфной структуры* (ОР, формально соответствующие структуре вопроса) и *неизоморфной структуры* (ОР, не соответствующие структуре вопроса) [7, с. 87].

3) *информативный*: по этому признаку ОР подразделяются на *достаточно-информативные* (соответствующе-информативные), *избыточно-информативные*, *недостаточно-информативные* и *неинформативные* [3, с. 16].

4) *интенционный*: на этой шкале ОР могут занимать различное положение в зависимости от их соответствия интенции инициирующей реплики (запросу информации) – ОР, полностью или частично соответствующие или не соответствующие интенции инициирующей реплики;

5) *коммуникативный (кооперативный)*: по этой шкале ОР располагаются в зависимости от того, насколько кооперативно настроен отвечающий. Это могут быть предупредительные, унисонные, стратегические (конфликтные) ОР, а также умышленное молчание [7, с. 78].

В наших тезисах мы рассмотрим реализацию одного из этих признаком, а именно интенционного в польском языке на материале знаменитой повести Г. Синкевича «Quo Vadis».

Так, ответные реплики могут полностью или частично соответствовать или не соответствовать интенции инициирующей реплики. Интенция спрашивающего

детерминирует не только вопрос, но и ответ, так как смысл предложения, реализованного в ответе, во многом зависит от того, как адресат интерпретирует интенцию спрашивающего [6, с. 107; 7, с. 78].

Проанализируем следующий пример:

– *Korbulo nie jest człowiekiem głupim?!*

– *Może masz słuszność, a zresztą wszystko to jedno. Głupota, jak powiada Pyrron, w niczym nie jest gorsza od mądrości i w niczym się od niej nie różni* [8].

Задавая вопрос «есть ли он глупым человеком» и одновременно утверждая это, коммуникант хочет скорее услышать подтверждение своей мысли, на что его собеседник отвечает по-философски, что возможно и так, однако глупость и мудрость идут нога в ногу. Хоть собеседник и правильно интерпретирует интенцию автора, но не хочет пустословить или приспосабливаться под коммуниканта, выстраивая свою линию ведения диалога.

Интенционно-соответствующие ответные реплики обычно информативны (они могут быть избыточно-информативными), но могут быть неизоморфными [7, с. 86]:

— *Powiedz mi, czy ty nie pisujesz wierszy?*

— *Nie. Nie złożyłem nigdy całego heksametru.*

— *A nie grywasz na lutni i nie śpiewasz?*

— *Nie.*

— *A nie powozisz?*

— *Ścigałem się swego czasu w Antiochii, ale bez powodzenia* [8]. Интенция инициирующей реплики – не запрос информации, а желание подружиться, найти общую тему для собеседования. Однако собеседник своими краткими отрицательными репликами явно хочет уйти от диалога и не намерен общаться, но, чтобы вежливо уйти в сторону расширяет последнюю фразу информацией про водительский опыт в Антиохии.

Нередко ответная реплика содержит реакцию и на подлинную интенцию вопросительной реплики, и на ее формальное выражение [7, с. 87].:

– *Zali ty nie odgadujesz, Ligio, czemu ja mówię to tobie?…*

– *Nie – odszeptała tak cicho, że Winicjusz zaledwie dosłyszał* [8]. В этом примере

спрашивающего не столько интересует догадка девушки, сколько ее реакция на вопрос. По смущению девушки коммуникант понимает, что можно продолжать говорить о своих чувствах.

Ответная реплика, не соответствующие интенции вопроса, возникают чаще всего в случае, когда отвечающий в силу каких-то причин не осознает подлинной интенции спрашивающего. Вопрос всегда направлен на соответствующую вербальную или поведенческую реакцию собеседника, и рассогласование намерений спрашивающего с поведением адресата, как правило, приводит к нарушению коммуникации [5, с. 166].

В следующем примере инициирующая реплика – риторический вопрос, который понят как запрос информации:

– Dlaczego? Czy nie zakochałeś się wypadkiem w Pomponii? W takim razie żal mi cię: niemłoda i cnotliwa! Nie umiem sobie wyobrazić gorszego nad to połączenia. Brr!

– Nie w Pomponii – eheu! – rzekł Winicjusz.

– Zatem w kim?

– Gdybym ja sam wiedział w kim? [8].

В случае интенционного несоответствия ответной реплики инициирующей реплике имеют место коммуникативные неудачи, которые приводят либо к корректировкам, либо к прекращению диалога. Такие неудачи имеют место, например, когда косвенное высказывание понимается буквально или неверно [7, с. 89].

Таким образом, мы рассмотрели, чем различаются между собой ответные реплики в вопросно-ответном единстве и проанализировали реализацию интенционного признака в польском языке на материале знаменитой повести Г. Синкевича «Quo Vadis».

Перспективой нашего исследования является дальнейшее изучения остальных четырех типов ответных реплик в польском языке в художественном дискурсе.

ЛИТЕРАТУРА

1. Берков В.Ф. Логика вопросов и ответов в преподавании. Минск: Издательство «Университетское», 1987. 56 с.

2. Герасимова О.И. Прагматическая детерминировнность ответных реплик // Языковое общение и его единицы: Межвуз. сб. науч. тр. Калинин, 1986. С. 44 – 48.
3. Заикин Г.С. Семантика и прагматика диалогического единства «Общий вопрос – ответ» в современном английском языке. Автореф. дис. … канд. филол. наук. Киев, 1989. 18 с.
4. Конрад Р. Вопросительные предложения как косвенные речевые акты // НЗЛ. Вып. 16. Лингвистическая прагматика. М.: Прогресс, 1985. С.349-383.
5. Крейдлин Г.Е. Об одном типе ответов на вопрос // Труды международного семинара Диалог-95: компьютерная лингвистика и ее приложения. Казань: Полиграф, 1995. С. 165-170.
6. Почепцов О.Г. Семантика и прагматика вопросительного предложения (на мат. англ. языка) / Дисс. … канд. филол. Наук. Киев, 1979. 173 с.
7. Ремизова С. А. Вопросительность в диалогическом общении: форма и содержание: Дис. ... канд. филол. наук. Краснодар, 2001.
8. Henryk Sienkiewicz. Quo Vadis. https://polski.pro/quo-vadis-henryk-sienkiewicz/ (accessed September 10, 2020).

УДК 811. 111 ' 25 ' 276.6 = 111

Воронкова Ю.Е.
студентка ОС «Бакалавр» 3 курсу, спеціальності «Філологія. Переклад (англійська)»
Маріупольський державний університет

СПЕЦИФІКА ТА СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ

Доповідь присвячено опису стратегій перекладу. Виявлені основні критерії та чинники вибору перекладацької стратегії, визначені головна функція перекладу та відповідні завдання перекладача під час здійснення перекладу, підкреслюється необхідність забезпечення максимальної еквівалентності перекладу.

Ключові слова: *стратегія перекладу, цільова аудиторія перекладу, функція першотвору, перекладацька еквівалентність, адекватний переклад*

Процес перекладу – це процес пошуку схожих рис між мовами та культурами.

Визначення цих рис можливе лише тому, що перекладач постійно стикається із відмінностями між ними. Але переклад не може і не повинен бути спрямованим на усунення цих розбіжностей, перекладений текст має бути місцем проявлення іншої культури, де читач помічає культурно чуже; переклад має зберігати відмінності, певну чужість оригіналу, нагадувати читачу про надбання та втрати процесу перекладу та про відстань між культурами.

У сучасному перекладознавстві для опису процесу перекладу широко використовується словосполучення «стратегія перекладу». Його можна зустріти як в науковій, так і в навчальній літературі, а також у різного роду нормативних документах – у навчальних програмах, планах, екзаменаційних білетах і т.п. Це словосполучення, вживання якого носить безумовний характер, явно може стати терміном, а позначуване їм поняття – на приналежність до одних із основоположних понять перекладознавства.

Вибір стратегії перекладу залежить, крім суб'єктивних уподобань перекладача та ґатунку тексту оригіналу, від багатьох об'єктивних факторів, до яких на думку Л. В. Коломієць належать: 1) цільова аудиторія перекладу та стан цільової полісистеми; 2) кількість існуючих перекладів певного твору в цільовій літературі. Потреба у форенізуючому перекладі виникає особливо гостро, коли створюється критично велика кількість перекладів-одомашнень, які роблять відстань між читачем та оригіналом все більшою [1].

Функція першотвору у цільовій літературній полісистемі. Головна функція перекладу одомашнення – розбудова вже існуючої в цільовій культурі літературної традиції, тоді як функція перекладу очуження полягає у введенні до цільової літератури нових стилів, висловів, засобів та прийомів.

Одне з головних завдань перекладача полягає в максимально повній передачі змісту оригіналу, і, як правило, фактична спільність змісту оригіналу і перекладу дуже значна.

Другий підхід у вирішенні проблеми перекладацької еквівалентності полягає у спробі знайти в змісті оригіналу якусь інваріативну частину, збереження якої необхідно і достатньо для досягнення еквівалентності перекладу. Іншими словами,

якщо переклад може виконати одну й ту ж саму функцію чи описує ту ж саму реальність, то він еквівалентний.

Третій підхід до визначення перекладацької еквівалентності можна назвати емпіричним. Суть його полягає в тому, щоб не намагатися вирішувати, у чому повинна полягати спільність перекладу й оригіналу, а зіставити велике число реально виконаних перекладів з їх оригіналами і подивитися, на чому ґрунтується їхня еквівалентність [2].

Головне в будь-якому перекладі – це передача змістової інформації тексту. Всі інші її види й характеристики (функціональні, стилістичні (емоційні), стильові, соціолокальні і т.п.) не можуть бути передані без відтворення змістової інформації, тому що весь інший зміст компонентів повідомлення нашаровується на змістову інформацію, витягується з неї, підказується нею, трансформується в образні асоціації і т.п. Еквівалентність виступає як основа комунікативної рівноцінності, наявність якої і робить текст перекладом.

Адекватний переклад є по означенню еквівалентним, хоча ступінь смислової спільності між оригіналом і перекладом може бути різним. Найбільш повна еквівалентність (на рівні мовних знаків) означає максимально можливу наближеність змісту різномовних текстів [12, с. 46-56]. Еквівалентний переклад не завжди буде вважатись адекватним, через те що він буде лише задовольняти вимогу смислової наближеності до оригіналу.

Межею перекладацької еквівалентності є максимально можлива (лінгвістична) ступінь збереження змісту оригіналу при перекладі, але в кожному окремому перекладі змістова близькість до оригіналу в різному ступені і різних способах наближується до максимального. В залежності від того, яка частина змісту передається у перекладі для забезпечення його еквівалентності, розрізняються різні рівні еквівалентності. На будь-якому рівні еквівалентності переклад може забезпечувати міжмовну комунікацію[3].

Порушення норми еквівалентності може бути абсолютним, коли переклад визнається нееквівалентним, таким, що не передає зміст оригіналу хоча б на найнижчому рівні, або відносним, якщо встановлено, що інші нормативні вимоги

могли бути виконані і на більш високому рівні еквівалентності, ніж той, який був реально досягнутий в перекладі.

У першому випадку переклад повинен бути визнаним незадовільним, а в другому – може вважатися цілком прийнятним у тому випадку, якщо максимально можлива смислова близькість не є обов'язковою для успішної міжмовної комунікації.

Конвенціональна норма перекладу залишається незмінною протягом тривалого періоду часу і визначає загальний підхід перекладача до своєї роботи, ступінь його прагнення до досягнення максимальної еквівалентності.

Текст перекладу – це мовленнєвий твір на мові перекладу, і для нього обов'язкові правила і норми цієї мови. Однак ці правила неоднакові для всіх випадків функціонування мови. Вони варіюються як в різних функціональних стилях, так і в залежності від різновиду загальнолітературної мови [4].

Серед останніх зазвичай розрізняють мову розмовної мови (неформального спілкування) і мову художньої літератури. У лінгвістичній літературі висловлювалася думка, що особливий різновид мови складає і мова науки.

«Вторинність» перекладних текстів, їх орієнтованість на іншомовний оригінал виділяє такі тексти серед інших мовних творів на тій же мові.

Перекладач-професіонал завжди доб'ється практичної інформаційної еквівалентності перекладу оригіналу, але в теоретичному плані вона, ця еквівалентність, дуже різна. Можна заздалегідь стверджувати, що будь-який переклад ніколи не буде абсолютно ідентичним канонічному тексту оригіналу.

Таким чином, дотримання всіх нормативних правил, крім норми еквівалентності, носить більш загальний характер і є чимось само собою зрозумілим, а ступінь вірності оригіналу виявляється тією змінною величиною, яка найбільшою мірою визначає рівень професійної кваліфікації перекладача та оцінку якості кожного окремого перекладу [8, с. 320].

Конкретна стратегія перекладача і технічні прийоми, застосовувані ним в процесі перекладу, багато в чому залежать від співвідношення мови оригіналу і мови перекладу і характеру розв'язуваної перекладацької задачі [5].

Отже, переклад – це відтворення мови оригіналу засобами іншої мови. Для

досягнення даної мети доцільно обрати стратегію перекладу. Існує кілька класифікацій стратегій перекладу, а саме: стратегія очуження та стратегія одомашнення; стратегія вияснення жанрово-стильової приналежності тексту, стратегія визначення домінантної насиченості, стратегія можливого прогнозування, стратегія спроб та помилок, стратегія компресії/декомпресії, стратегія компенсуючих модифікацій, стратегія передачі світосприйняття, стратегія дослівного перекладу; класифікація стратегій перекладу за принципами перекладу: стратегія за принципом перекладу того, що зрозуміло перекладачеві, перекладацька стратегія «переклад змісту, а не букви оригіналу», стратегія максимального відтворення змісту оригіналу, стратегія домінування значення цілого на значенням окремих частин. Важливими елементами перекладацької стратегії є способи, методи та прийоми перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коломієць Л. В. Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу (на матеріалі перекладів з англійської, ірландської та американської поезії): монографія. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. 522 с.

2. Максімов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська). Теорія та практика перекладацького аналізу тексті для студентів факультету та перекладачів факультету заочного та вечірнього відділення: [навчальний посібник]. К. : Ленвіт, 2010. 175 с.

3. Скороходько Э. Ф. Вопросы перевода английской технической литературы (перевод терминов). К. : Изд-во Киевского университета, 1963. 91 с.

4. Al-Masri H. Translation and Cultural Equivalence: A Study of Translation Losses in Arabic Literary Texts. Journal of Language & Translation. 2009. Vol. 1. No. 10. P. 7-44.

5. Bolaños Cuellar S. Equivalence Revisited: A Key Concept in Modern Translation Theory. – URL: http://www.idiomtransfer.com/pdf/artikel1.pdf.

УДК 811.111+811.161.2]`373

Готко Д. В.

студент ОС «Бакалавр» 4 курсу, спеціальності

«Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольський державний університет

ВПЛИВ ПРАІНДОЄВРОПЕЙСЬКОЇ МОВИ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ

Незважаючи на те, що існує багата кількість мов, більшість з них має спільне походження. Яку б мову ми не вчили, ми завжди спроможні знайти спільні слова, або слова, які, хоча б, мають спільні морфеми. Англійська та українська мови підлягають під дослідження, тому що германські та слов'янські мови є похідні від праіндоєвропейської мови. Звісно, протягом всієї історії цих мов, вони змінювались через історичні фактори, культурні, побутові тощо, змінювались граматичні, семантичні, лексичні риси, але досі зберігають спільні конструкції, морфеми, або слова цілком.

Ключові слова: *індоєвропейська мова; лексичні одиниці; етимологія; синхронія; діахронія; індоєвропейський корінь; спільнокореневі слова; морфеми.*

Близько 3500 років до нашої ери індоєвропейська громада, яка існувала приблизно заснована у Центральній Європі. Навіть на той час, люди вже дуже тривалий час використовували мову у сучасному розумінні. Йдеться про наявність семантичних і граматичних конструкцій. З роками, праіндоєвропейська громада рушила на схід та захід. Це сприяло такому поширенню праіндоєвропейської мови, що майже 1:3 функціонуючих та мертвих мов мають індоєвропейське походження. Тому, навіть після такого періоду часу, у сучасних мовах можна простежити індоєвропейські корені, суфікси тощо. Точна реконструкція семантики праіндоєвропейської мови залишається неможливою через фактор часу, але завдяки решткам цивілізації вчені встановили, що праіндоєвропейська мова була флективної мовою з розвиненою системою частин мови, активною системою афіксів для словотворення та зрозумілою системою родів та відмінків.

«Належність окремих мов і мовних груп до сім'ї індоєвропейських мов

визначається на підставі подібності їхньої структури, досліджуваної за допомогою порівняльно-історичного методу і пояснюваної як результат їх походження від єдиної у минулому індоєвропейської прамови [1]».

За ознаками ближчої спорідненості індоєвропейські мови поділяються на групи мов і окремі мови на рівні груп.

«Існує 7 груп живих індоєвропейських мов і 3 окремі мови, до яких належать також відомі з історії близькоспоріднені з ними мертві мови, що були попередніми етапами розвитку сучасних мов або належали до відповідних груп як самостійні мови [1]».

За посиланням на онлайн етимологічний словник Дугласа Харпера [2], одним із слів, яке майже повністю зберегло корінь та є дуже поширеним у нашому лексиконі є слово *long – довгий*. У цьому випадку зберігся не тільки корінь, а майже усе слово цілком *dlonghos*. Причиною для зберігання цього слова є багато факторів: поширення цього слова у всіх сферах життя - землеробство, побут, дистанція, зброя, опис людей тощо. Слово *skin – шкіра* теж залишилось майже без змін. Написання схоже з англійської *sken*, але в той же час вимова схожа на українську через [s] – [ш]. Слово *sken* позначав не тільки шкіру істот, а як корінь описував усе, що може «лущитися». Через характерність матеріалів тих часів також стає зрозумілим чому це слово так увійшло в ужиток. Як приклад кореня, що описує навколишнє середовище може бути корінь *sawel* [2], тобто *sun – сонце*. Це є гарним прикладом тому що на цьому корені можна також простежити схожість між англійським словом *parasol (парасолька від сонця)* та українським *парасолька*. У цьому прикладі значення між двома словами відрізняється. Тут можна побачити вплив латинської на англійську. Але цей приклад є також парадоксальним, тому що англійське *umbrella* походить від латинського *umbella*, яке також перекладається як «*парасолька від сонця*».

Але є й таке, що маючу навіть зараз дуже схожий корінь, слова в українському та англійській можуть відрізнятись. Наприклад слово *wagon (візок)*. В українській ми теж маємо слово *вагон*, яке має зовсім інше значення. Хоче первинним словом було праіндоєвропейське *woghno*, що має значення «рухатись» [2]. Слід зазначити, що цей корінь не прижився у мові інших культур та був витеснутий локальним означеннями

«руху». Проте корінь був впроваджений для позначення деяких термінів.

Повне збереження коренів від пра-мови не є можливим, оскільки мова є гнучким поняттям та навіть зовсім незначні фактори можуть змінити іі вектор розвитку кардинально. А дивлячись на кількість цих факторів взагалі постає питання як могли індоєвропейські корені зберегтись. Йдеться і про побут і про господарство, про військові справи, громадські, культурні тощо. Тому, як це власно мові, змінювались не лише корені, а й морфеми в них. І як наслідок, ми можемо бачити індоєвропейський корінь у, наприклад, латині, який зовсім не схожий на оригінал, але досі має теж походження. Є багато теорій щодо цього явлення, але лінгвісти сходяться на тому, що індоєвропейські корені лише «підлаштовувались» під мовні стандарти тієї мови, яка власно перейняла ці корені. Робилося це не навмисно, а тільки для того, щоб спростити звичайному носію мови і вимовляння і словотвір тощо, адже більшість мов давнини були флективними, або, як наслідок, синтетичними.

Практично вивчаючі індоєвропейську мову та її корені зокрема, можна зробити висновок що зовсім різні мови, незважаючи на абсолютно різні шляхи розвитку, зберегли спільні риси у різноманітних лексичних одиницях, а десь навіть у словах цілком. Звісно з характерними змінами у мові за фактом втручання зовнішніх факторів. Буцімто ворожнече захоплення, чи культурне пригнічення. Але незважаючи на це, відкривши словник чи англійської, чи української чи навіть інших мов, ті слова, які здавалися нам споконвічно «нашими» є спільнокореневими від індоєвропейської мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вільна енциклопедія «Вікіпедія». URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Індоєвропейські_мови

2. Etymonline.com. 2017. *Online Etymology Dictionary*. URL: http://etymonline.com

УДК 811. 111 ' 25 ' 276.6 = 111

Ковальчук Є.С.
студент ОС «Бакалавр» 3 курсу
спеціальності «Філологія. Переклад (англійська)»
Маріупольский державний університет

РОЛЬ ПЕРЕКЛАДУ У ПРОЦЕСІ МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ

Автор визначає роль перекладу в міжкультурній комунікації. Проаналізовані сучасні наукові здобутки з цієї тематики та охарактеризовано стан розвитку теорії міжкультурної комунікації.

Ключові слова: *міжкультурна комунікація, глобалізація культури, національно-лінгвокультурна спільнота, лінгвокультурний ареал, мовне посередництво.*

Характерною рисою сучасного світу є стійкі глобалізаційні процеси. Важливою ознакою глобалізації виступає спілкування як між народами, так і між окремими носіями культури. Специфічного значення набуває комунікація між цивілізаціями, а підґрунтям усіх цих відносин виступає зростання міжнародних контактів. На межі XX і XXI ст. загострилися проблеми мовної комунікації, поглибилося вивчення засобів комунікативного впливу. Змінився «мовний смак епохи»: на зміну «тоталітарній мові» прийшла «вільна» мова засобів масової інформації, спілкування на різних рівнях; зросла роль мовної особистості [9].

Актуальність дослідження обумовлена тим, що питання культури як універсального контексту, а також комунікації та перекладу як найголовніших та найфундаментальніших видів взаємодії між людьми вийшли на перший план. Визнання безпосередньої цінності розмаїття світових культур, відмова від колонізаторської культурної політики зумовили бурхливий розвиток відповідних галузей знання з опорою на новий в історії людства феномен – інтерес народів Землі одне до одного. Питання міжкультурної комунікації досліджують різні галузі знання, зокрема, теорія перекладу, лінгвокраїнознавство, етнолінгвістика, соціологія, культурологія, культурна антропологія, етнопсихологія тощо. Але аналіз міжкультурної комунікації саме у взаємозв’язку з наукою про переклад дозволяє розглянути питання ролі перекладу у встановленні адекватного сприйняття

іншомовними індивідами одне одного та інформації, яку треба повідомити та зберегти при цьому національну і культурну ідентичність. Поняття міжкультурної комунікації виникає в середині XX століття і пов'язане з іменами таких вчених як Е. Голл, К. Клакхон, А. Кребер, Р. Портер, Д. Трагер, Л. Самовар. Теорії міжкультурної комунікації, що намагалися пояснити даний феномен з різних точок зору, розробляли такі західні дослідники, як К. Бергер, С. Гантінґтон, Е. Гірш, Е. Голл, Г. Гофстеде.

Важливий внесок у вивчення проблеми міжкультурної комунікації як соціального феномену внесли й російські вчені, а саме: Є. Верещагін, Т. Грушевицька, Б. Єрасов, Н. Іконнікова, В. Костомаров, В. Попков, А. Садохін, С. Тер-Мінасова, Н. Шамне. В контексті міжкультурної комунікації також розглядаються питання глобалізації культури та взаємодії цивілізацій. В Україні предметне поле досліджень в рамках проблематики «міжкультурна комунікація» знаходиться у стадії формування і відрізняється двома характерними рисами: прикладним характером (мета – полегшення комунікації між представниками різних культур, зниження конфліктного потенціалу) і міждисциплінарністю. Дослідження з міжкультурної комунікації останнім часом набувають все більшого значення у зв'язку з процесами глобалізації та інтенсивної міграції. Цю проблему вивчають у різних аспектах науковці В. Андрущенко, Н. Висоцька, О. Гриценко, Л. Губерський, І. Дзюба, П. Донець, В. Євтух, А. Єрмоленко, Г. Касьянов, М. Кушнарьова, І. М'язова, Л. Нагорна, А. Приятельчук, М. Обушний, П. Скрипка. Однак, інує ще ціла низка теоретичних та практичних питань, що потребують дослідження. Зокрема, про вплив міжкультурного спілкування як на розвиток сучасного суспільства, так і на окремого індивіда, його зв'язок з теорією та практикою перекладу та роль останнього у цьому процесі. Мета статті полягає в різнобічному вивченні питання міжкультурної комунікації у її зв'язку з теорією перекладу, приділяючи особливу увагу останньому як одному з основних засобів спілкування. Завдання статті – розкрити сутність поняття «міжкультурна комунікація» та розглянути місце й значення перекладу як її безпосереднього інструменту в іі структурі. В межах дослідження потібно вирішити наступні завдання: дослідити розвиток поняття «міжкультурна комунікація»; розкрити сутність поняття «переклад» у контексті міжмовного спілкування; проаналізувати зв'язок та вплив

перекладу на кінцевий результат у процесі міжкультурної комунікації.

Процес міжкультурної комунікації починається зі звичайного визнання факту існування культурних відмінностей між представниками різних культур, що є однією з найважливіших причин непорозуміння, а також їх подолання. Головним суб'єктом комунікації є людина, яка для забезпечення своєї життєдіяльності вступає у взаємозв'язок з іншими людьми. 70% свого часу людина витрачає саме на комунікацію. Система людських взаємин опосередковується культурою, яка визначає характер і ефективність людського спілкування. Здійснення міжкультурної комунікації можливе, коли комуніканти розуміють один одного, і переклад у цьому процесі виступає спільним кодом для досягнення взаєморозуміння. Термін «міжкультурна комунікація» певною мірою співвідноситься з поняттям «діалог культур». Найбільш вичерпний аналіз цього явища подано в працях В. Біблера, який наголошує на формуванні нового соціального соціуму культури – форми вільного спілкування людей у її силовому полі [1, с. 32]. Діалог культур – це потреба у взаємодії, взаємному збагаченні, яке передбачає взаєморозуміння, а значить тотожність. Міжкультурна комунікація – це соціальний феномен, сутність якого полягає у конструктивній чи деструктивній взаємодії між представниками різних культур (національних та етнічних), субкультурами в межах чітко визначеного просторово-часового континууму. У центрі міжкультурних взаємодій перебуває людина як носій загальнолюдських універсалій і культурних особливостей. Ця людина діє й взаємодіє з іншими на основі цих універсалій і особливостей у великій кількості контекстів спілкування [7, с. 2]. Датою народження міжкультурної комунікації як академічної дисципліни можна вважати 1954 рік, коли було видано книгу Є. Хола і Д. Трагера «Culture as Communication» («Культура як комунікація»). У даній роботі автори вперше запропонували для широкого вживання термін «міжкультурна комунікація», що відбивала, на їхню думку, особливу галузь людських відносин. Пізніше основні положення та ідеї міжкультурної комунікації були більш докладно розвинуті у відомій роботі Е. Хола «The Silent Language» («Німа мова»), де автор показав тісний зв'язок між культурою і комунікацією. Вважається, що Е. Холл є засновником міжкультурної комунікації як окремої дисципліни. Важливим актом

міжкультурної комунікації є переклад, оскільки він передбачає подолання культурної дистанції між комунікантами і спрямований на забезпечення їх порозуміння. Він руйнує міжмовний та міжкультурний бар'єр. Перекладачі є представниками однієї національно-лінгвокультурної спільноти і, відповідно, повинні мати певну когнітивну базу, тобто певним чином структуровану сукупність необхідних обов'язкових знань як своєї, так і іншої національнокультурної спільноти (так звані фонові знання), адже ними володіють носії цих мов і ці знання формують специфічний національно-культурний менталітет. Переклад у сучасному світі виступає важливим засобом спілкування між індивідами, які розмовляють різними мовами й належать до різного лінгвокультурного ареалу. У такому контексті переклад розглядають як особливий вид міжкультурної комунікації. Лінгвістична наука про переклад є ще зовсім молодою. Досі вона навіть не має загальноприйнятої назви. У різних джерелах можна знайти такі терміни як: «перекладознавство», «транслатологія», «теорія перекладу» та ін. Лише з початку другої половини двадцятого століття дослідження особливого виду мовленнєвої діяльності, яку називають «перекладом», почали формуватися в самостійну лінгвістичну дисципліну. Включення перекладу в парадигму міжкультурної комунікації веде до усвідомлення того, що переклад є видом мовного посередництва, яке визначається В. Н. Комісаровим як «перетворення вихідного повідомлення в таку мовну форму, яка може бути сприйнята реципієнтом... Мовний посередник повинен витягувати інформацію з тексту вихідного повідомлення («оригіналу») і передавати її нам іншою мовою [3, с. 3-19]». За В. Н. Комісаровим, переклад – це вид мовного посередництва, який цілком орієнтований на оригінал. Переклад є іншомовна форма існування повідомлення, яке містить оригінал. Завдання перекладу – забезпечити такий рівень міжкультурної комунікації, при якому створюваний текст мовою реципієнта міг би виступати в якості повноцінної комунікативної заміни оригіналу і ототожнюватися реципієнтами перекладу з оригіналом у функціональному, структурному і змістовному відношеннях [4]. Комунікативна концепція перекладу враховує особливості перекладу як акту міжкультурної комунікації. Такий підхід закладено в працях німецьких дослідників О. Каде і А. Нойберта, а також російських вчених В. Н. Комісарова та А. Д. Швейцера.

Основою для зіставлення в перекладі є елементи комунікативного процесу. З точки зору теорії міжкультурної комунікації, при перекладі зіставляються не тільки дві мови, а й дві культури в широкому розумінні цього слова. Через міжкультурні відмінності, те, що є зрозумілим носіям однієї мовної культури може викликати нерозуміння у іншомовного реципієнта тексту перекладу. Тому завдання перекладу включає не тільки пошук еквівалентних відповідностей для передачі комунікативної установки відправника, а й надання одержувачу необхідних для розуміння пояснень, щоб реакція іншомовного одержувача відповідала реакції одержувача повідомлення на вихідній мові [2, с. 7-9].

Тільки тоді переклад стане тотожним, або еквівалентним. При цьому необхідно враховувати той факт, що процес міжкультурної комунікації має складну структуру і включає безліч чинників, які впливають на умови її протікання і фінальний успіх. Як зазначає Р. К. Міньяр-Белоручев, «науці про переклад доводиться вивчати і умови породження вихідного тексту, і умови сприйняття перекладного тексту, і соціальний статус комунікантів, і мовну ситуацію, і різні супутні явища, що входять в складне поняття комунікації з використанням двох мов, яка і являє собою об'єкт науки про переклад [6, с. 7]». Відомий російський перекладознавець А. Д. Швейцер визначає переклад, як «односпрямований і двофазний процес міжмовної і міжкультурної комунікації, при якому на основі підданого цілеспрямованому (перекладацькому) аналізу первинного тексту створюється вторинний текст (метатекст), що замінює первинний в іншому мовному і культурному середовищі; процес, що характеризується установкою на передання комунікативного ефекту первинного тексту, частково модифікується відмінностями між двома мовами, між двома культурами і двома комунікативними ситуаціями [8, с. 75]».

Отже, переклад задовольняє суспільну потребу у міжкультурній комунікації. Як вказує К. Л. Латишев, переклад має на меті задовольнити потребу суспільства в двомовної комунікації, яка в максимальній мірі наближена до природної, одномовної комунікації [5, с. 10]. Таким чином, міжкультурна комунікація, як особливий вид порозуміння, припускає спілкування між носіями різних мов і різних культур. Співставлення мов і культур виявляє не тільки загальне, універсальне, але й

специфічне, національне, самобутнє, що зумовлене розбіжностями в історії розвитку народів. Як зазначає В. Н. Комісаров, у процесі міжкультурної комунікації функціонують дві мовні системи, і вони функціонують не незалежно одна від одної, а у тісній взаємодії, з паралельним використанням комунікативно рівноцінних одиниць [3]. У цьому контексті, переклад є дуже важливим та необхідним засобом міжкультурної комунікації та має надзвичайну вагу для підтримки безпосередніх зв'язків між комунікантами, які належать до різних лінгвокультурних ареалів. Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів питання щодо ролі перекладу у процесі міжкультурного спілкування. Подальшого вивчення потребують засоби вдосконалення рівня кваліфікаційної підготовки та компетентності перекладачів у сфері здійснення міжкультурної комунікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Библер В. С. Культура. Диалог культур (опыт определения). Вопросы философии. 1989. № 6. с. 31–42.

2. Бреус Е. В. Теория и практика перевода с английского на русский. М.: Высшая школа,1990. 103 с.

3. Комиссаров В. Н. Общая теория перевода: учебное пособие. М.:ЧеРо, 1999. 36 с.

4. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение: курс лекций. М.: ЭТС, 1999. 192 с.

5. Латышев Л. К. Перевод: проблемы теории, практики и методики преподавания. М: Просвещение, 1988. 160 с.

6. Миньяр-Белоручев Р. К. Общая теория перевода и устный перевод. М.: Воениздат, 1980. 237 с.

7. Подольська Є. А. Культурологія : Навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів. К.: Мінохоронздрав України. Нац. фармацевтич. ун-т, 2003. 287 с.

8. Швейцер А. Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. М, 1988. 216 с

УДК 811.111’367.633’37

Осадча А. Д.

студентка ОС «Бакалавр» 4 курсу

спеціальності «Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольский державний університет

ЕКВІВАЛЕНТИ СЛОВА, СПІВВІДНОСНІ З ПРИЙМЕННИКАМИ, ЯК ОДИНИЦІ ПРОМІЖНИХ РІВНІВ МОВНОЇ СИСТЕМИ

Робота присвячена дослідженню еквівалентів слова, співвідносних з прийменниками в англійській мові. У роботі розглядається проблема визначення межі між еквівалентами слова, співвідносними з прийменниками, та вільними сполуками. Також у дослідженні постає необхідність з’ясування особливостей форми вираження еквівалентів слова, співвідносних з прийменниками.

Ключові слова: *еквівалент слова, прийменник, вільні сполуки, лексичне значення, синтаксичні єдності.*

У останні роки багато уваги приділяється питанням дослідження проблемам, що стосуються природи перехідних елементів мовної системи (Л. В. Бутко, Т. В. Левакіна, І. В. Песоцька). Еквіваленти слова, співвідносні з прийменниками, компонентно поділені на декілька частин та разом утворюють семантичні зв’язки в процесі граматикалізації. Мовознавці та відомі лінгвісти продовжують досліджувати цю тему (О. Антонової, Л. Бутко, А. Лучик, Н. Кущ). Ці науковці зробили структуризацію семантичних зв’язків прийменників та узагальнили відношення еквівалентів слова, визначивши їх особливості. Мовознавці вивели спільне правило трактування проблеми еквівалентності слова, хоча їх праці і відрізняються. Еквівалентами слова вважають суму компонентів кількох слів, які мають синтаксичну цілісність і певне морфологічне та лексичне значення.

Під значенням прийменника розуміють граматичні відносини, які він виражає в поєднанні з непрямим відмінком іменника. Функцію прийменників у мові можуть виконувати не тільки слова даної частини мови, а й інші утворення, які виконують цю функцію лише в певних умовах і є еквівалентами прийменників. Еквіваленти слова, співвідносні з прийменниками, є абстрактними, вони не конкретизовані та існують як

несамостійні зв'язні структури. Вони здобувають значення, коли доповнені іншими частинами мови або вбудовані у речення.

Імпульсом до становлення терміна «еквівалент слова» стала праця В. В. Виноградова, в якій мовознавець зауважував, що опис смислового змісту слова буде повним за наявності «опису типів стійких словосполучень, які розташовуються поряд зі словом як семантичні одиниці складнішого порядку, еквівалентні слову [2, с. 27]».

Оскільки відбувається швидкий розвиток мовознавчих студій, під час дослідження прийменників потрібно враховувати і еквіваленти слова, занурюючись у корінь морфологічного розбору. У зв'язку з цим, ключовим завданням є потреба визначення критеріїв одиниць для створення алгоритму дослідження та його аналізу. Частину цих одиниць зараховують до складених прийменників, хоча ця група прийменників являє собою відкриту систему, тобто вона може поповнюватись новими елементами, які відрізняються ступенем входження до прийменникової системи.

У мовознавчих студіях подібні структури теоретично не визначені, питання щодо їхнього статусу залишається спірним. Так, С. Трухіна зазначає: «Оскільки фразеологічне значення таких форм складається з переосмислених лексичного і граматичного значень компонентів (прийменника, закінчення і іменника), ми вважаємо їх лексико-граматичними фразеосполученнями [4, с. 81]».

Проте в еквівалентах слова, на відміну від фразеологізмів, складові компоненти не обов'язково повністю втрачають лексичне значення. На думку Р. Рогожникової, у таких конструкціях «відбувається лише деякий зсув у значенні, пов'язаний із вживанням сполучення у певній функції [3, с. 111]».

Вперше про неточність статусу еквівалентів слова, співвідносними з прийменниками на початку XX століття засвідчив Е. Круйзинга. Він поділив прийменникові еквіваленти на прості (*англ. simple prepositions)* та групові (*англ. group prepositions*), як приклад, сполуки вживання яких однаковою мірою (без зміни значення) поширене як з артиклем, так і без нього (*in presence of – in the presence of*). Це дає чіткий поділ кожного елемента зі збереженням його морфологічного незалежного значення у свідомості багатьох мовців [7].

Думки вчених розходяться щодо відмежування еквівалентів слова від вільних сполучень. Так, С. Гоффманн вказує, що складні прийменники (англ. *complex prepositions*) є синтаксичними одиницями, які функціонують у мові як однослівні прийменники [6, с. 166].

Складність відмежування прийменників від еквівалентів слова полягає і в тому, що існує значна кількість термінів на позначення мовних знаків, які наближені до традиційних прийменників, але, на думку різних авторів, не можуть бути визнані «повноцінними» прийменниками.

Одним із найважливіших чинників переходу вільних прийменникових сполучень до розряду еквівалентів слова є частотність використання [1, с. 59]. Крім того, регулярне використання слів в одній і той же послідовності призводить до реінтерпретації раніше окремих граматичних елементів як єдиного цілого [5, с. 145].

З аналізу низки праць англістів можна зробити висновок, що в англійській мові існує велика кількість прийменниково-іменниково-прийменникових конструкцій, що виконують функцію прийменників. Неможливість встановлення чітких меж між власне складними прийменниками та виразами наближеними до них за значенням і функціями обумовила неусталеність термінологічного апарату та співіснування різних термінів на позначення цього явища.

Статус цих аналітичних формацій як синтаксичних єдностей, що функціонують в якості голів прийменникових фраз, є дискусійним питанням. Таким чином, проблема дослідження прийменникових еквівалентів потребує подальшого розгляду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бугаков О. В. Аналіз граматичної омонімії прийменників у мові й у тексті. Мовознавство. 2004. № 5–6. с. 87–98.

2. Виноградов В. В. Русский язык (Грамматическое учение о слове) : учеб. пособ. для вузов. отв. ред. Г. А. Золотова. [3- е изд., испр.]. М. : Высшая школа, 1986. 640 с.

3. Рогожникова Р. П. Об эквивалентах слова в русском языке. Вопросы языкознания. 1977. № 5. с. 110–116.

4. Трухина С. А. К изучению лексико-грамматических фразеологизмов. Методы и приемы научного анализа в фразеологических исследованиях. Воронеж: Изд-во

Воронежского ун-та, 1978. с. 44–49.
5. Щерба Л. В. Избранные работы по языкознанию и фонетике. отв. ред. М. И. Матусевич. Т. 1. Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1958. 158 с.
6. Hoffmann S. Grammaticalization and English Complex Prepositions: A Corpus-Based Study. London & New York: Routledge, 2005. 214 p.
7. Kruisinga E. A. Handbook of Present-day English. Part II: English Accidence and Syntax. Groningen: P. Noordhoff, 1932. 550 p.

УДК 811.14’06’25’276.6=111

Пахмутов Є. П.
студент ОС «Магістр»
спеціальності «Філологія. Переклад (новогрецька)»
Маріупольський державний університет

ВИКОРИСТАННЯ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ТЕРМІНІВ ТА АБРІВІАТУР МОРСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА МАТЕРІАЛІ ГРЕЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

Інтеграція та глобалізація суспільств, інтенсивний розвиток техніки та поширення науково-технічної інформації ставить перед сучасною теорією перекладу не просте завдання, а саме, дослідження досягнення перекладацької адекватності, коли ми маємо справу з такою парою мов, які у граматичному плані досить відмінні. Перекладацькі трансформації взагалі побудовані на основі ідей трансформаційної граматики, показує можливість переходу від тексту оригіналу до тексту перекладу, які розглядаються як поверхневі структури, шляхом проникнення на глибинний рівень та виявлення ядерних структур, здатних скласти основу міжмовної еквівалентності.

Ключові слова: *трансформація, безеквівалентна лексика, перетворення, еквівалентність, паралелізм, рівноцінність, лексична одиниця, терміни.*

Трансформаційний переклад – це 1) прийом перекладу, який передбачає використання лексико-граматичних трансформацій при перекладі речень, що містить безеквівалентну лексику; це міжмовні перетворення з метою досягнення

перекладацької еквівалентності; 2) навмисні відступи від структурного та семантичного паралелізму між текстом оригіналу (ТО) і текстом перекладу (ТП) на користь їх рівноцінності; 3) основа більшості прийомів перекладу, що полягає в зміні формальних (лексичні або граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі; 4) заміна лексичної одиниці, що перекладається, словом або словосполученням, яке реалізує сему цієї одиниці початкової мови [3, с. 12]. Відмінності в системах мов і правилах використання одиниць мови постійно створюють визначення проблеми в процесі перекладу, внаслідок чого для передачі значення реалії або іншого слова, що не має відповідників в ПЯ, перекладач змушений повністю перебудовувати синтаксичну структуру речення, використовувати прийоми перекладу, що називаються перекладацькими трансформаціями (*δρομολογημένο πλοίο* – судно, яке здійснює регулярні рейси, *γνωμονικός χάρτης* – карта в гномонічній проекції) [4]. В його основі лежить передача першого сенсу за допомогою лексичних та/або синтаксичних змін первинної структури терміну. При трансформаційному перекладі найчастіше передається стилістичне забарвлення терміну, а його графічна сутність залишається на задньому плані.

Трансформаційна модель перекладу багато в чому спирається на правила трансформаційної граматики, згідно з якою всі безліч синтаксичних структур можна звести до невеликого числа ядерних (елементарних) структур, з найбільш прозорими логіко синтаксичними зв'язками (чітко виражені смислові зв'язки). З ядерних структур можна отримати похідні (поверхневі) структури. Наприклад, ядерна синтаксична структура «діяч – дія»: «*Φορτίο σε παλέτες* – Пакетований вантаж», з якої можна отримати похідні структури «вантаж в пакетах», «запакований вантаж», «вантаж в коробках», «вантаж в упаковках» та інше, причому у всіх цих похідних основне відношення «діяч – дія» зберігається.

У трансформаційної моделі перекладу процес перекладу складається з трьох етапів: 1) аналіз – перетворення поверхневих структур тексту оригіналу в ядерні структури мови оригіналу (трансформація в рамках мови оригіналу); 2) перенесення – ядерна структура мови оригіналу замінюється еквівалентною їй ядерної структурою

мови перекладу (трансформація міжмовна); 3) синтез – перетворення ядерної структури мови перекладу в поверхневу структуру мови перекладу (трансформація в рамках мови перекладу).

Рецкер Я.І. виділяє такі різновиди лексичних трансформацій, хоча не завжди можна чітко класифікувати кожен приклад перекладу із-за переплетення категорій.

Диференціація значень. Існує через те, що багато слів МО в з широкою семантикою значень не мають повної відповідності словам МП. Наприклад: *η αποστολή – відправка*.

Генералізація значень. Суть цього прийому полягає в тому, що вислів на МО має більш широке значення. Наприклад: *ο ναυτικός αποκλεισμός – блокада.*

Конкретизація значень. На відміну від генералізації, при використанні цього прийому висловом на МП надається більш вузьке значення. Наприклад: *ο κόρος – валова місткість.*

Смисловий розвиток. Цей прийом полягає в заміні словникової відповідності при перекладі контекстуальних, лексично пов'язаних з ним семантичних ядер. Наприклад: *η τακτική γραμμή – лінійні перевезення вантажів*

Антонімічний переклад. При використанні даного прийому вираз МО замінюється на протилежне. При цьому змінюється вся структура словосполучення/речення для збереження загального сенсу. Наприклад: *Κατάλογος επιτρεπόμενων – список товарів, не оподатковуваних митом*.

Цілісне перетворення. При використанні трансформації даного виду відбувається повне переосмислення всього виразу. Наприклад: το γράμμα θαλάσσης – судновий паспорт, морський паспорт.

Нерідко прийоми трансформацій поєднуються, наприклад, перші два. Усі лексичні трансформації ґрунтуються на формально-логічних стосунках між поняттями. Таким чином можна зазначити, що знання теорії перекладу взагалі, і трансформаційного аспекту зокрема, допоможе перекладачу переконатись у тому, що його рішення (наприклад, використання тих чи інших трансформацій) є об’єктивним для складання основи міжмовної еквівалентності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биліновіч В.Н. Структурно-семантичні та функціональні характеристики основних частин мови в системі науково-технічної термінології: Автореф. дис. канд. філол. наук. Мінськ: Мінськ, держ. пед. ін-тин. яз., 1977. 25 с.
2. Влахов С. И., Флорин С. П. Непереводимое в переводе. Москва : Международные отношения, 1980. 343 с.
3. Ковганюк С. П. Практика перекладу. Київ : Дніпро, 1968. 350с.
4. Снігур С. Юридичні терміни як перекладознавча проблема. Львів : Вісник, 2003. 570 с.

УДК 811.111+811.161.2]’25

Тарапатов М.М.

старший викладач кафедри теорії та практики перекладу

Маріупольський державний університет

МОДАЛЬНІ ЗНАЧЕННЯ ТА МОДАЛЬНІ ДІЄСЛОВА В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Доповідь присвячено опису перекладацького аспекту взаємодії модального значення та модального дієслова. Автор описує різноманітні наукові підходи до визначення категорії модальності та характеризує її різновиди.

Ключові слова: *модальні слова, засоби вираження модальності, категорія модальності, негативна модальність, дієслівна модальність.*

Модальні дієслова – це одна з найбільш суперечливих тем у лінгвістичній науці англійської мови, яка дуже часто викликає складнощі підчас її вивчення та підчас здійснення перекладу. В англійській мові є низка дієслів, які не підкоряються загальноприйнятим правилам. Більш того, модальні слова досі не отримали повного пояснення зв'язку з їх багатоплановістю, специфічністю мовного вираження і функціональними особливостями. Як у стародавні часи, так і зараз, між вченими лінгвістами виникає чимало розбіжностей у розумінні модальності та засобів її вираження.

Засоби вираження модальності є дуже поширеним, важливим та вагомим

аспектом у вивченні англійської мови, як і у її практичному вживанні, саме тому ми вирішили більш ретельно опрацювати дану тему.

Поняття модальності не має чіткого однозначного визначення. Разом з тим, в літературі існує широкий спектр поглядів на цю категорію. Лінгвістичні дослідження пройшли довгий шлях у дослідженнях модальних дієслів, проте модальність досі не отримала однозначного і повного пояснення у зв'язку з її багатоплановістю, специфічністю мовного вираження і функціональними особливостями.

В більшості робіт, так чи інакше пов’язаних з категорією модальності, мають місце відомі положення В.В.Виноградова про сутність цієї категорії, які стали майже класичними в мовознавстві. В.В.Виноградов перш за все відносить модальність до істотної конструктивної ознаки будь якого речення і характеризує її як оцінку відношення змісту висловлювання до дійсності.

Як відомо, В.В.Виноградов писав про російську мову, але його визначення модальності широко використовується в англістиці, очевидно в зв’язку з тим, що як відмічає І.Р.Гальперин, “сучасні англійські граматики не дають визначення цієї категорії і коли торкаються її , то обмежуються лише визнанням форм, в яких має місце модальність.

Дослідники дають різні визначення категорії «модальність». наприклад, перше визначення модальності зустрічається в 1969 в лінгвістичному словнику О.С. Ахмановой. Модальність (англ. Modality) – це понятійна категорія зі значенням ставлення мовця до змісту висловлювання і відносини змісту висловлення до дійсності (відносини повідомляється до його реального здійснення), висловлюване різними граматичними і лексичними засобами, такими як форми способу, модальні дієслова, інтонація і т. п.] [1].

Модальність може мати значення твердження, наказу, побажання, припущення, достовірності, ірреальності тощо. У словнику лінгвістичних термінів (1969) надається також розподіл модальності за видами: [1]

- модальність гіпотетична (hypothetical suppositional modality), яка передбачає уявлення змісту висловлювання як вірогідного;

- модальність дієслівна (verbal modality), тобто модальність, висловлювана

дієсловом;

- модальність ірреальна (unreal modality), тобто подача змісту висловлювання як неможливого, нездійснюваного;

- модальність негативна (negative modality), тобто подача змісту висловлювання як невідповідного дійсності.

Поняття модальності (М), запропоноване Кантом, поділяється на асерторичні судження (судження дійсності), аподиктичні (судження необхідності) і проблематичні (судження можливості) лежить в основі опису властивостей в сучасній модальній логіці, де М. поділяються на алетичні (що відносяться до висловлювань або предикат) і деонтичні (які стосуються слів або виражають певні дії та вчинки), а з іншого боку – вони поділяються на абсолютні (безумовні) і відносні (умовні) [2].

У сучасній семантиці до М. часто зараховують поняття «істинно» і «хибно», а також «доказово», «недоведене» і «спростовано». Реальність позначається синтаксичним індикативом (теперішнє, минуле, майбутнє); ірреальність позначається ірреальними засобами (умовний, бажаний, спонукальний).

До сфери модальності належать слова (дієслова, короткі прикметники), які за своїм лексичним значенням виражають можливість, бажання, необхідність, намір, прохання, наказ, повинність тощо.

На думку швейцарського вченого Ш. Балли, «модальність – це душа речення; як і думка, вона утворюється в основному в результаті активної операції мовця суб'єкта. Отже, не можна надавати значення пропозиції висловлюванню, якщо в ньому не виявлено, хоч який-небудь вираз модальності [3]». Зміст синтаксичної категорії модальності в світлі теорії Ш. Баллі поєднує в собі два значення, які він, за прикладом логіків, пропонує називати диктумом (об'єктивний зміст пропозиції) і модусом (вираження ставлення мислячого суб'єкта відносно цього змісту). «Той, хто каже, надає своїм думкам або об'єктивну, розсудливу форму, максимально відповідну дійсності, або найчастіше вкладає у вираз емоційні елементи у найрізноманітніших дозах; іноді останні відображають чисто особисті спонуки мовця, а іноді видозмінюються під впливом соціальних умов, тобто залежно від реальної чи уявної присутності якихось інших осіб (однієї або декількох) [3]».

Це цілком справедливе твердження. Більш того, обидва типи модальності, що описуються, настільки, відрізняються, що нам рекомендується раціонально розвести ці два терміни. Для кола явищ, підведених під поняття «об'єктивна модальність», можна використовувати термін «модальність», а для того, що іменується суб'єктивною модальністю, ввести термін «емотивність». Тоді можна буде розглядати дві універсальних якості висловів: модальність і емотивність. Вони будуть протиставленні одна одній за ознакою «облігаторність – факультативність». Прийнявши такий поділ, ми зможемо так визначити модальність: модальність – це облігаторна якість висловлення, що полягає в граматично вираженому відношенні цього висловлення до позамовної дійсності.

Наші зауваження про модальність і емотивність носить, звісно ж, термінологічний характер, але слід зауважити, що номінація того або іншого явища дійсності дуже важлива, оскільки вона залежить від чіткості усвідомлення тих ознак, що характерні для даного поняття.

Якщо звернутися до англомовної літературі, то з’ясується, що модальність знаходить висвітлення лише в посібниках з граматики. Британські та американські граматисти вважають, що модальність передається допоміжними дієсловами та виражають різні види власного ставлення до певної події або дії. Модальними визнаються значення повинності, можливості, ймовірності, сумніву, припущення, прохання, дозволу, побажання та деякі інші.

Модальність є обов'язковою ознакою будь-якого висловлювання, однієї з категорій, що формують предикативну одиницю - речення. Даний вид модальності виражає відношення мовця до дійсності в плані реальності (здійснення або здійсненності). Об'єктивна модальність органічно пов'язана з категорією часу і диференційована за ознакою тимчасової визначеності - невизначеності. Значення часу і реальності - ірреальності злиті воєдино; комплекс цих значень називається об'єктивно-модальними значеннями. Суб'єктивна модальність - це відношення мовця до повідомлюваного [4]. На відміну від об'єктивної модальності вона є факультативною ознакою висловлювання. Семантичний обсяг суб'єктивної модальності значно ширше семантичного обсягу об'єктивної модальності. Смислову

основу суб'єктивної модальності утворює поняття оцінки в широкому сенсі слова, включаючи не тільки логічну (інтелектуальну, раціональну) кваліфікацію повідомленого, але і різні види емоційної (ірраціональної) реакції. До оціночного значення відносяться значення, що поєднують в собі вираз суб'єктивного ставлення до повідомленого з такою його характеристикою, яка може вважатися не суб'єктивною, яка витікає з самого факту, події, з його якостей, властивостей, з характеру його протікання в часі або з його зв'язків і відносин з іншими фактами і подіями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ахманова О.С. Словник лінгвістичних термінів. М.: Радянська енциклопедія, 1966. 608 с.

2. Баллі Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка. М.: Издательство иностранной литературы, 1955. 416с.

3. Бархударов Л.С., Штелінг Д.А. Граматика англійської мови. М.: Видавництво літератури на іноземних мовах, 1973. 422 с.

4. Беляева Е. И. Модальность и прагматические аспекты директивных речевых актов в современном английском языке. Автореф. дис. докт. филол. наук. М. : 1988. 32с.

УДК 811.111`367.6

Юсупова А. І.

студентка ОС «Бакалавр» 4 курсу

спеціальності «Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольский державний університет

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙМЕННИКОВИХ ЕКВІВАЛЕНТІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

У статті досліджено структуру прийменникових еквівалентів в англійській мові. Досліджено методики вивчення прийменникових еквівалентів та здійснено аналіз особливостей їхньої структури на матеріалі англійської та української мов.

***Ключові слова**: прийменникові еквіваленти, еквівалентні лексеми, аналітичні прийменникові еквіваленти, полікомнонентність, прийменниково-іменникове походження.*

Дослідження структурних особливостей прийменникових еквівалентів слова дає можливість для вивчення основних шляхів поповнення та тенденцій у розвитку мовних одиниць у системі української та англійської мов. Визначення структури прийменникових еквівалентів часто може спиратися на суб'єктивні чинники, саме тому лінгвісти пропонують різні методики.

Українська лінгвістка О. Антонова пропонує метод моделювання прийменникових еквівалентів, який може використовуватися для визначення прийменникового статусу цієї одиниці, а також ступеня тяжіння прийменникових еквівалентів до прийменників [1, с. 33]. За семантичним, функціонально-синтаксичним та граматичним критеріями, прийменникові еквіваленти слова мають функціонування прийменника у мові, тому вони є цілісними структурами і їх необхідно розглядати як окремий клас одиниць.

Базова структурна модель еквівалентів слова має два складники – початковий та компонент розгортання. Для схематичного узагальнення моделей є спеціальна система літерних символів, яка відповідає латинським назвам частин мови та їхнім граматичним показникам.

Наприклад, тільки в одному випадку, прийменник «на» в процесі створення прийменникових еквівалентів слова, синтагматично поєднується з іменником середнього роду у формі місцевого відмінка множини. Тому від прийменникового еквіваленту слова «на правах» побудовано таку базову (двокомпонентну) модель – «Praep – N5npl».

Окрім базових моделей та моделей з ланцюговим типом розгортання структури, від еквівалентів слова можуть утворюються моделі і з віялоподібним розщепленням. Такі моделі можуть мати відкриту чи закриту структури. Таким чином, віялоподібне розщеплення відкритої структури має спільний початковий компонент та компоненти розщеплення з однаковими граматичними показниками.

Наприклад, прийменникові еквіваленти слова «на благо» та «на ім'я» мають спільний початковий компонент – це прийменник «на». Компонентами розщеплення ж є іменникові компоненти середнього роду у формі знахідного відмінка однини. Таким чином, утворюється трикомпонентна модель з двокомпонентним розщепленням

відкритої структури:

Praep → N4ns1
→ N4ns2

Прийменникові еквіваленти слова, які мають спільний структурний компонент розгортання та початкові компоненти з певними однаковими граматичними показниками, об’єднуються у моделі з віялоподібним розщепленням закритої структури, які також є моделями з віялоподібним згортанням [3, с. 37–39].

Прийменникові еквіваленти можна визначати як аналітичні одиниці, які семантично та функційно є еквівалентами прийменників, проте структурно вони можуть бути складніші.

Ознаками переходів повнозначних частин мови до прийменників можуть бути: зміна синтаксичної функціональності; зміна у лексичному значенні; зміна морфологічних властивостей, наприклад, якщо слово випадає з парадигми та залишається в непрямому відмінку з прийменником чи без прийменника, втрачаючи категорії роду та числа тощо; словотворча зміна можливостей слова, яка випливає з морфологічної ознаки незмінюваності слова.

Еквівалентні лексеми утворюються за допомогою сукупності індивідуальних та спільних ознак. Це виявляється у втраті деякої певної співвіднесеності з іншими формами в межах даної лексеми, тобто, лексема вже не позначає те, що позначали інші форми слова; співвіднесеності у семантичному плані зі спільнокореневими словами; усталених антонімічних та синонімічних зв’язків; розвитку нових, навіть з прийменниками, зв’язків.

За структурою в українській мові прийменникові еквіваленти поділяються на синтетичні (однокомпонентні) та аналітичні (багатокомпонентні). За морфологічним вираженням синтетичні прийменникові еквіваленти поділяються на відіменникові *(«вагою», «діапазоном»* тощо); відприслівникові, серед яких виділено відкомпаративні («*вище*», «*нижче*») та віддієслівні («*завдячуючи*», «*враховуючи*»).

Більшість з прийменникових еквівалентів слова у англійській мові мають прийменниково-іменникове походження. Вони полікомпонентні та на українську мову перекладаються двокомпонентними моделями прийменникових еквівалентів.

Наприклад: *as a result of*, де початковий компонент – це прийменник *as*, а другий компонент розгортання структури – *of*. На українську мову цей прийменниковий еквівалент можна перекласти як «*в результаті*». В українському варіанті перекладу ми можемо бачити два компоненти – прийменник «*в*», який поєднується з іменником чоловічого роду у формі місцевого відмінка однини.

У моделях *by virtue of* чи *in virtue of* (на українську мову можна перекласти як «в силу»), компоненти, від яких починається розгортання – це прийменники *by* або *in*, а компонентом, який згортає є простий прийменник *of*. За результатом перекладання на українську мову можна відзначити, що прийменник *«в»* поєднується з іменником жіночого роду у формі знахідного відмінка однини.

За моделями *by the will of* чи *at the will of* (українською мовою *«по волі»*), є прийменники *by* або *at*, які служать в якості компонентів розгортання на першому кроці, а прийменник *of* – в якості компоненту згортання. В перекладі на українську мову прийменник *«по»* поєднується з іменником жіночого роду у формі місцевого відмінка однини.

До подібних одиниць належать, наприклад: *on the pretext of* чи *under the pretext of – «під приводом», through the fault of – «з вини» чи «із вини», in (the) expectation of – «в очікуванні», for reasons of – «з міркувань»* чи *«із міркувань», on the occasion of – «з нагоди»* чи *«із нагоди», in the absence of, in default of* чи *for lack of – «за браком», in accordance with* чи *in compliance with – «згідно з»* тощо.

Отже, більша кількість полікомпонентних прийменникових еквівалентів слова в англійській мові мають прийменниково-іменникове походження та перекладаються за допомогою двокомпонентних моделей прийменникових еквівалентів в українській мові.

Дослідження в загальному мовознавстві значення прийменникових еквівалентів дає змогу спрогнозувати тенденції їх розвитку як класу окремих одиниць у системі різних мов. Англійська та українська мови належать до різних груп мовної індоєвропейської родини, структурно їхні прийменникові еквіваленти виявлено мають низку подібних рис. Це відкриває нові широкі перспективи не тільки до вивчення прийменникових еквівалентів слова в цих чи в інших різноструктурних мовах, а й в

цілому перспективи простеження еволюції різних мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонова О. О. Еквіваленти слова, співвідносні з прийменниками семантики відповідності у польській і українській мовах. Маґістеріум. 2009. Вип. 37. с. 13–17.

2. Лучик А. А. Природа і статус еквівалентів слова у мовній системі. Мовознавство. 2006. № 5. с. 95–99.

3. Пособчук О.О. Структурні особливості прийменникових еквівалентів слова в українській, німецькій та іспанській мовах: дис. на здоб. наук. ступ. канд. філол. наук : 10.02.15 загальне мовознавство. Київ.: 2016. 268 с.

УДК 811.111’255(043)

Бухало М.В.

студентка ОС «Бакалавр» 2 курсу, спеціальності

«Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольский державний уіиверситет

КУЛЬТУРНЫЕ ПРОБЛЕМЫ В ПЕРЕВОДЕ

Как и в любой области, в переводческой индустрии существует несколько проблем перевода и решений; некоторые из них стоят перед переводчиками, а некоторые-перед клиентами. - некоторые могут не решить проблему полностью, но определенно могут смягчить проблему.

Ключевые слова: *культурный контекст, интерпретация, абстрактные аспекты, концепция, идентичность общества*.

Проблема заключается в том, что некоторые языки загружены культурными терминами и выражениями, называемыми (культурными специфическими). Культурные специфические выражения так или иначе трудно перевести, даже профессиональным переводчикам трудно иметь с ними дело. Это происходит потому, что культурный контекст слишком расплывчат, он отражает мировоззрение общества, его убеждения, эмоции и ценности. Таким образом, он включает в себя некоторые важные факторы, которые помогают в создании информации, необходимой для интерпретации сообщения; включите для переводчика возможность легко и

эффективно переводить.

Одно слово или выражение считается культурно специфичным, когда оно обозначает конкретные объекты или абстрактные аспекты, которые могут быть связаны с религиозными верованиями, социальными привычками, обычаями и традициями или социальными ситуациями, моральными ценностями, типом одежды или образом жизни, видом пищи, экономическими принципами, политической идеологией...которые специфичны для данной культуры. Отныне при переводе культур лингвистический элемент должен быть соотнесен с тем культурным контекстом, к которому они принадлежат. Для Е. Нида (1964: 90): «человек, который занимается переводом с одного языка на другой, должен постоянно осознавать контраст во всем спектре культуры, представленной этими двумя языками». Это означает, что язык рассматривается как часть культуры и идентичности общества. Например, согласно индейцам Майя, живущим в тропических странах, нет места без растительности, если только оно не было расчищено для кукурузного поля.

Хотя некоторые культурные концепции кажутся универсальными, однако они не интерпретируются одинаково; каждый язык имеет свою собственную интерпретацию в соответствии с образом мышления, стилем жизни и даже их географическим положением. Интерпретации могут быть совершенно разными, поскольку они могут лишь слегка отличаться, слегка накладываться друг на друга. Различия между культурами и восприятием жизни из одного общества в другое могут вызвать много проблем для переводчиков. Они создают множество пробелов, которые приводят к большому количеству совпадений между языковыми парами. Следовательно, задача перевода будет слишком сложной.

В 1992 году Лоуренс Венути упомянул об эффективных силах, контролирующих перевод. Он считал, что в дополнение к правительствам и другим политически мотивированным институтам, которые могут принять решение о цензуре или продвижении определенных произведений, существуют группы и социальные институты, которые будут включать в себя различных участников публикации в целом. Это издатели и редакторы, которые выбирают произведения и заказывают переводы, платят переводчикам и часто диктуют метод перевода. Они также

включают литературных агентов, отдел маркетинга и продаж и рецензентов. Каждый из этих игроков занимает особое положение и играет определенную роль в доминирующей культурной и политической повестке дня своего времени и места. Игра власти-важная тема для культурных комментаторов и исследователей перевода. Как в теории, так и в практике перевода власть заключается в использовании языка в качестве идеологического оружия для исключения или включения читателя, системы ценностей, набора убеждений или даже целой культуры.

В 1988 году Ньюмарк определил культуру как «образ жизни и его проявления, характерные для сообщества, использующего определенный язык в качестве средства выражения», тем самым признав, что каждая языковая группа имеет свои собственные культурно-специфические особенности. Он также ввел «культурное слово», которое читатель вряд ли поймет, и стратегии перевода для такого рода концепта зависят от конкретного типа текста, требований читательской аудитории и клиента и важности культурного слова в тексте.

Таким образом, язык и культура можно рассматривать как тесно связанные, и при переводе необходимо учитывать оба аспекта. При рассмотрении перевода культурных слов и понятий Ньюмарк предложил два противоположных метода: перенос и компонентный анализ. По его словам, перенос придает «местный колорит», сохраняя культурные названия и концепции. Делая упор на культуру, значимую для начинающих читателей, он утверждал, что этот метод может вызвать проблемы для широкого круга читателей и ограничить понимание определенных аспектов. Важность процесса перевода в коммуникации побудила Ньюмарка предложить компонентный анализ, который он описал как «наиболее точную процедуру перевода, исключающую культуру и выделяющую сообщение».

ЛИТЕРАТУРА

1.Cultural problems in translation. URL: https://translationjournal.net/July-2018/cultural-problems-in-translation.html

2. Translation Problems and Solutions. URL: https://www.translateday.com/translation-problems-and-solutions/

УДК: 811.111'25

Підтинна С.С.
студентка ІІІ курсу ОС «Бакалавр»
спеціальності «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
Маріупольський державний університет

ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ТЕОРІЇ ПЕРЕКЛАДУ І МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Важливим є дослідження питання виникнення та розвитку поняття «міжкультурна комунікація», а також її впливу на життя сучасного суспільства. Для повного розуміння теми потрібно, перш за все, розкрити сутність поняття "переклад" та проаналізувати зв'язок і вплив перекладу на кінцевий результат у процесі міжкультурного спілкування. Він починається з визнання факту існування культурних відмінностей між представниками різних культур. Здійснення міжкультурної комунікації можливе, якщо комуніканти розуміють один одного. І саме переклад у цьому процесі допомагає досягти взаєморозуміння та має надзвичайну вагу для підтримки зв'язків між тими, хто спілкується, але належить до різних лінгвокультурних аспектів.

Ключові слова: *міжкультурна комунікація, лінгвістика, переклад, суспільство, спілкування.*

Характерною рисою сучасного світу є глобалізаційні процеси. Важливою ознакою глобалізації виступає спілкування як між народами, так і між окремими носіями культури [1, с. 31]. Специфічного значення набуває комунікація між цивілізаціями, а підґрунтям усіх цих відносин виступає зростання міжнародних контактів. Розуміння у міжкультурному сенсі регулюється певними умовами, що накладають обмеження на протікання комунікативного процесу. Інокультурне походження індивіда проявляється у порушенні ним різних категорій комунікативних правил, що входять до складу "автоматизмів" культурного виховання [3]. Проблеми міжмовної та міжкультурної взаємодії особливо гостро постають на зламі століть. Оскільки переклад неминуче відбувається принаймні з двома мовами і двома

культурними традиціями [8, с. 192], перекладачі, як відзначає Г. Турі, постійно стикаються з проблемою, як трактувати культурні аспекти, притаманні оригінальному текстові, а також як знайти найдосконалішу техніку, щоб успішно передати ці аспекти мовою перекладу. Ці проблеми, за Ю. Найдою, можуть бути різного обсягу залежно від культурної та лінгвістичної розбіжності між двома (чи більше) мовами, з якими має справу перекладач [7, с. 125]. Культурні труднощі у процесі перекладу можуть набирати різних форм, починаючи від лексичного значення і синтаксису до ідеологій і способів життя у даній культурі. Питання міжкультурної комунікації досліджують різні галузі знання, зокрема, теорія перекладу, лінгвокраїнознавство, етнолінгвістика, соціологія, культурологія, культурна антропологія, етнопсихологія тощо. Але аналіз міжкультурної комунікації саме у взаємозв'язку з наукою про переклад дозволяє розглянути питання ролі перекладу у встановленні адекватного сприйняття іншомовними індивідами одне одного та інформації, яку треба повідомити. Окрім того, потрібно зберегти при цьому національну і культурну ідентичність. Поняття міжкультурної комунікації виникає в середині XX століття. Процес міжкультурної комунікації починається з визнання факту існування культурних відмінностей між представниками різних культур, що є однією з найважливіших причин непорозуміння, а також його подолання. Система людських взаємин опосередковується культурою, яка визначає характер і ефективність людського спілкування. Здійснення міжкультурної комунікації можливе, коли комуніканти розуміють один одного, і переклад у цьому процесі виступає спільним кодом для досягнення взаєморозуміння [2]. Термін «міжкультурна комунікація» певною мірою співвідноситься з поняттям «діалог культур». Найбільш вичерпний аналіз цього явища подано в працях В. Біблера, який наголошує на формуванні нового соціального соціуму культури – форми вільного спілкування людей у її силовому полі [1, с. 42]. Діалог культур – це потреба у взаємодії, взаємному збагаченні, яке передбачає взаєморозуміння, а значить тотожність. Міжкультурна комунікація – це соціальний феномен, сутність якого полягає у конструктивній чи деструктивній взаємодії між представниками різних культур (національних та етнічних), субкультурами в межах чітко визначеного просторово-часового континууму. У центрі міжкультурних взаємодій перебуває

людина як носій загальнолюдських універсалій і культурних тонкостей [5].

Особливо важливим актом міжкультурної комунікації є переклад, оскільки він передбачає подолання культурної дистанції між комунікантами. І, що немаловажливо, він спрямований на забезпечення порозуміння між людьми. Переклад руйнує міжмовний та міжкультурний бар'єр. А перекладачі є представниками однієї національно-лінгвокультурної спільноти і, відповідно, повинні мати певну когнітивну базу, тобто певним чином структуровану сукупність необхідних обов'язкових знань як своєї, так і іншої національно -культурної спільноти (так звані фонові знання), адже ними володіють носії цих мов. Таким чином, ці знання формують специфічний національно-культурний менталітет. Переклад у сучасному світі виступає важливим засобом спілкування між індивідами, які розмовляють різними мовами й належать до різного лінгво- культурного ареалу. У такому контексті переклад розглядають як особливий вид міжкультурної комунікації [4]. Основою для зіставлення в перекладі є елементи комунікативного процесу. З точки зору теорії міжкультурної комунікації, при перекладі зіставляються не тільки дві мови, а й дві культури в широкому розумінні цього слова. Через міжкультурні відмінності, те, що є зрозумілим носіям однієї мовної культури, може бути не зрозумілим іншомовному рецепієнту тексту перекладу. Тому завдання перекладу включає не тільки пошук еквівалентних відповідностей для передачі комунікативної установки відправника, а й надання одержувачу необхідних для розуміння пояснень, щоб реакція іншомовного одержувача відповідала реакції одержувача повідомлення на вихідній мові [6]. Саме за такою умовою переклад стане тотожним або еквівалентним. Також необхідно враховувати той факт, що процес міжкультурної комунікації має складну структуру і включає безліч чинників, які впливають на умови її протікання і фінальний успіх. Міжмовні контакти створюють ґрунт для взаємопроникнення культур, а отже, стимулюють розвиток кожної з них. Таким чином, мовна європейська співпраця в галузі вивчення мов і культур надалі сприятиме кращому взаєморозумінню між народами, а в майбутньому – побудові Європи без кордонів. Однак, у процесі міжкультурного спілкування виникає чимало проблем, низка труднощів, серед яких мовна відмінність є чимало не єдиною. Не співпадіння сприйняття навколишнього

світу носіями різних культур може породжувати непорозуміння та навіть конфлікти. Національна специфіка комунікативної поведінки представників інших народів зазнає помилкової інтерпретації з позиції власної культури. Відповідна міжкультурна комунікація виявляється неможливою без знайомства з когнітивною базою того лінгвокультурного співтовариства, мовою якого відбувається спілкування.

Отже, переклад задовольняє суспільну потребу у міжкультурній комунікації, він має на меті задовольняти потребу суспільства в двомовної комунікації, яка в максимальній мірі наближена до природного, одномовного спілкування. А міжкультурна комунікація, як особливий вид порозуміння, припускає спілкування між носіями різних мов і різних культур. Зіставлення мов і культур виявляє не тільки загальне, універсальне, але й специфічне, національне, самобутнє, що зумовлене розбіжностями в історії розвитку народів. У процесі міжкультурної комунікації функціонують дві мовні системи у тісній взаємодії, з паралельним використанням комунікативно рівноцінних одиниць. У цьому контексті, переклад є дуже важливим та необхідним засобом міжкультурної комунікації та має надзвичайну вагу для підтримки безпосередніх зв’язків між комунікантами, які належать до різних лінгвокультурних ареалів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Библер В. С. Культура. Диалог культур (опыт определения). Вопросы философии.1989. № 6. с. 31–42.

2. Бреус Е. В. Теория и практика перевода с английского на русский. М.: Высшая школа,1990. с. 103.

3. Комиссаров В. Н. Общая теория перевода: учебное пособие. М.:ЧеРо, 1999. с. 23.

4. Подольська Є. А. Культурологія : Навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів. К.: Мінохоронздрав України. Нац. фармацевтич. ун-т, 2003. с. 187.

5. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. К. : Либідь. 2007. с. 5.

6. Newmark P. A Textbook of Translation. New York : Prentice Hall International. 1988. P. 292.

7. Nida E. Principles of Correspondence. The Translation Studies Reader. London: Routledge. 1964. P. 125–127.

8. Toury G. The Nature and Role of Norms in Translation. The Translation Studies Reader. London : Routledge. 1978, revised 1995. P. 192–193.

УДК 81’25

Bezzubchenko J.,
3RD year student of the major
“International relations”
Mariupol State University

LINGUISTIC ASPECTS OF THEORY OF TRANSLATION AND INTERCULTURAL COMMUNICATIONS

It is easy to imagine modern society today as a huge, intricate "communication network". The close connection that exists between different countries forces us to solve various linguistic problems every minute. That is why this article will consider the main aspects of the theory of translation and intercultural communication.

Keywords: *linguistics, translation, translation theory, intercultural communication, culture, language.*

Among the many complex problems that modern linguistics studies, an important place is occupied by the study of the linguistic aspects of interlingual speech activity, which is called "translation" or "translation activity". Translations have played an important role in the formation and development of many national languages and literatures. Often, translated works preceded the appearance of original ones, developed new linguistic and literary forms, and educated wide circles of readers. The languages and literature of Western European countries owe a lot to translations from classical languages [1].

Translation theory is directly related to translation practice. Any theoretical concepts should be based on the description of the observed facts of the actual translation process, generalize and explain these facts. In turn, the scientific theory of translation has an opposite effect on translation activity, facilitating and enriching it. The connection between theory and practice of translation can be of a more complex, indirect nature. Any expansion of our knowledge about the processes of objective reality has an undoubted value, but not all knowledge can be immediately used to control these processes [2].

Translation theory sets itself the following main tasks:

- reveal and describe the general linguistic bases of translation;
- define translation as an object of linguistic research, indicate its difference from other types of linguistic mediation;
- develop the basis for the classification of types of translation activities;
- to reveal the essence of translation equivalence as the basis of the communicative equivalence of the original and translated texts;
- to develop general principles and features of construction of private and special theories of translation for various language combinations [3];

The problem of relations between language, culture and speaker is one of the fundamental problems in modern linguistics. This problem is defined by many researchers as “anthropological”. Language is a reflation of an ethnic group’s culture, a means of transmitting cultural values through generations and the major tool of cognition. As language sets the parameters of human perception of the world and stereotypes of daily behavior, any linguistic research in the field of language semantics deals with the interrelations of the concepts of language, culture, and personality.

Along with that, the globalization of cultures actualizes the concept of intercultural communication. In many areas, such as linguistics, literary criticism, culture studies, sociology, psychology, new researches are devoted to the problem of intercultural communication. The political and social situation in the modern world generates the problem of adequate communication, but speaking about adequacy is possible only under condition of full mutual understanding of the representatives of different cultures speaking in different languages.

The view of translation as of a means of intercultural communication follows from the idea of language as a culture component, and culture - as an aggregate of material and spiritual achievements of the society, including all the varied historical, social and psychological features of the ethnos, its traditions, views, values, institutions, behavior, living conditions – in short, all the sides of its life and consciousness, including language [4].

The concept of translation is central in the translation studies. It is important to mention that the concept of translation is polysynaptic. Firstly, it refers to translation as an intellectual activity, that is a process, secondly – to translation as the result of this process, a

product of translational activity, in other words, the text of translation created by the translator.

The analysis of the prominent researchers' works in the field of translation shows that they all consider translation in the light of intercultural communication. The cultural factor in translation is obvious and undeniable. Communication is impossible unless the message is transmitted and is understood by the communicants.

Not only two languages interact in translation process, but also two cultures having both common features and national specificity. Revealing this specificity is crucial in studying intercultural communication and translation.

The translator plays an important role in the process of intercultural communication, since he/she has frequently not only to translate sentences, but also to interpret the cultures of the communicants. He serves as the mediator for both sides explaining to them the main rules of behavior and customs of the countries. The translator should pick up an equivalent for the language phenomenon which directly reflects another culture [5].

In conclusion, it is important to notice that translation is the basic mechanism of intercultural communication. With the help of translation, languages interact, influence each other, get richer and change. In translation of texts representing a certain national culture, not only the target language, into which the words naming realities of another culture penetrate, but also the receiving culture is exposed to a certain influence. However, the compromise between two interactive national cultures is not always reached in favor of the culture which has generated the original text. Radical changes of a cultural and historical background of a translated material should always be justified, pertinent, plausible and consistent. Inappropriate or inconsistent cultural displacements deform the image and create the reader's incorrect idea of the initial culture and the author's intention.

REFERENCES

1. Munday J. Introducing Translation Studies: Theories and Applications. URL:https://www.researchgate.net/publication/317451115_Jeremy_Munday_Introducing_Translation_Studies_Theories_and_Applications
2. Bergelson M. Intercultural communication. URL:https://refdb.ru/look/1236257.html

3. Schweitzer A. Theory of translation: status, problems, aspects. URL: https://studfile.net/preview/4432226/
4. Komissarov V. Theory of translation. (linguistic aspects). URL:https://gigabaza.ru/doc/63000-pall.html
5. Komissarov V. Introducing modern Translation Studies. URL: http://www.ets.ru/demos/bk000067.pdf

811.111'27

Yergakova V.
3RD year student of the major
"International relations"
Mariupol State University

ENGLISH AS A LANGUAGE OF INTERNATIONAL COMMUNICATION

The article is devoted to the issues of intercultural communication and the role of the English language in intercultural communication. The historical preconditions for the formation of the English-speaking culture are considered. The relevance of the English language in intercultural communication today is also determined.

Key words: *intercultural communication, English, cultural interaction, culture, globalization, society, England, colony.*

English is the language of world communication and it helps a huge number of people to understand each other. Today English has become an international language, the most widely spoken in the world. It is native to over 400 million people, it remains a second language for 300 million, and another 500 million speak some degree of English.

The origins of this state of affairs in the English language go back to the 17th century. England gained strength and began to conquer the lands, as a result of which the countries of Asia, Africa, Australia and India became British colonies. Due to active trade relations, the main language of communication is English. This is how the triumphal procession of the English language began [1].

After the colonies gained independence and independence, English did not lose coverage, since by that time it had taken root as the language of international trade relations.

Several factors contributed to this. Firstly, the locals have mastered English, especially among merchants. Secondly, the languages of the former colonies did not have many terms that often used in the process of commercial activities.

The English migration to North America soon began, which was one of the most widespread, as a result of which the British planted on the developed lands not only language, but also culture, lifestyle, education system, government [2].

Nowadays, the globalization of all aspects of life has also affected the language situation. Today, people who know English have more opportunities in career development, travel and communication with others. Teaching English in schools and universities is accompanied by the inevitable popularization of Anglo-American culture, especially since a significant part of young people study directly in the countries of the target language [4].

The changes that have taken place in the development of the modern information society over the past 20-30 years have led to the fact that the younger generation perceives the Internet not just as a socio-cultural phenomenon, but as a parallel, often leading environment. Any activity on the Internet is perceived by young people with interest, which increases the motivation of this type of activity including independent educational and cognitive activity,. Communication with peers in a foreign language helps young people better understand the mentality of representatives of a different culture and overcome existing socio-cultural stereotypes.

In a series of economic crises, one of the important motivating factors is the economic factor: the opportunity to find a well-paid job in your country or abroad. It is generally accepted that many young people are studying English with the aim of obtaining education abroad and subsequent employment in countries with more stable and well-developed economies [3].

Thus, we can conclude that English is one of the most widely spoken languages in the world. With its help, people from different countries interact in all spheres of activity, such as business, trade, economics, politics and others. All this is connected with the historical prerequisites for the formation of the English-speaking culture and its formation in the world.

REFERENCES

1. Crystal D. English as a Global Language. Second edition.Cambridge University Press, 2003.
2. Honna N. English as an International Language, Tokyo, 2005.
3. McKay, Sandra Lee Teaching English as an International Language: Rethinking Goals and Approaches. Oxford University Press, 2008.
4. They all speak Globish. The Economist, 13 March, 2006 URL:http://www.martinfrost.ws/htmlfiles/dec2006/english_ globish.html

УДК: 811.111'373.

Повод А.М.

студентка ОС «Бакалавр» 4 курсу, спеціальності

«Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольський державний університет

ПЕРЕКЛАД РЕАЛІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У статті досліджено особливості перекладу мовних реалій. Розглянуто труднощі перекладу реалій та визначено шляхи їх подолання.

Ключові слова: *реалії, безеквівалентна лексика, класифікації, переклад, перекладацькі трансформації, відповідності.*

Актуальність даної теми полягає в тому, що перекладач дуже часто зіштовхується з проблемою перекладу реалій. Реалії, означаючи поняття, чужі для інших культур, ускладнюють процес перекладу. Ці ускладнення, з іншої сторони, забезпечують зацікавленість даною проблемою.

Згідно зі словниковим визначенням, реалії – це «предмети чи явища матеріальної культури, етнонаціональні звичаї, обряди, а також історичні факти чи процеси, що зазвичай не мають еквівалентів в інших культурах [1]». В лінгвістиці та перекладознавстві реаліями називають слова та вирази, що означають ці предмети, а також сталі вирази, що містять у собі такі слова.

В сучасний час питання про мовні реалії, безсумнівно, є однією з актуальних проблем як перекладознавства, так і лінгвістики, і тому ці питання в працях багатьох вчених розглядаються досить грунтовно. Класифікуючи безеквівалентну лексику,

А.О. Іванов відзначає, що «найчастіше під безеквівалентною лексикою мається на увазі реалії вихідної мови, тобто лексичні одиниці, що позначають явища або поняття, відсутні в мові, на яку здійснюється переклад [10]». Це тільки частково правильно. Реалії, дійсно, за обсягом становлять, мабуть, більше дев'яноста відсотків всієї безеквівалентної лексики. Однак не одні реалії мають ознаки безеквівалентної лексики

Реалії включають поняття географічного, етнографічного, міфологічного, фольклорного змісту. За огляду наукової літератури можна помітити, що існує досить велика кількість підходів щодо визначення і способів класифікації реалій, і майже кожен підхід відрізняється чимось особливим від іншого науково-методологічного підходу.

В даний час в науковій літературі представлені різні класифікації реалій за тимчасовими, місцевими або просторовими, семантичними, граматичними, фонетичними і деякими іншими ознаками.

Існує дві основні труднощі в переданні реалій під час перекладу: відсутність у мові перекладу відповідності (еквіваленту, аналога) через відсутність в носіїв даної мови об'єкта (референта), що визначається реалією, та необхідність, поряд із предметним значенням (семантикою) реаліі передати ще й колорит - її національне та історичне забарвлення [9].

Проте деякі реаліі мають у мові перекладу одиничні відповідності (*House of Commons – Палата громад*). «Одинична відповідність означає, що в більшості випадків дана одиниця вихідної мови перекладається тією ж одиницею мови перекладу [12]».

Існують такі способи трансляційного перейменування реалії

1. Транскрипцій (транслітерація).
2. Гіперонімічне перейменування.
3. Дескриптивна перифраза
4. Комбінована реномінація.
5. Міжована транспозиція на конототивному рівні.
6. Метод уподібнення.

7. Віднайдення ситуативного відповідника (контекстуальний переклад).

8 Інтерпретація реалії [11].

Питання уявлення і осмислення реалій в тексті має велике значення для перекладача, так як їх збереження в перекладі багато в чому визначається, з одного боку, місцем в оригіналі і, відповідно, розумінням автора, а з іншого – засобами, які можуть бути використані для збереження реалій і в перекладі [2].

Слово "реалія" саме по собі є латинським прикметником середнього роду множини (*realise*; мн. *realia* – «речовий», «дійсний»), перетворене під впливом подібних лексичних категорій у іменник [1].

Необхідно розрізняти реалії-слова і реалії-предмети. Термін «реалія» у значенні реалії-слова, як знак реалії-предмета і як елемент лексики даної мови, отримав в перекладацькій літературі досить широке розповсюдження [3].

Створення нового/складеного слова використовується, якщо транскрипція (або транслітерація) неможлива чи небажана через певні причини. В такому разі введення неологізму – найпридатніший шлях збереження змісту та колориту реалії: створення нового слова чи словосполучення іноді вдається досягти майже такого ж ефекту. Такими новими словами можуть бути, в першу чергу, кальки та напівкальки [6].

Калька – запозичення шляхом буквального перекладу - дозволяє внести в мову перекладу реалію при максимально повному збереженні семантики. Проте збереження семантики не гарантує збереження колориту, оскільки частини слова чи виразу передаються засобами мови перекладу [11].

Напівкалька – це часткове запозичення слів та виразів, що складається як з елементів вихідної мови, так і з елементів мови перекладу. Слід завважити, що калька, як і напівкалька, «може стати досить поширеною у мові, але залишитися при цьому «екзотизмом», бо денотат, що їй відповідає, є чужорідним для даної культури [13]».

Вибір певної техніки перекладу реалій буде безпосередньо залежати від завдання, яке стоїть перед перекладачем: зберегти колорит мовної одиниці з можливим пошкодженням семантики або передати значення реалії (якщо вона невідома), при цьому втрачаючи колорит.

Тому при перекладі необхідно враховувати функціональну роль реальності та її інформативний зміст, щоб правильно її адаптувати [7].

Не завжди можливо для перекладача зберегти реальність або знайти її еквівалент в іншій культурі. Однак його упущення позбавляє текст перекладу автентичності та знижує його художню цінність порівняно з оригіналом.

Різноманітність реалій змушує перекладача використовувати весь арсенал перекладацьких трансформацій для досягнення необхідного ефекту.

Взагалі, переклад – це творча та індивідуальна справа. Кожен автор може використати власний талант, своє оволодіння словами, щоб створити інші способи донести до читача сенс того, що більшість дослідників назвали неперекладним - реальністю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. Советская энциклопедия. М: Издательство, 1966. 608 с.
2. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). М.: Международные отношения, 1975. 240 с.
3. Белова Н. М. Методические рекомендации по работе над переводом газетно-информационного материала. М., 1995. 304 с.
4. Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. Язык и культура. М., 1976. 240 с.
5. Виноградов В. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). М.: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 224 с.
6. Влахов С. Непереводимое в переводе. М.: Международные отношения, 1980. 352 с
7. Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. М., 1978, 227 с.
8. Єнікієва С. М. Система словотвору сучасної англійської мови: синергетичний аспект (на матеріалі новоутворень кінця XX – початку XXI століть): автореф. дис. д-ра філол. наук : 10.02.04. Київ. нац. лінгв. ун-т. К., 2011. 32с.
9. Зарівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів укр. прози). Львів, 1989. 216 с.
10. Иванов А. О. Безэквивалентная лексика. СПб.: С.-Петерб. ун-т, 2006. 192 с.

11. Комиссаров В. Н. Пособие по переводу с английского языка на русский. М: Издательствово литературы на иностр. яз., 1960. с. 68 – 69.
12. Латышев Л. К. Технология перевода. Учебное пособие по подготовке переводчиков. Л. 320 с.
13. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация. М.: Слово, 2000. 262 с.
14. Томахин Г. Д. США. Лингвострановедческий словарь М.: Русский язык, 1999. 576 с.

УДК 801.511

Сівер В.О.
студент IV курсу ОС «Бакалавр»
спеціальності «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
Маріупольський державний університет

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ АМЕРИКАНСЬКОГО СЛЕНГУ ТА ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ДО УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Робота присвячена історії виникнення та розповсюдження американського сленгу,вивченню самого поняття як «сленг» та шляху його розповсюдження світом та потраплянню у мови інших народів та країн.

Ключові слова: *американський сленг; жаргонізми; літературна норма.*

Перед тим, як вивчати історію розповсюдження та виникнення сленгу, треба дати пояснення до самого слова «сленг». Сленг (англ. Slang) – певний шар розмовної лексики, відбиває грубувате або гумористичне ставлення до предмета мовлення. Вживається в умовах невимушеного спілкування окремих соціальних груп, відображаючи їх ціннісну орієнтацію. Унаслідок розширення міжнародних комунікацій виростає актуальність і потреба у використанні сленгових одиниць американського варіанту англійської мови, які допомагають отримати концепт про менталітет американської молоді та адекватне уявлення про картині світу [1].

Сленг охоплює практично всі сфери життя, описує практично всі ситуації, оскільки сленгове слово народжується як результат емоційного ставлення мовця до

предмету розмови. Тепер коли ми знаємо що це таке хотілося б сказати про різницю між британським та американським варіантом англійської мови. 300 років тому існував один-єдиний варіант англійської. Той, на якому говорили в Британії. Ця мова і був принесений британцями в нові землі. Америка, Австралія, Нова Зеландія, Індія, Азія і Африка заговорили по-англійськи. У кожному з цих місць англійська мова розвивалася по-своєму, збагачуючись і еволюціонуючи. І по неминучій закономірності повертався на батьківщину – з емігрантами, товарами, технологіями, комунікаціями.

Американський англійський називають спрощеною мовою. І це, мабуть, найточніше визначення, що відбиває суть. Простим людям з різних країн, які вирушали до Америки в пошуках щастя, потрібен був такий же простий і нехитрий спосіб спілкування. Рафінована мова англійської аристократії зовсім не підходив для цих цілей. Та й мало хто з переселенців володів ним. В основу американського варіанту ліг розмовний англійський, мова торговців, буржуазії. Але, як відомо, не тільки британці та ірландці освоювали Америку. Туди потягнулися народи зі всієї Європи: французи, іспанці, скандинави, німці, слов'яни, італійці. Новій нації був потрібний об'єднуючий елемент, який допоміг би подолати національні відмінності. Таким елементом і стала перетворена англійська мова. Він неминуче повинен був стати простіше в вимові, граматиці. І так само неминуче ввібрати в себе елементи інших мов. Сленгізми з'являються в мові, широко поширюються і побутують деякий час, а потім зникають, поступаючись місцем новим, разом з новою модою і новими віяннями. Але англійський сленг своєрідний і неповторний. Він народжувався і народжується в надрах самого англійської мови, в різних соціальних сферах і вікових групах як прагнення до стислості, виразності, іноді як протест проти приївся або довгого слова, як бажання по-своєму охрестити предмет або його властивості [3].

У молодіжних же колах, де сленготворчество особливо поширене, крім усього іншого, явно виражене прагнення відокремитися від світу дорослих, «зашифрувати» свою мову. Особливо пишно розквітає сленготворчество в періоди великих соціальних змін, воєн, економічних і культурних зрушень, коли відчувається нагальна потреба іменувати щось нове, з чим доводиться стикатися щодня [1].

Хоча далеко не все у сленгу прийнятно, він помітно прикрашає англійську мову

своєю жвавістю, гнучкістю і несподіваним дотепністю. Сленг за багато століть свого існування все ж досяг успіху: багато слів вийшли «з низів», проникли і закріпилися в літературній англійській мові.

Більш за всі інші групи сленгом користується молодь, тому розглянемо молодіжний сленг з жаргонізмами та прикладами.

Молодіжна мова відображає нестійкий культурно-мовний стан суспільства, який балансує на межі літературної мови і жаргону. У різні періоди розвитку суспільства різною була і мова. У 20-30-і рр. розмовну мову захльостували хвилі вуличної стихії – безпритульних, злодіїв, а також мітингова мова революційних матросів і солдатів (від них – звернення «братик»). Гостро постало питання про «збереження літературної мови, про шляхи її подальшого розвитку в зв'язку зі зміною контингенту носіїв» – в цьому формулюванні видатного лінгвіста Є.Д. Поліванова відчувається не тільки революційний ентузіазм епохи, а й гіркота, і свідомість трагізму моменту, яка викликала зміну контингенту носіїв. Відповідно до парадокса Є.Д. Поліванова, розвиток літературної мови полягає, зокрема, в тому, що вона все менше змінюється. Жаргон, як видно, явище не нове в нашій мовної історії. та й не тільки в нашій. Жаргон – англійський сленг, французьке арго – явище, характерне для мовного розвитку. в різні періоди історії спільноти людей, об'єднані спільною справою, спільними інтересами, а найбільше – свідомістю братства і відчуженості від решти суспільства, винаходили і свої особливі способи спілкування, усні і письмові. Для них важливо було, щоб сторонні їх не зрозуміли, – і звідси всякі прийоми шифрування і метафоризації, перенесення значень слів [2].

Зараз же так званий загальний жаргон – занижений стиль мовлення, який розмиває і норми мови, і норми мовного етикету, – стає звичним не тільки в повсякденному спілкуванні, але і звучить в теле- і радіоефірі. А також присутня в сучасному суспільстві актуальність культурних досягнень західної цивілізації – цілком природна плата за крок, зроблений їй назустріч. Те, що пов'язане з індустрією шоу, в основі якої лежать кілька експлуатованих суспільством ідей, пов'язаних з грошима, сексом, насильством, жаргоном, і те, що сприймається переважно як якась видовищна форма, звучить у нас як своєрідне керівництво до дії.

Отже, засилля жаргонізації мови сьогодні обумовлено зміненими соціальними умовами – пріоритет матеріальних цінностей, поділ суспільства (на багатих і бідних), зміна міжособистісних відносин і так далі. Молодь все частіше стикається з байдужістю, грубістю, злістю. А це, в свою чергу, призводить до протеста, який виражається, зокрема, підвищеної жаргонізації мови при спілкуванні. Спілкування з однолітками, а також з друзями більш старшого віку продовжує бути значущим. Можна відзначити, що вони хочуть проводити з ними якомога більше часу – гуляти, відпочивати, розважатися, а значить вони повинні розмовляти на «свої» мові. Сленг став розповсюджуватися завдяки американізації британської англійської мови.

ЛІТЕРАТУРА

1.Американский сленг. URL: https://www.spacedeer.com.ua/blog/amerikanskij-sleng/

2. Поняття Сленг. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Сленг

3. Різниця між британською та американською англійською мовою URL: https://enguide.ua/ua/magazine/raznica-ezhdu-amerikanskim-i-britanskim-angliyskim-i-pochemu-stoit-uchit-britanskiy

УДК 81’373:81’25=811(043)

Hoshko K.O.

1st year student of

Donetsk national medical university, Mariupol

FEATURES OF TRANSLATION OF THE DENTAL PROFESSIONAL TERMINOLOGY

Nowadays, the translation of specialized terminology in the context of scientific and technological progress is an especially important theoretical and practical significance. Despite of the large quantity of scientific works of domestic and foreign scientists, the linguistic aspect of the study of terminological vocabulary requires deep researches. It would be noted that, as a rule, a person’s life and health depend on the adequate prescription and accurate dosage of the drug. Therefore, medical, in particular dental translation wouldn’t provide for the possibility of grammatical errors and shortcomings.

Keywords: *specialized terminology, linguistic aspect, grammatical errors, dental translation.*

The aim of our study is learning the main strategies, tactics and techniques that would be taken into account when translating professional dental terminology, drawing attention to the foregoing theme and finding possible solves the problem.

Methods and materials of the research: analysis of scientific literature, tabulation of summary tables based on the data obtained. Digital arrays are processed by methods of mathematical statistics using generally recognized programs (Word, Excel etc.).

As known, the language of medicine refers to a set of language units through which specialists can communicate in a professional direction. Therefore, we can confidently say that the most important aspect of the translation of a medical text is the adequate transfer of content and reliable information. In the classification of A.S. Fedorov's medical text belongs to the group of "scientific and special-scientific" texts. Given this, the most difficult step is the translation of specific terminology and abbreviations. An important factor is also the study of the structure of terms and their use in various contexts.

Taking into account the similarity of roots, prefixes and other components of the word in the languages of the Romanesque group, you can notice that there are all reasons for the formation of some general laws of translation of terminological elements of Greek and Latin origin for their further application in the theoretical and practical aspects of the professional activity of a dentist [2]. So, for example: prefix *peri-* (in significance «around»): *periapical – периапикальный, вокругапикальный; periodontal – периодонтальный*; *ante-* (something that is in front): *anterior – передний; anteposition – смещение органа кпереди*. Suffixes: *-ectomy* (resection, complete removal) – *резекция, полное удаление: pulpectomy – экстирпация пульпы, пульпэктомия*; *-itis* (inflammation) – *воспаление: stomatitis – стоматит, воспаление слизистой оболочки полости рта; adenitis – аденит, воспаление лимфоузла*.

The main types of lexical transformations that are used in the process of translation from one language to another include the following methods and methods of translation [1]: translational transcription and transliteration, tracing paper and lexical-semantic substitutions (generalization: *Clean the dental surface with* ***the pumice*** *and water. – Очистите эмаль*

абразивным средством *с водой; concretization:* ***dental surface*** *–* ***эмаль****; modulation: Three month later the cement was reduced* ***to a base to replace the dentin layer****. – Через три месяца слой цемента был снят* ***до уровня природного дентина****.).*

Based on the foregoing material and taking into account the features of the medical text and terminology, we can distinguish the main methods and techniques for the translation of medical terms: translation equivalent – 52%, translation using transcoding – 26%, translation variant correspondence – 14%, tracing – 6% descriptive translation (explication) – 4%.

Professional abbreviations and word's short form are of particular difficulty for the translator; the following methods are used to decode them: context analysis, use of abbreviation dictionaries, analysis of the structure of abbreviations, use of analogies. Allocate the main methods of transferring foreign abbreviations and word's short form to Russian [3]: transfer of a foreign abbreviation to an equivalent Russian short form of the word *(HIV – ВИЧ)*; borrowing a foreign short form of a word or abbreviation with maintaining the Latin spelling: *Hb (haemoglobin – гемоглобин)*; transfer of the literal composition of a foreign reduction by means of the Russian graphic system (transliteration): *EDTA (ethilene diamine tetraacetate) – ЭДТА (****but****, этилдиаминтетрауксусная кислота)*; transfer of the phonetic form of a foreign abbreviation or word's short form by means of the Ukrainian graphic system (transcription): *TB (tuberculosis) – ТБ (туберкульоз)*; descriptive translation (explication): *ANUG (acute necrotizing ulcerative gingivitis) – острый язвенно-некротический гингивит Венсана*; creating a Russian short form of a word or abbreviation: *AP (aortic pressure – давление крови в аорте) – АД (артериальное давление).*

On the basis of our study we can make a consequence that in any case, the translation of specific dental terms requires the translator to have sufficient competence in the relevant field of knowledge and strict adherence to the norms of the Russian language. The words and terms that are recognized by most experts, are understandable to everyone and adequately reflect the essence of a phenomenon, process or subject, are considered the most acceptable for functioning in the medical system of a professional area, and therefore the study requires further learning and consideration. This work allows you to orient the people involved in the translation in some basic features and principles of translation of the terms of

the subject area from English to improve the quality of their activities and also for maintaining and keeping the accuracy and reliability of information for medical and dental professionals.

REFERENCES

1. Бредихин С.Н., Бобровский И.Н. Специфика терминологизации понятий в медицинском институциональном дискурсе: переводческий аспект. Современные проблемы науки и образования. 1–2, 2015. С. 180–188.

2. Марковина И.Ю., Громова Г.Е. Английский язык для медиков. Грамматический практикум. М.: Билингва, 2002.

3. Самойлов Д.В. О переводе медицинского текста. М.: Практика, 2006.

УДК 378.016:811.111

Панова Я. Є.

старший викладач кафедри теорії та практики перекладу

Маріупольський державний університет

РОЗМОВНИЙ КЛУБ ЯК ІНСТРУМЕНТ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У тезах розглядаються поняття та роль розмовного клубу для навчання англійської мови. Розглядаються чинники, які допомагають студентам оволодіти іноземною мовою в процесі взаємної комунікації. Вивчаються фактори ефективного оволодіння студентами іноземними мовами у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: *автентичні матеріали, розмовний клуб, іноземна мова, професійне спілкування, язиковий бар'єр.*

Все більш актуальним зараз стає вивчення іноземних мов, особливо англійської. Перед викладачем стоїть низка завдань, головним серед яких є навчити учнів вільно розмовляти, не відчуваючи язикового бар'єру. Досвід показує, що це найважче завдання. Навчити граматиці чи змусити вивчити лексику значно простіше, ніж спонукати учня розмовляти та використовувати набуті знання на практиці не вагаючись, навіть роблячи помилки. З нашої точки зору, найкращими помічниками в цьому випадку можуть бути правильно підібрані автентичні матеріали. По-перше, це викликає зацікавленість, по-друге, це саме те, що використовують носії мови, тобто жива та оригінальна мова. Також це дає можливість залучення студента до навчального процесу не лише як реципієнта, але і як активного самостійного дослідника, який, керуючись метою оволодіти іноземною мовою, прагне всебічно розвинути свої знання на основі різних автентичних матеріалів. Такий засіб навчання допомагає відчути колорит та особливості народу, мова якого вивчається, або встановлює контакт з його іншомовною культурою. Автентичні матеріали – це матеріали, взяті з оригінальних джерел, які характеризуються природністю лексичного наповнення та граматичних форм, ситуативною адекватністю використаних мовних

засобів, ілюструють випадки автентичного слововживання і які, хоча і не призначені спеціально для навчальних цілей, але можуть бути використані при навчанні іноземної мови [2, с. 25]

Серед автентичних матеріалів виділяють автентичні друковані (художні твори, газети, журнали, листівки, рекламні проспекти, об'яви тощо), аудіо- (радіопередачі, звернення, пісні) та відеоматеріали (художні фільми, документальні фільми, мультиплікаційні фільми, серіали, інтерактивні відео, телепередачі, ток-шоу, інтерв'ю, кліпи, рекламні блоки, трейлери до фільмів та інше) [1, с.13]. Всі вищезазначені види автентичних матеріалів є багатим джерелом знань мови, але найбільш ефективною, на наш погляд є практика створення розмовних клубів, так званих спікін-клабів, що стають все більш популярними серед вивчаючих іноземну мову. У чому ж полягає їх популярність? Перш за все, спікін-клаб – це група людей, краще за все, до 20 чоловік з відносно однаковим рівнем знань. Підчас зустрічі клубу, його члени переважно спілкуються на задану тему. У переважній більшості подібних клубах взагалі забороняється використовувати іншу мову, крім той, що вивчається. Підчас занять клубу відбувається зняття мовних бар'єрів, тренування навичок говоріння та сприйняття на слух, демонстрація «практичного застосування» мови в житті. Створюється ефект міні-занурення в англомовне середовище. Це прекрасна можливість активувати всі знання, набуті до цього. Розмовні клуби бувають дуже різного напрямку. Розглянемо клуб, у якому поєднуються одразу декілька напрямків – розмовний кіноклуб. Підчас роботи протягом року у цьому клубі, була досягнута низка результатів, о яких буде сказано нижче. Програма роботи клубу передбачає перегляд фільму англійською мовою з англійськими субтитрами та подальше обговорення його. Членам клубу заздалегідь пропонується лексика до фільму, що переважно включає в себе оригінальні фразеологічні обороти, які часто неможливо знайти в підручниках або словарах.

Підчас обговорення залучаються та набувають практичного застосування усі навички та вміння, що були лише у теорії. Головною метою клубу є подолання язикового бар'єру та страх перед розмовою із іноземцями. Тому найбільш ефективно, коли на засіданнях клубу присутні представники різних язикових культур. Взагалі,

практика проведення таких зустрічей дала дуже високі результати. Для людей, що тривалий час не розмовляли англійською, це виявилося гарною можливістю згадати все та активізувати свій лексичний запас. Для тих, хто володіє гарними теоретичними навичками, це була можливість використати їх на практиці. Для початківців це була гарна нагода зануритись у штучно створену англомовну середу. Після кількох занять вони відчули, що з кожним разом розуміють все більш та більш та намагаються розмовляти. Взагалі, вважаємо, що подібний спікін-клаб – це один з найкращих автентичних матеріалів, тому що включає в себе і аудіювання, і розмову не лише з вивчаючими мову, але й іноземцями та носіями мови, а також залучує навички читання мовою оригіналу(після перегляду деяких картин, членам клубу пропонується прочитати книгу, за якою відбулася екранізація), а також багато відвідувачів читають англійські субтитри. Тобто, нашим завданням при використанні автентичних матеріалів у клубі є приделити увагу всім аспектам мови: граматика, лексика, фонетика (вимова), читання, письмо, говоріння та сприйняття на слух.

Таким чином, вище зазначені методи використання автентичних матеріалів у викладанні іноземної мови у вищій школі вимагають від викладача мати бажання зацікавити студентів тематикою та інноваційним підходом до проведення якісного теоретично-практичного заняття, а також підготовки необхідного автентичного матеріалу з диференційно розробленими завданнями. Проте засоби виправдовують очікування: студенти зацікавлені та вмотивовані, володіють іноземною мовою як професійного спрямування так і побутовою, набувають необхідних навичок для спілкування з представниками різних культур та народностей для успішної майбутньої професійної діяльності та особистих цілей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Єлухіна Н. В. Навчання слухання іноземної мови. Іноземні мови в школі. 1996. №5. с. 13-15

2. Жогліна Г.Г. Розвиток умінь комунікативної компетенції на основі використання автентичних відео документів. Пятигорськ, 1998. 20 с.

3. Кушнірчук О.О. Автентичні матеріали як основний засіб навчання іншомовному спілкуванню. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/

4. Матвіїв-Лозинська Використання автентичних матеріалів на занятях з іноземної мови професійного спрямування у вищій школі/ Львівський інститут економіки і туризму; м.Львів. URL: https://naub.oa.edu.ua/2015/

УДК 336.74

Стадник Д.С.

Маріупольський державний університет

WORLD EXCHANGE RATE

The exchange of currencies takes place at a certain ratio, taking into account the exchange rate. This value category has a special character in view of the fact that the exchange rate reflects the interaction of the spheres of the national and world economies. If the main characteristics of each currency are formed within the framework of the national economy, then their quantitative measurement occurs during international economic operations.

Keywords: *monetary policy, Exchange Rates, state finance, world economy, market rate.*

International economic operations are associated with the exchange of national currencies into the currencies of other countries. This exchange takes place at a certain ratio, taking into account the exchange rate. This value category has a special character in view of the fact that the exchange rate reflects the interaction of the spheres of the national and world economies. If the main characteristics of each currency are formed within the framework of the national economy, then their quantitative measurement occurs during international economic operations [1].

Exchange rate is required for:

1) Mutual exchange of currencies in the trade of goods, services, in the movement of capital and loans. The exporter exchanges the proceeds of foreign currency into national currency, since the currencies of other countries cannot be circulated as legal tender and means of payment in the territory of this state. The importer sells the national currency to a foreign one to pay for goods purchased abroad. The debtor acquires foreign currency into the

national currency to pay off debt and pay interest on foreign loans [1];

2) Comparison of prices of world and national markets, as well as cost indicators of different countries, expressed in national and foreign currencies [1];

3) Periodic revaluation of foreign currency accounts of firms and banks [1].

The currencies of countries in the region have appreciated dramatically over the last two years on a tide of huge global liquidity [1].

As recent experience has demonstrated, high capital inflows and overvaluation of currencies cannot be sustained indefinitely [1].

And with the exchange rate, they'll be 20% less painful than an American bee [2].

This is especially true in countries that have allowed their currencies to float, since this type of exchange-rate regime enables them to mount a more pragmatic response to events as they unfold [2].

This is not the first time that the Latin American and Caribbean region has seen a massive inflow of short-term capital towards its asset markets and the resulting appreciation of real exchange rates [2].

The revised PARE led to unacceptable results for industrialized and other countries, for which factors other than prices, such as interest rates and capital flows, may have had an appreciable impact on exchange rates [2].

Four countries abandoned in 1999 their currency band regimes and let their currencies float, and this latter type of regime is now the most common system in the region [3].

Since mid-2008, the negative effect of higher spreads has been magnified by the fact that the currencies of several emerging markets and low-income countries have depreciated vis-à-vis the United States dollar [3].

For an organization that incurs a large proportion of its expenditures in currencies other than the US dollar, and which relies almost exclusively on voluntary contributions in a range of currencies, the exchange rate is an important consideration [2].

Unfortunately this was not very successful as it actually gave the opportunity for further extortion of migrant workers by third parties, including illegal fees, jacked up travel costs, poor exchange rates, and an unfriendly attitude on the part of officers [3].

However, currencies have not appreciated solely against the dollar; many have also

risen against the Japanese yen [3].

Believing that they have found a way to model how currency traders think, they see no need for intervention because, save for temporary deviations, markets always get currency values right [2].

The IMF market rate refers to the principal exchange rate used for the majority of current transactions [3].

An undervalued currency enables an economy to integrate into the world economy on the basis of strong export performance [3].

The Government has succeeded in stabilizing the value of the currency but the implementation of the structural adjustment programme may harm certain social groups [3].

Since the Commission issues its awards in United States dollars, however, the Panel must determine the appropriate rate of exchange to be applied to claims where the losses are alleged in other currencies [3].

Such a substantial reversal in foreign earnings made it extremely difficult for any country to sustain a stable exchange rate [2].

In addition, a flexible, market-based exchange rate was established, as were price structures intended to bolster the earnings of State companies, an increase in fuel prices, and a single tariff on the importation of goods [3].

Trade flows and capital flows are the main factors affecting the exchange rate [3].

As the exchange rate has not changed significantly during the biennium 2004-2005 no recosting has been necessary [4].

Developing countries that are able to maintain a competitive real exchange rate have tended to fare better in terms of economic growth [4].

An independent monetary policy requires a flexible exchange rate, not a revaluation [4].

ЛІТЕРАТУРА

1. Belotelova N.P., Belotelova J.S. Money, credit, banks: a Textbook. M: Publishing and trading corporation "Dashkov", 2008

2. Zhukov, L.M. Maksimova, A.V. Pechnikov. Money. Credit. Banks: a textbook for university students enrolled in economic specialties "Finance and Credit", "Accounting, Analysis and Audit"; under the editorship of E.F. Zhukov. 4th ed., Revised. and add. M.:

UNITY-DANA, 2009

3. Zhukov, L.M. Maksimova, A.V. Pechnikov. Money. Credit. Banks .: Textbook for universities. Ed. Academic RANS E.F. Zhukov. - 2nd ed., Revised. and add. M.: UNITY-DANA, 2003

4. Kulikov A.G. Money, credit, banks: a textbook. M: Knorus, 2009

УДК 327.7ООН: 004.056

Гурко А.С.

студентка IV курсу ОС «Бакалавр»

спеціальності «Міжнародні відносини,

суспільні комунікації та регіональні студії»

Маріупольський державний університет

ОСНОВНІ СТРАТЕГІЇ ЕМОЦІЙНОГО ВПЛИВУ В АМЕРИКАНСЬКОМУ СУДОВОМУ ДИСКУРСІ

У роботі проаналізовано основні тактики стратегії емоційного впливу в американському судовому дискурсі, виділено їх найбільш характерні риси, обумовлені національної і культурної специфікою. Серед розглянутих тактик особлива увага акцентується на таких тактиках, як професійна самопрезентація, створення «кола своїх», створення «кола чужих», комплімент, аналогія.

Ключові слова: *тактика, стратегія емоційного впливу, судовий дискурс, лінгвокультура.*

Останнім часом спостерігається тенденція вивчення мовної комунікації як компонента людської діяльності, так як спілкування має багато спільного с іншими видами діяльності. Юридичний дискурс не є в цьому відношенні винятком. Виникнення інтересу до функціональних і прагматичних сторін вивчення усного юридичного дискурсу зумовило появу великої кількості досліджень, присвячених вивченню практичного боку усного судового дискурсу, окремих лінгвістичних аспектів мови права та юриспруденції, а також прагматичної складової юридичного дискурсу. Дане дослідження реалізовано в рамках основних тактик і стратегій, які застосовуються юридичними особами в Сполучених Штатах для емоційного впливу,

що і зумовило **актуальність** даної роботи.

Мета дослідження – виявити та охарактеризувати стратегії і тактики емоційного впливу в американському судовому дискурсі, а також описати мовні засоби, що використовуються для їх реалізації.

Надаючи комунікативний вплив на аудиторію, юрист переслідує мету когнітивного та комунікативного плану, що реалізуються за допомогою стратегій комунікативного впливу. Слід зазначити, що професійні учасники судової комунікації в Америці – прокурори і адвокати – так чи інакше надають емоційний вплив через базові стратегії захисту і звинувачення. Однак, слід виділити і окрему універсальну стратегію емоційного впливу, оскільки ступінь інтерпретації фактів, на які спирається юриспруденція, визначається саме цією стратегією.

У свою чергу стратегія емоційного впливу розглядається як сукупність тактик емоційного впливу. Зупинимося на загальних характеристиках деяких з них.

Однією з найголовніших тактик в судовому американському дискурсі є тактика професійної самопрезентації. Її застосування викликано бажанням учасників судової комунікації позиціонувати себе професіоналом, орієнтуючись на свою високу кваліфікацію і багатий професійний досвід. Для прикладу, пропонується уривок з промови американського прокурора Марсии Кларк у справі про вбивство Сімпсона 26 вересня 1995 р.: “*And in doing so, in the exhaustive examination and cross-examination of all of the witnesses in this case and the exhaustive investigation and work that's been done, one thing is clear: This defendant has received the ultimate in a fairtrial*” [3, с. 2]. Багаторазово вживаючи епітет «exhaustive» в поєднанні з збірним узагальнюючим займенником *all* (*exhaustive examination and cross-examination of all of the witnesses*), прокурор підкреслює той факт, що ним була проведена велика робота, імпліцитно вказуючи на свій професіоналізм.

Тактики створення «кола своїх» і «кола чужих» органічно поєднуються один з одним і засновані на спільності цінностей і норм, прийнятих в даному соціумі. При реалізації даної тактики активно експлуатується протиставлення «свій-чужий», що є універсальним для будь-якої культури, оскільки людині властиво відносити себе до тієї чи іншої соціальної групи, протиставляючи цю групу іншим групам, що не

поділяють ціннісні установки «своїх». У приклад можна привести вступ до заяви прокурора США Роберта Спенсера на судовому процесі над Закаріасом Муссауї 6 березня 2006 р.: “*And he rejoiced in the death and destruction, because he knew he had done his part to kill Americans, and that the plot had succeeded . Now, he caused the deaths by lying to federal agents about what he was doing in the US, and his lies permitted his al Qaeda brothers to go forward, and that's what they did*” [4, с. 9]. Тероризм став однією з найактуальніших проблем, з якою зіткнулося американське суспільство, тому ідея об'єднання суспільства в боротьбі проти тероризму надзвичайно популярна на сьогоднішній день в США. В даному уривку приналежність підсудного до однієї з терористичних угруповань переносить його в розряд «чужих», виключаючи з «кола своїх». Ідея чужості реалізується за допомогою ряду прийомів: слів з семантикою *«руйнування, смерть»* (*death, destruction, kill*); оксюморона (*rejoiced in the death and destruction*); алюзії (*his al Qaeda brothers*); евфемізму (*to go forward*). Згадка терористичних змов проти Америки і американців (*he had done his part to kill Americans, the plot*) досить часто експлуатується в американській лінгвокультурі.

Тактики компліменту і імітованого діалогу відносяться до контактно встановлюючих і контактно підтримуючих тактик. Так, тактика компліменту зазвичай допомагає почати розмову, «*розтопити лід*» (*break the ice*). За визначенням дослідника лінгво-філософського аналізу Л. С. Чернейко, така тактика управляє міжособистісної дистанцією і є сигналом близькості, причому основною функцією компліменту є встановлення контакту і підтримання дружніх відносин, коли завданням мовця є розташування співрозмовника [2, с. 20].

Стереотипні ситуації зумовлюють як вибір компліментів, так і реакцію на них: відхилення компліменту, подяку, у відповідь комплімент, що диктується, насамперед, культурної моделлю [1, с. 34].

Тактика компліменту, крім цього, сприяє створенню позитивного емоційного фону ситуації спілкування, знижує конфронтаційність. Для прикладу надається уривок зі вступного заяви прокурора США Роберта Спенсера на судовому процесі над Закаріасом Муссауї: “*We're a nation that's governed by laws and the Constitution.We try to provide equal justice to everyone. Our Constitution guarantees to all defendants the right to*

a jury trial. And that is why you are here, as a check against the abuse of government power, with roots in the law as far back as the Magna Carta. And for serving we all thank you and appreciate your time" [4, с. 15]. Юрист вдається до розгорнутого багатоплановому компліменту в поєднанні з тактикою створення «кола своїх».

Тактика аналогії будується на механізмі уподібнення будь-якого нового явища, ситуації знайомим, звичним явищам або ситуацій, тим самим полегшуючи сприйняття і розуміння незвичних образів і ситуацій. Для прикладу надається уривок із заяви на захист, зроблене американським адвокатом Диком ДеГеріном у справі про вбивство в окрузі Галвестон: "*So why were these issues raised? Why were these questions raised? Well, they are all questions and issues that were raised as a distraction. There were roads raised, roads created by the defense to lead you away from the core truth and the issue that we are searching for the question - for the answer to - which is, who murdered Ron and Nicole? But these roads, ladies and gentlemen, these are false roads. They're false roads because they lead to a dead end*" [5, с. 3]. За цим прикладом, юрист вдається до тактики аналогії, розглядаючи судове засідання як мережа доріг, з яких життєво необхідно вибрати одну правильну. Сторона захисту створює ці «дороги», що ведуть від основної дороги - від істини. Образ дороги, що приводить до мети, або що веде геть від неї, характерний для американської лінгвокультури, що склалася завдяки переміщенню і інтеракції етносів. Крім того, американці цінують мобільність, свободу пересування, для них свобода асоціюється з дорогою. Тому, застосована аналогія викликає множинні асоціації та сприяє кращому розумінню і сприйняттю комунікативної ситуації. або що веде геть від неї, характерний для американської лінгвокультури, що склалася завдяки переміщенню і інтеракції етносів. Крім того, американці цінують мобільність, свободу пересування, для них свобода асоціюється з дорогою. Тому, застосована аналогія викликає множинні асоціації та сприяє кращому розумінню і сприйняттю комунікативної ситуації. або що веде геть від неї, характерний для американської лінгвокультури, що склалася завдяки переміщенню і інтеракції етносів. Крім того, американці цінують мобільність, свободу пересування, для них свобода асоціюється з дорогою. Тому, застосована аналогія викликає множинні асоціації та сприяє кращому розумінню і сприйняттю комунікативної

ситуації.

Отже, слід зробити висновок, що для американської лінгвокультури, згідно з цим дослідженням, характерно використання всіх виділених тактик як прокурорами, так і адвокатами, що вдаються до комбінації декількох тактик для створення ефекту зближення з аудиторією.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мосейко, А. А. Етикетні моделі поведінки в британській лінгвокультурі. Волгоград, 2005. 197 с.
2. Чернейко, Л. О. Базовые понятия когнетивной лингвистики в их взаемосвязи. Москва, 2005. 30 с.
3. Excerpts from prosecutor Marcia Clark's closing arguments Sept. 26, 1995, in the OJ Simpson murder case. URL: http://www.usatoday.com/news/index/nns28.htm (дата звернення: 10.09.2020).
4. Opening Statement of US Attorney Robert Spencer in the Zacarias Moussaoui Trial (March 6, 2006: P. 21-46 transcript). URL: http://law2.umkc.edu/faculty/ projects / ftrials / moussaoui / zmmacmahon.html (дата звернення: 10.09.2020).
5. Statement for the defense delivered by defense attorney Dick DeGuerin at the Galveston County murder. URL: http: // www. criminaldefense.homestead.com/ Durst.html (дата звернення: 10.09.2020).

УДК:81'243

Пустова В. А.

студентка ІІІ курсу ОС «Бакалавр»

спеціальності «Міжнародні відносини,

суспільні комунікації та регіональні студії»

Маріупольський державний університет

ПОНЯТТЯ ТА РОЛЬ ІНШОМОВНОГО МОВЛЕННЯ

У статті розглядаються поняття та роль іншомовного мовлення і значення іншомовного професійного спілкування студентів вищих навчальних закладів. Розглядаються чинники, які допомагають студентам оволодіти іноземною мовою в процесі навчання у ВНЗ. Вивчаються фактори ефективного оволодіння студентами

іноземними мовами у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: *іншомовне мовлення, іноземна мова, професійна діяльність, професійне спілкування, ВНЗ, спеціаліси, студенти.*

Визначено, що правильно обрана професія також є неодмінною умовою успішної адаптації студентів молодших курсів до оволодіння іноземними мовами за фахом. Готовність студентів до вивчення іноземної мови за фахом характеризується системою здібностей особистості, а саме: здатність до самовдосконалення володіння іноземною мовою, розуміння звичаїв і культур інших країн, здатність спілкування з іноземними фахівцями особисто, без перекладача, здатність продовжувати навчання за кордоном, здатність використовувати знання іноземної мови на практиці, спілкуючись з іноземними колегами.

Знання мов сприяє зближенню народів та поліпшує шанси молодих спеціалістів на досягнення успіху в їхній професійній діяльності. В Україні якість підготовки майбутнього молодого спеціаліста пов’язана з необхідністю оволодіння іноземними мовами, що сприятиме мобільності українських студентів у міжнародному просторі [1].

Метою навчання іноземній мові у вищих навчальних закладах є оволодіння іноземною мовою як засобом комунікації, так і набуття професійно спрямованої іншомовної компетентності для успішної подальшої професіоналізації.

Сучасна європейська мовна політика орієнтує громадян Європи на багатомовність. Без цього успішна інтеграція в сучасному світі просто неможлива. Вивчення в навчальних закладах більш ніж однієї іноземної мови, безумовно, знаходиться також і в інтересах загальної національної політики України [3].

Я вважаю, що важливим структурним компонентом професійної компетентності є іншомовне мовлення, яка є якісною характеристикою особистості фахівця та охоплює сукупність науково-теоретичних знань, практичних умінь і навичок у сфері здійснення професійної комунікації, досвід здійснення професійної взаємодії, стійку мотивацію професійного спілкування.

Отже, іншомовне мовлення – це комплекс знань, умінь, навичок, які дозволяють успішно використовувати іноземну мову як у професійній діяльності, так і для

самоосвіти і саморозвитку особистості.

Навчання іноземній мові майбутніх фахівців повинно розглядатись крізь призму їхньої подальшої професійної діяльності. Важливим завданням навчання іноземної мови за професійним спрямуванням є формування спеціалізованої компетенції у сферах професійного та ситуативного спілкування, оволодіння новітньою фаховою інформацією через іноземні джерела. Тому іноземне мовлення слід розглядати як у широкому, так і у вузькому значеннях: у широкому – вона складається із мовної, мовленнєвої, соціокультурної, соціолінгвістичної, дискурсивної та стратегічної компетенції; у вузькому – як практичне опанування учнями мовленнєвими уміннями на рівні, достатньому для здійснення іншомовного спілкування в чотирьох видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, говорінні, читанні, письмі в типових ситуаціях [2].

На мою думку, термін «оволодіння іноземною мовою» визначає здатність особистості адекватно формувати той чи інший зміст засобами мови, а «вивчення» чи «засвоєння» - як будь-яку форму активності суб’єкта з оволодіння іноземною мовою як засобом і способом вираження думки.

Виходячи з викладеного, оволодіння іноземною мовою – це активна форма володіння, умінням використовувати іноземну мову в реальних умовах у ситуації спілкування, у той час, як вивчення іноземної мови – це найчастіше засвоєння мовних форм – лексики, граматики тощо, і, як правило, невміння користуватися мовою в ситуації спілкування [4].

Вивчення іноземної мови є важким процесом, що вимагає терпіння, великої концентрації та впевненості в успішності його завершення. Тому щоб домогтися результатів у вивченні іноземної мови, необхідна відповідна мотивація, адже без якої бажання зникає дуже швидко і процес вивчення мови втрачає ефективність. Тобто необхідне чітке розуміння того, для чого це потрібно та які нові можливості можуть відкритися завдяки знанням іноземних мов [6].

Під час навчання у вищих навчальних закладах, здійснюються професійна ідентифікація і професійна адаптація майбутнього спеціаліста, що є найважливішим аспектом для розвитку особистості фахівця у будь-якій сфері діяльності. В результаті

чого вивчення іноземної мови набуває особистісного смислу в залежності від того, якою діяльністю інтегровані мовні знання, що отримуються [5].

Вивчення іноземної мови відіграє велике значення для професійного спілкування та впливає на підготовку студентів до ефективної комунікації у їхньому професійному середовищі.

Успішно освоївши освітню програму, придбавши фундаментальні знання у відповідних галузях лінгвістичної науки і прикладних професійні навички, студенти підвищать свою конкурентоспроможність на ринку праці, ставши фахівцями з компетенціями в області міжкультурної ділової комунікації; отримають можливість побудувати свою кар'єру в сфері освіти і науки та/або у сфері прикладного перекладу, пов'язаного з професійною діяльністю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Значення іншомовного професійного спілкування для студентів немовних внз URL: http://ap.uu.edu.ua/article/10
2. Иностранный язык профессионального общения и специализированный перевод URL: http://www.rudn.ru/education/educational-programs/40419
3. Колода, С. О. Шляхи формування комунікативної компетенції іноземною мовою із застосуванням мережевих технологій. Гуманізація навчально-виховного процессу: збірник наукових праць. Слов’янськ: СДПУ, 2011. с. 174-182.
4. Гринчишин, О. М. Комунікативна спрямованість навчання іноземної мови майбутніх фахівців міжнародних відносин: матеріали наук.-практ. конф. (1), Хмельницький: ТУП, 2003. с. 121-126.
5. Kossov B., Biryukov S., Valeeva I., Shuranova I. Psihologicheskaya podgotovka spetsialista. Vyisshee obrazovanie v Rossii, 1999. с. 71-75.
6. Milrud, R. P. Metodika prepodavaniya angliyskogo yazyika. English Teaching Methodology : ucheb. posob. dlya vuzov. M.: Drofa, 2007.

УДК:81'243

Тряскіна К. Е.
студентка ІІІ курсу ОС «Бакалавр»
спеціальності «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
Маріупольський державний університет

АНГЛІЙСЬКА ЯК МОВА ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

В даній роботі розглядається необхідність володіння англійською професійною мовою різних сферах професійної діяльності, важливість знання професійної термінології та понять іноземною мовою.

Ключові слова: *професійне спілкування, англійська мова, засоби масової інформації, міжнародна мова, професійна діяльність, ділове спілкування, професія.*

Останнім часом, в період глобалізації, потреба суспільства в знанні якомога більшої кількості іноземних мов стрімко зросла. Все студентів їде за кордон в пошуках роботи та більше людей виїжджає на заробітки в інші країни, тому є актуальним розглянути основні аспекти англійської мови в професійній діяльності [1].

По-перше, слід сказати, що в сучасному світі тільки 6 мов є міжнародними мовами, до їх числа входить англійська мова. Більшість людей по всьому світу зробили свій вибір на користь англійської як мови міжнародного спілкування, в тому числі професійного. У зв’язку з тим, що міжнародне співробітництво розвивається в різних сферах професійної діяльності, питання щодо мов професійного спілкування набувають особливого значення. Бо жодна зустріч на міжнародному рівні, жодні міждержавні переговори не проходять без використання саме цієї мови.

Слід зауважити, що важливим є те, що не в кожній ситуації переговори через перекладача-найкращий варіант. Не можна забувати і про особисте спілкування. І тут вже на перший план виступають мовні труднощі, проблеми культурного взаєморозуміння, толерантного ставлення до людей інших національностей, традицій і звичаїв. Існує небезпека перенесення власної мови і власної культури в іншомовну середу, що веде до неправильної інтерпретації. Іноді неправильна інтерпретація призводить до курйозів, але значно гірше, коли вона переростає в нерозуміння в професійній сфері [2].

Список професій, де є потреба у іноземній, швидко зростає. Крім того, для однієї роботи можуть стати в нагоді знання однієї іноземної мови, а для іншої необхідно вивчити не менше двох і навіть більше.

По-друге, зауважимо, що англійська мова переважає в засобах масової інформації, освіті, спорті, в бізнесі, економіці, індустрії розваг. Більше ніж 80% інформації в світі зберігається на англійській мові. Вона стала мовою науки: 70-85% всіх наукових робіт публікуються спочатку англійською мовою. Сьогодні майже 80% випадків англійська використовується як мова міжнародного спілкування серед мовців як іноземною мовою. Це означає, що англійська повинна залишатися зрозумілою на міжнародному рівні [4].

По-третє, звісно, знання професійної англійської передбачає знання етикету ділового спілкування по телефону і по листуванню, вміння писати звіти, брати участь в зборах і бути частиною повсякденного робочого розпорядку. Вам також буде необхідно вміти розповісти, і коротко, і докладно, про вашу сфері діяльності. Задля успішного співробітництва у своїй професійній сфері замало вільно володіти мовою спілкування, важливо знати професійні поняття, що прийняті в міжнародній професійній сфері. Потрібно дуже уважно та точно вживати професійні поняття, задля уникнення «підміни понять» [3].

Також, можна зазначити, що чим вищий ваш рівень володіння мовою, тим більш ймовірно отримати гарну роботу. Багато менеджерів, керівників та інших важливих співробітників різноманітних компаній повинні володіти англійською саме в силу ускладнення професійних зв'язків і розширення взаємодії з партнерами. Опановуючи професійне спілкування, можна мінімізувати можливість виникнення непорозумінь. Працюючи в команді, ви повинні мати можливість регулярно спілкуватися з іншими. Вам потрібно слухати чужі ідеї, маючи можливість чітко та ефективно передавати власні [5].

Потрібно обов’язково пам’ятати, що лексика, яку ви вчите, новини, які ви читаєте, і будь-яка інша робота над мовним матеріалом повинна будуватися з урахуванням вашого професійного середовища. Особлива роль при навчанні іноземної мови як мови професійного спілкування та, зокрема, англійської мови, відводиться

навчання перекладу. З точки зору функціональної та комунікативної спрямованості при навчанні перекладу першорядне значення має професійно-орієнтований переклад, наприклад економічний [6].

Отже, підсумовуючи, англійська мова є найпопулярнішою мовою майже в усіх сферах міжнародної діяльності. Тому знання професійної термінології та точного визначення професійних понять іноземною мовою має дуже вагоме значення у сучасному світі. Завдання знаходити спільну мову колегами з інших країн стає все важливішим. Але навіть якщо ви не володієте офіційною мовою певної країни, ви завжди зможете спілкуватися міжнародними мовами, в першу чергу - англійською.

ЛІТЕРАТУРА

1. Английский язык как средство профессиональной коммуникации URL: https://infourok.ru/angliyskiy-yazik-kak-sredstvo-professionalnkommunikacii-2055571.html
2. Англійська – мова, що найбільше вивчається у світі URL: http://www.dut.edu.ua/ua/news-1-525-4785-angliyska-–-mova-scho-naybilshe-vivchaetsya-u-sviti
3. Жерновая О.Р. Латышева А. І. Английский язык как язык международного общения URL: https://cyberleninka.ru/article/n/angliyskiy-yazyk-kak-yazyk-mezhdunarodnogo-obscheniya-komu-prinadlezhitangliyskiy-yazyk-segodnya/viewer
4. Лепцан С.В. Роль иностранных языков для профессионального общения URL: http://проф-обр.рф/publ/30-1-0-831
5. Малюга Е. Н. Основные характеристики профессионального языка URl: https://cyberleninka.ru/article/n/osnovnye-harakteristiki-professionalnogo-yazyka/viewer
6. Як англійська мова стала міжнародною? Історичні передумови URL: https://tut-cikavo.com/kultura/frazi/514-yak-anglijska-mova-stala-mizhnarodnoyu-istoriya-i-nash-chas

УДК 81’243

Каргаполова А. Р.
студентка ІІІ курсу ОС «Бакалавр»
спеціальності «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
Маріупольський державний університет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

У даній роботі розглядається актуальність вивчення англійської мови як інструменту професійного спілкування. Розглядаються особливості вивчення іноземної мови за професійним напрямком та необхідність вивчати іноземні мови у ВНЗ. Наводяться приклади інших іноземних мов затребуваних у сфері професійного спілкування.

Ключові слова: *професійне спілкування, іноземні мови, англійські мова.*

Актуальність знання англійської мови, яка стала в наш час мовою міжнародного та професійного спілкування, безсумнівна. Як відомо, поширення англійської мови у світі почалося досить давно і нерозривно пов'язане як з політичним, так і з економічним впливом англомовних держав протягом століть. Сьогодні, він є провідною мовою світу. Нею розмовляють 600 млн осіб у різних країнах, і щорічно багато хто починає її вивчати. Сучасний світ має тенденцію до глобалізації, де необхідна і глобальна мова, яка пов'язує людей всього світу незалежно від того, чим вони займаються і яка мова є для них рідною. Зараз роль такої «глобальної» мови виконує англійська.

Наразі шість мов мають статус міжнародних. Це офіційні і робочі мови ООН: англійська, французька, російська, іспанська, арабська та китайська. Знання даних мов вважається престижним, а їх вивчення широко рекламується. При цьому англійська мова займає виняткове становище в ряді інших так званих глобальних мов. Тільки до неї можуть бути застосовані такі визначення, як «інтернаціональна», «світова», «глобальна», «універсальна», що свідчить про її положення і роль у сучасному світі. Світова спільнота зробила вибір на користь англійської мови як мови міжнародного спілкування [2].

У процесі вивчення будь-якої іноземної мови, а англійського зокрема, ставляться наступні цілі: отримання інструменту для вільного використання фахової літератури; уміння отримувати необхідну і професійно значущу інформацію з оригінальних джерел; уміння уявити отриману інформацію коротко у вигляді резюме або з наступним детальним аналізом порушених проблем у вигляді звіту, повідомлення або доповіді; вироблення навичок письмового перекладу оригінальної літератури за фахом з іноземної мови на рідну; вироблення навичок практично вільного спілкування на професійному рівні [1].

Для того, щоб іноземна мова стала дійсно надійним помічником у професійному спілкуванні, здійснюється певна послідовність у мовній підготовці. І, якщо на початку підготовки лексична і граматична робота з навчальними текстами носить констатуючий характер, то поступово вона повинна набувати відтінку аналізу. Паралельно доцільно організовувати роботу з періодикою.

Навчання «мови для спеціальних цілей» передбачає її використання як надійного «інструменту» у своїй професії. Професійне навчання тільки тоді буде продуктивним, коли спілкуючі в повній мірі володіють метамовою своєї спеціальності, коли в основу спілкування покладена єдина система понять, що знаходить відображення в метамови. Метамова являє собою складне явище, яке включає в себе, як найважливіший аспект, термінологію. Однак, поняття метамови набагато ширше: метамова складається не тільки з термінів, тобто слів, що втілюють в найбільш явному вигляді принцип єдності вираження і змісту, але і з різноманітних слів і їх еквівалентів, якими користується мовець при обговоренні тих чи інших аспектів своєї діяльності [3].

Володіння іноземною мовою – невід'ємна складова освіти успішних людей. Даний пункт зараз практично завжди можна знайти в анкетах відділів кадрів державних і комерційних організацій. Ті, хто, крім рідної мови, знає ще хоча б один, виробляють більш сприятливе враження на роботодавців. Особистісний та професійний розвиток сучасної людини, не може обійтися без знання іноземних мов. Уміння спілкуватися з представниками різних культур сприяє розвитку кругозору і дозволяє піднятися по кар'єрних сходах, завести корисні знайомства. Вивчення іноземної мови є одним з основних елементів системи професійної підготовки

фахівців в професійних освітніх установах. Володіння іноземною мовою необхідно, щоб випускник коледжу міг стати конкурентоспроможною особистістю на ринку праці [4].

Однак крім англійської в деяких компаніях вимагають знання другої іноземної, наприклад, німецької або французької. Рейтинг найпопулярніших мов допомагає визначитися, яка мова крім англійської є найбільш поширеним. Німецька мова посідає друге місце по затребуваності після англійської, так як Німеччина сьогодні є однією з найбільш економічно стабільних країн [1].

Багато студентів все більше часу приділяють вивченню не тільки англійської, а ще як мінімум одному або двох іноземних мов. Можна зустріти поєднання англійської, іспанської, німецької та китайської мов. Також знання іноземної мови може допомогти здобути освіту за кордоном. Така освіта може бути як додатковою до вже наявної, так основною, безпосередньо пов'язаною з майбутньою професійною діяльністю. Помічено, що студентів, які добре володіють іноземними мовами, більш активно залучають до наукової роботи, беруть в різні студентські організації, довіряють представляти інститут на міжнародних конференціях і допускають до участі в грантах, що в подальшому дозволяє їм отримувати фінансову підтримку в системі освіти (які в майбутньому також можуть вплинути і на їх професійну діяльність), що піднімає не тільки їх авторитет, а й авторитет вузу, який вони представляють. У студентів зі знанням мови є можливість стажувань за програмами, які допоможуть отримати не тільки безцінний досвід, але й дадуть можливість познайомитися зі структурою зарубіжного бізнесу, дізнатися про останні розробки та тенденції розвитку цікавить сфери, удосконалити мову і розширити знання про культуру країни [4].

Вивчення мови може бути успішним лише тоді, коли воно має відношення до тієї справи, якою зайнята сама людина. Аналізуючи різні професійні ситуації, що вивчає мову опановує цілим комплексом слів і виразів, які об'єднані в групу, так що кожне наступне нове вираз виявляється природним наслідком попереднього. Це дозволяє людині глибше і повніше сконцентруватися на тих аспектах англійської мови, які відображають специфіку його професійної діяльності, тому процес вивчення може

бути порівняно простим, легким і конкретним [2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Английский язык как средство профессиональной коммуникации. URL: https://infourok.ru/angliyskiy-yazik-kak-sredstvo-professionalnoy-kommunikacii-2055571.html
2. Болтенкова Л. Н. Роль иностранного языка в профессиональном становлении будущего специалиста. URL: https://infourok.ru/statya-rol-inostrannogo-yazika-v-professionalnom-stanovlenii-buduschego-specialista-2385188.html
3. Кискина М. В., Будєнная С. Ю. Английский язык как язык межкультурного профессионального общения современного юриста. URL: file:///C:/Users/08DE~1/AppData/Local/Temp/angliyskiy-yazyk-kak-yazyk-mezhkulturnogo-professionalnogo-obscheniya-sovremennogo-yurista.pdf
4. Колесник О. О., Волкова С. О. Актуальность владения иностранным языком в современном мире. URL: https://moluch.ru/archive/137/38511/

УДК 334.754=111

Bulava Maxim

Bachelor degree student of the major

“Economics. International economics”

Mariupol State University

TRANSNATIONAL CORPORATIONS AS SUBJECTS OF INTERNATIONAL BUSINESS

The article studies the functioning of transnational corporations. Activities of modern multinational corporations, their influence on the development of international business and prospects are evaluated.

Keywords: *transnational corporations, activities, multinational corporations, international business, prospects.*

The relevance of the topic is that in the context of the globalization of the world economy, the international influence of transnational corporations is increasing. Modern multinational corporations continue to play a leading role in the development of global

economic ties by implementing global strategies that bring together national, regional and global markets [2].

The aim is to find out the theoretical aspects of the functioning of transnational corporations as subjects of international business, to identify the peculiarities of the activities of modern multinational corporations and their influence on the development of international business and to evaluate the prospects for development [4].

The main reasons for doing international business are access to new sources of minerals and raw materials, access to new labor markets and pursuit of new markets [4].

Multinational corporations, transnational corporations and international corporations are synonyms.

The most common form of international business is the implementation of export and import operations, leasing, various intermediary, consulting and marketing services [1].

At the present stage, international multinational corporations are a crucial element in the development of the world economy and international economic relations. Their intense activity reflects the intensification of international competition, the deepening of the international division of labor [1].

For the parent company, transnational corporations abroad have a number of economic advantages. Thus, due to the cost savings on transportation and import duties, direct production of products abroad is cheaper than its export. An important factor is the cost savings of workers, as companies try to locate production in low-living countries and, consequently, with lower wages [1].

For host countries the activities of multinational corporations also have positive consequences, as they provide the inflow of foreign investment, create new jobs, contribute to the modernization of industry, the introduction of new scientific and technical developments, the dissemination of international standards for training qualified personnel [1].

Today, transnational corporations are objectively a dominant element of the world economy.

Transnational corporations have become a dominant factor in international specialization and international trade, so the domestic and foreign markets of individual countries are separate segments of the world market [1].

Transnational corporations invest around 3.5 trillion dollars in the world economy.

Today, multinational corporations control 1/3 of world industrial production and provide 1/3 of world exports.

The major part of corporations and investments belongs to the USA, the countries of the European Union and Japan. The leaders in the world capital market are the USA, Great Britain, Japan, Germany, France and other EU countries, Canada, Hong Kong, Australia, Taiwan [5].

Transnational corporations are becoming the nucleus of a new world of post-industrial economy, in which numerous small and medium-sized enterprises, commodity and information networks, constituting the periphery of the global transnational core economy with a total number of employees of more than 150 million, are continuously integrated [5].

For Ukraine, attracting foreign investment is an important factor in its economic development.

Today, about 30 multinational corporations with more than 7,000 representative offices and branches operate in our country. Most of these enterprises work in the food, oil and gas and tobacco industries [3].

For Ukraine, the positive results of capital import should be recognized of creating opportunities for the development of its national economy at the level of modern technology, employment growth, infrastructure development and growth of living standards [3].

The negative effects include: risks due to political instability and reduction of opportunities for profitable use of own capital in their country [5].

Strengthening the economic position of multinational corporations will give grounds to expect a gradual normalization of business-power relations, as the government concentrates in its hands the most important levers that affect the effective functioning of business - managing the privatization of state-owned enterprises, granting privileges and preferences, providing broad support. So, the main objective of the private business and the state is the creation, support in the perspective of their own multinational corporations.

REFERENCES

1. Makogon Yu.V., Orekhova Yu.V., Gohberg Yu.O., Budarina N.O., Vlasova T.V. Educ. tool. for students. higher. teach. closed. Donetsk National Univ. Department of International Economics. Donetsk: DonNU, 2004.

2. Fesenko M. Transnational corporations and the state: Contradictory relationships in the conditions of financial globalization. Foreign Affairs. 2008.

3. Transnational corporations as subjects of international business. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/.

4. International Business. URL: http://www.ereport.ru/articles.htm

5. Impact of Transnational Corporations on International Business. URL: http://www.cisstat.com/.

УДК 658.589=111

Le Hong Chau Long

Bachelor degree student of the major

"Economics. International economics"

Mariupol State University

THE ESSENCE AND IMPORTANCE OF INNOVATION PROCESSES FOR ENTERPRISES

The article studies economic essence of innovations. Different views to the definition of "innovation" and "innovation activity" are analyzed. Determining direction of innovative processes is providing of introduction of results of scientific and technical progress in a production, increase the efficiency of functioning of enterprise and competitiveness in the market, improve product quality, economical use of resources.

Keywords: *efficiency of production, innovative activity of enterprises, innovative processes, innovations.*

In contemporary economy innovations are one of the key factors determining the prospects for social and economic development of enterprises. Innovative adjustment in the current development of modern enterprises can not only provide high rates of economic development, but also improve the competitiveness of enterprises in both the domestic and

world markets of goods and services and will help to solve economic, environmental and social problems [1]. Today, the issues of theoretical and practical concern about the introduction and activation of innovative processes remain unresolved and debatable, which makes it appropriateness for further research in this area [2].

Only if the innovation activity of the enterprise reaches a high level will the country's economy be able to occupy a worthy place in the global process of economic development. Innovative development of enterprises is a continuous movement based on introduction and realization of innovations, which lead to improvement of quantitative and qualitative characteristics of activity of the enterprise, provide strengthening of its market positions and create conditions for its progressive development [3]. In the modern business environment innovation - a necessary and objective factor of competitive development of each enterprise [1].

Exploring the theoretical basis of innovation, it is necessary first of all to pay attention to the term «innovation», because innovation is the main component of innovative development of enterprises. The term «innovation» means a new scientific and technological achievement, new development as a result of the introduction of novelty, but in the nineteenth century it was used by culturologists and it meant «the introduction of some elements of one culture into another» [4].

Innovation as a result of innovation activity, on the one hand, should be oriented towards better, more complete satisfaction of consumer requests, and on the other hand, should be oriented towards making more profit for the enterprises that initiate their development and implementation. The development, preparation, control and reasoning of innovation occurs in the process of innovation.

T.V. Mayorova thinks that innovation activity is the process of bringing a scientific idea or technical invention to the stage of profit-making use, and the related technical and economic and other changes in the social environment. It covers the production and spread of new types of technology; progressive intersectoral structural shifts; implementation of long-term scientific and technical programs; financing of basic research for making qualitative changes in the state of production forces of the country; development and implementation of new resource-saving technologies, etc. [5].

According to the Law of Ukraine «On Innovation Activity» innovation is the activity focused on use and commercialization of scientific findings and promotion of new competitive goods and services at the market. The main goal of the state innovation policy is to create the socio-economic, organizational and legal conditions for effective reproduction, development and use of scientific and technical potential, implementation of cutting-edge, environmentally friendly, safe, energy and resource saving technologies, production and promotion of new competitive products [6].

In contrast to the concept of innovation, as presented in the Law of Ukraine, in the world practice such a definition is adopted: innovation activity is an activity aimed at using and commercializing the results of research and development to expand and restore the range of goods and improve the quality of products (goods, services), improve their production technologies with effective implementation in the domestic or foreign markets [3].

According to the international reference guide – the OSLO manual, innovation activity is all the scientific, technological, organizational, financial and commercial activities that actually lead to the practical implementation of an innovation or are designed for that purpose [7].

In other words, the essence of innovation is the search for new ideas in engineering, technology and production organization. This goal is achieved by the fulfillment of search, fundamental, theoretical, scientific research works, which ends with the development of a project on commodity promotion of innovations. For this goal, the following measures should be taken: the development of a business environment that mold the needs for innovation and is able to accept competition; creation and support of scientific research and development organizations that provide a constant flow of innovations as a product of intellectual creativity with their further implementation into production; organization of training of creative personnel, their financing, logistical support and material stimulation; budget funding for priority research that can become system-building for the development of innovation processes [8].

In modern conditions, understanding the essence of innovation and the mechanism of innovative activity enables enterprises to carry out their activities more efficiently, increase the efficiency of enterprise functioning and competitiveness in the market, improve product

quality, economical use of resources, prevent the environmental consequences of industrialization [5].

So the results of the research on the economic essence of innovation make it possible to state that the basis of development of the economic structure of any complexity is the innovation process, which shapes qualitative and quantitative changes in the system of social production and creates significant consequences that determine the place of the national economy in the world economy. Economic relationships place businesses in the need not only to participate in the process of innovation implementation, but also to learn the experience of innovative development that has already emerged [3]. Those enterprises that independently and effectively develop and implement modern innovative technologies in their production have significant advantages over those firms that use outdated methods.

REFERENCES

1. Lukianchuk O. Innovative development of enterprise: essence, factors, element of economic security. Organizational-economic mechanism of management innovative development of economic entities : collective monograph. Higher School of Social and Economic. Przeworsk : WSSG, 2019. Vol. 3. P. 31-39.

2. Problems of management of innovative development of transnational companies in transitive economics: Monographs. Sumi: VTD "University Book", 2005. 582 p

3. Serbenivska A.Y. The essence and importance of innovation processes in the activity of enterprises. Effective Economics online journal, 2012. № 5

4. Khariv P.S. Enterprise innovation and economic evaluation of innovation processes. Ternopil: «Ekonomichna dumka», 2003

5. Izhevsky V.V. The economic essence of innovation and innovation of enterprises. NLTU Scientific Bulletin. 2010. № 20.3

6. The Law of Ukraine «On Innovation Activity». URL: http://zakon.rada.gov.ua.

7. The Eurostat (the Statistical Office of the European Communities). URL: http://ec. europa. eu/eurostat

8. Chaldaeva, L. A. Enterprise Economics: a textbook for bachelors; Recommended by the Ministry of Defense and Science of the Russian Federation. 5th ed., Rev. and add. M: Yurayt, 2015 .435 p.

УДК 334.726=111

Bukovskaya Maria
Bachelor degree student of the major
"Economics. International economics"
Mariupol State University

TRANSNATIONAL BUSINESS IN THE DIGITAL ECONOMY

This article examines the digital economy, interaction of it the other economic activities on the example of TNCs.

Keywords: *digital economy, TNC (transnational companies), e-commerce, digital technologies, business, digitalization.*

The world is constantly changing, and in recent years we have heard more and more about the increasing role of advanced technologies and innovations in the development of the economy. The latest technologies allow to increase the efficiency of production and business processes. The spread of the digital revolution on a global scale is increasingly immersing us in a new reality. Mobile Internet devices, cloud computing, business analytics form the basis for the development of the digital economy, the main factor of which is information and knowledge, as well as ways to access them.

The digital economy is an innovative dynamic economy, which is based on the active introduction of innovations, information and communication technologies in all economic activities and spheres of social life, which allows to increase the efficiency and competitiveness of individual companies, to increase the standard of living [1].

The use of digital technologies, which are shaping the new world economy, are changing the activities and development directions of transnational companies (TNCs). The key change is to increase the speed of decision-making and implementation at all levels. If earlier, on average, the company's strategy was developed within 10-15 years, today it takes 2-3 years with regular revision. The key point in the management of the company is

flexibility with the ability to adapt quickly the work of TNCs under conditions that are constantly changing [2].

In the last 8-10 years, a new dynamic group of TNCs, which includes companies whose activities are directly related to the Internet business in its various manifestations, has begun to stand out more clearly. UNCTAD experts identify four subgroups among them: Internet platform leaders (including search system, social networks and the like), digital solution providers (electronic payment systems and others), e-Commerce operators and, finally, digital content creators (including information, media, and gaming).

E-commerce is one of the components of the digital economy. The global value of e-commerce is estimated by UNCTAD to have reached $29 billion in 2017, which is equivalent to 36 per cent of GDP (table 1).

The list of top 10 countries by total e-commerce sales has remained unchanged since 2016, with the United States being the market leader. Global business-to-business (B2B) e-commerce was $25.5 billion in 2017, representing 87 per cent of all e-commerce, while B2C e-commerce was $3.9 billion in 2017. The top three countries in B2C e-commerce sales were China, followed by the United States and the United Kingdom. China has the largest number of online shoppers, whereas the United Kingdom has the highest proportion of online shoppers to the population [3].

Table 1

E-commerce sales: Top 10 countries, 2017

Rank	Country	Total e-commerce sales	As a share of GDP	B2B	Share of total e-commerce	B2C	Annual average expenditure per online shopper ($)
		($ billion)	(per cent)	($ billion)	(per cent)	($ billion)	
1	United States	8 883	46	*8 129*	90	753	3 851
2	Japan	2 975	61	2 828	95	147	3 248
3	China	1 931	16	869	49	1 062	2 574
4	Germany	*1 503*	41	*1 414*	92	88	1 668
5	Rep. of Korea	*1 290*	84	*1 220*	95	69	2 983
6	United Kingdom	755	29	548	74	206	4 658
7	France	*734*	28	642	87	92	2 577
8	Canada	*512*	31	*452*	90	60	3 130
9	India	*400*	15	*369*	91	31	1 130
10	Italy	*333*	17	*310*	93	23	1 493
	Total of above	19 315	36	16 782	87	2 533	2 904
	World	29 367		25 516		3 851	

On the one hand, TNCs are involved in the creation and development of digital technologies, thus being the flagships of the digital revolution. As a rule, these are companies from the sphere of information and communication technologies (Apple, Microsoft, Google). Data of these companies:

- characterized by the largest capitalization in the market. According to Forbes, the capital of Apple in October 2019 amounted to $1010 billion, Microsoft - $1001 billion, which exceeds the GDP of the Netherlands (in 2018, $ 913 billion.) and slightly less than Indonesia's GDP ($1041 billion in 2018).
- gain a lot of weight, displacing companies from traditional industries. According to estimates of the consulting company the Boston Consulting Group, 10 years ago, Microsoft was the only company associated with information technology, in the top ten by capitalization. Now there are four such companies: Apple ($1010 billion), Microsoft ($1001 billion), Amazon ($940.5 billion), Alphabet ($880 billion).
- are the most attractive objects for acquisition by companies in traditional sectors. Some companies specializing in digital technologies are diversifying their business by acquiring companies in the field of offline. An example is Amazon, which bought the Whole Foods retail chain in 2017.

In addition, strategic partnerships between multinational enterprises in traditional sectors and global information and communications corporations are now emerging. For example, Walmart has entered into a partnership agreement with Google to use the Google assistant cloud service; Baidu is developing its Apollo platform in conjunction with Ford and Daimler; Google has created the Android automotive platform in conjunction with Volvo and Audi [3].

On the other hand, how do traditional TNCs respond to the challenges of digitalization? They are forced to adapt to the new rules of the game, which are created by leaders in the development of digital technologies and adapt to new realities. The number of TNCs that have made significant progress on the path of digital transformation is gradually growing. The main task of traditional TNCs is to monitor and timely introduce new technologies. The impact of the digital economy manifests itself in:

- increasing the share of business, which is carried out through digital sales channels (via the Internet);
- transfer marketing to the Internet (the most effective channels of promotion for many companies are social networks);
- optimization of business and its individual functions based on the analysis of "big data", a significant amount of information that is collected through information technology.

Thus, the digitalization of the business of multinational companies contributes to their efficiency, which is achieved, inter alia, by eliminating unnecessary links in the value chain, better understanding with customers, more accurate actions. The development of digitalization processes, judging by current trends, will continue to be very uneven across industries. The main engine will be another wave of intensifying competition between new-generation digital TNCs and traditional TNCs that have managed to successfully carry out digital transformation.

REFERENCES

1. Карчева Г.Т. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки. Фінансовий простір. 2017. №3. С. 13–21.
2. Столярова Е. В. Развитие ТНК в условиях цифровой экономики. URL: https://elibrary.ru/download/elibrary_32370047_60866372.pdf
3. Digital Economy Report 2019: Value creation and capture: implications for developing countries. Geneva, UNCTAD, 2019.

УДК 331.556.46=111

Ksenia Krivous

Bachelor degree student of the major

“Economics. International economics”

Mariupol State University

EMIGRATION OF LABOR RESOURCES OF UKRAINE

The article examines emigration of Ukrainian workers. Reasons for this and ways of

solving the problem are pointed out.

Keywords: *emigration, workers, population, work, Ukrainians.*

Emigration – is the forced or voluntary change of the place of residence of certain groups of people (emigrants, displaced persons), resettlement from their homeland, countries where they were born and raised, to other countries of global society for economic, political or religious reasons [1].

Emigration can be both voluntary and forced – but all exit procedures (emigration) are performed by a person who leaves the country voluntarily [1].

Today, emigration from Ukraine is gaining momentum.Which usually has a bad impact on Ukraine's demographics. The population of Ukraine decreased significantly from 1990 to 2019 (the figure for 2002 is based on the All-Ukrainian Population Census - December 2001). (See picture 1).

In the three years from 2013 to 2016, the number of economically active population aged 15 to 70 in Ukraine decreased from almost 21 million to 18 million. During the same period, the number of full-time employees decreased by 2 million and the self-employed - by 2.5 million [3].

According to Krentovskaya Olga, First Deputy Minister of Social Policy, other countries have already started competing with each other for attracting workers. Demand for Ukrainian workers is growing mostly in Poland, Slovakia, Lithuania and Croatia [3].

Ukrainians are increasingly looking for work abroad. According to the estimates of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, 5 million Ukrainians work legally abroad [3].

34% of Ukrainians who went abroad in 2015-2017 leave for work and return; about 20% are long-term migrants, 20% are short-term migrants. About 100,000 people left Ukraine with their entire family. Approximately 563,000 (14%) went abroad, but then returned. The figures are based on a 2012 and 2017 study by the State Statistics Service, the International Organization for Migration, Eurostat, the Federal Migration Service of the Russian Federation, and the Center for Economic Strategy itself [4].

According to the State Border Service of Ukraine, 6.3 million citizens have left and have not returned since the last census (2001). These are emigrants who may yet return; Ukrainians who have obtained the citizenship of other countries and Ukrainians who live

abroad illegally or illegally.

Picture 1

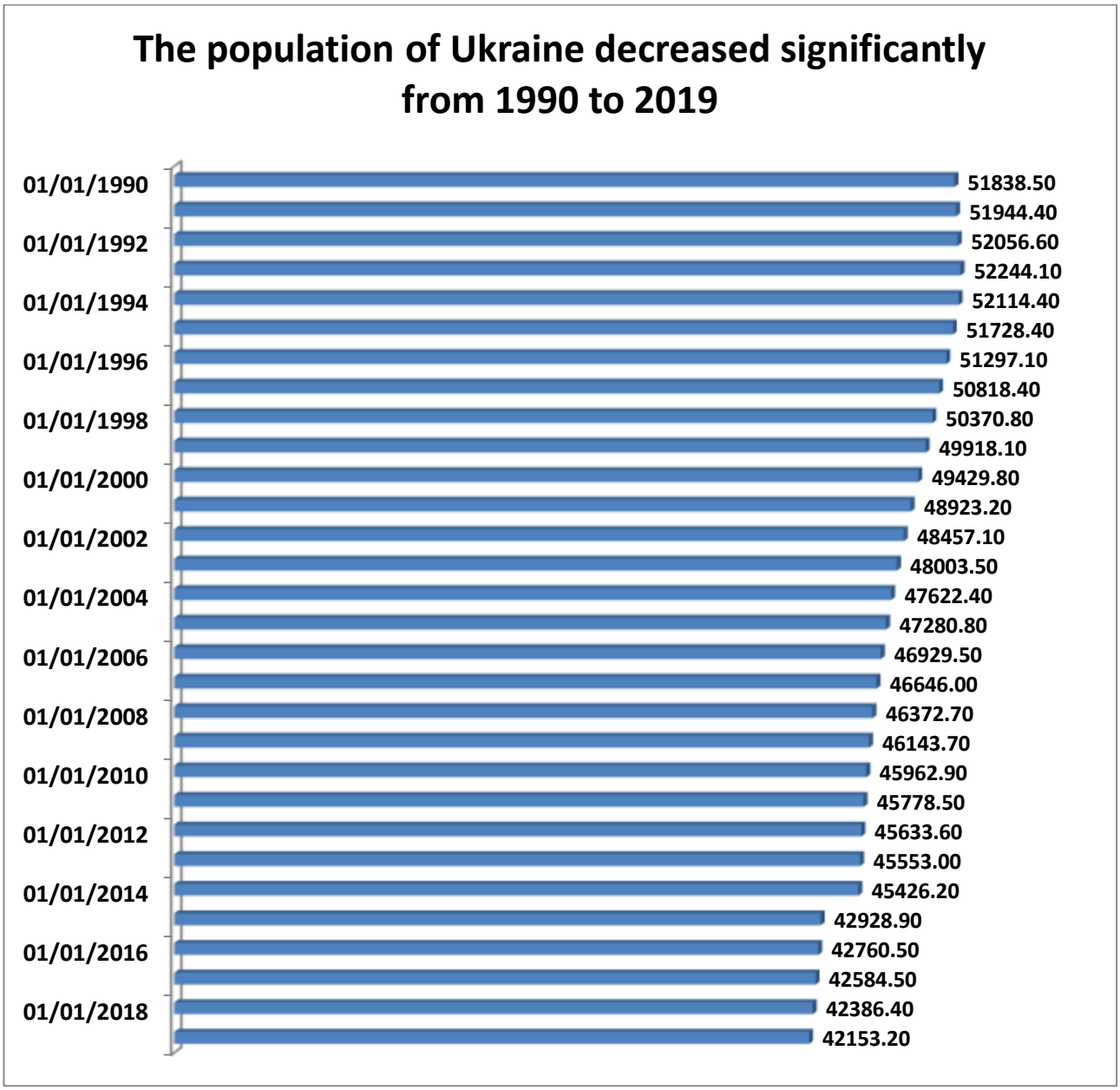

According to the State Statistics Committee of Ukraine, the migration movement of the population in January-August 2018 amounted to 353121 people. However, according to the data for January-August 2019, the number of retirement cases is 339238 people, and the arrival of 349272 people. That is, migration growth decreased by 10034 people, which significantly improves the situation, but people still leave Ukraine in search of a better one.

According to the State Statistics Committee, 71% of Ukrainian labor migrants have cited low wages in Ukraine as the main reason for migration [3].

Average salary in countries for 2019 (after tax) in USD: Switzerland – 5020, Norway –

3866, Italy – 1996, Spain – 1985, Poland – 1135, Turkey – 599, Russia – 538, Belarus – 363, Ukraine - 216.

These data show that, in comparison with other countries, wages are quite small, which pushes a significant part of Ukrainian citizens to go abroad for work.

More often than not, young people cite the desire to emigrate for lack of work and opportunities for self-fulfillment, the eldest - a sense of danger and better medicine.

"Most often, among the countries where respondents who wish to work abroad would like to work, they called Germany (37%). In Poland 26% would like to work, USA – 22%, Canada – 21%, the Czech Republic – 16%, Italy – 15%, the UK – 14%, France or Sweden – 12%, Israel – 11%, Spain – 9%, the Netherlands – 7%, Russia – 6%, In other countries, less than 5% would like to work[5].

In my opinion, in order to reduce emigration from Ukraine we should first of all raise wages. Also, to improve the population of Ukraine, it is necessary to return Ukrainian migrants back to their homeland, but to do this, it is necessary to improve the living conditions of Ukrainians.

REFERENCES

1. Emigration. Wikipedia - the free encyclopedia. URL : https://en.wikipedia.org
2. Population of Ukraine. State Statistics Service of Ukraine. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/
3. Migration from Ukraine is growing and approaching a critical one. NV Magazine. URL: https://nv.ua/eng/ukraine/events/mihratsija-z-ukrajini-zrostaje-i-nablizhajetsja-do-kritichnoji-2462687.html
4. 4 million Ukrainians working abroad - Research of the Center for Economic Strategy. URL: Ukrainian Crisis Media Center. URL: http://uacrisis.org/en/66428-research-on-labor-migration-ces
5. The poll showed how many percent of Ukrainians want to emigrate abroad. Week.ua. URL: https://tyzhden.ua/News/201187

УДК 336.732=111

Shevchenko Anastasia
Bachelor degree student of the major
"Economics. International economics"
Mariupol State University

CREDIT SYSTEM AND ITS STRUCTURE

The article studies the development of the credit system. The structure of the credit system of Ukraine and its evolution are shown.

Keywords: *emigration, workers, population, work, Ukrainians.*

The credit system is a set of credit relations, forms of credit, lending methods and credit institutions [6]. The process of formation and development of the credit system is determined by two objective economic prerequisites:

-the first premise is related to the emergence of credit relationships, which are determined by the unevenness and asynchronous nature of individual reproduction processes [5].

-the second prerequisite for the formation of the credit system is determined by the peculiarities of the interaction of market actors with each other, which is carried out through the circulation of material values and cash in the economy [5]. The credit system operates through the credit market.

It represents: first, a system of links to accumulate funds and mobilize loan capital between credit institutions and various sectors of the economy; secondly, the relationships related to the redistribution of loan capital between credit institutions within the current financial markets; third, the relationship between national credit institutions and international monetary organizations [4]. The essence of the loan and its features reveal its functions. There are : redistribution function, emission function, control function, control-stimulating function, the function of capitalization of free cash income [4]. The structure of the credit system is characterized by a variety of credit institutions, which are divided into three groups. The first group: the central bank , banking sector, specialized lending institutions [3]. In the center of the banking system is the central bank. It is the issuing, cash and reserve center of the country [1].

The second part of the credit system consists of commercial banks and their branches. It is they who provide credit services to working capital and the population. The founders of commercial banks can be both legal and natural persons. Mortgage Bank provides loans secured by real estate. Export-Import Bank is engaged in financing and crediting of export-import productions of goods and other operation [2].

There are different types of banking funds: Investment funds, IMF, pension fund, funds of social insurance, employment, State Monetary Fund and others [6].

The structure of the credit system of Ukraine and its evolution:

The structure of Ukraine's modern credit system is approaching a civilized market type. In the course of the reforms, a course was taken to build a two-tier credit system capable of providing a full-fledged comprehensive business turnover service. However, this process is not yet complete. The activities of the National Bank of Ukraine need to be substantially improved, the formation of short- and long-term money capital markets necessitates the development of specialized credit institutions, the expansion of credit institutions is not possible without many subsidiary organizations. But the most important is the development of commercial banks as the primary and initial link of the credit system [5]. The credit system, acting as an indispensable attribute of a market economy, promotes the development of commodity-money relations and increase the efficiency of social production [5].

General structure of the banking system of Ukraine

The NBU pursues a single state policy in the sphere of monetary circulation, credit and ensuring the stability of the national currency; it is an emission center; organizer of interbank settlements; coordinator of the banking system as a whole; The NBU determines the currency of Ukraine against other currencies. He also creates a state treasury and provides for its activities, stores reserve funds of money, precious metals and gold and foreign exchange reserves. In my view, in order to ensure the proper fulfillment of these functions, a clearer regulation of the NBU's relations with the authorities, first of all the executive, needs to be defined, determining its place in the system of government bodies, that is, creating guarantees of independence of the National Bank of Ukraine in the exercise of its functions[3]. The key to the central bank's relative independence from the executive is the restructuring of its relations with the budget. This was also taken into account when

drafting the Law on the National Bank of Ukraine. The clear distinction between public finances and the banking system is crucial, ie limiting the ability of the government to use the NBU funds to cover the budget deficit, both in the form of credit lines and in the form of the acquisition of government securities in the primary market. The main tasks of the National Bank of Ukraine in conducting monetary policy are to create conditions for financial stabilization in the country, to ensure the stability of the national currency and to support macroeconomic stabilization by reducing inflation [2].

Thus, the problems of market transformation of the economy in Ukraine have a direct impact on the activities of banks as a key element of the financial market infrastructure, and on the other hand, banks also influence the state of the national economy by their actions. In spite of serious difficulties, Ukraine has still managed to create a two-tier bank, headed by the National Bank. However, full implementation of the NBU's basic functions is impossible without ensuring its full independence in decision-making and implementation of monetary policy. The National Bank will maintain close liaison with the Government on the coordination of monetary and fiscal policies, including as regards the impact on the domestic credit market. The National Bank will also actively cooperate with the Government in the development of the financial sector and in ensuring the stability of the financial system [3]. In order to ensure these objectives, the National Bank will use the existing institutional mechanisms and operating levers, adhering to medium-term benchmarks, ensuring consistency and transparency of policy, organically combining independence in fulfilling the main constitutional function with the coherence of its actions with macroeconomic and financial authorities [3].

REFERENCES

1. Money and Credit: A Tutorial. For the title. ed.: MI Savluk. K.: KNEU, 2002.

2. The bellwether Leonid Alekseevna. Money and Credit: 2 hours: Student Guide. Part 2. European University; ed. LI Grin. K .: European University Publishing House, 2007.

3. Ivasov, Bogdan Stepanovich. Money and Credit: Textbook. National Bank of Ukraine. Education and Science of Ukraine. Ternopil Academy of National Economy. 2nd ed., Change. and suppl. Ternopil: Carte Blanche, 2005.

4. Credit system and its structure. URL:

https://pidruchniki.com/1382032839996/politekonomiya/kreditna_sistema_struktura.

5. Credit system and its structure. URL: http://en.osvita.ua/vnz/reports/bank/20032/.

6. The concept and structure of the credit system. URL: https://buklib.net/books/26410/.

УДК 336.71(477)=111

Khmelevskaya Yelisaveta

Bachelor degree student of the major

"Economics. International economics"

Mariupol State University

COMPARATIVE CHARACTERISTICS OF TWO COMPANIES PRIVATEBANK AND FIRST UKRAINIAN INTERNATIONAL BANK

The article studies the organizational structure of two biggest Ukrainian banks and their key indexes.

Key words: *a bank, organizational structure, similar, banking system.*

Today banks are one of the most important parts in our life. The aim of the abstract is the comparison between two popular Ukrainian banks.

PrivateBank is the biggest Ukrainian bank. It has the highest rates almost in each financial indexes. This bank controls more than a quarter of the total banking system of Ukraine. It is the most important savings specialized bank which provides services to a third part of Ukrainians [1].

The First Ukrainian International Bank (hereinafter FUIB) is one of the leading banks. It is a multipurpose bank where all banking operations are available [2].

Organizational structure of both of these banks is similar. It is one of the most progressive among Ukrainian banks and in Eastern Europe. It is combined because the most popular organizational structures are mixed into this one which consists of:

1. Horizontal/Flat Structure

This is an organizational chart type mostly adopted by small companies and start-ups in their early stage. It's almost impossible to use this model for larger companies with many projects and employees. The most important thing about this structure is that many levels of

middle management are eliminated. This enables employees to make decisions quickly and independently. Thus a well-trained workforce can be more productive by directly getting involved in the decision-making process.

2. Line Organizational Structure

Line organizational structure is one of the simplest types of organizational structures. Its authority flows from top to bottom. Unlike other structures, specialized and supportive services do not take place in these organizations. The chain of command and each department head has control over their departments. The self-contained department structure can be seen as its main characteristic. Independent decisions can be taken by line officers because of its unified structure.

3. Divisional Structure

Within a divisional structure, each organizational function has its own division which corresponds to either products or geographies. Each division contains the necessary resources and functions needed to support the product line and geography.

4. Matrix Structure

In a Matrix organizational structure, the reporting relationships are set up as a grid, or matrix, rather than in the traditional hierarchy. It is a type of organizational management in which people with similar skills are pooled for work assignments, resulting in more than one manager to report to (sometimes referred to as solid line and dotted line reports, in reference to traditional business organization charts). For example, all engineers may be in one engineering department and report to an engineering manager. But these same engineers may be assigned to different projects and might be reporting to those project managers as well.

5. Network Structure

Network organizational structure helps visualize both internal and external relationships between managers and top-level management. They are not only less hierarchical but are also more decentralized and more flexible than other structures. The idea behind the network structure is based on social networks. Its structure relies on open communication and reliable partners; both internal and external [3,4].

The Banks use three levels of managing. They are: the main office is at first level. There are collegial parts which discuss and find constructive solutions of important

questions. It consists of Bank Managers including The Main Bank Manager or Shareholder, Strategic committee, Credit committee, Budget committee, Informational committee, Security committee. The second level which is introduced by regional managing and separate subsidiaries. And the third level is a bank branch which consists of Credit Department, Accounting, Cashbox, Exchange department and Passive operations department. The latter one is a place where the operations the object of which is solely to repel an attack of the enemy and thus prevent his advance are held [3,4].

The structure in both of banks is almost the same: the first level is presented with a subsidiary, at the middle level there are similar committees but in FUIB the shareholders are several persons and in PrivateBank there is just one shareholder is the Ministry of Finance.

The key indexes are given in the table 1 in 2016 and 2018 years where a number of branches, a number of people employed, amount of clients and total amount of money received or spent are presented [3,4].

Table. 1

Dynamics of key indexes of PrivateBank and FUIB in 2016 and 2018

The Bank	PrivateBank		FUIB	
Year	2016	2018	2016	2018
1.A number of subsidiaries	2588	2021	158	181
2.A number of people employed	20 936	22000	5810	6983
3.Amount of clients (corporate and private)	547 thousand, 13.1 million.	710 thousand, 14.9 million.	38 thousand, 2 million.	59.9 thousand, 1.3 million.
4.Profit/costs (billion UAN)	-135	11.6	0.367	2

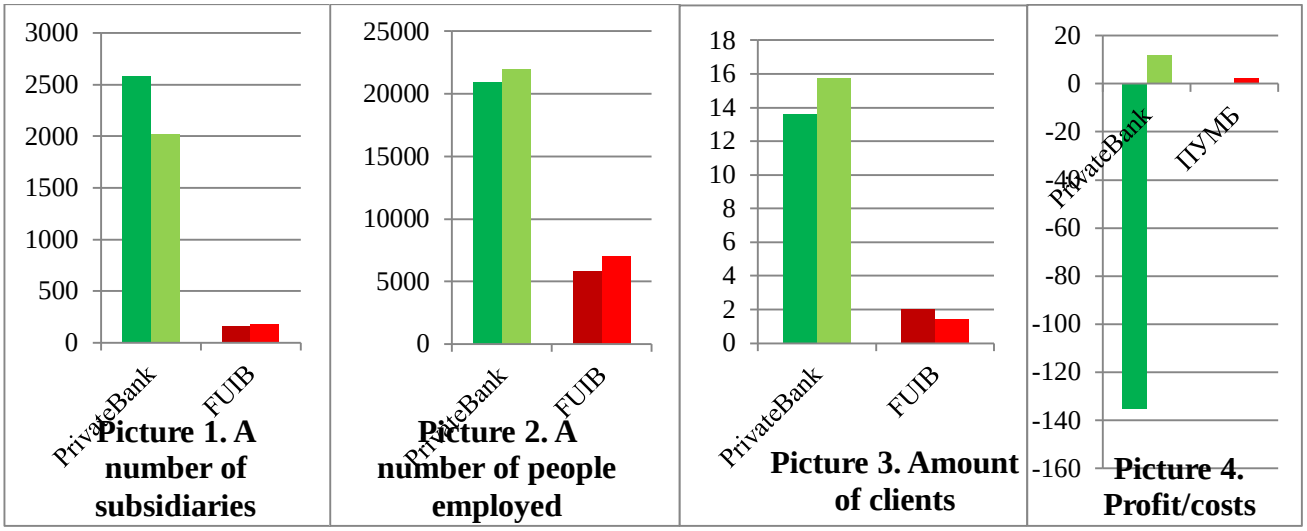

Picture 1. A number of subsidiaries **Picture 2. A number of people employed** **Picture 3. Amount of clients** **Picture 4. Profit/costs**

In above-mentioned pictures we can see a great difference between PrivateBank and FUIB.

For example, amount of PrivateBank subsidiaries became lower in 2018, while FUIB branches were increasing (picture 1).

In PrivateBank the difference between 2016 and 2018 years was 1064 people, and in FUIB it was 1173 people (picture 2). The latter lost about 0.5 million of total number of clients. Despite of loss of private clients FUIB was chosen by more than 20 thousand of corporate ones. In 2018 year one employee could serve about 195 clients, and in PrivatBank about 780 people.

There is an interesting increasing from costs to profit. In 2016 costs were 135 billion UAN but in 2018 there was profit about 11.6 billion UAN. In FUIB we can see permanent positive dynamics.

In 2018 in PrivateBank clear profit was 15,2 billion UAN, and in FUIB it was 4,1 billion UAN.

REFERENCES

1. Public Multilingual Universal Internet Encyclopedia. Wikipedia. URL: https://wikipedia.org/wiki/privatbank

2. Public Multilingual Universal Internet Encyclopedia. Wikipedia. URL: https://wikipedia.org/wiki/pumb

3. Official website. PrivateBank. URL: https://privatbank.ua/ru/about/finansovaja-otchetnost

4. Official website. FUIB. URL: https://about.pumb.ua/ru/finance/annual_reports

УДК 811.111:33(477)=111

Yushina Anna
Bachelor degree student of the major
"Economics. International economics"
Mariupol State University

INDUSTRIAL POTENTIAL OF UKRAINE

The paper examines the regional differentiation of the regions of Ukraine, and also analyzes the distribution of the country's productive forces depending on the regions, their advantages and disadvantages.

Keywords: *differentiation, industrial potential, territorial structure, investment potential, resources, criminogenic situation, environmental conditions.*

The largest element of the state economy from an economic, technical and social point of view is the industrial potential, acting in the form of enterprises, firms, etc. The substantive side of the activities of such organizations is extremely diverse and affects different aspects of society. Being part of this society, manufacturing organizations and their members are most prone to processes of social changes. Therefore, manufacturing organizations and their impact on society can be considered in many aspects.

By its administrative and territorial structure Ukraine consists of 24 regions and the city of Kyiv, which has a special status. On the basis of the established administrative-territorial division in Ukraine there is a division into economic zones.

The undisputed leader among the regions of Ukraine is the capital city of Kyiv, which rightfully holds the leading position in terms of total investment potential. Donetsk, Dnipropetrovsk, Zaporizhzhia and Kharkiv regions form the *Eastern region*, which has the most developed industry, the share of which in the regional economy is highest in Ukraine. The region has a very high level of natural resources. The region is also characterized by medium investment potential and increased risk for investment. This is due to negative regional trends in the financial sector, dangerous criminogenic situation and unfavorable environmental conditions [2].

Northern region: Kyiv, Zhytomyr, Chernihiv and Sumy regions. Despite its close proximity to the capital, the Kiev region occupies only the tenth position in terms of aggregate investment potential. This is due to the relocation of labor and financial resources to Kiev, which further increases its financial and economic performance. A similar situation is typical for Chernihiv, Zhytomyr and Sumy [2].

Cherkasy, Vinnytsia, Kirovograd and Poltava regions conditionally form the *Central region*, which belongs to the agricultural and industrial region. There are enterprises that produce electricity, coal, mineral fertilizers, automation and computer equipment, processing equipment. In the structure of industrial production of the region the greatest share is given to the food industry, mechanical engineering and metalworking, the electric power industry, the building materials industry. The region is characterized by an average value of investment risk, its investment undervalued and can generate increased investment interest [3].

The *Western region* includes agrarian-industrial Volyn, Zakarpattia, Ivano-Frankivsk, Ternopil, Chernivtsi regions, as well as Lviv and Rivne regions. The western regions are undervalued by potential investors because they have good investment potential: cheap labor, high levels of natural and recreational potential, close proximity to the European Union. This part of Ukraine has a high unemployment rate and relatively low investment. In the structure of the region's economy, the largest part is occupied by the services sector, which was actively developing in the 1990s through cross-border trade. Industry in the region is underdeveloped.

A number of *Southern regions* – Odessa, Mykolaiv and Kherson - form the so-called Black Sea region of Ukraine. In this group (with the exception of the Kherson region, which is in an area with low investment potential and medium level of risk), the country's average levels of investment potential and risk. It is estimated that this is where a group of investment-attractive regions is formed. An assessment of the economic potential of a region is a valuated, partial or expert assessment of its constituent potentials: industrial, labor and investment. To make such an assessment, it is necessary to refer to the statistical data by region of the country. Characterization of the industrial potential of a region can be based on the analysis and comparison of gross regional product, which is the sum of gross value

added created by all economic entities in the region. This indicator characterizes the amount of contributions of each organization to the total volume of production of the region in monetary terms.

On this basis, it is possible to judge the volume of production and sale of goods and services. However, it should be borne in mind that this indicator is changed directly in proportion to inflation [1].

Donetsk and Dnipropetrovsk regions and Kiev have maintained unchanged leadership in this area since 2008. They are followed by Kharkiv, Zaporizhia and Odesa regions. But if we look at the ratio of the gap between each of these areas and the leader – Kiev, we can say that this gap has grown despite the growth of all indicators. In 2017 the gaps were respectively: for Donetsk increased 7 times, for Dnipropetrovsk increased 6 times, for Kharkiv increased 1.5 times, for Odessa increased 1.5 times. Regarding the regions with the lowest indicators, it can be said that the indicator of Chernivtsi region lagged behind Kyiv in 2008 – 19 times, in 2017 – 24 times, Ternopil in 2008 – 16 times, and in 2017 – 17 times .

To sum up Kyiv is not only outperformed other regions in terms of development, but at the same time, other regions do not improve their performance. On the whole, it speaks about the deepening of the uneven development of the regions of Ukraine.

REFERENCES

1. Афанасьєва Л., Лисак Н. До визначення однорідності регіонів України за рівнем економічного розвитку та галузевою структурою економіки. Економіст, 2003. № 2. с. 30-32.

2. Калініченко І., Романенко В. Регіональна диференціація в економіці України. Економіка України, 2003. № 6. с. 78.

3. Дорогунцов С.І., Заяць Т.А., Пітюренко Ю.І. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Підручник. К.: КНЕУ, 2005. 998 с.

УДК 336.74

Nedbaylova Katerina
Master degree student of the major
"Economics. International economics"
Mariupol State University

THE EFFECTS OF LABOR MIGRATION

Unsustainable development, poor development and inequitable development lead to failure in the jobs market. Demographic and economic inequalities, combined with vulnerability to crises, are expected to lead to rising migration levels for decades to come. Labour mobility can foster new opportunities for workers who would otherwise be unemployed, and improve the productivity and prosperity of businesses in need of workers.

Key words*: migration, migrants, development, economy, labour.*

Migrants contribute to host countries by filling jobs that spur economic growth, and to home countries by sending remittances back – $500 billion a year (estimated by the World Bank in 2019), with over $400 billion going to families in developing countries. The level of remittances globally has grown in spite of economic or political crises. Remittances to developing countries increased 5 per cent last year and ten-fold the amount in 1990.

With such large transfers that exceed three times the total amount of overseas development assistance and foreign direct investment combined, governments and international agencies debate how best to harness these financial flows for macro-economic prosperity. This has led to policy planning in some cases that runs dangerously close to viewing migrant workers as a commodity: how can they be better exported, imported and measured for economic impact or gain? In the worst forms – for unscrupulous agents – the goal is how they can be bartered, trafficked and traded [1].

Much less attention has been focused on planning that responds to the needs of the men and women migrant workers whose earnings are expanding host and home country economies. Development strategies and labour policies tend not to focus on the needs of migrant workers – how to better enable them to support their families and communities at home. Yet, these issues are directly related to improved development outcomes. Ensuring migrant family social security, health and education is related to decent working conditions

and wages and reduced exploitation and human rights abuse. Jobs matching and the upscaling of skills, portability of pensions, and reintegration of migrants returning to home economies improve their opportunities to contribute to development. Tackling these issues will require better harmonization of employment and labour migration policies in ways that are linked to development planning. This means addressing issues related to the growing informal sectors in developed and developing countries. A large informal economy, weak labour policy and insufficient labour migration management capacities prevent most destination and origin countries from realizing the benefits that positive labour migration can stimulate.

Migrant workers are often overrepresented in the informal economy in sectors that entrench inequalities, including gender inequalities, and which are characterized by ill-treatment, trafficking and smuggling as well as social dumping. They are often not covered by national labour laws and can be subject to poor and unsafe working conditions, low wages, inadequate health care and unsuitable housing. Social protection may be denied in law or practice, increasing the risk of poverty upon their return home, especially if they suffer from injuries related to their employment [2].

Migrant workers, especially those in an irregular situation, often face discrimination and denial of basic services, particularly children's access to health and education. The growth in temporary labour migration schemes raises other human rights issues, such as freedom of association and collective bargaining, nondiscrimination and equal treatment. Of serious concern is that migrant workers do not have equal rights or equal access to judicial and non-judicial remedies for rights violations.

Development outcomes can be achieved more broadly, equitably, and inclusively if national policies incorporate the goal of decent work for all, implement ILO standards, and engage workers and employers associations, migrant workers and other stakeholders who are directly impacted by such policies. Protection gaps can be closed by more effectively implementing international human rights norms and ratifying and enforcing labour standards, including Conventions 97 and 143 and their corresponding Recommendations 86 and 151. Governments should ensure that all workers, irrespective of status, enjoy their fundamental rights as specified in the 1998 Declaration on Fundamental Principles and

Rights at Work. The ILO Multilateral Framework on Labour Migration of 2006 provides further guidance on the practices needed to improve migrant worker protection [3].

One of the gravest challenges for realizing positive development gains is xenophobia and discrimination against migrant workers. ILO has helped test for discrimination in access to employment, including by supporting surveys on public perception of migrant workers. For example, in Malaysia, the Republic of Korea, Singapore and Thailand, a survey has shown that there is wide public recognition of the need for migrant workers but negative attitudes towards their equal treatment. This problem persists in all regions of the world [4].

REFERENCES

1. Kulikov A.G. Money, credit, banks: a textbook. M: Knorus, 2009

2. Allen W. A. Defining and achieving financial stability. Journal of Financial Stability., 2006. Vol. 2, Issue 2. P. 152-172

3. UNCTAD-United Nations Conference on Trade and Development. URL: http://www.unctad.org;

4. Belotelova N.P., Belotelova J.S. Money, credit, banks: a Textbook. M.: Publishing and trading corporation "Dashkov", 2008.

УДК 339.5(477:4)=111

Koval Anastasiia

Bachelor degree student of the major

“Economics. International economics”

Mariupol State University

OPEN TRADE OF UKRAINE WITH THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION

The aticle highlights Ukraine's foreign trade activities with EU countries. The dynamics of Ukraine's foreign trade quota is shown.

Key words: *foreign trade, quota, foreign economic relations, economic system, export.*

Relevance of the work: The development of Ukraine's foreign economic relations with the countries of the European Union is a topical issue today because the country is currently on the path to a full membership in the European Union. Exactly the development of foreign

economic relations influences on what stage Ukraine is to the desired dream, that is not an integral part of course work is the analysis of these foreign economic relations of Ukraine with the European Union. Objective: To evaluate the peculiarities of the development of Ukraine's foreign economic relations with the countries of the European Union.

The phenomenon of openness of the economic system is an actual object of research. The economy of each country is characterized by greater or lesser degree of openness. When analyzing Ukraine's foreign trade activities with EU countries, it is important to use indicators that are given a specific basis. Since the volume of foreign trade of each country or region is different and mainly depends on the level of economic development of the country, it is advisable to calculate the export (import) quota, ie the ratio of exports (imports) to the GDP of the country (pic. 1) [1].

Export quota characterizes the level of openness of the national economy.

The calculations are made according to the following formulas:

Export(import) quota= volumes expore(import)/volumes of GDP

The foreign trade quota is determined by the formula:

Foreign trade quota=((export+ import)/ GDP)*100% [1]

It should be noted that the higher the export quota, the higher the level of development of productive forces. Namely, the higher in its sectoral structure of high-tech industries. Productions with deep division of labor. In developed countries, as a rule, the export quota is lower than in developing countries. Given the relatively equal level of development of the productive forces, the export quota is greater than its economic potential (pic. 1).

Looking at picture 1, we see that since 2004 Ukraine has been stepping up interconnection with the countries of the European Union. In 2004, the openness of Ukraine's trade was 35.6%, unfortunately from 2005 to 2014 it is not stable. Since 2014, the interconnection has been intensifying and at the moment it is worth as much as 45.6 percent, which is almost half of all foreign trade.

Dynamics of Ukraine's foreign trade quota with the countries of the European Union from 2004 to 2018,% [2].

Pic. 1

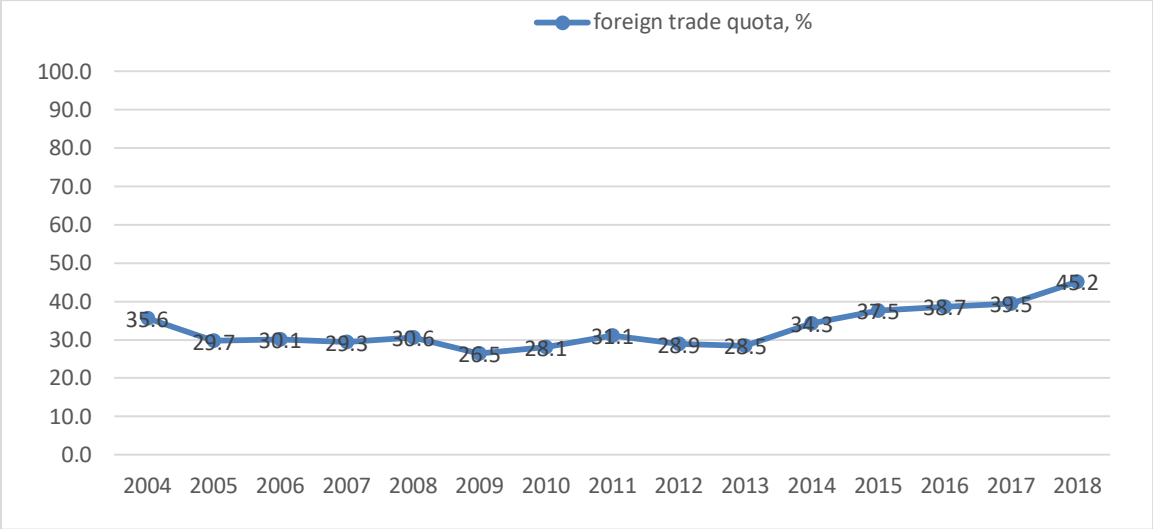

The high level of openness of an economy means its excessive dependence on foreign trade and factors related to fluctuations in foreign markets and tendencies of economic development of trading partners. In particular, the sensitivity of the Ukrainian economy to changes in the external environment is confirmed in times of crisis, when exogenous shock processes, through the foreign trade sphere, have spread and multiplied in the national economy, destabilizing the manufacturing sector, the banking system and the foreign exchange market.

It should be noted that a country's economy is considered open if its foreign trade quota exceeds 25%

Ukraine has always been open to the European Union for 15 years. Analyzing the dynamics of the foreign trade quota, since 2014, it begins to grow rapidly, from 2018 onwards to 45%

REFERENCES

1. Поумер Маршалл. Ступінь відкритості торгівлі URL: http://www.ecfor.ru/pdf.php?id=2001/4/04.

2. Державна служба статистики України URL: http://www.ukrstat.gov.ua/

UDC 81`06.811.161.2

Anna Balazs

Manchester University, GB

IN-BETWEEN FUTURES: URBAN TRANSFORMATION IN AN EAST UKRAINIAN FRONTLINE CITY

Based on the material collected during 11 months of fieldwork in Mariupol, the article explores how the residents experience this period of intense social change by investigating their temporal reasonings and everyday practices directed to various spheres of urban life.

Key words: *urbanistics, social change, Mariupol.*

Mariupol is a city of half a million inhabitants near the South Eastern border of Ukraine. A centre of Soviet steel industry in the larger part of the 20th century, the city found itself on the periphery of the new Ukrainian state after 1991, facing multiple layers of marginalization and economic stagnation in the following three decades. However, unlike many other localities in the postsocialist region, Mariupol did not experience a total collapse of industrial production, as both of the local steel plants continued their operation within the frameworks of a newly formulating market capitalism. The combination of these factors created a specific dynamic of continuity and change in the city during the first decades of postsocialist transformation. Despite the momentous and often traumatic experiences caused by the disintegration of the Soviet system and the resulting political and economic uncertainty, a significant part of the material and institutional infrastructure has been maintained in a relatively unchanged form.

The outbreak of the Donbas war and the temporary takeover of Mariupol by the separatist forces of the Donetsk People's Republic in 2014 presented a turning point in this timeline, forcing government authorities as well as local inhabitants to reconsider the future trajectory of the city. With the occupation of large parts of the Donbas region by separatist militia, Mariupol obtained strategic importance for the Ukrainian state as an outpost of independent Ukraine near the war zone. Added by the presence of humanitarian organizations in the city as a reaction to the conflict, Mariupol experienced a wave of

external interest and financial resources unprecedented in the post-1991 period. In addition to these changes, the urban administration ruling in the city since the 1990s had been replaced by a new group of politicians coming from the managerial circles of the steel factories. Combined together, the above factors facilitated a multi-layered urban transformation, challenging the status quo of the previous decades and opening up new temporal horizons in a place of long term decay and stagnation.

Based on the material collected during 11 months of fieldwork in Mariupol, my dissertation explores how the residents experience this period of intense social change by investigating their temporal reasonings and everyday practices directed to various spheres of urban life. Looking at the way they approach different aspects of the contemporary urban ensemble in a Soviet-planned industrial city, I show how the material and cultural legacy of the Soviet period is being preserved, rejected or reinvented by different categories of locals. Exploring how the future of Mariupol is being negotiated in the administrative, personal and economic spheres, I ask how the teleological and material foundations of the Soviet city are being readjusted among the contemporary economic and political conditions. Addressing the Donbas war, and the military violence of 2014 in particular as a “critical event” (Das, 1996), I ask how the shifting geopolitical fault lines of the post-Cold War world manifest themselves in the lives of residents in a post-Soviet borderland. My ethnographic analysis shows that the immediate experience of war, reinforced by global and national discourses of Europeanization, de-Sovietization and Ukrainian nationalism, motivated my interlocutors to rethink notions of belonging and citizenship, and as a consequence, their relationship to the Soviet past. The dissertation demonstrates how this moment of re-evaluation prompted by the war leads to the reconfiguration of local temporal horizons.

UDC 81`06.811.111

Frank Laney

NCDRC Certified Family Financial and Civil Superior Court Mediator

MEDIATION IN THE USA: PERSONAL EXPERIENCE

The author analyzes the pros and cons of mediation. Mediation is described as an opportunity for the parties to still exercise control while having the assistance of trained

mediators in facilitating the parties' communication.

Key words: *mediation in the USA, conflict management*

Why Clients Like Meditation

As a lawyer/mediator, I have had very few opportunities to participate in a mediation as a litigant. But I did once, which gave me some insight into why clients like mediation.

My wife and I were selling our house. A buyer looked at it, decided he wanted it, signed a purchase contract and put down a $1000 deposit. There were some small repairs he wanted, which we hired a contractor to complete. Then a week or so later he decided he did not want to buy the house after all. Through our realtor we learned that our house was near where his ex-wife and children were going to live, but once his new girlfriend found out, she demanded that he not buy a house so near the ex-wife. All fine and understandable, but not a legal reason to break the contract, so I got to keep the $1000. He threatened to sue, but after some persuasion, I got him to agree to mediation.

I, like most litigants, thought I had an airtight case. No way to lose. He breeched, the money was mine. He would surely see reason in mediation.

At the mediation, we talked about the background to the situation. We shared documents and paperwork. He had signed the contract, paid the deposit, and then refused to perform. He began to explain how the house was defective and we had breeched first. When we were discussing a particular point, I argued against his contention. So then to support it, he looked at me and lied. He knew he was lying, he had to know that I knew he was lying, but he lied anyway. I had documents to support what I was saying, but I could not prove he was lying. At that point, I changed my strategy and I no longer was trying to win. I was trying to minimize my losses. I wanted to get whatever I could and get out. I realized that he could and probably would lie in court. There I also could not prove he was lying. I would be at the mercy of a tired and busy judge who may not make much effort to figure out who was telling the truth. The situation would be out of my control and I had no idea what a judge might do. I could envision the case going very badly and possibly having to pay his costs and fees in addition to losing the $1000.

Why do clients like mediation? Because they retain control over their own case and their own fate. I discovered that my case was much more perilous than I had evaluated,

therefore I needed to get out. I needed to end the dispute while I still had some control, rather than relinquish all control to a busy, overworked judge, irritated at having his court taken up by this trivial case. Mediation was my last chance to control my own destiny. I took control, cut my losses and settled for what I could get.

Mediation is an opportunity for the parties to still exercise control while having the assistance of trained mediators in facilitating the parties' communication. I was glad I had the opportunity to mediate.

Why Defense Lawyers Like Mediation

Since the advent of mediation in the North Carolina courts, I have been a mediator, not a practicing lawyer. Therefore, I have had only an occasional opportunity to represent clients in a mediation. But through the years, I have heard over and over from attorneys with whom I have worked some of the reasons why American litigators have come not only to like but to depend upon mediation.

The precise reasons vary depending upon what kind of civil litigation the attorney practices – either as a plaintiffs' lawyer, a defense attorney or family law. But they boil down to the same underlying reasons – efficiency, speed, lower costs and improved client relations. But today let's look at defense attorneys.

Defense attorneys usually bill and are paid by the hour. Therefore, the initial reaction of some is that they lose money mediating. If the case does not go to trial, then they are not able to bill for time spent in trial preparation and the trial itself. But defense attorneys through the years have told me that, while there is some merit to that argument, they usually work for big clients, like insurance companies or commercial corporations, who have a steady stream of cases. The client, early on, sets a budget for the case - so much for a payout and so much for defense costs. Thus, when an attorney can close a case by mediating early in the litigation an acceptable settlement within the payout budget, and not spend all the time and money on a trial, then the company is exceedingly happy. The budget was met as to the payout and the case came in well under budget on trial costs. The client is happy about the case and with this attorney. They form a stronger relationship between attorney and client, which leads the client to refer more business to the attorney, keeping the attorney busier and busier.

Why Family Lawyers Like Mediation

For family attorneys, whichever side they represent, they usually are dealing with a fixed pot of money, the family assets. As the case drags on, there is no new money, and the pot just gets smaller and smaller, with more of it going to the attorneys and less to the divorcing parties and their children. Clients resent this drain on their resources, fostering ill will between client and attorney. Attorneys also become very uncomfortable with the process and the increasing notion that they really are not doing anything to actually aid their clients. When it becomes severe enough, the client will fire the attorney since he or she can no longer afford to pay the attorney's fees. Then the worst situation has arrived: the attorney is not working and the client is left with no assistance or counsel as the case nears resolution. Family attorneys have long ago concluded that early resolution through mediation is good for both client and attorney. The clients are impressed that the attorney can get the case settled for agreeable terms, quickly and at lower costs. The client is a pleased customer and becomes a walking advertisement for the attorney.

Why Plaintiffs' Lawyers Like Mediation

Plaintiffs are usually individuals or small companies, who are not rich. They have a significant problem that they need resolved, but they approach litigation with trepidation because they lack the resources for protracted warfare, which is what they fear litigation will become. Typically, they just want their problem solved and then be able to go on about their business. Therefore, when their attorney can negotiate an acceptable result through mediation, the client is very happy. They have spent less time and money getting the desired result. They can get on with their lives or businesses with no further costs or disruptions. Early settlement means better client relations.

Also, plaintiffs' attorneys typically work on a contingency fee basis. The attorney is paid a portion of any judgment or settlement, and only if the plaintiff actually gets something. Taking a case to trial is a big risk for the typical plaintiff's attorney. The attorney spends lots of time in discovery and trial preparation, but recovers nothing unless the case is decided in the plaintiff's favor. A mediated settlement usually occurs before the end of discovery and before the attorney spends days and days on trial preparation. Thus, in a mediated settlement, the attorney is guaranteed to be paid something, gets paid sooner and

gets paid without having to put in the hours of trial preparation. The attorney certainly has worked for the fee, but a substantial amount of time and work has been saved. Now the attorney can move on to other projects and assisting other clients, managing a much more efficient practice.

The client also saves money, because in addition to litigation costing the client time, there are out of pocket costs in discovery and trial preparation, such as deposition transcript costs, expert witness fees and travel costs.

Once attorneys understand mediation and have the opportunity to use it, they like it. And after time, they come to find it is indispensable to managing their litigation practice.

УДК 378.146.8

Бережна Л.Г.,
старший викладач
Донецький державний університет управління

ПОЛЬСЬКА АКРЕДИТАЦІЙНА КОМІСІЯ: РИСИ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПЕЦИФІКИ

Розкрито одну із стратегічних цілей створення єдиного європейського простору вищої освіти – забезпечення якості вищої освіти. Проаналізовано документи щодо подальшого розвитку системи забезпечення якості вищої освіти в Польщі. Визначено склад Польської акредитаційної комісії.

Ключові слова: *вища освіта, дисциплінарна відповідальність, Національне агентство з забезпечення якості вищої освіти, Польська акредитаційна комісія.*

Світ постійно змінюється та зміни є необхідними в усіх галузях буття. Не виключенням є й вища освіта України – вона потребує вдосконалення. Фактично якість освіти в українських закладах вищої освіти перевіряється переважно міністерствами, а не замовниками освітніх послуг. На думку І. Іванової, «ефективна система для моніторингу та оцінювання якості вищої освіти в Україні буде кращим, якщо ми використаємо європейський досвід [1; с. 148]».

Якість освіти у вищих навчальних закладах Польщі вивчали Гржегож Мазуркевич и Іоланта Камінска. Впровадження заходів щодо якості освіти

ініціалізувала Анна Залевська, Міністр національної освіти Польщі.

Польську акредитаційну комісію з питань якості освіти можна охарактеризувати так:

1. Комісія – це орган, який діє самостійно та з метою покращення якості освіти.

2. Комісія керується принципом справедливості, неупередженості, прозорості та прагнення до рівних прав жінок та чоловіків на участь у його роботі.

3. Комісія проводить оцінку якості освіти, що передбачає: 1) навчальні програми з урахуванням стратегії розвитку університету; 2) освітні стандарти, зазначені в положенні, виданим на підставі ст. 9b та 9c; 3) кваліфікація викладачів та інших осіб, що проводять заняття зі студентами; 4) взаємодія з навколишнім середовищем соціально-економічної ситуації в процесі навчання; 5) ефективність внутрішньої системи забезпечення якості освіти; 6) функціонування підтвердження результатів навчання; 7) інтернаціоналізація навчального процесу; 8) акредитація та присвоєння сертифікатів установ, національних та міжнародних; 9) інфраструктура, що використовується для реалізації результатів навчання; 10) підтримка студентів у процесі навчання.

4. Комісія оцінює програму за власною ініціативою або на прохання університетів, а також у випадках, зазначених у пункті 3 статті 11, пункті 4 статті 49, за пропозицією міністра вищої освіти.

5. Для членів та експертів Комісії діють правила статті 24 від 14 червня, 1960 р. – Адміністративно-процесуальний кодекс.

6. Міністр вищої освіти визначає шляхом регулювання загальні критерії оцінки програмного забезпечення з урахуванням потреби у забезпеченні високої якості освіти.

7. Комісія може оцінити програму на запит відповідного університету.

8. Комісія, оцінюючи програму, застосовує рейтингову шкалу: яскраву, позитивну, умовно негативну.

9. Висновки з питань, зазначених у пунктах 1, 3 та 4, разом із обґрунтуванням Комісії подаються протягом не більше трьох місяців з моменту дати подачі заяви. В обґрунтованих випадках голова Комісії може зробити заяву про продовження цього

терміну.

10. Результати оцінки програми разом із обґрунтуванням подаються Комісією Міністру вищої освіти протягом чотирнадцяти днів з дати прийняття рішення [2].

Стаття 50 цього ж закону визначає органи Польської акредитаційної комісії: команди, що діють у секторі освіти; команда захисту. Команда складається з принаймні чотирьох членів Комісії, які є представниками освітнього сектору, включаючи принаймні трьох членів, які мають наукове звання професора або ступінь доктора наук у галузях або дисциплінах, пов'язаних із цим освітнім сектором, а також принаймні один представник організації роботодавців.

Експерти з Комісії, які брали участь у першому аналізі справи не можуть брати участь в оцінці висновку ЗВО.

Новий Закон про вищу освіту та науку в Польщі, прийнятий 20 липня 2018 року також містить розділи та статті, які сприяють підвищенню якості вищої освіти в Республіці Польщі. Зокрема, розділ VI «Оцінка якості освіти, оцінка докторантур та оцінка якості наукової діяльності»; розділ VII «Дисциплінарна відповідальність», стаття 1 «Дисциплінарна відповідальність вчених»; стаття 2 "Дисциплінарна відповідальність студентів"; розділ XIII «Контроль за системою вищих закладів освіти та науки "діяльність або її окрема структура [2].

Наступні дослідження можуть стосуватися особливостей використання виборів членів Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти України щодо використання досвіду роботи Польської акредитаційної комісії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ivanova, S. V. Yevropeiskyi dosvid stvorennia efektyvnoi systemy kontroliu ta otsinky yakosti vyshchoi osvity v Ukraini. Naukovi zapysky. Seriia: pedahohika, 3, 2016. p. 148–155.

2. Prawo o szkolnictwie wyszym w nauce. Warszawa, dnia 30 sierpnia 2018 r. Poz.1668 Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. (2018). URL: https://www.uw.edu.pl/wpcontent/uploads/2018/09/ustawa.pdf.

УДК: 811.111'373.

Попович О. Р.

студентка ОС «Бакалавр» 4 курсу

спеціальності «Філологія. Переклад (англійська)»

Маріупольский державний університет

ХАРАКТЕРИСТИКА ФРАЗЕОМАТИЧНИХ ГРУП ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З ТОПОНІМІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ.

Тези присвячені аналізу семантичних особливостей української топонімічної фразеології у ракурсі лінгвокультурної парадигми. Дослідження ФОТК дозволяє виявити особливості національного менталітету і культури українського лінгвосуспільства. Метою роботи є встановлення й опис семантичних і лінгвокультурологічних особливостей ФОТК сучасної української мови.

Ключові слова: *фразеологічна одиниця, топонім, топонімічна фразеологія, концептосфера, національно-культурна семантика.*

Топонімічний компонент в складі фразеологічних одиниць фіксує в мові яскраво виражені національно-культурні конотації, виконуючи функцію «культурного знака» і демонструючи ставлення певного етносу до своєї країни і до інших країн. Фразеологічні одиниці (далі ФО) займають особливе місце в картині світу україномовної спільноти, що пов'язано з особливостями семантики даної групи лексики та їх лінгвокультурологічною значимістю [3].

Метою даної роботи є вивчення фразеологічних одиниць з топонімічним компонентом (далі ФОТК) і складання фразеоматичної класифікації ФОТК української мови.

Матеріалом дослідження послугували 188 ФО з топонімічним компонентом, відібрані методом суцільної вибірки з “Фразеологічного словника української мови” [2] та “Українсько-російського і російсько-українського фразеологічного тлумачного словника” [1].

Основні результати дослідження. Спираючись на підхід А. В. Куніна і С. В. Олійника ФОТК підрозділяються на наступні фразеоматичні групи: “Людина” і “Оточення людини”, які, в свою чергу, поділяються на підгрупи.

Семантичний аналіз показав, що група “Людина” превалює у відібраному матеріалі (105 од., 56%), семантична група “Оточення людини” репрезентована 83 од., що складає 44 %. У семантичну групу “Людина” входять такі підгрупи, як “Патріотизм”, “Характер людини” та “Сім’я”. Група “Оточення людини” представлена наступними підгрупами “Смерть”, “Бідність” та “Побут”.

Найбільш численною підгрупою виявилася підгрупа “Патріотизм” у відібраному матеріалі (66 од., 63 %): *Фашисти до Дінця тікають без кінця; Знає фашист Чорне море: там спіткало його горе.* Слід зазначити, що патріотизм передбачає гордість за свою Батьківщину, прагнення захищати її інтереси та зберігати її характер і культурні особливості.

Підгрупа “Характер людини” (21 од., 20 %) характеризує людину з точки зору її розумових здібностей: *Клава з Балаклави*; лицемірство українців відображено в ФО: *Я не до вас, я до Дунаю – водиці нап’юсь та й додому піду*; працьовитість одних, та лінь інших – *Дід з Жиравки, а ти з лавки*; вузьколобість –у *Римі бути, а Рим не видіти*; відособленість – *В Станіславі кожний на своїй страві*.

До підгрупи “Сім’я” (18 од., 17 %) входять такі ФО: *Виловили в Луганці* “народити” (м. Луганськ входить в число 10 найбільших міст України з населенням понад 500.000 людей); *Тільки й рідні, що в Києві Химка* підкреслює як важливо цінувати свою сім’ю.

У рамках групи “Оточення людини” найбільш репрезентативною виявилась підгрупа “Смерть” (45 од., 54%): *поглядати на Кіровку; піти на Смолянку; скоро на Криничну* та ін. В цілому, можна припустити, що семантична підгрупа “Смерть” домінує в силу страшних подій на українській землі – війна забрала багато людських життів і привела до важких умов існування, що як наслідок відображено в фразеологічній картині світу.

Семантична група “Бідність” (33 од., 44%) реалізується в ФО зі значенням “голод”: *Підеш до Печери – ляжеш спати без вечері*. Наприклад, ФО *Прийшли з Борзни та чортзна-що принесли* розкриває історичний пласт України – місто (до 1966 року селище) Борзна в Чернігівській області пройшов всі етапи становлення незалежної України, від воєн та голодоморів до еміграції.

Семантична група “Побут” вербалізується у наступних ФО: *Піти до баби Векли через Ригу*; *Поїхати (бігати) через Ригу на Харків*; в яких завдяки каламбуру досягається комічний ефект за рахунок слів Рига, Рим.

Як видно з наведених вище даних, осмислення людиною свого життєвого простору, місця, де знаходиться рідний дім, край, країна, займають особливе місце в лінгвокультурній картині світу українського народу. Інші периферійні значення ФОТК представляють собою міцно закріпившийся пласт історико-культурної інформації, що фіксує характеристику людини, яка належить до певної етнічної групи в репрезентативній картині світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Олійник І. С., Сидоренко М. М. Українсько-російський і російсько-український фразеологічний тлумачний словник. Київ: Радянська школа, 1991. 400 с.
2. Ужченко В. Д., Фразеологічний словник української мови. К., 1998. 224 с.
3. Хохлова В. А. Фразеологічні одиниці з топонімічним компонентом у англійській та українській мовах: лінгвокультурологічний аспект. Донецьк, 2017. 234 с.

УДК: 811.131

Ходова Ю. О.
студентка ОС «Магістр»
спеціальності «Філологія. Переклад (італійська)»
Маріупольський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ДІАЛЕКТІВ ІТАЛІЙСЬКОЇ МОВИ: СИЦИЛІЙСЬКИЙ ДІАЛЕКТ

У тексті представлено поняття «діалект» у загальномовознавчому контексті. У тексті наведені приклади класифікації італійських діалектів. Італійська мова насичена діалектами, які викликають постійні суперечки лінгвістів щодо їх походження, класифікації та розповсюдження. Центральною проблемою лінгвістів та перекладачів постає переклад діалектів, які містять певні культурні особливості. В різних регіонах Італії мовці намагаються ізолюватися від іншого мовного середовища та зберігати свою власну ідентичність.

Ключові слова: *мова, діалект, сицилійський діалект, італійська мова, лінгвістичний.*

Діалект – місцевий різновид мови; говірка [5]. Він є різновидом мови, яка вживається як засіб спілкування між людьми, пов'язаними між собою однією територією, також є повноцінною системою мовного спілкування зі своїм власним словником і граматикою.

Діалекти є головним компонентом італійського мовного багатства, який зображує специфічну спільноту зі своєю історією, звичаями та звичками, яка докорінно змінюється від півночі до півдня. Особливістю італійської лінгвістичної історії є її стійкість до її мовної одноманітності. В Італії, наприклад, перший випадок дослідження діалекту як самостійної дисципліни включений в «Saggi Ladini» Граціадіо Ісайя Асколі, батька італійської діалектології і найвидатнішого лінгвіста свого часу. Ця робота була написана в 1873 році, під час періоду об'єднання, коли питання про національну мову було гаряче обговорюваною темою. За словами Франческо Коко, Асколі відчув необхідність передати людям важливість діалектів і їх вплив на національному рівні [1].

В основі всіх діалектів італійської мови лежить латинська мова. Італійський письменник Еррі де Лука сказав: «Той, хто перестав використовувати діалект, той відмовився від ступеня близькості зі своїм світом і встановив дистанції з ним» [7].

І без того складні стосунки між діалектами та італійською мовою (Italiano Standard) ще більше ускладнюються, коли мова йде про їх переклад на інші мови. Деякі важливі риси цільової культури можуть бути втрачені при перекладі саме через відсутність слів на цільовому мовою.

Неможливо визначити чіткі межі між італійськими діалектами, і класифікація їх є складним завданням. Перша наукова класифікація італійських діалектів була проведена Асколі. Він класифікував діалекти на основі історичного критерію. Він виконав як діахронічну, так і синхронну класифікацію. Діахронічний підхід грунтувався на близькості або відстані між діалектами і латиною. Основною перевагою цього підходу була можливість групувати різні діалекти, що належать до однієї мовної групи, завдяки наявності або відсутності лінгвістичні особливості. У

свою чергу, синхронний підхід порівняв різні діалекти, існуючі в певний період часу, з тосканським [2, с.21]. Асколі виділив чотири різні групи:

а. Французько-провансальський і діалекти ладино;

б. Галло-курсивні діалекти (які включають діалекти з наступних італійських регіонів: Лігурія, П'ємонт, Ломбардія і Емілія)

с. Центральні діалекти, південні діалекти, венеціанський і корсиканський

д. Тосканські діалекти

Лінгвіст Д.Б. Пеллегріні вважає, що основних мовних областей Італії є п’ять: північна, фрилійська або ладіно-фріульська, тосканська або центральна, південно-центральна, сардинська [3, с. 6].

а. Північні діалекти (лігурійський, пьємонтський, ломбардійський, романський, венеційський, фріульський, емільський).

б. Тосканські діалекти (флорентійський, ліворнський, пізанський, аретинський, сенезький тощо).

в. Центральні діалекти (лаційський, умбрійський, маркіджанський)

г. Південні діалекти (компанійський, абруцький, молізанський, пулійський, луканський, калабрійський, сицилійський тощо).

Сицилійська не є діалектом, а справжньою «мовою» настільки, що великий Данте Аліг’єрі в «De vulgari eloquentia» пише, що спершу необхідно дослідити природу сицилійської, оскільки розмовній сицилійській мові приписується чудова репутація: що все, що стосується поезії, написано сицилійською [6].

Сицилійський діалект, як й інші діалекти італійської мови, має свої фонетичні, граматичній та синтаксичні особливості. Сицилійська представляє деякі звуки, відмінні від італійських через вплив таких мов як грецька, арабська, французька та інші [4].

Основні правила утворення сицилійського діалекту:

- Подвоєна dd є результатом впливу латинської мови: *cavàddu-cavallo*
- літера r, якщо на початку слова: *russu – rosso* (ця вимова дуже схожа на вимову літери «r» в англійській мові, так, наприклад, коли вимовляємо слова англійської "*red*")

- tr: *tri – tre* (ця вимова дуже схожа на англійську вимову " *tree*)
- з'єднання st: *stujàri – pulire con una stuoia* (ця вимова дуже схожа на вимову того ж з'єднання в португальській мові)
- з'єднання str: *strittu - stretto* (ця вимова дуже схожа на англійську вимову s*treet*)

Крім того:

- буквосполучення ci або sci (виражається графічно, особливо в минулому, навіть лише буквою x), являє собою результат латинського зв'язку fl(fi*): ciùmi – fiume* - вимовляється своєрідно (з різними відмінностями від області до області) зі звуками, які не існують в італійській мові.

Сицилійський алфавіт має п'ять голосних з такою ж кількістю звуків, на відміну від італійського, який однаковою кількістю букв виражає сім. У першому випадку e і o закриті (è, o), замінені відповідно на i та u. Тож такі слова, як *amore, nipote, voce, monte, neve, pecora, tacere, amare* змінені на *amuri, niputi, vucì, munti, nivi, pecura, taciri, amari, durmiri.*

Відмінності між мовою та діалектом наголошуються в секторі дифтонгів. Так, наприклад,*piede, nuovo, miele, nuora, uovo, cuore, cieco - pedi, novu, meli, nora, ovu, cori, ceci*.

Також відмінним «явищем» у сицилійському діалекті є поява літери «j», яка при вимові схожа на «gi»: *jornu giorno, jittari gettare, jocu gioco*. Подвійна «d» - семітська спадщина:*cavaddu -cavallo, sedda- sella, casteddu -castello, beddu- bello, iddu egli e lui*. Цей особливий приголосний, який ми також знаходимо на Сардинії, в частині Калабрії та в Саленто, повертається до подвоєння в деяких районах, населених нащадками стародавніх ломбард, які прибули на острів слідом за графом Роджером [5].

ЛІТЕРАТУРА

1. Coco Francesco. Introduzione allo Studio della Dialettologia Italiana. Bologna: Pàtron, 1977.,p.138

2. Loporcaro, Michele. Profilo Linguistico dei Dialetti Italiani. Bari: Edizioni Laterza, 2009., p.265

3. Manuale linguistico dell'entusiasmo. Roma : Nutella, 2013, p.101

4. Fortuna Antonella. Principali regole grammaticali, fonetiche e grafiche comparate tra i

vari dialetti siciliani (Italian Edition). Roma: Simonelli Editore, 2017., p.381
5. Академічний тлумачний словник. URL: http://sum.in.ua/s/dialekt
6. Cademia Siciliana. URL: https://cademiasiciliana.org/blog/cosa-dice-dante-sul-siciliano
7. Treccani. Enciclopedia dell'Italiano. URL: http://www.treccani.it/ vocabolario/

УДК 811.111+811.161.2]'25

Мазур Л. А.
студентка ОС «Бакалавр» 4 курсу, спеціальності
«Філологія. Переклад (англійська)»
Маріупольський державний університет

МОВНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ МОДАЛЬНОСТІ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ Д. ТРАМПА)

У роботі досліджено засоби вираження модальності в англомовному політичному дискурсі. Проаналізовано тексти політичного характеру на предмет виявлення засобів вираження модальності в англомовному політичному дискурсі, а також визначено значення модальних дієслів у проаналізованих текстах.

***Ключові слова**: модальність, модальні слова, функціонально-семантична категорія, політична промова, суб'єктивна модальність.*

Особливу значущість на сучасному етапі розвитку лінгвістики набуває проблема еволюції модальності в різних мовах, оскільки модальність є центральною мовної категорією і носить універсальний характер. Модальність – категорія, що включає два види модальних відносин: зовнішню і внутрішню модальність. Відповідно до цього, виділяють два види модальності: об'єктивну і суб'єктивну. Модальність політичного дискурсу – це ідеологічний аспект, що моделює особливу реальність, що сприяє перестройці картини світу в свідомості реципієнта [7, с. 16-17]. Для текстів політичних промов характерно вживання лексем з сильною ассерцією [5, с. 25]. У порівнянні з іншими значеннями модальних слів значення впевненості виражається найбільш часто. Це також пояснюється прагматикою політичного дискурсу: впевненість того, хто виступає передається аудиторії. Чим більше в мові модальних слів зі значенням впевненості, тим більше впевненості автор вкладає в

пропозіціоналний зміст висловлювання. Тобто, за допомогою суб'єктивної модальності підтверджується висловлена істина.

Одним з важливих напрямків сучасної лінгвістики є вивчення тексту як продукту мовленнєвої діяльності людини. Інтерес викликає реалізація категорії модальності в політичному дискурсі, так як мова є в ньому головним інструментом і потужним засобом впливу на аудиторію. Увагу лінгвістів привернула боротьба представника Республіканської партії Дональда Трампа на виборах 45 президента США. Трамп - перший в історії країни підприємець і мільярдер, який став президентом. Ми розглянули, як в своїй інавгураційній промові 20 січня 2017 року президент використовує різні мовні засоби і мовні прийоми для вираження свого ставлення до різних сторін життя країни і подій, які в ній відбуваються, тобто засоби вираження суб'єктивної модальності.

Попередній аналіз промови показав, що загальна кількість слів у ній складає 1454, що є середнім показником для інавгураційних промов американських президентів. Аналіз промови проводився на морфологічному, лексико-граматичному, синтаксичному рівнях мови. На морфологічному рівні нами були розглянуті особисті займенники, модальні слова, модальні дієслова та модальні частки.

Аналіз вживання різних займенників в мові Д. Трампа виявив наступні кількісні особливості: *I* (3), *we* (50), *they* (5) і *you* (14). Наведена статистика показує домінування колективного, або інклюзивного we над іншими займенниками; це говорить про те, що президент згадує себе як суб'єкта мовлення з включенням жителів країни.

Досить популярний засіб вираження модальності в англійській мові – модальне дієслово, виявилося не головним в інавгураційній промові: так, наприклад, президент використовує модальний дієслово can 2 рази і модальне дієслово must – 3 рази.

Модальне дієслово must використовується спільно з займенником *we*, що підкреслює модальність повинності: *We must protect our borders from the ravages of other countries . We must speak our minds openly, debate our disagreements honestly, but always pursue solidarity ... Finally, we must think big and dream even bigger*.

Основним засобом вираження модальності в цій промові є майбутній час дієслова *to be*, яке в поєднанні з займенником we набуває модального значення бажаності. При

його використанні в коротких реченнях вони набувають лозунговий характер, що демонструють такі приклади: *We will face challenges. We will confront hardships, but we will get the job done.* Словосполучення *we will make America* повторюється поспіль в промові 5 разів. У поєднанні з повтором вживаються прикметники, що характеризують Америку з позитивного боку (*strong, wealthy, proud, safe, great*), а повтор додає рішучості і наполегливості словам президента. В останньому реченні президент підводить підсумок, підкріплюючи його словом згоди (*yes*) і посилюючи інклюзивний займенник *we* словом *together*, що надає реченню лозунговий характер і, більш того, перегукується зі слоганом виборчої кампанії Трампа: «*Make America great again*». У тексті промови також є модальні частки різних видів: підсилювальні, обмежувальні і уточнюючі. До підсилювальних і обмежувальних часток були віднесені *only* (3), *even* (2), *just* (1), *too* (3) і *merely* (1).

Таким чином, розглянуті засоби вираження модальності в тексті промови дозволяють зробити висновок про різноманітність засобів вираження суб'єктивної модальності. Основними з розглянутих нами засобів вираження модальності в промові Д. Трампа є особисті займенники, модальні дієслова, модальні слова, модальні частки, а також присвійні займенники.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. 2-е изд., стер. М: УРСС: Едиториал УРСС, 2004. 571 с.

2. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка. М.: Изд-во иностранной литературы, 1955. 416 с.

3. Зайнуллин М. В. Модальность как функционально-семантическая категория: На материале башк. яз. Саратов: Изд-во Сарат. ун-та, 1986. 123 с.

5. Ильиш Б. А. Строй современного английского языка: Учебник по курсу теоретической грамматики для студентов педагогических институтов Ленинград "Просвещение", 1971. с. 20-24.

6. Ильиш Б.А. История английского языка. М.: Высшая школа, 1968. 420 с.

7. Солганик Г.Я. Язык СМИ и политика. М.: Изд-во Московского университета, 2012. 16-17 с.

ЗМІСТ

ДОПОВІДІ НА ПЛЕНАРНОМУ ЗАСІДАННІ 4

Шепітько С.В. Вступне слово 4

Pragati Gupta. Oneness or erasure: Who knows?.....7

Хоровець В. Є. Двокомпонентні прийменникові еквіваленти з каузальною семантикою прийменниково-іменникового походження в українській мові: синтагматичні особливості……..…25

Гусєва О. І. Вариативность перевода имен собственных (на материале романов и хроник Дж. Мартина)……28

Αγγελική Μουζακίτη Η καλλιεργεια τησ διαπολιτισμικησ επικοινωνιασ και δεξιοτητασ στο μαθημα τησ ιστοριασ στην ελληνικη δευτεροβαθμια εκπαιδευση: θεωρητικη πλαισιωση και πρακτικεσ εφαρμογεσ…….31

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА, ЛЕКСИКОЛОГІЇ, ЛЕКСИКОГРАФІЇ ТА СТИЛІСТИКИ……42

Гришанова Т. С. Структурні типи неологічних лексичних одиниць англійської мови, представлені у словнику Зацного Ю.А. та Янкова А.В. «Інновації у словниковому складі англійської мови початку XX століття»……..42

Долматова К. А. Прийменникові єквіваленти слова на позначення темпоральності в англійській мові: структурний аспект…….45

Гайдарова О.В. Особливості передачі каламбуру на українську мову (на матеріалі англомовного стендапу Джиммі Карра «Being Funny»)……48

Канна В.Ю. К вопросу о семантике имени собственного……..52

Добровольська А.С. Способи перекладу паремій на матеріалі англійських та українських прислів'їв…….57

Долгов А. А. До питання дослідження прийменникових еквівалентів…….64

Карташова М.В. Особливості перекладу англомовних слоганів на українську мову……..67

Лучина С.М. Стилістичні особливості вживання лексики, що описує емоції, в романі

Стівена Фрая “The Hippopotamus” та її відображення в українському перекладі……..72
Михайличенко Д. В. Особливості та проблеми англомовних власних назв мультиплікаційних творів з англійської на українську мову……76
Пастернак А. С. Актуальні проблеми використання електронних словників……80
Перепелиця А. Д. Лексичні трансформації у сіквелі «Game of Thrones» Дж. Мартіна (на матеріалі англійської та української мов)……..83
Стефаниць В.О. Фразеологія. Класифікація фразеологізмів……87
Тараненко А.К. Зміни в лексичному складі мови, активна і пасивна лексика. Неологізми. Архаїзми. Історизми. ……90
Янжула А.Д. Электронные словари в современной лексикографии……95
Комісаренко Ф.І. Перекладацькі трансформації при перекладі фільмів……..98
Подлєсна Ю. В. Функціонування мовних одиниць: синхронні та діахронні студії……101
Гаврилова С. А. Лінгвокогнітивні аспекти комунікації і проблеми перекладу……103
Гончар Т.А. Особливості фразеологізмів англійської мови……106
Загальська В.В Неологізми в англійській мові……108
Непокрита В. І. Контрастивна лінгвістика та лінгвістична типологія: стан та перспективи……111
Григор'єва І.В. Гумор у мультиплікаційних американських фільмах як проблема перекладу……114
Ластівка М.С. Теоретичні засади дубляжу та субтитрування: стратегії їх передачі в українських перекладах англомовних художніх фільмів……..119
Петренко О.В. Англомовні запозичення німецької термінології робототехніки та особливості їх перекладу……..126
Peftieva O.F. Does the Humanity Coin New Roots?.....129
Слюсар М.Д. Стилістичні особливості заголовків статей (на матеріалі британського журналу The Economist за 2019 рік)……134

Пефті Ю.С. Словотворчі процеси медичної термінології……...138

СЕКЦІЯ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО ТА ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ……....141

Гончаров М. С. Проблемы машинного перевода……..141

Горшкова А. Г. Особливості еквіритмічного перекладу поезії……143

Карпенко А. С. Порівняльний аналіз англійських,українських та німецьких прислів'їв на позначення «ПРАЦЯ»……147

Кисіль А. І. Психолингвистические аспекты синхронного перевода……...150

Романюк С. Г. Синхронный перевод и основные интонационные модели……154

Федотова О.Є. Особливості перекладу діалектної лексики на матеріалі фільму «Ciao, Professore» Ліни Вертмюллер……156

Ходарєва В. О. Труднощі перекладу текстів англомовних поп-рок пісень (на матеріалі доробку групи "Twenty One Pilots")……..160

Шкилєва Е.Ф. Особливості перекладу неологізмів з англійської мови на українську та новогрецьку мови (на матеріалі суспільно-політичної літератури)……..166

Яловець Д.С. Особливості перекладу англійських і німецьких газетних заголовків українською мовою……170

Kolodiazhna O. K. Peculiarities of the translation of the terms of arts and crafts…….175

Кошевий А. В. Особливості авторського стилю Г.П. Лавкрафта у романі "Shadow Over Innsmouth" та його відтворення в авторському перекладі……178

Катрич С.Б. Преимущества машинного перевода в современной жизни……181

Куркчи Е.С. Проблемы машинного перевода……185

Дедеш А.О. Актуальні проблеми художнього перекладу……..187

Рябчикова В.В. Проблемы перевода в английском языке……189

Котова К.Г. Особливості перекладу англійських фразеологізмів та ідіом……..192

Коломієць Б. Р. Особливості перекладу англійских юридичних термінів українською……194

Калачова А.І. Англійська юридична термінологія та особливості її передачі українською мовою……198

Kustikova M. Theoretical and Practical Issues of Industry and Literary

Translation…….201
Мелешко А.С. Історія машинного перекладу…….204
Коваленко О.Ф. Класифікація та роль перекладацьких трансформацій при перекладі юридичних термінів……207
Агошков Д.В. Особливості та труднощі перекладу наукових текстів з англійської на українську мову……...212
Костенко М. О. Національно та культурно марковані реалії у оповіданнях О. Генрі та їх відтворення в українському перекладі…….216
Петрова А.О. Способи передачі гумора з англійської на українську (на прикладі телесеріалу «Black Books»)……220
Рибалка І.С., Берестовий І.О. Проблеми технічного перекладу у навчанні професіональної іноземної мови суднових механіків……...224
Дегтярьова А. Р. Особливості перекладу юридичних документів з працевлаштування на матеріалі грецької та українскьої мов…….227

СЕКЦІЯ 3. ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ТЕОРІЇ ПЕРЕКЛАДУ І МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ …….230
Смирнова М.С. Интенционный признак ответных реплик в польском языке (на материале повести Г. Синкевича «Quo Vadis»)……..230
Воронкова Ю.Е. Специфіка та стратегії перекладу……..234
Готко Д. В. Вплив праіндоєвропейської мови на розвиток української та англійської мов……239
Ковальчук Є.С. Роль перекладу у процесі міжкультурного спілкування…….242
Осадча А. Д. Еквіваленти слова, співвідносні з прийменниками, як одиниці проміжних рівнів мовної системи……248
Пахмутов Є. П. Використання трансформацій при перекладі термінів та абрівіатур морської термінології на матеріалі грецької та української мов……..251
Тарапатов М.М. Модальні значення та модальні дієслова в англійській мові: особливості вживання та перекладу……254
Юсупова А. І. Структурні особливості прийменникових еквівалентів в англійській та

українській мовах……258
Бухало М.В. Культурные проблемы в переводе……262
Підтинна С.С. Лінгвістичні аспекти теорії перекладу і міжкультурної комунікації……..265
Bezzubchenko J. Linguistic Aspects of Theory of Translation and Intercultural Communications……..269
Yergakova V. English as a Language of International Communication……272
Повод А.М. Переклад реалій в англійській мові……...274
Сівер В.О. Історія виникнення американського сленгу та його впровадження до української мови……278
Hoshko K.O. Features of translation of the dental professional terminology……281

СЕКЦІЯ 4. ІНОЗЕМНІ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ……285
Панова Я. Є. Розмовний клуб як інструмент у викладанні іноземної мови……..285
Стадник Д.С. World Exchange Rate……288
Гурко А.С. Основні стратегії емоційного впливу в американському судовому дискурсі……...291
Пустова В. А. Поняття та роль іншомовного мовлення……295
Тряскіна К. Е. Англійська як мова професійного спілкування……299
Каргаполова А. Р. Актуальні проблеми вивчення іноземних мов професійного спілкування……..302
Bulava M. Transnational Corporations as Subjects of International Business……305
Le Hong Chau Long The Essence And Importance Of Innovation Processes For Enterprises.....308
Bukovskaya M. Transnational Business in the Digital Economy.....312
Krivous K. Emigration of Labor Resources of Ukraine……..315
Shevchenko A. Credit System and Its Structure……..319
Khmelevskaya Y. Comparative Characteristics of Two Companies Privatebank And First Ukrainian International Bank……322

Yushina A. Industrial Potential of Ukraine……..326

Nedbaylova K. The Effects of Labor Migration……..329

Koval A. Open Trade Of Ukraine With The Countries Of The European Union……331

СЕКЦІЯ 5. ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧІ СТУДІЇ З АМЕРИКАНИСТИКИ, ЄВРОПЕЇСТИКИ ТА СЛАВІСТИКИ……..334

Anna Balazs In-Between Futures: Urban Transformation in an East Ukrainian Frontline City……334

Frank Laney Mediation In The USA: Personal Experience……335

Бережна Л.Г. Польська акредитаційна комісія: риси національної специфіки……339

Попович О. Р. Характеристика фразеоматичних груп фразеологічних одиниць з топонімічним компонентом в українській мові……..342

Ходова Ю. О. Особливості діалектів італійської мови: сицилійський діалект…….344

Мазур Л. А. Мовні засоби реалізації модальності в політичному дискурсі англійської мови (на матеріалі промов Д. Трампа)……348

Збірник матеріалів

IV міжнародної науково-практичної конференції

«Актуальні проблеми міжкультурної комунікації, перекладу та порівняльних студій»

У збірці публікуються праці
українською, англійською, російською, новогрецькою, італійською, німецькою та польською мовами.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль та зміст праць, опублікованих у збірці

Технічні редактори:
Лобань К. О.,
Лучина С. М.,
Смирнова М.С.